

POLICENTRIČNO OMREŽJE SREDIŠČ IN DOSTOPNOST PREBIVALSTVA DO STORITEV SPLOŠNEGA IN SPLOŠNEGA GOSPODARSKEGA POMENA

KONČNO POROČILO

Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor

Izvajalec: Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti
in umetnosti

Ljubljana, junij 2016

POLICENTRIČNO OMREŽJE SREDIŠČ IN DOSTOPNOST PREBIVALSTVA DO STORITEV SPLOŠNEGA IN SPLOŠNEGA GOSPODARSKEGA POMENA

KONČNO POROČILO

Naročnik: Ministrstvo za okolje in prostor

Predstavnika naročnika: mag. Tomaž Miklavčič in Blanka Bartol

Izvajalec: Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti

Vodja projekta: dr. Janez Nared

Projektna skupina: dr. David Bole

dr. Mateja Breg Valjavec

dr. Rok Ciglič

dr. Majda Černič Istenič

Maruša Goluža

dr. Jani Kozina

dr. Lucija Lapuh

dr. Nika Razpotnik Visković

Peter Repolusk

Petra Rus

dr. Jernej Tiran

KAZALO

POVZETEK	4
1 UVOD	8
2 TEORIJA CENTRALNIH NASELIJ, POLICENTRIZMA IN STORITEV SPLOŠNEGA IN SPLOŠNEGA GOSPODARSKEGA POMENA	11
2.1 Storitve splošnega in splošnega gospodarskega pomena pri opredeljevanju centralnih naselij	20
3 IZHODIŠČA RAZISKAVE IN METODOLOGIJA	23
3.1 Sodobne spremembe, ki vplivajo na sistem poselitve	23
3.2 Uporabljene metode	25
4 OPREDELITEV STOPENJ CENTRALNOSTI IN PRIPADAJOČIH FUNKCIJ	27
4.1 Morfološka in funkcijska merila	28
4.2 Kolokacija	30
5 DOLOČITEV STOPNJE CENTRALNOSTI SLOVENSКИH NASELIJ	32
5.1 Stična naselja	32
5.2 Somestja	50
5.3 Morfološka in funkcijska opredelitev centralnih naselij	61
6 VLOGA CENTRALNIH NASELIJ Z VIDIKA GRAVITACIJSKIH ZALEDIJ	67
6.1 Izhodišča in metodologija	67
6.2 Določitev gravitacijskih zaledij na podlagi meja dnevne mobilnosti delavcev	69
6.3 Ujemanje gravitacijskih zaledij z regionalnimi členitvami izbranih javnih služb	72
7 ANALIZA VRZELI MED OPREDELITVIJO CENTRALNIH NASELIJ V STRATEGIJI PROSTORSKEGA RAZVOJA IZ LETA 2004 TER REZULTATI ŠTUDIJE	86
7.1 Analiza vrzeli ob upoštevanju velikosti naselja po številu prebivalcev in opremljenosti naselja s funkcijami	100
8 KONKURENČNOST SLOVENSКИH NASELIJ	102
8.1 Izhodišča in metodologija	102
8.2 Mednarodna konkurenčnost slovenskih mest	103
8.3 Analiza konkurenčnosti centralnih naselij	109
9 SKLEPI IN PRIPOROČILA ZA SPREMLJANJE IN VREDNOTENJE SISTEMA CENTRALNIH NASELIJ ...	116
9.1 Predlog sistema centralnih naselij v Sloveniji	116

9.2	Opredeljevanje centralnih naselij v občinskih prostorskih načrtih ter regionalnih razvojnih programih	121
9.3	Nabor ukrepov za učinkovito upravljanje sistema centralnih naselij.....	122
9.4	Spremljanje in vrednotenje policentričnega omrežja središč.....	123
9.5	Dodatne raziskave	124
10	VIRI IN LITERATURA	125
11	PRILOGE.....	131
11.1	Metapodatki po funkcijah	131
11.2	Navodila za opredeljevanje centralnih naselij.....	168
11.3	Morfološka in funkcijska opredelitev – preglednice	171
11.4	Baza podatkov (na elektronskem nosilcu).....	200
12	SEZNAM PRILOG	201
12.1	Seznam preglednic	201
12.2	Seznam slik	202

POVZETEK

Predmet projektne naloge je analiza policentričnega omrežja urbanih središč v Republiki Sloveniji z vidika opremljenosti s storitvami splošnega in splošnega gospodarskega pomena. Podlaga za analizo so tuje in domače študije o centralnih naseljih ter ostali strateški dokumenti. Kot so pokazale omenjene študije, je struktura centralnih naselij na višjih stopnjah razmeroma stabilna, večje spremembe pa so vidne v centralnih naseljih nižjih stopenj, zlasti zaradi prostorskih in družbenih sprememb v preteklih desetletjih, kot so reforma lokalna samouprave, centralizacija, digitalizacija in povečana raba interneta, izgradnja avtocestnega križa in naraščajoča mobilnost, suburbanizacija ... Sodobne raziskave centralnih naselij v tujini so izhodiščno preučevanje opremljenosti s storitvami nadgradile z novimi prijemi. V ospredju so razprave o razmerju med kohezivnostjo in konkurenčnostjo, razprave o funkcijskih regijah in funkcijskem policentrizmu.

Omenjene sodobnejše koncepte smo upoštevali pri analizi omrežja centralnih naselij, kjer smo se oprli na storitve splošnega pomena, to je storitve, ki jih javni organi države opredelijo kot storitve v splošnem interesu in se zanje uporabljajo posebne obveznosti javne službe. Po tujih zgledih smo širši nabor storitev omejili na štiri pglavitne funkcije, in sicer javno upravo, šolstvo, zdravstvo in sodstvo. Ožji nabor storitev splošnega pomena je omogočil razmeroma pregledno opredelitev centralnih naselij, saj bi bil ob dodajanju novih funkcij sistem manj pregleden, zaradi kolokacije funkcij (različne funkcije se pojavljajo v istem naselju) pa dodajanje novih funkcij tudi ne bi prineslo bistveno drugačnih rezultatov. Izoblikovali smo podatkovno zbirko opremljenosti središč s storitvami splošnega pomena, ki poleg georeferenciranih podatkov vsebuje tudi meta podatke. V njej smo zajeli 703 naselja z vsaj eno od štirih pglavitnih funkcij s podatki, temelječimi na Poslovnem registru Slovenije (AJPES) in zbirkah pristojnih javnih ustanov.

V naslednji fazi smo izhajajoč iz dosedanjih opredelitev centralnih naselij, predlogov fokusne skupine in delavnice z zainteresirano javnostjo opredelili šest stopenj centralnosti na podlagi morfološkega (število prebivalcev) in funkcijskega merila (opremljenost s pričakovanimi funkcijami):

stopnja	število prebivalcev	pričakovane funkcije
1. nacionalno središče mednarodnega pomena	100.001 in več	- sedež javne univerze - univerzitetni klinični center - višje sodišče
2. središče nacionalnega pomena	20.001–100.000	- sedež visoke šole, fakultete ali akademije - večja splošna bolnica
3. središče regionalnega pomena	10.001–20.000	- okrožno sodišče - sedež višje šole - bolnišnica - sedež srednje šole
4. središče medobčinskega pomena	3001–10.000	- zdravstveni dom - upravna enota - okrajno sodišče
5. središče lokalnega pomena	1501–3000	- popolna osnovna šola

		- zdravstvena postaja - sedež občine
6. središče vicinalnega pomena	501–1500	- podružnica osnovne šole

Zaradi specifične razpršene poselitve v Sloveniji smo dodali novo kategorijo centralnih naselij z manj kot 500 prebivalci, ki pa so morala imeti vsaj dve od obravnavanih štirih funkcij. To so večinoma vaška naselja, ki so hkrati sedeži občine in nudijo zato številne druge funkcije. Zaznali smo tudi, da več administrativnih naselij leži tesno eno ob drugem in dejansko predstavljajo eno naselje. Takšna naselja, ki so sestavljena iz večjega števila manjših administrativnih naselij, smo poimenovali stična. Tako smo določili 56 območij, jih preverili še z vizualnim ogledom poselitve in pregledom storitev ter nabor razširili z dodatnimi 29 stičnimi naselji. S stičnimi naselji smo lahko bolje ocenili raven opremljenosti, kar se je pokazalo kot ustrezno zlasti v primerih strnjene poselitve in delitve funkcij med posameznimi naselji – na primer Nova Gorica–Šempeter-Vrtojba, Piran–Lucija.

Na podlagi omenjene metodologije lahko v Sloveniji opredelimo 360 centralnih naselij, od katerih sta dve naselji nacionalni središči mednarodnega pomena (Ljubljana, Maribor), pet središč nacionalnega pomena (Celje, Nova Gorica, Koper, Novo mesto, Kranj), 12 središč regionalnega pomena (Domžale-Kamnik, Ptuj, Velenje, Jesenice, Murska Sobota, Trbovlje, Piran, Slovenj Gradec, Izola, Škofja Loka, Brežice, Krško), 38 središč medobčinskega pomena, 55 središč lokalnega pomena, in 248 središč vicinalnega pomena, med katere uvrščamo tudi 49 središč z manj kot 500 prebivalci, a z vsaj dvema pglavitnima funkcijama. Analiza kaže na velik upravni in gospodarski vpliv Ljubljane, ki postaja pomembno metropolitansko središče. Vpliv naselij na drugi in tretji stopnji centralnosti slabi, povečan vpliv pa znova zaznamo na ravni občinskih središč. Slednje lahko pripišemo reformi lokalne samouprave in »lokalizaciji« regionalne politike, ko o regionalnih projektih odločajo župani, ki dajejo prednost lokalnim projektom. Nastanek številnih novih občin je močno vplival na število centralnih naselij šeste stopnje, zlasti tistih, ki ne dosegajo meje 500 prebivalcev. Skladno z velikostno sestavo slovenskih občin ta naselja prevladujejo v vzhodni Sloveniji.

Ker se centralna naselja ne povezujejo zgolj vertikalno, ampak tudi horizontalno, torej se funkcijsko dopolnjujejo, smo opravili še analizo somestij. Preverili smo, ali se somestja (še vedno) funkcijsko dopolnjujejo, hkrati pa smo skušali opredeliti tudi druga (nova) somestja, ki v strategiji iz leta 2004 niso bila prepoznana oziroma opredeljena. Predlagali smo eno somestje nacionalnega pomena (Koper–Piran–Izola), dve somestji regionalnega pomena (Ravne na Koroškem–Dravograd–Slovenj Gradec; Sevnica–Krško–Brežice) ter štiri manjša medobčinska somestja.

Analizirali smo tudi gravitacijska zaledja z vidika kohezivnosti in konkurenčnosti prvih treh stopenj centralnih naselij v Sloveniji. Ugotovili smo, da se zaledje Ljubljane hitro širi, ostala se širijo počasneje (Koper), stagnirajo (Maribor, Celje ...) ali celo upadajo (Murska Sobota, Velenje, Kranj, Nova Gorica ...). Ujemanje gravitacijskih zaledij z regionalnimi členitvami izbranih javnih služb kaže, da ima pet centralnih naselij polno ujemanje (Ljubljana, Maribor, Celje, Nova Gorica, Novo mesto), ostala naselja pa nimajo usklajene regionalne delitve javnih služb z dejanskimi gravitacijskimi zaledji.

Ena od prednostnih nalog študije je bila tudi primerjava dobljenih rezultatov z opredeljenimi centralnimi naselji v Strategiji prostorskega razvoja Slovenije (2004). Naša analiza v primerjavi s SPRS praviloma uvršča središča v nižje stopnje (na primer Mursko Soboto iz nacionalnega v regionalno središče, Postojno pa v medobčinsko središče). Zanimiva je tudi primerjava stopnje centralnosti z vidika velikosti naselja in z vidika opremljenosti naselja s posameznimi funkcijami. Nadpovprečno opremljena so naselja na manj urbaniziranih predelih države, kar si lahko razlagamo z zavestnim enakomernim zagotavljanjem funkcij po celotnem državnem ozemlju. Podopremljena so zlasti središča v bližini večjih mest, kar je posledica suburbanizacije, ki je bila izrazita zlasti v zadnjih 40-ih letih. Zaradi selitev prebivalcev na obrobje mest se je v teh naseljih število prebivalcev močno povečalo, oskrba s funkcijami pa se ni spreminjala.

Nazadnje smo skušali oceniti še mednarodno konkurenčnost slovenskih centralnih naselij glede na njihov mednarodni pomen v drugih raziskavah in glede na lastno analizo gospodarskih in inovacijskih zmogljivosti. Končen pregled rezultatov lastne analize konkurenčnosti centralnih naselij kaže, da v vseh ozirih izstopa samo Ljubljana. Prek izvozne usmerjenosti podjetij se ji enakovredno pridružita še Novo mesto in Velenje in več naselij med 3. in 6. stopnjo centralnosti. Obenem je opaziti šibko moč Maribora in vseh štirih centralnih naselij 2. stopnje. Maribor celo sploh nima pomembnih izvozno usmerjenih podjetij. Šibkost še posebej preseneča v primeru Kopra, ki se ponaša s pristaniščem mednarodnega pomena za celoten srednjeevropski prostor, univerzo in usposobljeno delovno silo. Rezultati lastne analize konkurenčnosti centralnih naselij se v precejšnji meri ujemajo z izsledki mednarodnih raziskav, ki poudarjajo nadpovprečen pomen Ljubljane, h kateremu pomembno prispevajo tudi nekatera centralna naselja nižjih stopenj v njeni regiji.

V sklepu podajamo predlog sistema centralnih naselij v Sloveniji za novo Strategijo prostorskega razvoja Slovenije, usmeritve za opredeljevanje centralnih naselij v občinskih prostorskih načrtih ter regionalnih razvojnih programih, nabor ukrepov za učinkovito upravljanje sistema centralnih naselij ter priporočila za spremljanje in vrednotenje policentričnega omrežja središč.

V prilogi dodajamo metapodatke za posamezne funkcije, metodologijo opredeljevanja centralnih naselij in preglednico s centralnimi naselji.

Seznam kratic (po abecednem vrstnem redu):

AJPES	Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve
CSD	Center za socialno delo
FURS	Finančna uprava Republike Slovenije
GURS	Geodetska uprava Republike Slovenije
MSVM	majhna in srednje velika mesta
NMP	Služba nujne medicinske pomoči
SPRS	Strategija prostorskega razvoja Slovenije
SSGP	Storitve splošnega gospodarskega pomena
SSP	Storitve splošnega pomena
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
UVHVVR	Uprava Republike Slovenije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin
ZRSVN	Zavod Republike Slovenije za varstvo narave

1 UVOD

Predmet projektne naloge je bila analiza policentričnega omrežja urbanih središč v Republiki Sloveniji z vidika opremljenosti s storitvami splošnega pomena. Pri tem smo na podlagi mednarodno primerljivih študij (ESPON) in razvojnih procesov v Sloveniji izoblikovali in z naročnikom uskladili nabor storitev splošnega pomena ter odgovarjajočih meril, s katerimi je bilo mogoče na pregleden in enostaven način vrednotiti opremljenost različnih urbanih središč ter jih glede na to uvrstiti v hierarhiji centralnih naselij v Sloveniji oziroma zaznati odstopanje opremljenosti posameznega naselja glede na pričakovano opremljenost, izhajajočo iz strateških dokumentov Republike Slovenije.

Za potrebe oblikovanja hierarhije centralnih naselij in delujočega policentričnega omrežja središč smo izoblikovali podatkovno zbirko opremljenosti središč s storitvami splošnega pomena, ki poleg z naročnikom dogovorjenih georeferenciranih podatkov vsebuje tudi meta podatke, potrebne za sprotno posodabljanje podatkovne baze.

Pri zasnovi policentričnega omrežja središč smo izhajali iz dosedanjih študij o centralnih naseljih v Sloveniji in strateških dokumentov, kot je Strategija prostorskega razvoja Slovenije.

Centralna naselja smo opredelili na šestih stopnjah. Opredelitev centralnih naselij bo služila kot strokovna podlaga pri prenovi Strategije prostorskega razvoja Slovenije kot tudi za pripravo strateških dokumentov na lokalni in regionalni ravni (občinski prostorski načrti, regionalni razvojni programi).

Vzpostavljeni sistem vrednotenja centralnosti omogoča odpravo pomanjkljivosti obstoječe Strategije prostorskega razvoja Slovenije, in sicer s tem, da je na podlagi jasnih meril in zbranih podatkov mogoče opredeliti tudi središča lokalnega pomena oziroma na podlagi analize vrzeli ugotavljati primernost njihove opremljenosti z vidika storitev splošnega pomena. Pri izboru storitev splošnega in splošnega gospodarskega pomena smo se poleg strokovne domače in tuje literature zgledovali zlasti po Poročilu o prostorskem razvoju Slovenije (2015) in ESPON-ove študije SeGI - Indicators and Perspectives for Services of General Interest in Territorial Cohesion and Development (2013), pri čemer je bil ključen problem primerljivost ravni opazovanja, saj ESPON-ove študije ostajajo pretežno na regionalni ravni.

Kot storitve splošnega pomena za opredelitev stopnje centralnosti smo upoštevali javno upravo, sodstvo, zdravstvo in šolstvo. Zožan nabor storitev splošnega pomena je omogočil razmeroma pregledno opredelitev centralnih naselij, saj bi bil ob dodajanju novih funkcij sistem manj pregleden, zaradi kolokacije funkcij (poglavje 4.2), pa dodajanje novih funkcij tudi ne bi prineslo bistvenih sprememb.

Čeprav smo v na začetku izhajali iz podatkov Poslovnega registra Slovenije (AJPes), od katerega smo pričakovali dovolj veliko natančnost pri evidentiranju javnih ustanov, se je tekom raziskave pokazalo, da je baza z izjemo nekaterih funkcij (na primer sodstvo) nenatančna in kot taka neprimerna za potrebe naloge. Pri številnih dejavnostih se namreč vodi le sedež podjetja, ne pa tudi posameznih izpostav, težava so različne organizacijske oblike (na

primer koncesionarji na področju zdravstva, problematična pa je tudi ažurnost podatkov in njihova usklajenost s podatki in bazami resornih ministrstev.

Skladno s pogoji javnega naročila je projekt potekal v štirih fazah:

1. faza: Z naročnikom usklajen nabor storitev splošnega pomena in storitev splošnega gospodarskega pomena z identificiranimi viri podatkov.
2. faza: Vzpostavljena stabilna podatkovna zbirka storitev splošnega pomena in dejavnosti splošnega gospodarskega pomena.
3. faza: Predlog tipologije središč glede na njihovo opremljenost s storitvami splošnega in splošnega gospodarskega pomena – uskladitev tipologije/potrditev s strani naročnika.
4. faza: Analiza vrzeli med funkcijami, ki jih imajo središča po SPRS in ugotovljeno stopnjo opremljenosti.

Namen prve faze projekta Policentrično omrežje središč in dostopnost prebivalstva do storitev splošnega in splošnega gospodarskega pomena je bil izdelati nabor storitev splošnega pomena po posameznih tipih centralnih naselij, ga uskladiti z naročnikom ter s tem pripraviti strokovne podlage za pregledno opredelitev centralnih naselij v slovenskem naselbinskem sistemu.

Pri izdelavi nabora centralnih funkcij smo izhajali iz dosedanjih študij ter splošnih spoznanj z vidika urbanega in regionalnega razvoja, pri čemer smo izdelali širši nabor funkcij, ki smo ga v nadaljevanju v dogovoru z naročnikom prečistili na podlagi razpoložljivosti podatkov ter sodobnih prostorskih in razvojnih konceptov.

Namen druge faze je bil izdelati stabilno podatkovno zbirko storitev splošnega pomena in dejavnosti splošnega gospodarskega pomena. Pri tem smo izhajali iz obstoječih podatkovnih zbirk ter na podlagi ustreznih metapodatkov oblikovali sistem sprotnega nadgrajevanja podatkovnih zbirk z namenom omogočanja njihove uporabe za trajno oziroma občasno spremljanje opremljenosti naselij.

Pri izdelavi podatkovne zbirke smo sledili opredelitvi funkcij po stopnjah centralnosti iz 1. faze projekta, pri čemer smo nabor funkcij iz že omenjenih razlogov omejili na štiri področja funkcij, in sicer javno upravo, sodstvo, zdravstvo in šolstvo.

Namen tretje faze je bila priprava tipologije središč glede na njihovo opremljenost s storitvami splošnega in storitvami splošnega gospodarskega pomena z jasno metodologijo za razvrščanje središč v posamezne tipe.

Na podlagi ustreznih in metodološko podprtih meril smo pripravili tipologijo središč glede na njihovo opremljenost s storitvami ter jo po predhodni uskladitvi z naročnikom izvedli na primeru slovenskih naselij. Metodologija, tipologija in izračun za slovenska naselja so bili predstavljeni na posvetu s sektorji, pri čemer se je pokazala potreba po dodatnem strokovnem vrednotenju storitev na posamezni prostorski ravni.

Tipologijo naselij glede na funkcije in njihovo stopnjo centralnosti smo nadgradili s podatkom o številu prebivalcev v naselju, podatka o številu delovnih mest pa nismo mogli uporabiti, saj

ta na ravni naselij ni bil dosegljiv. Pri oblikovanju tipologije smo se osredotočili tudi na to, ali posamezna naselja tvorijo skupno funkcijsko območje (stična naselja; glej poglavje 5.1), ali pa si delijo funkcije (somesnja; glej poglavje 5.2).

Namen četrte faze je bil primerjati zastavljeno tipologijo naselij s stopnjami centralnosti naselij, kot jo opredeljuje SPRS. Na podlagi tega in upošteva tudi ostale dejavnike smo analizirali verzeli med obstoječim stanjem in želenim stanjem z vidika umestitve posameznega naselja v hierarhiji centralnih naselij.

Izhajajoč iz mednarodnih študij in dolgoletne tradicije spodbujanja policentričnega sistema poselitve smo sledili dvem različnim vidikom centralnih funkcij: kohezivnost in konkurenčnost.

Na lokalni ravni je temeljni namen centralnih funkcij ta, da zagotavljajo enakomenrno in pravično razporeditev storitev splošnega pomena po celotnem državnem ozemlju in na ta način primerljivo oskrbo prebivalcev na lokalni ravni. Ta vidik lahko označimo kot kohezivnost.

V nasprotju s kohezivnostjo pa mora država krepiti tudi središča, ki so pomembna z gospodarskega vidika in ki lahko dosegajo mednarodno primerljive rezultate na podlagi uspešnega gospodarstva, dovolj velikega zaledja potrošnikov, zgoščanja storitev in gospodarske moči, inovativnosti in ustvarjalnosti ter podobnih konkurenčnih prednosti. Ta vidik označujemo kot konkurenčnost.

Pri izgradnji sistema centralnih naselij moramo upoštevati oba, saj le tako lahko zagotovimo preskrbo vseh prebivalcev na eni strani ter krepitev gospodarske moči izbranih središč na drugi.

S tega vidika je bila konkurenčnost slovenskih naselij ena od nalog, ki je nadgradila analizo storitev splošnega in splošnega gospodarskega pomena. Poleg vidika konkurenčnosti je pomemben tudi koncept stičnih naselij, ki se je pri opredeljevanju funkcij pokazal kot ustrezno orodje za bolj realno prikazovanje opremljenosti posameznih območij.

2 TEORIJA CENTRALNIH NASELJ, POLICENTRIZMA IN STORITEV SPLOŠNEGA IN SPLOŠNEGA GOSPODARSKEGA POMENA

Centralna naselja so predmet strokovne razprave že vse od von Thünenove knjige iz srede 19. stoletja (von Thünen 1842), a so pravi domet dosegle šele s Christallerjevo (1933) teorijo centralnih naselij. Christaller centralna naselja opredeli kot *»večja in manjša politična, kulturna, gospodarska in prometna središča, ki so nastala kot izraz političnega, kulturnega in gospodarskega delovanja človeške družbe in jih zato moramo smatrati kot temeljni element v funkcijski zgradbi družbenega življenja«* (Vrišer 1967, 143). Pojmuje jih kot središča regij, saj se v njih stikajo tokovi gospodarskega, kulturnega in političnega delovanja, ki z oblikovanjem svojih vplivnih območij opredeljujejo regijo. Zaradi nenehnega sovplivanja regije in središča se oba prilagajata novonastalim razmeram, s čimer pa se spreminja tudi sistem centralnih naselij. Pri tem imajo pomembno vlogo centralne funkcije (storitve), kot so trgovina, storitvena obrt, promet, šolstvo, zdravstvo, upravne in kulturne inštitucije, ki pa so v veliki odvisnosti od zaledja uporabnikov. Če je to zaledje razmeroma majhno, se razvijejo v svoji najosnovnejši obliki, z naraščanjem stopnje centralnosti naselja pa postajajo funkcije vse raznovrstnejše in vse pestrejšje. Pričakujemo lahko tudi, da so funkcije, ki jih uporabljamo pogosteje, umeščene blizu njihovim uporabnikom, funkcije z redkejšo uporabo pa so praviloma umeščene v večjih središčih (ibid.).

Od šestdesetih let preteklega stoletja dalje je teorija centralnih naselij (krajev) postala zanimiva tudi za slovenske raziskovalce, med drugim za Vrišerja (1968, 1988, 1990), Kokoleta (1971), Cigaleta (1999), Drozga (2005), raziskovalce Fakultete za gradbeništvo in geodezijo Univerze v Ljubljani (Zavodnik Lamovšek 2011) in ostale. Avtorji so za opredeljevanje centralnih naselij uporabljali različno metodologijo, ki je zato le delno primerljiva. Uporabljali so namreč različne funkcije in različno število stopenj centralnosti, različno je bilo tudi pridobivanje podatkov (ankete, institucionalizirani viri podatkov).

Preglednica 1: Primerjava treh izbranih študij glede na merila in nekatere rezultate (Kokole 1971; Vrišer 1988; Cigale 2001; Rus 2013).

	po Kokoletu	po Vrišerju	po Cigaletu
zbiranje podatkov o centralnih dejavnostih	Kvalitativno: adresarji, telefonski imeniki, sezname ustanov, anketa. Kvantitativno: aktivno prebivalstvo v mestotvornem sektorju.	Kvalitativno: adresarji, telefonski imeniki, sezname ustanov, Register delovnih organizacij in samoupravnih skupnosti, Register zasebnih podjetnikov, popis prebivalstva. Kvantitativno: odnos med prebivalstvom in številom zaposlenih (delovnimi mesti) v terciarnih in kvartarnih dejavnostih po krajevnih skupnostih (mesta obravnavana kot celota).	Kvalitativno: Telefonski imenik Slovenije, podatki o poštah, poslovalnicah, podatki o zdravstvenih domovih, podatki o osnovnih šolah, anketa.
ugotavljanje obsega vplivnih območij	Anketiranje osnovnih šol.	Anketiranje krajevnih skupnosti/krajevnih uradov.	Anketiranje osnovnih šol – kje prebivalci zadovoljujejo različne potrebe po različnih storitvah.
stopnje centralnosti	9 stopenj	7 (5) stopenj Lokalna ali krajevna središča, ruralna ali industrijska središča, komunalna ali občinska središča, distriktna ali okrožna središča, kantonalna ali okrajna središča, provincijska ali pokrajinska središča, republiška središča.	3 stopenj Makroregionalna središča, mezo regionalna središča, mikroregionalna središča.

razvrščanje centralnih naselij v hierarhično stopnjo centralnosti	Razvrstitev indikatorjev glede na pogostost pojavljanja.	Razvrstitev indikatorjev glede na pogostost pojavljanja.	Opremljenost s funkcijami/storitvenimi dejavnostmi: - dejavnosti, ki so zastopane v 150 do 500 naseljih, - dejavnosti, ki so zastopane v več 50 in manj kot 100 naseljih, - dejavnosti, ki so zastopane v manj kot 20 naseljih.
vplivna območja centralnih naselij	/	Dominantni (100 %), moderirani (75 %), parcialni (50 %), sporadični (25 %) vpliv.	Dominantni (100 %), moderirani (75 %), parcialni (50 %), sporadični (25 %) vpliv.
število prebivalcev na vplivnem območju makroregionalnih središč		Ljubljana – 1.252.979 Maribor – 582.026	Ljubljana – 1.364.631 Maribor – 582.005

Kot so pokazale študije (poleg že naštetih avtorjev še Benkovič Krašovec (2006), Rus, Razpotnik Visković in Nared (2013)), je struktura pri centralnih naseljih višjega ranga razmeroma stabilna, do večjih sprememb pa prihaja pri centralnih naseljih nižjega ranga.

Zaradi praktične uporabnosti koncepta centralnih naselij se je ta hitro uveljavil tudi v praksi in političnih dokumentih, in sicer v obliki policentričnega sistema poselitve. Na strateški ravni so bili glavni poudarki policentrizma določeni okoli leta 1964 v okviru priprav prvega Regionalnega prostorskega plana SR Slovenije, leta 1986 v Dolgoročnem planu SRS za obdobje 1986–2000 in leta 2004 v Strategiji prostorskega razvoja Slovenije (Drozg 2005). Največji vpliv na sedanji prostorski razvoj naselij ima implementacija koncepta policentrizma iz leta 1974, ko so s sprejetjem ustave SFRJ gospodarsko in družbeno razvijali 64 lokalnih središč (občinskih središč), namesto 5 oziroma 13 regionalnih središč, kolikor jih je bilo omenjeno v prvotnih načrtih iz šestdesetih let. Ta koncept je izjemno vplival na sedanji naselbinski sistem, ki je v primerjavi z ostalo Evropo značilno 'podurbaniziran'. Drugi planski dokument (Dolgoročni plan SRS 1986–2000 v: Drozg 2005) je dajal več poudarka gospodarskemu razvoju regionalnih središč oziroma zmernemu zgoščevanju pred popolno razpršenostjo, čeprav implementacija ni bila pretirano uspešna. Strategija prostorskega razvoja Slovenije (2004) je zadnji pomemben strateški dokument, ki je načrtoval smernice

naselbinskega razvoja. Policentrizem se tokrat omenja z vidika izboljšanja dostopnosti do dobrin javnega pomena, naselij pa se ne pojmuje zgolj kot proizvodna središča, temveč kot središča storitev, družbene in prometne infrastrukture. Zato se je izoblikovala dvostopenjska raven regionalnih središč (tri višja mednarodna in dvanajst nižjih regionalnih) ter več stopenj lokalnih središč (Drozg 2005).

Na naselbinski sistem pa ne vplivajo le prostorski strateški dokumenti ampak posredno tudi drugi strateški dokumenti, ki opredeljujejo posamezne razvojne prioritete in projekte. Zato je potrebno omeniti Strategijo razvoja Slovenije (2005), ki bi po mnenju Drozga (2005) morala biti izhodišče vseh ostalih strategij, tudi prostorski, pa tudi sektorske resolucije, kot je Resolucija o nacionalnih razvojnih projektih 2007–2023, ki posredno vplivajo na razmestitev dejavnosti in naselbinski sistem Slovenije.

Dosedanji namen policentrizma povzema Drozg (2005, 154) z naslednjimi besedami: *»Vzpostavljane pogojev za enakomernejši gospodarski in socialni razvoj vseh delov države in s tem zmanjšanje regionalnih razlik ter izboljšanje kakovosti bivalnih razmer z enakomerno razmestitvijo delovnih mest in družbene infrastrukture.«* Hkrati pa isti avtor opredeljuje tudi namen policentrizma danes: *»Vzpostavljane približno enake dostopnosti do storitvenih dejavnosti in družbene infrastrukture za vse prebivalce Slovenije, omogočanje avtonomije odločanja in upravljanja posameznih delov države ter krepitev regionalne identitete.«*

Čeprav je teorija centralnih naselij pomemben in uporaben metodološki aparat, se je treba zavedati tudi pomanjkljivosti, ki jih je treba pri določanju in usmerjanju centralnih naselij vzeti v zakup. Teorija centralnih naselij ne more zadovoljivo razložiti vseh oblik centralnosti, saj za določanje centralnih naselij uporabljamo omejeno število kazalnikov/funkcij, prav tako imajo nekatera naselja pomembno vlogo z lokalnega ali regionalnega vidika, druga pa so zaradi vpetosti v svetovna omrežja bolj kot na državni ravni pomembna z vidika globalne strukture mest. Čeprav teorija temelji na enakomerni razporeditvi naselij različnih stopenj centralnosti, se njihova razporeditev med območji spreminja, zavedati pa se moramo, da se na podoben način razvrščajo tudi dejavnosti znotraj večjih mest, česar večina tovrstnih študij podrobneje ne preuči (Vrišer 1967, 145–148). Dodatna previdnost pri uporabi teorije centralnih naselij je potrebna tudi z vidika novih razvojnih konceptov, ki vključujejo nove elemente prostorske stvarnosti. Mesta in obmestja si sedaj lahko tudi 'delijo' funkcije, a navzven, na regionalni ravni, še vedno delujejo kot eno središče. Empirično se to izkazuje v dekoncentraciji prebivalstva in delovnih mest v regiji in tako imenovanih 'regijskih mest' (Drozg 2006) ali 'policentričnih regij' (Burger in Meijers 2012) oziroma funkcionalnih somestij (Ravbar 1997).

O centralnih naseljih je svetovna literatura v novejšem času zelo skopa. Raziskave opremljenosti s storitvami, kot so jih v preteklosti opravljali slovenski geografi, so v novih razmerah zastarele. Ena redkih takšnih raziskav je bila opravljena na Norveškem v Trøndelagu (Dale in Sjøholt 2007). Kot centralno naselje so opredelili vsako naselje, ki je imelo vsaj 10 funkcij, gospodarskih in negospodarskih, v peš razdalji, ki so jo merili z minutnimi izohronami. Preko poslovnega registra so identificirali 200 različnih funkcij in ugotovili, da teoriji centralnih naselij sledijo le še nekatere nespecializirane storitve. Tudi tam

so ugotovili, da se specializirane storitve in tržno usmerjene funkcije zgoščujejo v naseljih z višjo stopnjo centralnosti (prihaja do konkurenčnosti), medtem ko nižji kraji izgubljajo tržne storitve in ohranjajo le osnovne funkcije, kot so šole in trgovine z mešanim blagom (zagotavljanje osnovne kohezivnosti).

Ostale raziskave se osredotočajo na novejšje koncepte policentrizma, zlasti poudarjajo pomen konkurenčnosti in funkcijske organizacije policentričnih sistemov. Parr (2004) govori o različnih tipologijah policentrizma. Zanj je lahko policentrizem posledica sektorskega gospodarskega povezovanja, visoko specializirane ekonomije (primer severnoitalijanskih mest), mrežnega povezovanja (primer Randstada) ali pa popolne disperzije (primer poljskih mest). Kloosterman in Musterd (2001) govorita o fizičnem policentrizmu, ki se meri z dnevno mobilnostjo ali zaposlenostjo v določena središča; politično-upravnem policentrizmu, ki je posledica upravne razdelitve teritorija; funkcionalnem policentrizmu, ki nastane zaradi specializacije mest znotraj urbanega sistema; in regionalno-identitetnem policentrizmu, ki je posledica zgodovinskih, simboličnih in družbeno-kulturnih procesov. Burger in Meijers (2012) govorita o morfološkem in funkcijskem policentrizmu. Morfološki policentrizem opisuje stanje, opremljenost, velikost naselij znotraj naselbinskega sistema, medtem ko funkcionalni policentrizem upošteva tudi povezave med naselji. Na Nizozemskem sta skušala prikazati oba koncepta na primeru izobraževalnih in zdravstvenih storitev. Poleg opremljenosti z omenjenimi storitvami (morfološki policentrizem) so ju zanimale tudi povezave med njimi, hierarhija in tudi potovanja (funkcionalni policentrizem). Omenimo še finsko raziskavo (Vasanen 2013) kjer so pri opredeljevanju policentričnega sistema prevladoval funkcijske povezave, ki so jih opredelili zlasti z vzorci dnevne aktivnosti (dnevna mobilnost, dnevni nakupi ...) ter podjetniških kontaktov znotraj podjetij in med njimi (sedeži podjetij in njihove izpostave ...).

Preglednica 2: Temeljne razlike med »hierarhičnim in omrežnim« modelom (Batten 1995; Van der Knaap 2002 v: Meijers 2007).

hierarhija naselij	omrežje naselij
določeno število hierarhičnih ravni	spremenljivo število hierarhičnih ravni
centralnost	nodalnost
odvisnost od velikosti naselij	velikost naselij ni odločilna
nagnjenost k nadrejenosti / podrejenosti	nagnjenost k fleksibilnosti in dopolnjevanju
homogene storitve, funkcije so vezane na določeno hierarhično raven	heterogene storitve, različne gospodarske funkcije na isti hierarhični stopnji
vertikalna dostopnost	horizontalna dostopnost
prevladujoči enosmerni tokovi, samo vertikalne povezave med mesti (na različnih hierarhičnih ravneh)	dvosmerni tokovi, horizontalne in vertikalne povezave med mesti

transportni stroški	stroški informacij
popolno tekmovanje za prostor	nepravilno tekmovanje s cenovno diskriminacijo
mestno prebivalstvo je enakomerno razporejeno po ozemlju	neenakomerna razmestitev prebivalstva po ozemlju

Opređeljevanje stopenj centralnosti je tesno povezano s politiko policentričnega razvoja, ki je danes izpostavljena kot eden temeljnih ciljev prostorskega razvoja v širšem evropskem prostoru. Evropske prostorske razvojne perspektive so leta 1999 izpostavile tri cilje prostorskega razvoja v Evropi (ESPON 1.1.1 Final report 2004, 211):

- gospodarsko in socialno kohezijo,
- ohranjanje naravnih virov in kulturne dediščine ter
- teritorialno bolj uravnoteženo konkurenčnost.

Te cilje naj bi države dosegle prav s policentričnim razvojem. Državne prostorske politike po Evropi so večinoma osredotočene le na **kohezijo** in **konkurenčnost**, manj pa so izpostavljeni trajnostni vidiki politike policentričnega razvoja (ESPON 1.1.1 Final report 2004, 211).

Projekt ESPON 1.1.1 (ESPON 1.1.1 Final report 2004) je za opredelitev in merjenje policentričnosti uporabil tri vidike: velikost, lokacijo in povezovanje, ki se navezujejo na **morfološke vidike policentričnosti** (hierarhija, razmestitev, število središč) in **funkcijske vidike policentričnosti** (tokovi in sodelovanje med središči na različnih stopnjah). Morfološki vidik policentričnosti so izrazili z indeksom velikosti (ang. *size index*) in lokacije (ang. *location index*) funkcijski, oziroma povezovalni vidik (ang. *relational aspect*) pa so izrazili s povezovalnim indeksom (ang. *connectivity index*).

Preglednica 3: Morfološki in funkcijski vidiki policentričnosti (ESPON 1.1.1 Final report 2004).

velikostni indeks	prebivalstvo in gospodarski pomen središča	število prebivalcev
		BDP
lokacijski indeks	gravitacijska zaledja in razmestitev središč	ginijev koeficient velikosti gravitacijskih območij središč
povezovalni indeks	tokovi in sodelovanje med središči na različnih ravneh	korelacija prebivalstva in dostopnosti

Poleg morfoloških in funkcijskih meril so v projektu ESPON 1.1.1 (ESPON 1.1.1 Final report 2004) na evropski ravni ugotavljali tudi specializacijo funkcionalnih urbanih regij (v nadaljevanju FUR), s čimer so želeli ugotoviti, katera središča lahko funkcijsko dopolnjujejo tako imenovani Pentagon, ki je v Evropskih prostorskih razvojnih perspektivah (1999) opredeljen kot gospodarsko najuspešnejše območje v EU in zajema najrazvitejši del Evrope med Londonom, Parizom, Milanom, Münchnom in Hamburgom. Za območje Pentagona je značilna koncentracija globalnih gospodarskih funkcij in storitev, visoka raven dohodkov in zelo dobro razvita infrastruktura.

Preglednica 4: Merila za opredeljevanje vloge središč v projektu ESPON 1.1.1. (ESPON 1.1.1 Final report 2004, 85).

merilo / funkcija	spremenljivka
prebivalstvo	število prebivalcev
promet	potniki v zračnem prometu, pristanišča (kontejnerski promet)
turizem	število postelj v turističnih nastanitvah
industrija	bruto dodana vrednost v industriji
znanje	lokacija univerz, število študentov
odločevalska funkcija	lokacija 500 najuspešnejših podjetij
administrativna funkcija	administrativni status funkcionalne urbane regije (FUR)

ESPON 1.4.3 (2007) je nadaljevanje projekta ESPON 1.1.1. Tudi v tem projektu so obravnavali funkcionalne urbane regije, vendar pa so večjo pozornost namenili središčem znotraj teh regij (tako imenovane morfološke urbane regije, v nadaljevanju MUR). V prvem koraku so izločili majhna, srednje velika in velika mesta, saj je bil cilj opredeliti predvsem glavne, najbolj konkurenčne metropole, pomembne na evropski ravni, ki predstavljajo protiutež Pentagonu (ESPON 1.4.3 Final report 2007, 20).

Preglednica 5: Merila za opredeljevanje vloge FUR in MUR (ESPON 1.4.3 Final report 2007, 23–26).

merilo / funkcija	spremenljivka
prebivalstvo	število prebivalstva v FUR
	število prebivalstva v MUR
promet	dostopnost v cestnem prometu
	dostopnost v železniškem prometu

	dostopnost v zračnem prometu	
	pomorski promet	pretovor v globalnih pristaniščih
		kontejnerski pretovor v pristaniščih
kultura in turizem	število postelj in število nočitev	
	mnenje turistov	
znanje	lokacija 500 najboljših univerz	
	lokacija 100 najuspešnejših raziskovalnih centrov	
	letni podatki o številu zaposlenih v visokotehnoloških in knowledge-intensive storitvenih dejavnostih	
	letni podatki o številu zaposlenih v visokotehnoloških in knowledge-intensive industrijskih dejavnostih	
odločevalska funkcija	mednarodna raven	sedeži 2000 svetovno najvplivnejših podjetij v FUR
		globalna mesta z največjo povezanostjo
	državna raven	sedeži 3000 evropskih najvplivnejših podjetij
		sedeži podružnic 200 največjih svetovnih podjetij v evropskih FUR
administrativna funkcija	državna raven	državni kapital
		pomembnejša glavna mesta z regijami
	mednarodna raven	sedeži pomembnih mednarodnih institucij

S sistematično opredelitvijo mest in z vlogo majhnih in srednje velikih mest (v nadaljevanju MSVM) v poselitvenem sistemu so se ukvarjali v ESPON-ovem projektu TOWN (2013). Čeprav projekt ni bil neposredno povezan s policentrizmom, so v njem dobro predstavljena merila za opredeljevanje vloge teh mest. Pri tem so uporabili tri pristope: **morfološkega**, **administrativnega** in **funkcijskega**.

Preglednica 6: Morfološki, administrativni in funkcijski vidiki opredeljevanja vloge MSVM (ESPON TOWN Scientific report 2013, 13–14).

	pojem	definicija	podrobne značilnosti	merila
morfološki pristop	mestno naselje	- sklenjeno pozidano območje z mestnimi značilnostmi - določeno najnižje število prebivalcev	- zgoščene stavbe, ki jih od drugih naselij loči odprt prostor - število prebivalstva nad določenim pragom	- sklenjeno pozidano območje - razdalja med stavbami - razdalja med naselji - število prebivalcev - gostota urbaniziranega območja
administrativni pristop	mestna občina	mestno naselje z administrativnim statusom mesta	- lokalna oblast z mestnimi administrativnimi pristojnostmi in dolžnostmi; - mestno naselje znotraj administrativnih meja	- lokalna uprava - administrativne funkcije - zgodovinska vloga mesta
funkcijski pristop	mestno središče	mestno naselje ali mestna občina, ki nudi določeno gostoto delovnih mest, storitev in drugih funkcij	vloga mestnega središča je, da služi drugim naseljem v zaledju mestnega središča	- prebivalstvo - delovna mesta - druge mestne funkcije - potovanja na delo - centralnost
	FUR	širše območje s povezavami z enim ali več mestnimi		- dostopnost do delovnih mest in

		središči		storitev - potovanja na delo - potovanja do storitev
--	--	----------	--	--

2.1 Storitve splošnega in splošnega gospodarskega pomena pri opredeljevanju centralnih naselij

Iz dosedanjih razprav, ki se osredotočajo na evropski prostor, je razvidno, da koncept storitev splošnega gospodarskega pomena (SSGP) kot tudi koncept storitev splošnega pomena (SSP) nista enotno opredeljena (Van de Walle 2008). Vendar pa je skupno vsem opredelitvam SSP njihova običajno netržna narava, ki vključuje temeljne **javne storitve**, do katerih imajo državljani enake pravice in dostop. Skupni imenovalac opredelitev SSGP pa se kaže v tem, da so to **javne storitve gospodarskega pomena**, ki se izmenjujejo na trgu in zanje veljajo načela konkurenčnosti (ESPON Evidence Brief 2013).

Neenotnost opredelitev obeh pojmov, še zlasti ko gre za SSGP, je nedvomno posledica nevtralnih stališč Evropske komisije do javnega ali zasebnega značaja teh storitev in njihovih izvajalcev; po mnenju oblikovalcev politik gre za dinamične koncepte, katerih definicija je v domeni držav članic, ki so jih tudi dolžne izvajati (Gomez-Barroso in Marban-Flores 2013; Noguera-Tur in Martínez 2014). Posledično tudi zakonodaja EU na tem področju pogosto ni jasna, kar otežuje razlikovanje med ekonomskim in neekonomskim značajem teh storitev (Kociubiński 2011; Aristeu 2012). SSGP se vidi v dvojni vlogi; po eni strani kot storitve ekonomske narave, ker so tržne storitve, na drugi strani pa implicitno kot storitve netržne narave, saj so na voljo v splošnem interesu. Pojem SSP pa se v tem kontekstu razume kot eden temeljnih stebrov evropskega modela družbe, pri čemer je dostopnost do tovrstnih storitev prepoznana kot eden pomembnejših vzvodov za doseganje družbene in teritorialne kohezije (Van de Walle 2006).

Kljub nedorečenosti politik do SSGP in SSP se v bolj teoretično naravnanih razpravah o storitvah splošnega pomena (SSP) nakazujeta dve smeri njihovega opredeljevanja (Noguera-Tur in Martínez 2014). Prva naslavlja vprašanje, kaj so »**bistvene storitve**« oziroma kaj naj vključuje seznam SSP. Drugi širši sklop teorij pa poskuša razložiti **najboljše mesto (lokacijo) za različne storitve**, s čimer se dotika vprašanj **teritorialne kohezije, dostopnosti** (povezava med ponudniki in uporabniki storitev) in **socialne neenakosti**.

Med SSGP se običajno štejejo storitve, ki pokrivajo elektronske komunikacije, poštna storitve, oskrbo z elektriko, plinom, vodo in prevozom. V novejših političnih dokumentih EU ni nobene opredelitve ali "seznama" storitev splošnega pomena. Tudi dokumenti, kot so zelene in bele knjige, takega seznama ne omenjajo (Noguera-Tur in Martínez 2014). V

strokovni literaturi in za raziskovalne namene pa se uporabljajo seznami z različnimi storitvami, ki imajo tako gospodarski kot negospodarski pomen (npr. Noguera-Tur in sodelavci 2009):

- Promet (ceste, železnice, pristanišča, letališča, medmestni in primestni promet)
- Poštne storitve (pisma in dostavo paketov)
- Telekomunikacije (fiksna in mobilna telefonija, širokopasovni internet)
- Storitve oddajanja (TV in radio)
- Zagotavljanje energije (plin, elektrika)
- Zagotavljanje sveže vode in obdelava odpadnih voda
- Zbiranje in odstranjevanje odpadkov
- Varstvo otrok (dnevno varstvo, vrtec)
- Izobraževanje (primarno, sekundarno, terciarno izobraževanje)
- Zdravje (bolnišnice, zdravniki)
- Skrb za starejše (domovih za starejše, mobilne storitve za starejše)
- Varnost (policija, pravosodni sistem, vojska)
- Rekreativna / kultura (parki, muzeji)

Lokacija storitev vključuje določene standarde glede kakovosti storitev, kohezivnosti in dostopnosti, ki naj bi jih zagotovila država (Rogelj in Brezovnik 2013) in tudi socialne pravičnosti (Jilke 2015; Jilke in Van de Walle 2013), ki pa je z liberalizacijo ekonomije vse težje dosegljiva.

Vidik teritorialne kohezije (Noguera-Tur in Martínez 2014) se nanaša na opremljenost regij s SSP, za katere se predpostavlja, da so bistvene za zagotavljanje blaginje prebivalstva in gospodarski razvoj podjetij neke regije, v smislu prisotnosti, kakovosti in dostopnosti (v primernem času). Šteje se, da večje kot so glede navedenega razlike med regijami, manjša je teritorialna kohezija. Z vprašanjem, kakšen pomen imajo SSP za teritorialno kohezijo med regijami, se ukvarjata dve »večji« teoriji regionalnega razvoja. **Neoklasična regionalna teorija** predpostavlja, da SSP najbolje opravljajo zasebna podjetja s stalnim prilagajanjem povpraševanju po teh storitvah s tržnim mehanizmom brez državnih intervencij. V skladu s to razlago gospodinjstva kot uporabniki javnih storitev "svobodno potujejo" in se o lokaciji storitev odločajo zgolj na podlagi premisleka o stroških teh storitev (davčnih in javnih).

Teorija polarizacije se ukvarja predvsem z razlikami in povezavami med urbani in ruralnimi območji. Pojasnjuje časovne in prostorske razvojne procese v pogojih svobodne tržne ekonomije. Ta teorija v prvi fazi napoveduje izčrpavanje podeželskih območij, v poznejši fazi razvoja pa njihovo napredovanje zaradi prelivanja virov iz metropole (integracijo podeželskih območij v metropolitansko gospodarstvo), kar vpliva tudi na razpoložljivost in dostopnost SSP. V skladu s to razlago je naloga političnih elit preprečevati to polarizacijo ali pa spodbujanje zgodnjih preobratov polarizacije in s tem prispevati k teritorialni koheziji med mestnimi in podeželskimi območji. SSP imajo lahko pomembno vlogo v takšni teritorialni kohezijski politiki, s tem ko oblikujejo lokacijske prednosti mestnih in podeželskih območij za gospodinjstva in podjetja.

Pojem »dostopnosti« se nanaša na povezavo med ponudniki in uporabniki storitev. Je večpomenski pojem, ki vključuje fizične, časovne, ekonomske in družbeno-kulturne vidike. S tem pojmom se povezuje pojem mobilnosti, ki se nanaša na zagotavljanje, dostop in uporabo SSP: po eni strani se njegov objektivni pomen povezuje s kakovostjo in razpoložljivostjo infrastrukture in prevoznih storitev (Noguera-Tur in Martínez 2014). Sistem javnega prevoza zmanjšuje socialne neenakosti, še posebej otrok, mladostnikov, žensk in starejših na podeželju, ki imajo slabši dostop do osebnih avtomobilov (Št'astná in sodelavci 2015). Prav tako Derek, Farrington in Copus (2002) povezujejo dostopnost do storitev in razpoložljivost do objektov na podeželju s možnostmi potovanja vsake družbene skupine, da bi dosegla te storitve. Dostopnost SSP se povezuje tudi z demografskim razvojem npr. z odseljevanjem oz. praznjenjem podeželskih območij in staranjem prebivalstva (Št'astná in sodelavci 2015). Demografske spremembe v oddaljenih podeželskih območjih lahko vplivajo na to, da njihovi prebivalci npr. kmetje prevzemajo izvajanje SSP brez finančnih povračil (Wolz in Weiß 2014).

Literatura obravnava tudi vidik **zadovoljstva** uporabnikov z SSP. Ferrari in Manzi (2014) ugotavljata, da se javna podjetja, ki imajo monopol nad izvajanjem storitev, večinoma ne zavedajo pomanjkanja zadovoljstva med svojimi uporabniki, če ti uporabniki ne morejo preiti na druge ponudnike, zavrniti ali zmanjšati storitve. Dobro poznavanje zadovoljstva uporabnikov lahko izboljša kakovost storitev, zato so potrebne natančne evalvacije in spremljanje zadovoljstva uporabnikov ter upoštevanje njihovih potreb.

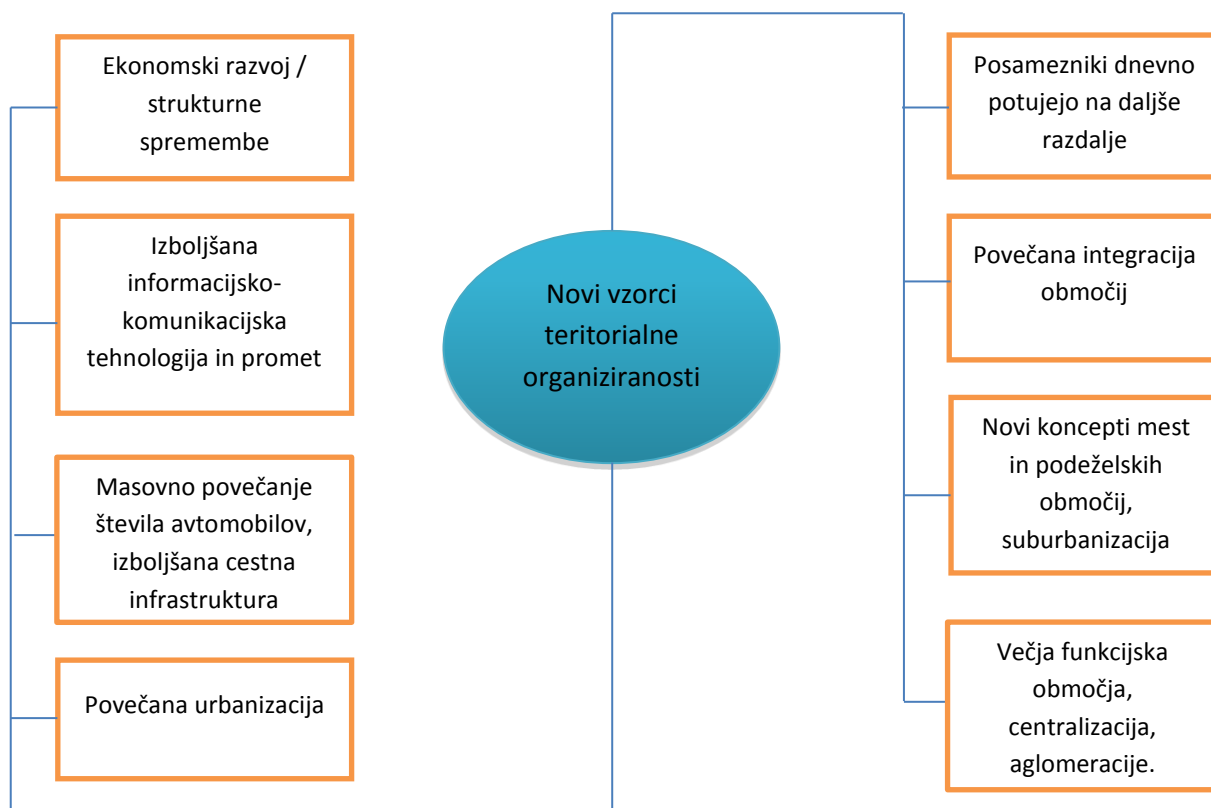
V zvezi s preučevanjem in zbiranjem **statističnih podatkov** o SSP literatura (Penn 2014) priča o velikih razlikah med posameznimi državami. Zbiranje podatkov se zdi še posebej problematično za izvajalce storitev v zasebnem sektorju, predvsem v nekdanjih socialističnih državah. Problem je tudi, da na tem področju države stalno spreminjajo svojo zakonodajo, kar otežuje zbiranje in primerjanje podatkov. Colomb in Santinha (2014) glede tega priporočata, da je treba razviti analitične metode in trdnejše podlage za analizo različnih učinkov liberalizacije SSP med in znotraj držav članic ter oceniti, ali so nekatere države, regije ali posamezna območja bolj prikrajšana kot druga.

Analiza centralnosti naselij, predstavljena v nadaljevanju, sledi tako nakazanim priporočilom, pri čemer se osredotoča na SSP, na katere lahko država neposredno vpliva.

3 IZHODIŠČA RAZISKAVE IN METODOLOGIJA

3.1 Sodobne spremembe, ki vplivajo na sistem poselitve

V Sloveniji je v poosamosvojitvenem obdobju prišlo do številnih sprememb, ki so podobno kot drugje po svetu imele močan vpliv na prostor in sistem poselitve.

Slika 1: Procesi, ki vplivajo na preobrazbo območij v zadnjih desetletjih (Veneri 2013).

Z vidika razvoja policentričnega omrežja središč so za Slovenijo ključni naslednji procesi:

Centralizacija: Oblikovanje državnega aparata je ob neuspešni regionalni politiki ter povečanem vplivu prostega trga ter z njo povezanih procesov akumulacije in kumulativne vzročnosti vodilo v naraščanje ekonomske moči Ljubljane, medtem ko je moč drugih večjih središč večinoma upadala. Dodatno je k centralizaciji prispevala tudi reforma posameznih segmentov javne uprave in javnih gospodarskih služb, kjer je prišlo do zaprtja posameznih izpostav oziroma zmanjšanja njihovega vpliva na posameznem območju (preoblikovanje policijskih uprav, ukinjanje izpostav zavoda za gozdove, reorganizacija poštne mreže, predlog oblikovanja urgentnih centrov ...).

Reforma lokalne samouprave je v nasprotju s prej omenjeno centralizacijo pospešila razvoj novih občinskih središč, medtem ko so nekdanja regionalna središča nekoliko izgubila na pomenu. V preseku je centralizacija povzročila povečanje razlik med regijami, reforma lokalne samouprave pa izenačevanje razlik znotraj regij.

Digitalizacija s povečano rabo interneta je imela močan vpliv na poslovanje podjetij in tudi gospodinjestev, saj so spletne storitve nadomestile nekatere do pred kratkim pomembne storitve, kot na primer bančništvo, pošto, v posameznih primerih tudi trgovino (spletne trgovine). Pri tem je opremljanje s širokopasovnim internetom privedlo do novih prostorskih delitev na območja z dostopom do širokopasovnega interneta in območja, ki tega dostopa nimajo, kar bo ob naraščajoči rabi interneta in z njim povezanih storitev povzročalo čedalje večji izziv za enakomerni razvoj in učinkovito oskrbo prebivalcev.

Izgradnja avtocestnega križa in razvoj motorizacije sta omogočila povečano mobilnost prebivalcev ter s tem i) koncentracijo delovnih mest v večjih središčih ter obenem ii) atraktivnost lokacij za poselitev v večji oddaljenosti od urbanih središč.

Demografske spremembe, zlasti staranje prebivalstva, narekujejo/zahtevajo preoblikovanje mreže socialnih servisov, kot so domovi za ostarele, dnevno varstvo za starejše (npr. z demenco) ..., pomemben vpliv pa ima tudi na mrežo šol in vrtcev, saj je število otrok v posameznih območjih močno upadlo, v nekaterih pa ob močni suburbanizaciji naraslo do te mere, da so spremembe obstoječega sistema otroškega varstva in šolske mreže nujne.

Suburbanizacija in postsuburbanizacija sta v preteklih desetletjih slovenski sistem poselitve pomembno preobrazile, pri čemer dekoncentracija zlasti storitev javnega sektorja zaostaja za dekoncentracijo prebivalcev. To odpira številne izzive, saj so se suburbana naselja širila na območja brez javnega potniškega prometa, kar lahko na podlagi izkušenj iz bolj razvitih držav dolgoročno povzroči številne probleme. V aktivni dobi namreč prebivalci hodijo na delo v bližnja središča, kjer tudi opravljajo nakupe, zato se ponudba v spalnih naseljih ne razvije. Ob upokojitvi se tako odvisnost prebivalcev od bližnjih središč ne zmanjša, kar pa lahko močno oteži njihovo življenje, zlasti ko ne morejo več voziti avtomobila.

Terciarizacija gospodarstva in privatizacija služb v javnem interesu: na sistem centralnih naselij ima pomemben vpliv tudi naraščajoča vloga storitev, ki so v veliki meri odvisne od povpraševanja. Tako se v redkeje poseljenih območjih in manjših središčih posamezne storitve zaradi majhnega povpraševanja ne razvijejo, manjši pa je tudi interes za javno-zasebna partnerstva pri izvajanju različnih služb v javnem interesu. Na drugi strani na centralnost vplivajo tudi nekateri ekonomski sektorji, ki so značilni za postindustrijsko družbo – na primer oskrbno-zabavišče funkcije (trgovski centri, ki privabljajo prebivalce ne le za oskrbo ampak tudi za preživljanje prostega časa), potem so tukaj še kulturne funkcije (zlasti neformalna kultura, kulturne četrti, zopet prepletajoče z zabaviščno funkcijo) in podobno.

Obsežne **investicije v izgradnjo poslovnih con**, pri čemer številne niso bile ustrezno načrtovane in so tudi po daljšem časovnem obdobju prazne. Na drugi strani so ob njihovi preudarni umestitvi in ob hkratnem interesu zasebnega kapitala posamezne poslovne cone

pomembno prispevale k razvoju novih gospodarsko pomembnih središč (Logatec, Komenda ...).

Na podlagi gornjih ugotovitev lahko sklenemo, da se je naselbinski sistem v Sloveniji preoblikoval in potrebuje prevrednotenje vloge posameznih naselij z vidika njihovega pomena za bližnjo in daljno okolico. Pri tem je treba nadgraditi obstoječi metodološki aparat in vzpostaviti sistem meril, ki bo omogočal pregledno in enostavno oblikovanje policentričnega naselbinskega sistema Slovenije, upošteva je ključne razvojne trende ter potrebe, s katerimi se prebivalci vsakodnevno soočajo.

3.2 Uporabljene metode

metoda	aktivnost	opis
analiza obstoječih študij	teoretski okvir	Na začetku raziskave smo preučili obstoječe domače in mednarodne študije ter na njihovi podlagi zastavili teoretski okvir.
analiza konteksta	določanje stičnih naselij, določanje somestij, določanje mednarodne vpetosti, določanje konkurenčnosti	Analizo konteksta smo uporabili pri opredeljevanju izbranih metod in pri razlagi dobljenih rezultatov, zlasti pri mednarodni vpetosti slovenskih mest in opredeljevanju konkurenčnosti slovenskih naselij.
fokusna skupina	določanje stopnje centralnosti in pripadajočih funkcij	Na začetku projekta je inštituska fokusna skupina zastavila sistem centralnih naselij ter na podlagi primerljivih študij določila širši nabor funkcij za posamezno stopnjo centralnosti.
analiza podatkovnih baz in virov	vzpostavitev zbirke podatkov po funkcijah, vzpostavitev zbirke podatkov po naseljih, vzpostavitev zbirke podatkov	Ob vzpostavljanju enotne zbirke funkcij smo preučili obstoječe baze podatkov, kot so AJPES, SURS, zbirke

	po stičnih naseljih	ministrstev, posameznih služb ... in jih združili v enotno bazo.
georeferenciranje	vzpostavljanje enotne zbirke podatkov ter določanje ravni opremljenosti	Ko smo vzpostavili zbirko funkcij, smo funkcije opremili s pripadajočimi prostorskimi podatki. Za podrobnejšo metodologijo glej Poglavje 11.2.
razvrščanje v skupine	določanje stopenj centralnosti	Na podlagi opremljenosti s posameznimi funkcijami in števila prebivalcev smo razvrstili naselja po posameznih stopnjah centralnosti.
GIS analize	stična naselja	Za potrebe študije smo opredelili stična naselja, za kar smo uporabili različne GIS postopke. Podrobneje je metodologija predstavljena v poglavju 5.1.
statistične analize	preračuni stopenj centralnosti, ugotavljanje povezanosti opremljenosti naselij s funkcijami in njihovo konkurenčnostjo	Statistične analize smo izvajali zlasti pri ocenjevanju povezanosti opremljenosti s funkcijami in konkurenčnosti slovenskih naselij, pa tudi pri izračunih skupne stopnje centralnosti.

4 OPREDELITEV STOPENJ CENTRALNOSTI IN PRIPADAJOČIH FUNKCIJ

Čeprav se zdi opremljenost naselij s centralnimi funkcijami danes že precej zastarel pristop k opredeljevanju stopenj centralnosti, imajo centralna naselja, še posebej tista na nižjih stopnjah v hierarhiji, poglavitno nalogo pri izenačevanju življenjskih in delovnih pogojev. Razmestitev (in opremljenost) centralnih naselij je zato z vidika kohezije odločilnega pomena, saj zagotavlja oskrbo prebivalstva in hkrati omogoča skladen regionalni razvoj (ESPON 1.1.1 Final report 2004).

Koncept opremljenosti središč s centralnimi funkcijami je primeren predvsem za določanje stopnje centralnosti na nižjih hierarhičnih ravneh, saj je tu v ospredju predvsem zagotavljanje osnovnih storitev za prebivalce in podjetja. Tak pristop smo zasledili na primerih iz Velike Britanije in Avstralije (City ... 2010; Fenland ... 2012; Teignbridge ... 2006; Tendring ... 2007).

Enotnih, splošno veljavnih in enotno poimenovanih meril, s katerimi opredeljujemo vlogo naselij v (policentričnem) poselitvenem sistemu na določenem ozemlju (bodisi države bodisi regije) ni, vseeno pa lahko v grobem merila razdelimo v dve skupini – to so morfološka in funkcijska merila.

Preglednica 7: Morfološka in funkcijska merila za opredeljevanje stopnje centralnosti naselij.

morfološka merila	funkcijska merila
formalna merila (npr. število prebivalcev, gostota prebivalstva, število delovnih mest, zaposleni v določenih dejavnostih)	interakcija med naselji (npr. dostopnost do središč, delovnih mest in storitev, izohrone, dostopnost z različnimi oblikami prometa, število in delež vozačev v centralno naselje po specifičnih razlogih, povezave med podjetji – službena potovanja, e-maili)
fiziognomska merila (npr. sklenjeno pozidano območje, razdalja med stavbami, število stanovanj na stavbo, razdalja med naselji)	gospodarska specializacija naselij (npr. gostota delovnih mest in delež zaposlitve v specifičnih sektorjih)
opremljenost s centralnimi dejavnostmi	
prostorska razmestitev naselij	
konkurenčnost naselij (npr. BDP, uspešna podjetja, univerze, raziskovalne institucije, število raziskovalcev, patentov)	
administrativni status naselja (npr. status mesta)	

Glede na osredotočenost naloge na storitve splošnega in splošnega gospodarskega pomena smo se v naši študiji osredotočili na zagotavljanje različnih funkcij (storitev/dejavnosti), kar odraža funkcijski vidik, z morfološkega vidika pa smo se osredotočili na število prebivalcev v posameznem naselju. Podatka o številu delovnih mest zaradi njegove nenatančnosti nismo mogli vključiti.

Na podlagi opremljenosti s centralnimi funkcijami smo ločili šest stopenj centralnosti: nacionalno središče mednarodnega pomena (1. stopnja centralnosti), središče nacionalnega pomena (2. stopnja centralnosti), središče regionalnega pomena (3. stopnja centralnosti), središče medobčinskega pomena (4. stopnja centralnosti), središče lokalnega pomena (5. stopnja centralnosti) in središče vicinalnega oziroma vaškega pomena (6. stopnja centralnosti). K slednjim smo prišteli tudi naselja, ki imajo pod 500 prebivalcev, a imajo vsaj dve funkciji.

4.1 Morfološka in funkcijska merila

Omrežje centralnih naselij je pomemben sestavni del vsake prostorske organizacije družbe. Specifičnost centralnih naselij se kaže v tem, da nudijo in opravljajo centralne funkcije za ožjo ali širšo okolico. Med centralne funkcije sodijo predvsem različne storitvene dejavnosti, med katerimi so javne službe med pomembnejšimi. Odločilnega pomena za oblikovanje omrežja centralnih naselij je osnovni zakon ponudbe in povpraševanja. Zaradi razlik v storitveni potrošnji in zaradi različnih cen storitev pride pri centralnih funkcijah do diferenciacije, ki se v pokrajini kaže v hierarhiji centralnih naselij. Praviloma ima centralno naselje višje stopnje tudi vse centralne funkcije nižjih stopenj (Vrišer 1967, 147).

V osnovi lahko ločimo torej centralna naselja nižje stopnje, ki nudijo storitve ožjemu zaledju (na primer vasi na podeželju, v katerih je vsaj neka osnovna oskrba, pomembna za vsakodnevno življenje), do centralnih krajev višje stopnje s specializiranimi funkcijami. Namen te naloge je, da opredelimo središča, torej centralna naselja v Sloveniji, ki s svojimi funkcijami oskrbujejo zaledna naselja. Pri tem se določene funkcije izvajajo na:

- lokalni ravni – npr. osnovno šolstvo, otroško varstvo, občina, zdravstveni dom ... ;
- regionalni ravni – npr. okrožna sodišča, srednje šole, bolnišnice ... ;
- nacionalni ravni – ministrstva, klinični centri, univerze ... ;

Z vidika prostorskega razvoja in enakomerne pokritosti ozemlja in prebivalstva s funkcijami je treba določiti centralna naselja in v njih zagotoviti funkcije, primerljive z naselji iste stopnje.

V prvem koraku smo za opredelitev centralnih naselij določali šest stopenj centralnosti za štiri funkcije (sodstvo, šolstvo, javna uprava in zdravstvo):

stopnja centralnosti (naselij)	šolstvo	zdravstvo	javna uprava	sodstvo
1	sedež javne univerze	univerzitetni klinični center		višje sodišče
2	sedež visoke šole, fakultete ali akademije	večja splošna bolnica		okrožno sodišče
3	sedež višje šole	bolnišnica		
4	sedež srednje šole	zdravstveni dom	upravna enota	okrajno sodišče
5	popolna osnovna šola	zdravstvena postaja	sedež občine	
6	podružnica osnovne šole			

Evidentirali smo lokacije vseh zgoraj omenjenih funkcij po posameznih naseljih iz dosegljivih zbirk podatkov. Tako smo dobili zbirko podatkov z opremljenostjo in številom posameznih funkcij v vseh slovenskih naseljih.

Ker pa ni pomembna le opremljenost s funkcijami ampak tudi število prebivalcev, ki to funkcijo potrebujejo, smo v drugem koraku poleg števila in opremljenosti s funkcijami upoštevali še velikost naselja. Upoštevali smo sledeča merila:

stopnja centralnosti	število prebivalcev (minimalno)	število naselij (podatki 2015)
1. Nacionalno središče mednarodnega pomena	nad 100.000	2 (Ljubljana, Maribor)
2. Središče nacionalnega pomena	nad 20.000	5 (Koper, Novo Mesto, Velenje, Kranj, Celje)
3. Središče regionalnega pomena	minimalno 10.001 maksimalno 20.000	9 (Ptuj, Trbovlje, Nova Gorica, Jesenice, Murska Sobota, Škofja Loka, Kamnik, Domžale, Izola)
4. Središče medobčinskega pomena	minimalno 3001 maksimalno 10.000	53

5. Središče lokalnega pomena	minimalno 1501, maksimalno 3000	74
6. Središče vicinalnega pomena	minimalno 501 maksimalno 1500	416

Merila so deloma povzeta po obstoječi SPRS (2004) zato, da se zagotovi kontinuiteta vsebine in uporabljenih pojmov. Uporabili smo še prag minimalno 500 prebivalcev za opredelitev 'podeželskega naselja', kar ustreza središču vicinalnega pomena. Prag za opredelitev mesta v obstoječi SPRS (2004) je tako 3.000 prebivalcev, kar smo uporabili za prebivalstveni prag določanja 4. ravni. Naslednji prag, ki se omenja je 10.000 prebivalcev, ki v našem primeru ustreza določitvi 3. ravni. Pri določanju drugih pragov smo si pomagali z drugimi ustaljenimi raziskavami: 20.000 prebivalcev je bila na primer spodnja meja za določanje prenovljenih evropskih funkcionalnih urbanih območij (FUA) v projektu PLANet CenSE (2005) in smo ga zato uporabili za določanje 2. ravni. Za najvišjo raven smo uporabili prag 100.000, ki predstavlja nekakšen 'naravni prag', saj z njim izločimo dve največji mesti v Sloveniji, ki po številu prebivalcev v slovenskem urbanem sistemu močno izstopata.

V tretjem koraku smo 'združili' informacije o opremljenosti s funkcijami in velikostjo naselja. Naj omenimo le, da smo zasledili precejšnje število naselij, ki so imela pod 500 prebivalcev, a so imela vsaj dve funkciji ali več. Zato smo jim dodali oznako 6. stopnje centralnosti, čeprav niso dosegala merila velikosti prebivalstva (na kartah so označene s 6a). Takšen je primer naselja Hrib–Loški Potok ali Hodoš. Obratno, če je bilo neko naselje po prebivalcih dovolj veliko, a brez kakršne koli funkcije (niti nepopolne osnovne šole), potem ga nismo uvrstili med centralno naselje. Takšno je na primer naselje Gradišče pri Ljubljani.

Nadalje smo morali rešiti še problem 'stičnih naselij'. Gre za naselja, ki se fizično stikajo in dejansko delujejo kot eno naselje, čeprav so v administrativnem smislu ločena na več prostorskih enot. Kot primer lahko navedemo somestja Piran–Portorož–Lucija, kjer gre za sklenjeno pozidavo in kjer si omenjena naselja delijo funkcije: sedež upravne enote Piran se tako nahaja administrativno v naselju Lucija. Zato smo pripravili analizo tesno skupaj ležečih naselij, ki smo jih nato obravnavali kot enotno naselje (poglavje 5.1). Tako zasnovana stična naselja so odpravila določene anomalije administrativnih prostorskih enot: somestje Nova Gorica sedaj združuje sedem administrativnih naselij, ki skupaj tvorijo mesto Nova Gorica.

4.2 Kolokacija

Pri izboru centralnih funkcij za določanje nadopremljenosti oziroma podopremljenosti naselja smo upoštevali tudi kolokacijo med osnovnimi funkcijami (šolstvo, zdravstvo, javna uprava, sodstvo) in dodatnimi funkcijami, na podlagi katerih smo določali podopremljenost ali nadopremljenost naselij. Funkcije, pri katerih je stopnja kolokacije med osnovnimi in dodatnimi funkcijami visoka, smo zato izključili iz nadaljnje analize določanja stopnje opremljenosti, funkcije, kjer je ta nizka, pa smo upoštevali. Nizka stopnja kolokacije namreč

nakazuje na to, da se kraji, kjer se posamezna funkcija izvaja, razlikujejo (niso v istem naselju).

Centralne funkcije z visoko stopnjo kolokacije so:

- centri za socialno delo,
- policijske postaje in
- notarji.

Pri centrih za socialno delo (CSD) smo ugotavljali kolokacijo z upravnimi enotami. V Skupnost CSD se povezuje 62 centrov za socialno delo na območju Republike Slovenije, ki se v 57 od skupno 58 primerov ujemajo z upravnimi enotami, razen v Upravni enoti Ljubljana, kjer je 5 CSD.

Visoko stopnjo kolokacije z upravnimi enotami imajo tudi policijske postaje (PP). Vseh 58 središč s sedežem upravne enote ima tudi sedež PP, pri čemer je v Upravni enoti Ljubljana 5 PP, v Upravni enoti Maribor pa 2 PP. Središč s PP, ki hkrati niso tudi sedeži upravnih enot, pa je 13 (Bled, Bovec, Dolenjske Toplice, Gorišnica, Gornji Petrovci, Kozina, Kranjska Gora, Medvode, Rogaška Slatina, Podlehnik, Rače, Šentilj, Šentjernej).

Podobno velja za notarje. Od 58 središč s sedežem upravne enote jih ima 48 (83 %) tudi notarja. Od 50 središč z notarjem jih ima 48 (96 %) tudi sedež upravne enote. Šenčur in Brezovica pri Ljubljani imata notarja, vendar nista sedeža upravnih enot.

5 DOLOČITEV STOPNJE CENTRALNOSTI SLOVENSКИH NASELJ

Pri določanju centralnih naselij z vidika funkcij smo opazili, da so posamezna naselja morfološko povezana in da pogosto dajejo vtis enega samega naselja, čeprav so administrativno del različnih naselij. Podobno je tudi s funkcijami, ki jih ta naselja nudijo – so lahko dostopne za prebivalce vseh morfološko povezanih naselij. V tem primeru govorimo o stičnih naseljih.

Podobno je s somestji. Ta morfološko niso povezana, med njimi so lahko tudi večje razdalje, a so z vidika funkcij vzajemno povezana. Prebivalci somestij določene funkcije opravljajo v enem naselju, določene pa v drugem.

Ker so z vidika oskrbe prebivalcev pomembna tako stična naselja kot tudi somestja, jih v nadaljevanju poglavja podrobneje predstavljamo, poglavje pa zaključimo s pregledom naselij glede na stopnjo centralnosti po povprečju funkcij, po številu prebivalcev in upoštevaje povprečje funkcij in velikost naselja, pri čemer pa predstavljamo rezultate tako za posamična naselja kot stična naselja.

5.1 Stična naselja

V teoretskem poglavju predstavljene opredelitve centralnih naselij so temeljile na funkcijah, ki jih ima posamezno naselje, nekatere pa so ob tem dodale še morfološka merila – število prebivalcev, delovna mesta in podobno (na primer Vrišer 1995; Drozg 1999; Ravbar in sodelavci 2001; Burger in Meijers 2012). Razen Drobneta in sodelavcev (2014), ki so med različnimi morfološko-fiziognomskimi merili upoštevali tudi gostoto stavb s hišnimi številkami, pri čemer je bila njihova analiza namenjena določanju strnjeno pozidanih površin v bolj urbaniziranih območjih, so avtorji naselja obravnavali ločeno, kar pa zaradi delitve funkcij med bližnjimi naselji ni vedno ustrezno, saj lahko več strnjenih naselij deluje kot funkcijsko in morfološko zaokrožena celota.

Ker je gornje dejstvo z vidika preskrbe prebivalcev s SSP in SSGP izjemno pomembno, smo se odločili, da naselja združimo v tako imenovana stična naselja. Ta razumemo kot skupek morfološko povezanih naselij, ki kljub administrativni razčlenjenosti na več naselij delujejo kot funkcijsko povezana celota. Njihova vloga je zlasti pomembna takrat, ko za opredelitev centralnih naselij izhajamo iz števila funkcij ali prebivalcev, ki jih posamezen kraj ima. Majhna sosednja naselja z majhnim številom funkcij v tem primeru ne bi bila prepoznana kot centralna naselja, čeprav imajo tamkajšnji prebivalci zaradi prostorske bližine naselij in delitve funkcij med njimi zagotovljeno dobro oskrbo s SSP in SSGP. Podoben način združevanja sicer že poznamo, a večinoma le za določanje mestnih naselij. Statistični urad RS je s socioekonomskimi merili najprej izločili mestna naselja in jim nato na podlagi fiziognomskih meril priključili sosednja naselja, ki se postopno vraščajo v mesto. Ta naselja so poimenovali 'naselja mestnega območja' (Pavlin in sodelavci 2003). Podobno združevanje za vsa centralna naselja, ne le zgolj tista, ki ji lahko opredelimo kot 'mesta', smo naredili tudi mi.

Zasnovali smo metodološki postopek, s katerim smo hoteli ugotoviti, katera naselja bi lahko zaradi medsebojne prostorske povezanosti vključili v stična naselja, ki delujejo praktično kot eno naselje. S postopkom smo ugotovili, katera naselja imajo večino ($> 50\%$) svojih prebivalcev na območjih večje zgostitve hišnih števil ($> 1,5$ hišne številke/ha v polmeru 800 metrov), pri čemer so morala biti območja večjih zgostitev nujno neprekinjeno povezana z vsaj še enim tovrstnim območjem drugega naselja.

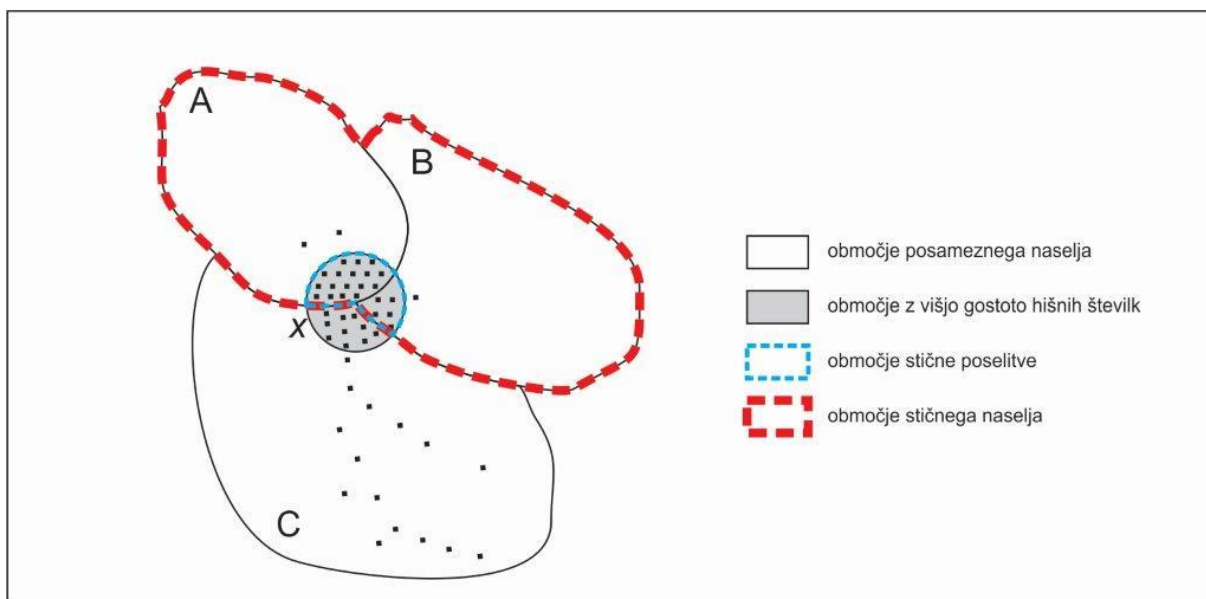
Za ugotavljanje stičnosti naselij smo uporabili prostorske podatke o lokaciji hišnih števil, območjih posameznih naselij kot osnovnih prostorskih enotah Geodetske uprave Republike Slovenije (Register ... 2016) ter podatke Centralnega registra prebivalcev (Centralni ... 2016). Podatke o hišnih številkah ter podatke centralnega registra prebivalcev smo s pomočjo skupnih identifikatorjev lahko povezali ter tako za vsako hišno številko določili število stalnih prebivalcev, kar smo potrebovali kasneje v procesu. Najprej smo izračunali gostoto hišnih števil, s katero smo želeli ugotoviti, kje so območja z neprekinjeno poselitvijo, ki lahko nakazujejo na zaključeno poselitev oziroma območje enega stičnega naselja.

Za izračun gostote hišnih števil smo morali določiti ustrezen polmer. V literaturi ni povsem enotnega priporočila, s kakšnim polmerom naj se računa gostota poselitve ali prebivalstva (na primer Tiran 2013; Drobne in sodelavci 2014). Na podlagi več preizkusov z različnimi dolžinami (preizkusili smo polmere z nekaj 100-metrskimi ter nekaj kilometrskimi dolžinami) in na podlagi literature (Bassetlaw district council 2013), smo se odločili za polmer 800 m.

Ker predpostavljamo, da je značilnost stičnega naselja kontinuirana strnjena poselitev z višjo gostoto, smo po izdelavi rastrskega sloja gostote hišnih števil morali postaviti mejo med območjem z visoko gostoto in območjem z nizko gostoto. Po preizkušanju in s pomočjo literature (Drobne in sodelavci 2014; Pogačnik 1992) smo za določanje območij stičnih naselij izbrali območja z že omenjeno gostoto 1,5 hišne številke/ha.

Po izračunu gostot smo z vektorskih točkovnih podatkov prešli na rastrski podatek. Pri tem je bilo treba določiti velikost celic. V našem primeru smo izbrali velikost celic 50 m. Velikost celic na vsebinski rezultat nima pravega vpliva – le pri manjši resoluciji so na koncu določena stična naselja zarisana z manj robatimi linijami.

Območja z višjo gostoto ($> 1,5$ hišne številke/ha) smo prekrili s slojem območij naselij ter s slojem centroidov hišnih števil, za katere smo imeli podatek, koliko prebivalcev živi na posameznem naslovu. Na temelju teh treh podatkovnih slojev smo lahko ugotovili, koliko prebivalcev posameznega naselja živi na območjih z višjo gostoto hišnih števil. Če je na nekem območju višje gostote, ki je moralo segati na območje vsaj dveh naselij, živelo več kot 50 % prebivalcev vsakega posameznega vključenega naselja, smo to območje označili kot območje stične poselitve. Naselja, ki so bila s svojim območjem vključena v območje stične poselitve, so bila nato označena kot stično naselje v njihovem celotnem administrativnem obsegu (slika 2).

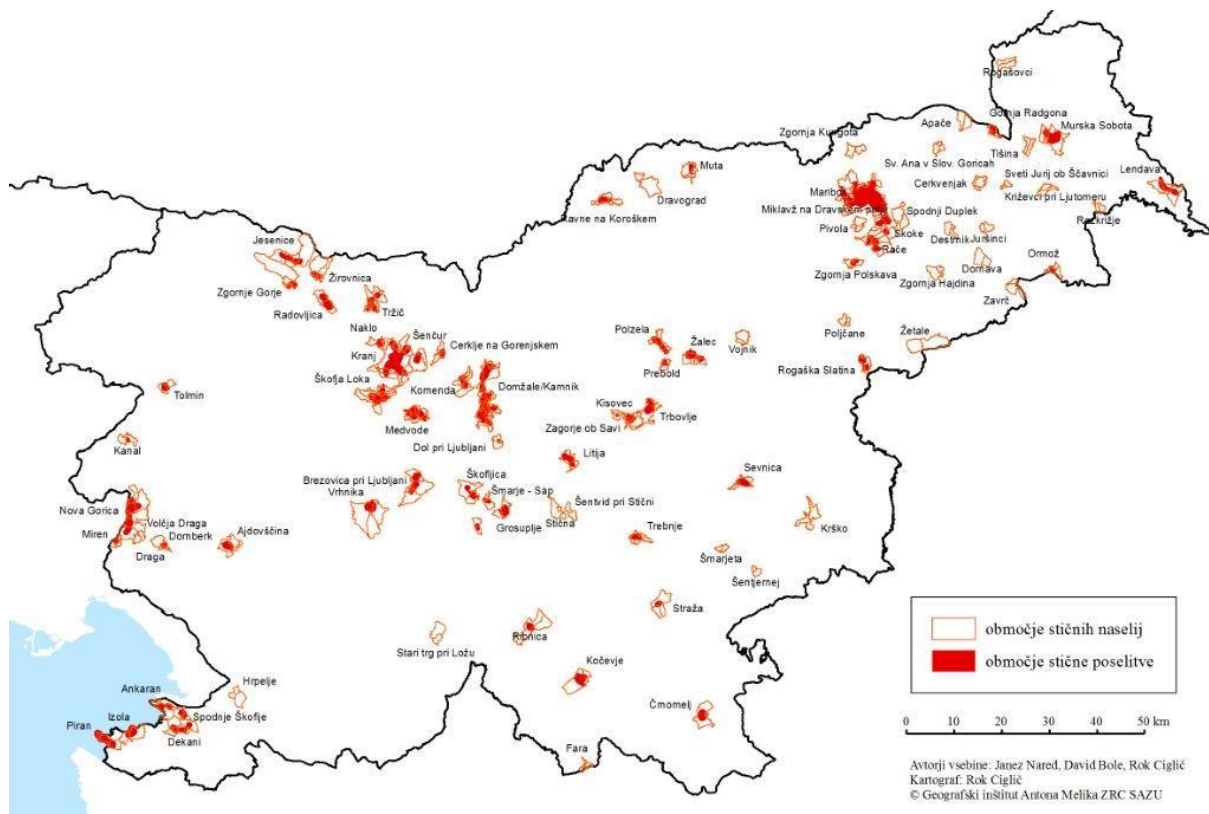
Slika 2: Shematski prikaz treh sosednjih naselij. Naselji A in B imata na območju večje gostote hišnih števil x vsaka po več kot 50 % vseh prebivalcev in zato tvorita stično naselje (označeno s prekinjeno rdečo črto). Naselje C pa ima na takem območju le malo prebivalcev, zato ni vključeno v stično naselje in ostaja samostojno.

Po predstavljeni metodi smo določili 56 območij, kjer je gostota hišnih števil višja od 1,5 hišne številke na hektar, pri tem pa so bila posamezna prostorsko sklenjena območja sestavljena iz območij dveh ali več naselij. V vsakem vključenem naselju je na omenjenem območju živel več kot 50 % prebivalcev naselja (slika 3).

Vseh 56 naselij smo nato preverili z vizualnim ogledom poselitve in pregledom storitev na področju šolstva in uprave (preglednica 8). Ugotovili smo, da je 51 stičnih naselij pravilno določenih, pri štirih naseljih (Prevalje/Ravne na Koroškem, Dol pri Ljubljani, Trebnje, Dornberk) smo dodali še posamezna samostojna naselja, pri stičnem naselju Gradišče pa smo ugotovili, da sicer po računski metodi ustreza stičnemu naselju, a zaradi odsotnosti kakršnihkoli storitev nima na vrednotenje porazdelitve storitvenih dejavnosti nobenega vpliva oziroma ni relevantno.

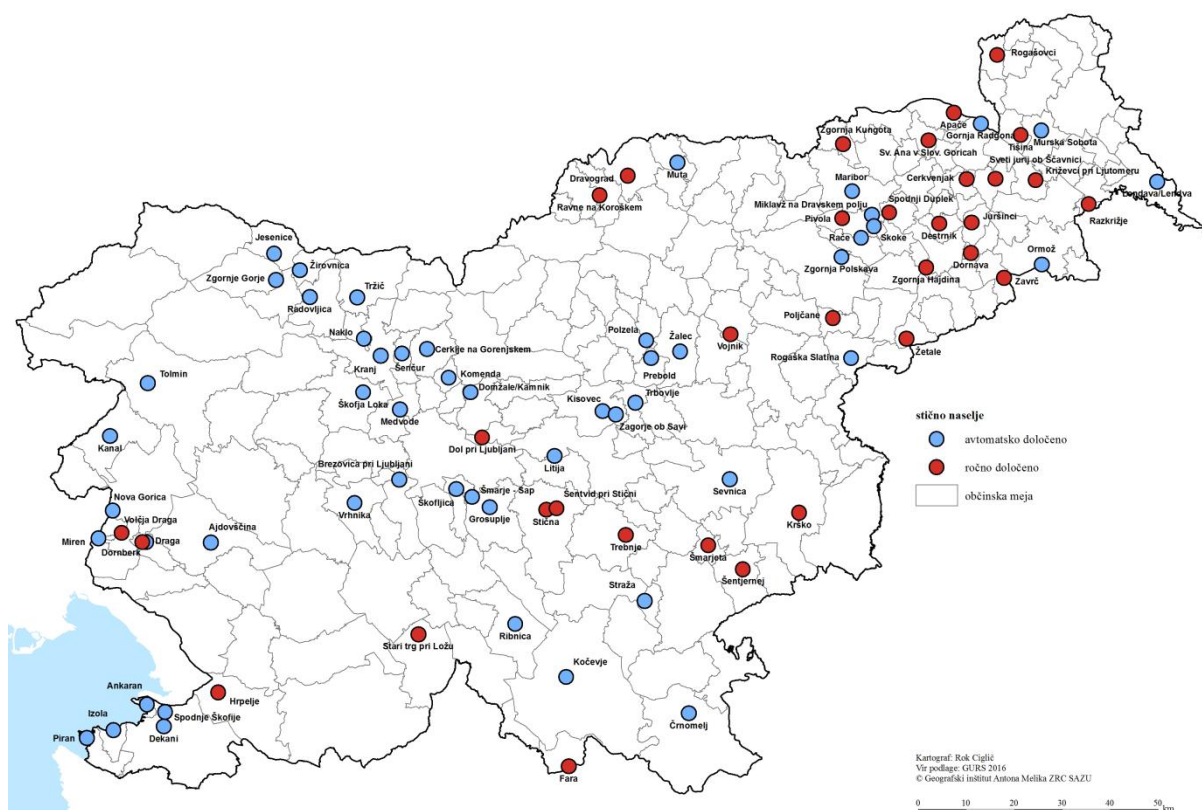
Preglednica 8: Seznam stičnih naselij (56 naselij). V opombah smo naseljem pripisali oznako potrjeno v primerih, ko je sistem ustrezno zaznal stična naselja, v štirih primerih dopolnjeno, kjer smo avtomatsko zaznanim stičnim naseljem dodali dodatno naselje, ki tvori morfološko celoto, enkrat pa smo stično naselje izločili, ker nima nobene izmed štirih funkcij.

ime največjega oziroma največjih dveh naselij	opomba	ime največjega oziroma največjih dveh naselij	opomba
Gornja Radgona	potrjeno	Medvode	potrjeno
Murska Sobota	potrjeno	Zagorje ob Savi	potrjeno
Muta	potrjeno	Domžale–Kamnik	potrjeno
Lendava/Lendva	potrjeno	Kanal	potrjeno
Maribor	potrjeno	Litija	potrjeno
Miklavž na Dravskem polju	potrjeno	Sevnica	potrjeno
Skoke	potrjeno	Brezovica pri Ljubljani	potrjeno
Rače	potrjeno	Škofljica	potrjeno
Jesenice	potrjeno	Šmarje – Sap	potrjeno
Zgornja Polskava	potrjeno	Vrhnika	potrjeno
Ormož	potrjeno	Grosuplje	potrjeno
Žirovnica	potrjeno	Nova Gorica	potrjeno
Zgornje Gorje	potrjeno	Miren	potrjeno
Radovljica	potrjeno	Ajdovščina	potrjeno
Tržič	potrjeno	Straža	potrjeno
Naklo	potrjeno	Ribnica	potrjeno
Polzela	potrjeno	Kočevje	potrjeno
Cerklje na Gorenjskem	potrjeno	Ankaran/Ancarano	potrjeno
Žalec	potrjeno	Spodnje Škofije	potrjeno
Šenčur	potrjeno	Črnomelj	potrjeno
Prebold	potrjeno	Dekani	potrjeno
Rogaška Slatina	potrjeno	Izola/Isola	potrjeno
Kranj	potrjeno	Piran/Pirano	potrjeno
Komenda	potrjeno	Prevalje–Ravne na Koroškem	dopolnjeno
Tolmin	potrjeno	Dol pri Ljubljani	dopolnjeno
Škofja Loka	potrjeno	Trebnje	dopolnjeno
Trbovlje	potrjeno	Dornberk	dopolnjeno
Kisovec	potrjeno	Gradišče/Smrjene	izločeno

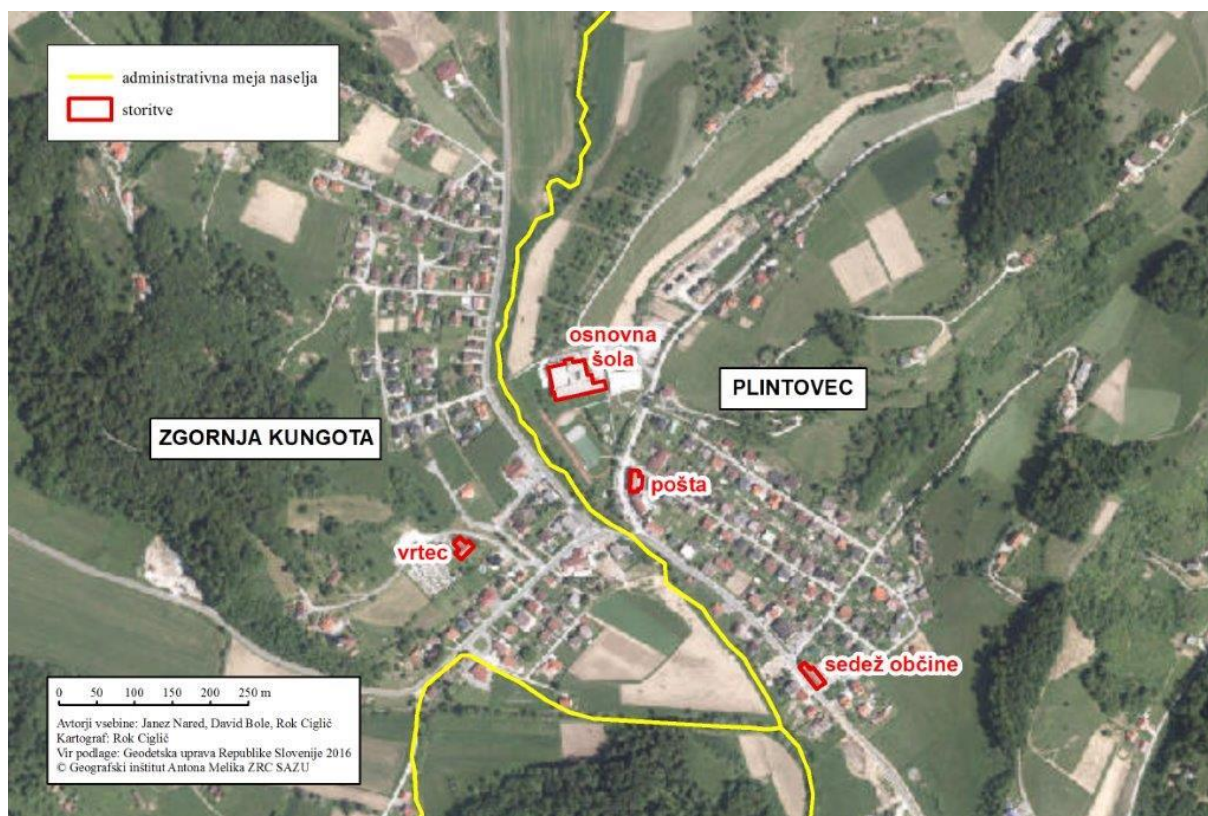

Slika 3: Območja z višjo gostoto hišnih števil, ki so sestavljena iz vsaj dveh naselij, in kjer prebiva več kot 50 % prebivalcev vsakega vključenega naselja (območja stične poselitve) ter območja stičnih naselij.

Poleg tega, da smo preverili računsko določena območja, smo preverili tudi preostala območja, kjer bi lahko določili stična naselja iz drugih vzrokov. Najpogostejši vzrok je manjša gostota stavb, značilna za bolj rapršena in razložena naselja zlasti v slovenskih gričevjih in hribovjih. Najbolj značilen primer dveh stičnih naselij, ki delujeta kot eno samo centralno naselje, sta naselji Zgornja Kungota in Plintovec. Administrativna meja naselij poteka ob cesti, kjer je na obeh straneh manjša zgostitev stavb, a obe naselji imata precej enakomerno in razpršeno poselitev po celotnem njunem ozemlju (slika 5). Zaradi tega smo opravili obširno analizo splošnih demografskih značilnosti, gospodarskih in storitvenih dejavnosti, dostopnosti ter določili še dodatna stična naselja – skupaj 29, ki zaradi različnih vzrokov niso bila določena po računski poti (preglednica 9). Kot že omenjeno, gre za večinoma podeželska območja v gričevnatem in hribovitem svetu, zlasti na vzhodu države. Na splošno se je izkazalo, da je bilo pri manjših podeželskih naseljih potrebnih več popravkov, medtem ko je metoda relativno zanesljivo določala stična naselja v večjih strnjeno poseljenih naseljih mestnega značaja.

Slika 4: Avtomatsko in ročno dodana stična naselja.

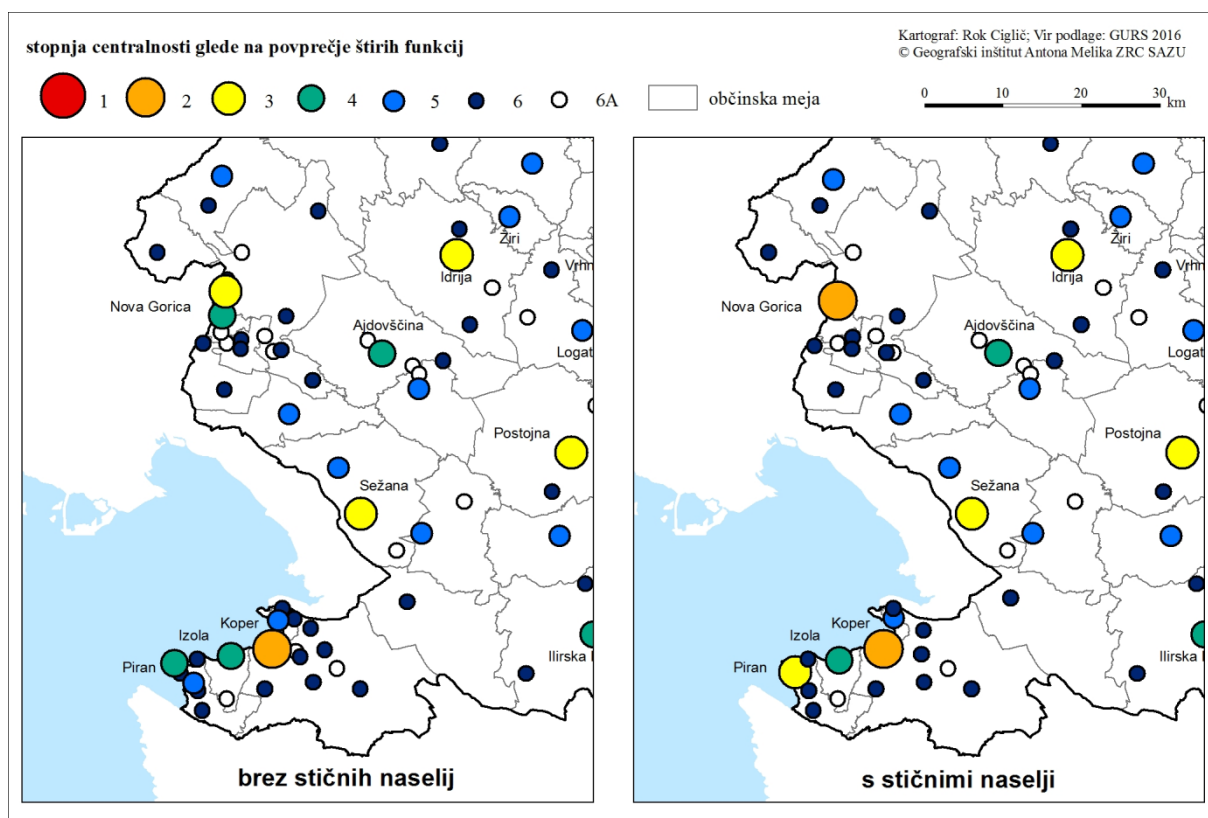
Slika 5: Primer ročno dodanega stičnega naselja.

Preglednica 9: Seznam stičnih naselij, ki so bila dodatno prepoznana glede na splošne geografske značilnosti.

ime stičnega naselja	ime stičnega naselja
Zavrč	Pivola
Sveti Jurij ob Ščavnici	Poljčane
Tišina	Zgornja Hajdina
Križevci pri Ljutomeru	Dravograd
Razkrižje	Vojnik
Rogašovci	Krško
Cerkvenjak	Vas–Fara
Žetale	Šmarjeta
Domava	Šentjernej
Juršinci	Stična
Destrnik	Šentvid pri Stični
Apače	Stari trg pri Ložu
Sveta Ana v Slovenskih Goricah	Hrpelje
Zgornja Kungota	Volčja Draga
Spodnji Duplek	

Določanje stičnih naselij se je izkazalo kot uporabno pri ugotavljanju opremljenosti naselij s SSP in SSGP. Če upoštevamo posamezna naselja, je njihova stopnja opremljenosti s storitvami (ali ponudba storitev) lahko precej drugačna, kot pa če upoštevamo skupek sosednjih naselij, ki se s posameznimi storitvami komplementarno dopolnjujejo (slika 6).

Določanje stičnih naselij se je izkazalo kot ustrezno tudi pri določanju obsega strnjenegega mestnega območja in morda v bodoče predstavlja dopolnilo uradnemu statističnemu opredeljevanju mestnih naselij v Sloveniji. Metoda je na primer prepoznala obsežno območje poselitve med Domžalami in Kamnikom kot sub(urbanizirano) celoto, na kar opozarjajo tudi drugi avtorji (Pelc 2015). Združena so tudi nekatera druga bližnja mestna naselja, kot Piran–Portorož–Lucija in Nova Gorica–Šempeter.

Slika 6: Primer centralnih naselij s posameznimi (levo) in stičnimi naselji (desno).

Na primeru Nove Gorice je v stično naselje združenih sedem naselij (Šempeter pri Gorici, Kromberk, Nova Gorica, Pristava, Rožna Dolina, Solkan, Vrtojba). Posamezno dosega najvišjo stopnjo centralnosti Nova Gorica, ki je središče regionalnega pomena, od ostalih naselij je pomembnejše še naselje Šempeter pri Gorici z bolnišnico, kar ga ob povprečju vseh štirih funkcij – sodstvo, zdravstvo, šolstvo in javna uprava – uvršča med središče medobčinskega pomena. Če omenjena naselja združimo v stično naselje in upoštevamo najvišjo stopnjo, ki jo pri posamezni funkciji dosega katerokoli od posameznih naselij, lahko stično naselje Nova Gorica uvrstimo med središča nacionalnega pomena. Podobno je pri stičnem naselju Piran, ki je kot stično naselje uvrščen v stopnjo središč regionalnega pomena, posamično pa bi bil Piran središče medobčinskega pomena, Lucija središče lokalnega pomena in Portorož središče vicinalnega pomena.

Težava določanja stičnih naselij je določanje parametrov (na primer polmer za izračun gostot, določitev kontinuiranosti), saj je opredeljevanje njihovih mej kljub uporabi primerljivih študij iz tujine še vedno subjektivno. Določitev parametrov mora biti primerna za območje, ki ga preučujemo, saj so poznane razlike med bolj mestnimi in bolj podeželskimi območji. Slovenija, ki ima več kot 6000 naselij in tudi na evropski ravni zelo raznolike pokrajine (Ciglič in Perko 2013), je zelo raznolika tudi glede značilnosti poselitve, zato je določitev parametrov, primernih za celotno državo, izredno zahtevno opravilo. Ker je največ stičnih naselij izpadlo na območjih z značilno razpršeno poselitvijo, bi morda lahko v bodoče parametre določali regionalno glede na tip poselitve. V gričevnatem svetu vzhodne Slovenije

gostote enostavno ne morejo dosegati istih pragov kot v ravninskih predelih, zato je smiselno ta parameter ustrezno znižati. Obratno se lahko izkaže, da je prag 1,5 hišne številke na hektar za območje med Ljubljano in Kamnikom postavljen prenizko za ta strnjen (sub)urbaniziran tip poselitve.

Izpostaviti velja tudi problem baze podatkov Evidenca hišnih števil za določanje gostot. Večina industrijskih, kmetijskih in podobnih objektov nosi le eno hišno številko, istočasno pa obsegajo velik del pozidanega območja. Tako lahko kljub strnjeni pozidavi območja le-to ne izkazuje 1,5 hišne številke na hektar in naselje avtomatsko ni prepoznano kot stično naselje. Na primeru naselij Lož in Stari trg pri Ložu se je zgodilo, da je obsežna industrijska hala na vmesnem območju med naseljema imela le eno hišno številko, čeprav predstavlja neprekinjeno pozidano površino. Zaradi nizke gostote hišnih števil na vmesnem območju ti naselji nista avtomatsko postali stični, čeprav to dejansko sta. Podobno se je zgodilo še v nekaterih drugih primerih: naselji Hrpelje in Kozina ločuje industrijska cona, naselji Krško in Leskovec pri Krškem pa obrtno–nakupovalna cona ter nekatere velike javne ustanove (zdravstveni dom, šola ...).

Omenjene posebnosti je treba upoštevati pri razumevanju rezultatov in nadaljnji uporabi te metode.

Preglednica 10: Seznam stičnih naselij s pripadajočimi naselji.

stično naselje - šifra	NA_MID	šifra naselja	ime naselja	ime občine	število prebivalcev 2015
337	10125898	143009	Zavrč	Zavrč	76
	10124310	143004	Goričak	Zavrč	185
	10124441	143005	Hrastovec	Zavrč	486
336	10093554	116025	Sveti Jurij ob Ščavnicah	Sveti Jurij	211
	10092647	116001	Biserjane	Sveti Jurij	74
335	10116830	10017	Tišina	Tišina	436
	10116864	10019	Tropovci	Tišina	520
333	10113563	166011	Križevci pri Ljutomeru	Križevci	498
	10113270	166003	Boreci	Križevci	292
331	10113750	176003	Razkrižje	Razkrižje	261
	10113849	176004	Šafarsko	Razkrižje	277
330	10115981	105010	Sveti Jurij	Rogašovci	464
	10116651	105006	Rogašovci	Rogašovci	250

329	10106966	153003	Cenkova	Cerkvenjak	45
	10106974	153004	Cerkvenjak	Cerkvenjak	142
	10106982	153005	Cogetinci	Cerkvenjak	260
328	10125979	191005	Žetale	Žetale	380
	10124000	191001	Čermožiše	Žetale	291
327	10124115	24003	Dornava	Dornava	1251
	10124867	24005	Mezgovci ob Pesnici	Dornava	470
326	10124549	42007	Juršinci	Juršinci	383
	10124131	42002	Dragovič	Juršinci	164
325	10124034	18005	Destrnik	Desternik	167
	10124484	18014	Janežovski Vrh	Desternik	246
	10125804	18028	Vintarovci	Desternik	381
324	10092612	195001	Apače	Apače	532
	10093376	195014	Segovci	Apače	298
323	10107172	181003	Kremberk	Sveta Ana	244
	10107199	181004	Krivi Vrh	Sveta Ana	141
	10107547	181008	Sv. Ana v Slov. Goricah	Sveta Ana	162
322	10148600	55009	Plintovec	Kungota	688
	10148952	55018	Zgornja Kungota	Kungota	514
321	10148073	26005	Spodnji Duplek	Duplek	1493
	10148251	26008	Zgornji Duplek	Duplek	1825
320	10147824	160006	Pivola	Hoče - Slivnica	675
	10148243	160013	Zgornje Hoče	Hoče - Slivnica	653
319	10133475	200013	Poljčane	Poljčane	1147
	10133688	200015	Spodnje Poljčane	Poljčane	608
318	10125901	159007	Zgornja Hajdina	Hajdina	836
	10125430	159006	Spodnja Hajdina	Hajdina	246
316	10092396	25005	Dravograd	Dravograd	3236
	10092477	25012	Otiški Vrh	Dravograd	838
315	10127882	175009	Prevalje	Prevalje	4593
	10127645	103004	Dobja vas	Ravne na Koroškem	703

	10127904	103018	Ravne na Koroškem	Ravne na Koroškem	6720
	20662069	175013	Stražišče	Prevalje	148
314	10086981	139061	Vojnik	Vojnik	2402
	10085853	139001	Arclin	Vojnik	488
312	10104653	54085	Krško	Krško	7152
	10104670	54087	Leskovec pri Krškem	Krško	1022
311	10101158	165051	Vas	Kostel	56
	10099650	165011	Fara	Kostel	40
	10099790	165018	Hrib pri Fari	Kostel	10
	10100623	165037	Potok	Kostel	67
310	10119308	206008	Gorenja vas pri Šmarjeti	Šmarješke Toplice	225
	10121388	206020	Šmarjeta	Šmarješke Toplice	329
309	10121299	119046	Šentjernej	Šentjernej	1426
	10121353	119047	Šmalčja vas	Šentjernej	140
308	10142229	130034	Dolenja Nemška vas	Trebnje	275
	10142270	130039	Dolenje Medvedje selo	Trebnje	30
	10143179	130123	Odrga	Trebnje	71
	10143861	130188	Trebnje	Trebnje	3631
307	10094046	39021	Gabrje pri Stični	Ivančna Gorica	184
	10095344	39100	Stična	Ivančna Gorica	851
	10095786	39127	Vir pri Stični	Ivančna Gorica	487
306	10094887	39071	Petrušnja vas	Ivančna Gorica	226
	10095409	39105	Šentvid pri Stični	Ivančna Gorica	1034
305	10110017	22003	Dol pri Ljubljani	Dol pri Ljubljani	233
	10110050	22014	Videm	Dol pri Ljubljani	857
	10110068	22017	Zaboršt pri Dolu	Dol pri Ljubljani	371
304	10088178	65045	Stari trg pri Ložu	Loška dolina	848
	10087732	65024	Lož	Loška dolina	618
303	10117291	84011	Dornberk	Nova Gorica	785

	10117976	84033	Prvačina	Nova Gorica	1250
302	10131146	35014	Kozina	Hrpelje - Kozina	586
	10130956	35010	Hrpelje	Hrpelje - Kozina	826
301	10118344	201006	Volčja Draga	Renče-Vogrsko	712
	10117208	201001	Bukovica	Renče-Vogrsko	471
237	10122961	90002	Lucija/Lucia	Piran/Pirano	6135
	10123003	90006	Piran/Pirano	Piran/Pirano	3975
	10123011	90007	Portorož/Portoro se	Piran/Pirano	2961
231	10097665	40004	Izola/Isola	Izola/Isola	11188
	10097673	40005	Jagodje/Jagodje	Izola/Isola	2193
228	10101352	50006	Bertoki/Bertoc chi	Koper/Capodistria	967
	10101492	50019	Čezarji	Koper/Capodistria	588
	10101522	50022	Dekani	Koper/Capodistria	1629
	10101999	50064	Pobegi	Koper/Capodistria	1243
	10102405	50070	Prade/Prade	Koper/Capodistria	1187
	10102243	50090	Škocjan/San Canziano	Koper/Capodistria	575
226	10088828	17014	Črnomelj	Črnomelj	5694
	10090334	17108	Vojna vas	Črnomelj	119
225	10102189	50084	Spodnje Škofije	Koper/Capodistria	1414
	10102375	50103	Zgornje Škofije	Koper/Capodistria	974
224	10101662	50035	Hrvatini/Crevati ni	Koper/Capodistria	1248
	10101310	213001	Ankaran/Ancara no	Ankaran/Ancarano	3219
222	10099943	48047	Kočevje	Kočevje	8398
	10101069	48120	Šalka vas	Kočevje	757
214	10128358	104029	Hrovača	Ribnica	279
	10128765	104064	Ribnica	Ribnica	3529
211	10120934	203008	Rumanja vas	Straža	253
	10122031	203009	Straža	Straža	1938
	10121485	203010	Vavta vas	Straža	410
201	10083931	1001	Ajdovščina	Ajdovščina	6596
	10084130	1015	Grivče	Ajdovščina	74

	10084598	1045	Žapuže	Ajdovščina	336
199	10117151	84006	Brdo	Nova Gorica	58
	10117194	84007	Budihni	Nova Gorica	39
	10117305	84012	Draga	Nova Gorica	96
193	10117747	75007	Miren	Miren - Kostanjevica	1447
	10117852	75011	Orehovlje	Miren - Kostanjevica	477
186	10118166	183001	Šempeter pri Gorici	Šempeter - Vrtojba	3729
	10117607	84016	Kromberk	Nova Gorica	2081
	10117801	84026	Nova Gorica	Nova Gorica	12985
	10117950	84032	Pristava	Nova Gorica	390
	10118026	84037	Rožna Dolina	Nova Gorica	1075
	10118441	84039	Solkan	Nova Gorica	3227
	10118395	183002	Vrtojba	Šempeter - Vrtojba	2551
184	10111617	123005	Gradišče	Škofljica	802
	10112745	123014	Smrjene	Škofljica	796
179	10093813	32003	Brezje pri Grosupljem	Grosuplje	999
	10094208	32017	Grosuplje	Grosuplje	7230
172	10145201	140010	Mirke	Vrhnika	112
	10145333	140018	Verd	Vrhnika	1838
	10145341	140019	Vrhnika	Vrhnika	8675
170	10095433	32048	Šmarje - Sap	Grosuplje	1533
	10095719	32058	Veliki Vrh pri Šmarju	Grosuplje	365
169	10111943	123009	Lavrica	Škofljica	3082
	10112893	123015	Škofljica	Škofljica	2409
168	10111242	8001	Brezovica pri Ljubljani	Brezovica	3036
	10112141	8007	Notranje Gorice	Brezovica	1934
	10112257	8009	Plešivica	Brezovica	179
	10113059	8015	Vnanje Gorice	Brezovica	2367
	10113199	8016	Žabnica	Brezovica	343
164	10129206	110014	Dolenji Boštanj	Sevnica	684
	10130034	110081	Sevnica	Sevnica	4534

157	10108969	60065	Litija	Litija	6467
	10109663	194044	Šmartno pri Litiji	Šmartno pri Litiji	1367
150	10117500	44010	Kanal	Kanal	1221
	10117356	44007	Gorenja vas	Kanal	149
145	10090636	23007	Dob	Domžale	1583
	10090695	23010	Domžale	Domžale	12792
	10090849	23014	Homec	Domžale	835
	10090890	23016	Ihan	Domžale	772
	10090989	23018	Količevo	Domžale	372
	10091233	23023	Nožice	Domžale	580
	10091306	23024	Podrečje	Domžale	410
	10091365	23025	Prelog	Domžale	686
	10091381	23026	Preserje pri Radomljah	Domžale	1673
	10091527	23030	Radomlje	Domžale	1685
	10091543	23031	Rodica	Domžale	838
	10091667	23034	Spodnje Jarše	Domžale	712
	10091730	23035	Srednje Jarše	Domžale	758
	10091845	23039	Škrjančevo	Domžale	310
	10091993	23043	Vir	Domžale	3454
	10092078	23044	Zaboršt	Domžale	771
	10092167	23046	Zgornje Jarše	Domžale	348
	10098319	43023	Kamnik	Kamnik	13803
	10098521	43043	Mekinje	Kamnik	1638
	10098572	43048	Nevlje	Kamnik	246
	10098980	43085	Šmarca	Kamnik	1419
	10099161	43102	Vrhopolje pri Kamniku	Kamnik	713
142	10145490	142011	Dolenja vas	Zagorje ob Savi	459
	10145996	142055	Selo pri Zagorju	Zagorje ob Savi	318
	10146143	142068	Zagorje ob Savi	Zagorje ob Savi	6274
141	10110629	71006	Goričane	Medvode	525
	10110653	71008	Ladja	Medvode	176
	10110688	71009	Medvode	Medvode	5139

	10110831	71018	Spodnje Pirniče	Medvode	786
	10110971	71024	Vaše	Medvode	534
	10110980	71025	Verje	Medvode	511
	10111099	71030	Zgornje Pirniče	Medvode	1334
138	10145643	142024	Kisovec	Zagorje ob Savi	1761
	10145716	142031	Loke pri Zagorju	Zagorje ob Savi	223
135	10141737	129007	Ojstro	Trbovlje	179
	10141800	129014	Trbovlje	Trbovlje	14165
131	10136342	122002	Binkelj	Škofja Loka	174
	10136679	122013	Forme	Škofja Loka	155
	10136849	122020	Grenc	Škofja Loka	182
	10137560	122037	Puštal	Škofja Loka	663
	10137802	122043	Stara Loka	Škofja Loka	814
	10137861	122046	Suha	Škofja Loka	155
	10137896	122047	Sv. Duh	Škofja Loka	1114
	10137918	122051	Škofja Loka	Škofja Loka	11739
	10137977	122053	Trata	Škofja Loka	228
	10137993	122054	Trnje	Škofja Loka	73
	10138027	122056	Vešter	Škofja Loka	232
	10138035	122057	Vincarje	Škofja Loka	154
	10138051	122058	Virlog	Škofja Loka	117
	10138060	122059	Virmaše	Škofja Loka	804
129	10141478	128060	Tolmin	Tolmin	3461
	10141630	128072	Žabče	Tolmin	165
127	10098190	164002	Gmajnica	Komenda	630
	10098220	164003	Gora pri Komendi	Komenda	239
	10098351	164005	Komenda	Komenda	940
	10098530	164008	Mlaka	Komenda	279
	10098548	164009	Moste	Komenda	1338
	10098645	164011	Podboršt pri Komendi	Komenda	245
	10098971	164013	Suhadole	Komenda	814
121	10102502	52003	Breg ob Savi	Kranj	492

	10102529	52004	Britof	Kranj	1927
	10102766	52013	Kokrica	Kranj	1616
	10102774	52014	Kranj	Kranj	37373
	10102901	52019	Mlaka pri Kranju	Kranj	1587
	10102995	52022	Orehovlje	Kranj	168
	10103142	52029	Predoslje	Kranj	978
	10103339	52036	Srednje Bitnje	Kranj	593
	10103649	52046	Zgornje Bitnje	Kranj	1555
	10102677	52049	Hrastje	Kranj	1013
116	10139619	106024	Rogaška Slatina	Rogaška Slatina	5029
	10139538	106020	Prnek	Rogaška Slatina	123
	10139589	106022	Ratanska vas	Rogaška Slatina	86
111	10146330	174001	Dolenja vas	Prebold	576
	10146917	174006	Prebold	Prebold	1722
109	10103371	117008	Šenčur	Šenčur	3196
	10103312	117007	Srednja vas pri Šenčurju	Šenčur	495
108	10146305	190003	Dobriša vas	Žalec	463
	10146771	190019	Petrovče	Žalec	944
	10147166	190031	Vrbje	Žalec	574
	10147310	190038	Žalec	Žalec	4812
106	10102553	12005	Cerklje na Gorenjskem	Cerklje na Gorenjskem	1684
	10102596	12007	Dvorje	Cerklje na Gorenjskem	432
	10103495	12024	Vašca	Cerklje na Gorenjskem	80
102	10146755	151010	Parižlje	Braslovče	737
	10146216	173002	Breg pri Polzeli	Polzela	1013
	10146593	173004	Ločica ob Savinji	Polzela	911
	10146852	173007	Polzela	Polzela	2351
97	10102928	82005	Naklo	Naklo	1731
	10102537	82002	Cegelnica	Naklo	366
	10102863	82004	Malo Naklo	Naklo	18

82	10144213	131001	Bistrica pri Tržiču	Tržič	2858
	10144353	131013	Kovor	Tržič	804
	10144361	131014	Križe	Tržič	896
	10144388	131016	Loka	Tržič	363
	10144469	131023	Pristava	Tržič	889
	10144582	131025	Ročevnica	Tržič	569
	10144507	131028	Slap	Tržič	184
	10144523	131030	Tržič	Tržič	3662
81	10126878	102017	Lesce	Radovljica	2918
	10127157	102034	Radovljica	Radovljica	5997
69	10126720	207001	Grabče	Gorje	82
	10126908	207003	Mevkuž	Gorje	80
	10127297	207008	Spodnje Gorje	Gorje	957
	10127408	207010	Višelnica	Gorje	65
	10127505	207011	Zgornje Gorje	Gorje	450
64	10097746	192002	Breznica	Žirovnica	474
	10097886	192004	Moste	Žirovnica	614
	10097975	192006	Selo pri Žirovnici	Žirovnica	293
	10098017	192009	Zabreznica	Žirovnica	515
	10098033	192010	Žirovnica	Žirovnica	596
60	10122210	87015	Hardek	Ormož	281
	10122490	87041	Ormož	Ormož	2095
58	10132908	113021	Gabernik	Slovenska Bistrica	565
	10134013	113123	Zgornja Polskava	Slovenska Bistrica	1234
57	10097827	41007	Jesenice	Jesenice	13031
	10097916	41013	Podkočna	Jesenice	54
	17357751	41022	Koroška Bela	Jesenice	2127
	17357808	41023	Slovenski Javornik	Jesenice	1948
51	10147905	98010	Rače	Rače - Fram	2679
	10147522	160004	Hotinja vas	Hoče - Slivnica	1306
	10147786	160005	Orehova vas	Hoče - Slivnica	454

	10147913	160008	Radizel	Hoče - Slivnica	1779
	10148014	160010	Slivnica pri Mariboru	Hoče - Slivnica	628
49	10147433	169001	Dobrovce	Miklavž na Dravskem polju	797
	10148006	169004	Skoke	Miklavž na Dravskem polju	1017
45	10147751	169003	Miklavž na Dravskem polju	Miklavž na Dravskem polju	4010
	10147956	160009	Rogoza	Hoče - Slivnica	1600
32	10147590	70015	Kamnica	Maribor	1660
	10147379	70002	Bresternica	Maribor	1339
	10147646	70018	Limbuš	Maribor	2001
	10147719	70020	Maribor	Maribor	95881
	10147808	70027	Pekre	Maribor	1464
	10148219	70047	Za Kalvarijo	Maribor	161
23	10107857	59004	Čentiba/Csente	Lendava/Lendva	807
	10108055	59017	Lendava/Lendva	Lendava/Lendva	2962
	10108063	59018	Lendavske Gorice/Lendvah egy	Lendava/Lendva	669
15	10126240	81003	Muta	Muta	2207
	10126487	141005	Vuzenica	Vuzenica	1568
5	10115698	80002	Černelavci	Murska Sobota	1247
	10116368	80006	Murska Sobota	Murska Sobota	11307
	10116937	80011	Veščica	Murska Sobota	413
2	10092752	29006	Gornja Radgona	Gornja Radgona	3090
	10093155	29024	Norički Vrh	Gornja Radgona	170

5.2 Somestja

V Strategiji prostorskega razvoja Slovenije (2004) so somestja opredeljena kot *skupina medsebojno povezanih mest in/ali drugih naselij, v katerih se dejavnosti razporejajo po načelu dopolnjevanja funkcij. Z medsebojnim povezovanjem in razmeščanjem funkcij naselja krepijo svoje vloge v urbanem sistemu.*

Strategija je opredelila naslednja somestja:

- a) Koper – Izola – Piran (razvija funkcije središča nacionalnega pomena; mednarodno povezovanje z Italijo in Hrvaško)
- b) Brežice – Krško – Sevnica (središče nacionalnega pomena regionalnih območij; širitev svojega vpliva tudi na čezmejna območja)
- c) Jesenice – Radovljica (središče nacionalnega pomena regionalnih območij)
- d) Slovenj Gradec – Ravne na Koroškem – Dravograd (središče nacionalnega pomena regionalnih območij)
- e) Trbovlje – Hrastnik – Zagorje ob Savi (središče nacionalnega pomena regionalnih območij)
- f) Domžale – Kamnik (središča regionalnega pomena)
- g) Šmarje pri Jelšah – Rogaška Slatina (središča regionalnega pomena)

V okviru projekta POLICENTRIČNO OMREŽJE SREDIŠČ IN DOSTOPNOST PREBIVALSTVA DO STORITEV SPLOŠNEGA IN SPLOŠNEGA GOSPODARSKEGA POMENA smo preverili, ali se omenjena somestja (še vedno) funkcijsko dopolnjujejo, hkrati pa smo skušali opredeliti tudi druga (nova) somestja, ki v strategiji iz leta 2004 niso bila prepoznana oziroma opredeljena. Somestje Kamnik in Domžale smo izpustili, saj smo naselji obravnavali že v sklopu stičnih naselij. Analiza dopolnjevanja je bila narejena za naslednje skupine krajev:

1) Koper, Izola, Piran

2) Brežice, Krško, Sevnica

3) Jesenice, Radovljica, Bled

4) Dravograd, Ravne na Koroškem, Slovenj Gradec

5) Trbovlje, Zagorje ob Savi, Hrastnik

6) Rogaška Slatina, Šmarje pri Jelšah

7) Črnomelj, Metlika

7) Celje, Velenje, Žalec, Šoštanj

9) Sežana, Divača, Hrpelje

10) Gornja Radgona, Radenci

Prvenstveno smo upoštevali funkcije, na podlagi katerih smo opredelili stopnjo centralnosti (šolstvo, zdravstvo, uprava, sodstvo), hkrati pa preverili nekatere dodatne funkcije (sedeže institucij) centralnega pomena: policija, banka, dom za starejše občane, vrtec, pošta, knjižnica, notariat, gledališče, muzej, Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS), Finančna uprava Republike Slovenije (FURS), Geodetska uprava Republike Slovenije (GURS), Uprava Republike Slovenije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (UVHVVR), Zavod Republike Slovenije za varstvo narave (ZRSVN), Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije (ZVKDS) in Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (ZRSZ).

1) Koper, Izola, Piran

	šolstvo	zdravstvo	uprava	sodstvo	STOPNJA CENTRALNOSTI
Koper	1	4	4	1	2
Piran	2	4	4	4	3
Izola	2	2*	4	7	3

	policija	banka	dom st.	otr. vrtec	pošta	knjižnica	notariat	gledališče	muzej
Koper	4	5	4	6	5	4	4	2	2
Piran	4	5	4	6	5	4	4	7	2
Izola	4	5	4	6	5	4	4	7	7

	ZZZS	FURS	GURS	UVHVVR	ZRSVN	ZVKDS	ZRSZ
Koper	DA	DA	DA	DA	/	/	DA
Izola	/	/	/	/	DA*	/	/
Piran	/	/	/	/	/	DA*	/

* funkcija, zaradi katere naselje lahko opredelimo kot del somestja

Komentar:

Koper ima med tremi mesti najvišjo stopnjo centralnosti, prav tako to velja za večino njegovih področnih funkcij (šolstvo, uprava, sodstvo) z izjemo zdravstva, kjer ima višjo stopnjo Izola (zaradi splošne bolnišnice).

Mesta si delijo tudi dodatne funkcije oz. sedeže institucij, ki smo jih zajeli za analizo gravitacijskih območij.

Somestje je bilo opredeljeno že v SPRS 2004, deluje kot somestje, zato je smiselno, da se ga še naprej ohranja kot somestje nacionalnega pomena.

2) Brežice, Krško, Sevnica

	šolstvo	zdravstvo	uprava	sodstvo	STOPNJA izračun (stopnja)
Brežice	2*	2*	4	4	3
Krško	2*	4	4	2*	3
Sevnica	3	4	4	4	4

	policija	banka	dom st.	otr. vrtec	pošta	knjižnica	notariat	gledališče	muzej
Brežice	4	5	4	6	5	4	4	7	2
Krško	4	5	4	6	5	4	4	7	4
Sevnica	4	5	4	6	5	4	4	7	7

	ZZZS	FURS	GURS	UVHVVR	ZRSVN	ZVKDS	ZRSZ
Krško	DA	/	/	/	/	/	/
Brežice	/	DA	/	/	/	/	/
Sevnica	/	/	DA*	/	/	/	DA*

* funkcija, zaradi katere naselje lahko opredelimo kot del somestja

Komentar:

Brežice in Krško imata najvišje funkcije na področju šolstva (fakulteta), samo Brežice na področju zdravstva (splošna bolnišnica), samo Krško pa na ravni sodstva (okrožno sodišče). Med osnovnimi funkcijami za določitev stopnje centralnosti Sevnica nima iztopajoče funkcije, je pa tam sedež GURS in ZRSZ, kamor gravitirajo tudi prebivalcu Krškega in Brežic.

Somestje je bilo opredeljeno že v SPRS 2004, deluje kot somestje, zato je smiselno, da se ga ohranja kot somestje regionalnega pomena.

3) Jesenice, Radovljica, Bled

	šolstvo	zdravstvo	uprava	sodstvo	STOPNJA CENTRALNOSTI
Jesenice	2	2	4	4	3
Radovljica	3	4	4*	4*	4
Bled	2*	3*	5	7	4

	policija	banka	dom st.	otr. vrtec	pošta	knjižnica	notariat	gledališče	muzej
Jesenice	7 (Hrušica)	5	4	6	5	4	4	2	2
Radovljica	4	5	4	6	5	4	4	7	4*
Bled	4	5	7	6	5	7	7	7	7

	ZZZS	FURS	GURS	UVHVVR	ZRSVN	ZVKDS	ZRSZ
Jesenice	/	/	/	/	/	/	/
Radovljica	/	/	/	/	/	/	/
Bled	/	/	/	/	/	/	/

* funkcija, zaradi katere naselje lahko opredelimo kot del somestja

Komentar:

Jesenice imajo višje ali enake stopnje funkcij v primerjavi z Radovljico in Bledom. Bled ima v primerjavi z Radovljico višjo stopnjo na področju šolstva in zdravstva.

Somestje je bilo opredeljeno že v SPRS 2004, vendar je glede na obstoječe funkcije opredelitev teh mest kot somestje vprašljivo, saj Radovljica in Bled z ničemer ne dopolnjujeta Jesenic. Predlagamo opredelitev somestja Radovljice in Bleda in sicer kot somestje na medobčinski ravni.

4) Dravograd, Ravne na Koroškem, Slovenj Gradec

	šolstvo	zdravstvo	uprava	sodstvo	STOPNJA CENTRALNOSTI
Slovenj Gradec	2	2	4	2	3
Ravne na Koroškem	2	4	4	7	4
Dravograd	5	4	4	7	4

	policija	banka	dom st.	otr. vrtec	pošta	knjižnica	notariat	gledališče	muzej
Slovenj Gradec	4	5	4	6	5	4	4	7	2
Ravne na Koroškem	4	5	4	6	5	4	4	7	7
Dravograd	4	5	4	6	5	4	7	7	7

	ZZZS	FURS	GURS	UVHVVR	ZRSVN	ZVKDS	ZRSZ
Slovenj Gradec	/	/	DA	/	/	/	/
Ravne na Koroškem	DA*	/	/	/	/	/	/
Dravograd	/	DA*	/	/	/	/	/

* funkcija, zaradi katere naselje lahko opredelimo kot del somestja

Komentar:

Slovenj Gradec ima v večini področij višje ali enake stopnje funkcij. V Ravnah na Koroškem je sedež ZZZS, v Dravogradu pa sedež FURS-a.

Somestje je bilo opredeljeno že v SPRS 2004, deluje kot somestje, zato je smiselno, da se ga ohranja kot somestje regionalnega pomena.

5) Trbovlje, Zagorje ob Savi, Hrastnik

	šolstvo	zdravstvo	uprava	sodstvo	STOPNJA izračun (stopnja)
Trbovlje	3	2	4	4	3
Zagorje ob Savi	3*	4	4	7	4
Hrastnik	5	4	4	7	4

	policija	banka	dom st.	otr. vrtec	pošta	knjižnica	notariat	gledališče	muzej
Trbovlje	4	5	4	6	5	4	4	7	2
Zagorje ob Savi	4	5	7	6	5	4	4	7	7
Hrastnik	4	5	4*	6	5	4	7	7	7

	ZZZS	FURS	GURS	UVHVVR	ZRSVN	ZVKDS	ZRSZ
Trbovlje	/	/	/	/	/	/	DA
Zagorje ob Savi	/	/	/	/	/	/	/
Hrastnik	/	DA*	/	/	/	/	/

* funkcija, zaradi katere naselje lahko opredelimo kot del somestja

Komentar:

Trbovlje ima najvišje ali enako visoke stopnje funkcij na vseh področjih. Zagorje ima v primerjavi s Hrastnikom višjo stopnjo na področju šolstva.

V Hrastniku je sedež FURS-a.

Glede Trbovelj se postavlja podobno vprašanje, kot v primeru Jesenic - Zagorje in Hrastnik (z izjemo sedeža FURS) ne dopolnjujeta njihovih osnovnih centralnih funkcij.

Somestje je bilo opredeljeno že v SPRS 2004, vendar je glede na obstoječe funkcije opredelitev teh mest kot somestje vprašljivo, saj Zagorje ob Savi in Hrastnik z ničemer ne dopolnjujeta Trbovelj (izjema sedež FURS v Hrastniku). Predlagamo, da se naselij ne opredeljuje več kot somestje.

6) Rogaška Slatina, Šmarje pri Jelšah

	šolstvo	zdravstvo	uprava	sodstvo	STOPNJA CENTRALNOSTI
Rogaška Slatina	3*	5	5	7	4
Šmarje pri Jelšah	5	4*	4*	4*	4

	policija	banka	dom st.	otr. vrtec	pošta	knjižnica	notariat	gledališče	muzej
Rogaška Slatina	4	5	4	6	5	4	7	7	7
Šmarje pri Jelšah	4	5	4	6	5	4	4	7	7

	ZZZS	FURS	GURS	UVHVVR	ZRSVN	ZVKDS	ZRSZ
Rogaška Slatina	/	/	/	/	/	/	/
Šmarje pri Jelšah	/	/	/	/	/	/	/

* funkcija, zaradi katere naselje lahko opredelimo kot del somestja

Komentar:

Rogaška Slatina ima višjo funkcijo na področju šolstva, Šmarje pri Jelšah pa zdravstva, uprave in sodstva.

Somestje je bilo opredeljeno že v SPRS 2004, deluje kot somestje, zato je smiselno, da se ga ohranja kot somestje medobčinskega pomena.

7) Črnomelj, Metlika

	šolstvo	zdravstvo	uprava	sodstvo	STOPNJA izračun (stopnja)
Črnomelj	3*	4	4	4*	4
Metlika	5	4	4	7	4

	policija	banka	dom st.	otr. vrtec	pošta	knjižnica	notariat	gledališče	muzej
Črnomelj	7	5	4	6	5	4	4*	7	7
Metlika	4*	5	4	6	5	4	7	7	2*

	ZZZS	FURS	GURS	UVHVR	ZRSVN	ZVKDS	ZRSZ
Črnomelj	/	/	/	/	/	/	/
Metlika	/	/	/	/	/	/	/

* funkcija, zaradi katere naselje lahko opredelimo kot del somestja

Komentar:

Črnomelj ima višjo stopnjo na področju šolstva ter sodstva in ima notariat. Metlika ima policijo.

Predlagamo, da se naselji opredeli kot somestje medobčinskega pomena.

8) Celje, Velenje, Žalec, Šoštanj

	šolstvo	zdravstvo	uprava	sodstvo	STOPNJA CENTRALNOSTI
Celje	2	2	4	1	2
Velenje	3	4	4	4	3
Žalec	5	4	4	4	4
Šoštanj	5	5	5	7	5

	policija	banka	dom st.	otr. vrtec	pošta	knjižnica	notariat	gledališče	muzej
Celje	4	5	4	6	5	4	4	2	2
Velenje	4	5	4	6	5	4	4	7	4
Žalec	4	5	4	6	5	4	4	7	7
Šoštanj	5	5	7	6	5	7	7	7	7

	ZZZS	FURS	GURS	UVHVR	ZRSVN	ZVKDS	ZRSZ
Celje	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA
Velenje	/	DA	DA	/	/	/	DA
Šoštanj	/	/	/	/	/	/	/
Žalec	/	/	/	/	/	/	/

Komentar:

Celje ima na vseh področjih višje ali enake stopnje funkcij od ostalih krajev. Dopolnjevanja funkcij med njimi ni opaziti, somestja se ne opredeli.

9) Sežana, Divača, Hrpelje

	šolstvo	zdravstvo	uprava	sodstvo	STOPNJA CENTRALNOSTI
Sežana	3	2	4	4	4
Divača	5	5	5	7	6
Hrpelje	5	7	5	7	6

	policija	banka	dom st.	otr. vrtec	pošta	knjižnica	notariat	gledališče	muzej
Sežana	4	5	4	6	5	4	4	7	7
Divača	7	5	7	6	5	7	7	7	7
Hrpelje	4	5	7	6	5	7	7	7	7

	ZZS	FURS	GURS	UVHVVR	ZRSVN	ZVKDS	ZRSZ
Sežana	/	/	/	/	/	/	/
Divača	/	/	/	/	/	/	/
Hrpelje	/	/	/	/	/	/	/

Komentar:

Vse funkcije so v skladu s hierarhijo, dopolnjevanja ni opaziti, somestja se ne opredeli.

10) Gornja Radgona, Radenci

	šolstvo	zdravstvo	uprava	sodstvo	STOPNJA CENTRALNOSTI
Gornja Radgona	5	4*	4*	4*	4
Radenci	3*	5	5	7	5

	policija	banka	dom st.	otr. vrtec	pošta	knjižnica	notariat	gledališče	muzej
Gornja Radgona	4	5	4	6	5	4	4	7	7
Radenci	7	5	4	6	5	7	7	7	7

	ZZZS	FURS	GURS	UVHVVR	ZRSVN	ZVKDS	ZRSZ
Gornja Radgona	/	/	/	/	/	/	/
Radenci	/	/	/	/	/	/	/

* funkcija, zaradi katere naselje lahko opredelimo kot del somestja

Komentar:

Radenci imajo višjo stopnjo na področju šolstva, na drugih področjih ima višjo ali enako stopnjo Gornja Radgona.

Predlagamo, da se naselji opredeli kot somestje medobčinskega pomena.

Skupine krajev, ki jih lahko opredelimo kot somestja:

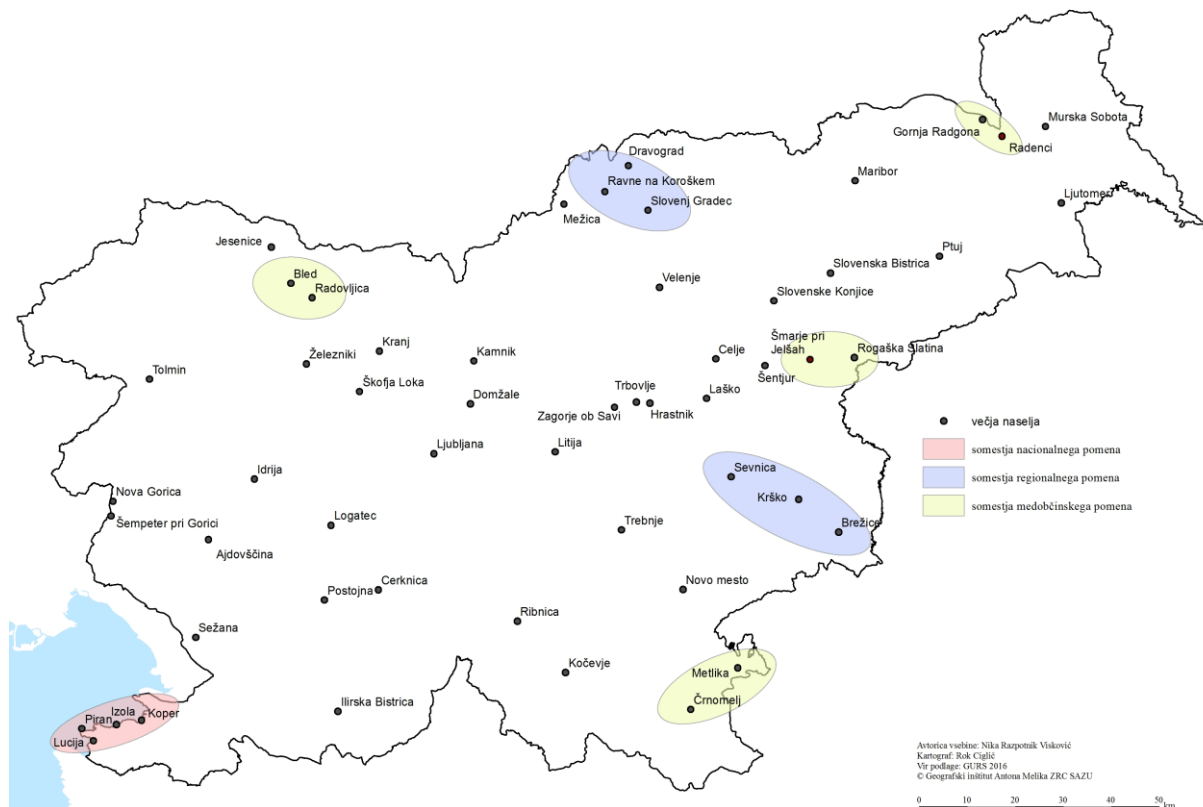
- 1) Koper, Izola, Piran
- 2) Brežice, Krško, Sevnica
- 3) Radovljica, Bled (brez Jesenic)
- 4) Dravograd, Ravne na Koroškem, Slovenj Gradec
- 6) Rogaška Slatina, Šmarje pri Jelšah
- 7) Črnomelj, Metlika
- 10) Gornja Radgona, Radenci

Skupne krajev, ki ne ustrezajo opredelitvi somestij:

- 5) Trbovlje, Zagorje ob Savi, Hrastnik

8) Celje, Velenje, Žalec, Šoštanj

9) Sežana, Divača, Hrpelje

Slika 7: Predlog somestij.

5.3 Morfološka in funkcijska opredelitev centralnih naselij

V poglavju predstavljamo rezultate analize za posamezna in stična naselja, in sicer glede na skupno stopnjo centralnosti, stopnjo centralnosti z vidika povprečja štirih obravnavanih funkcij ter stopnjo centralnosti z vidika števila prebivalcev. Rezultati so posredovani v obliki zemljevidov in njihove razlage. Preglednice s podatki po naseljih so priložene v prilogi 11.4 Morfološka in funkcijska opredelitev - preglednice. Pri opredeljevanju stopnje centralnih naselij po funkcijah in skupne stopnje centralnih naselij smo v preglednici izpisali celoten rezultat z decimalnimi mesti, pri čemer je bilo zaokroževanje na stopnje centralnosti narejeno sledeče:

Preglednica 11: Uvrščanje dobljenih rezultatov v posamezno stopnjo centralnosti naselij.

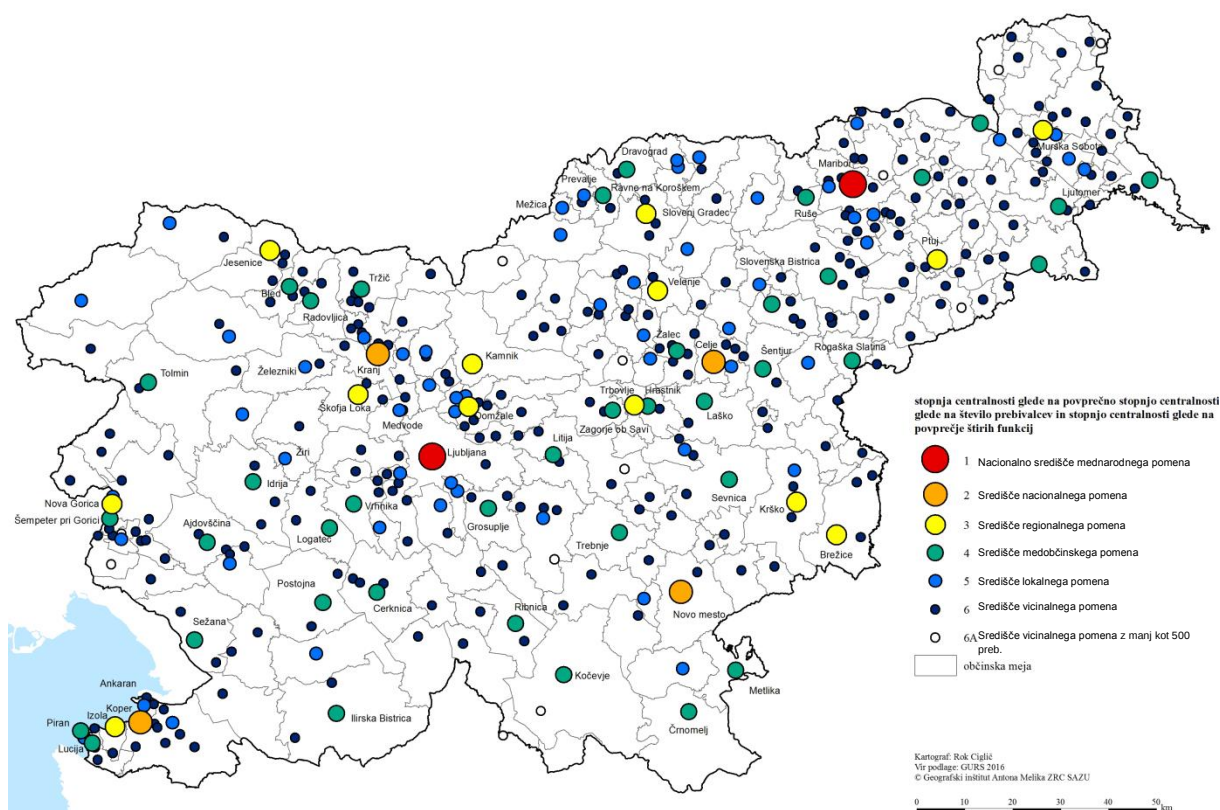
stopnja centralnosti	razpon
1. Nacionalno središče mednarodnega pomena	1,5 in manj

2. Središče nacionalnega pomena	1,51–2,5
3. Središče regionalnega pomena	2,51–3,5
4. Središče medobčinskega pomena	3,51–4,5
5. Središče lokalnega pomena	4,51–5,5
6. Središče vicinalnega pomena	5,51 in več

Prikaz decimalnih števil omogoča boljši pregled nad opremljenostjo posameznih naselij, saj glede na preglednico 11 naseljem pripišemo isto stopnjo, čeprav se znotraj te stopnje dve naselji hipotetično lahko razlikujeta za 0,98 stopnje.

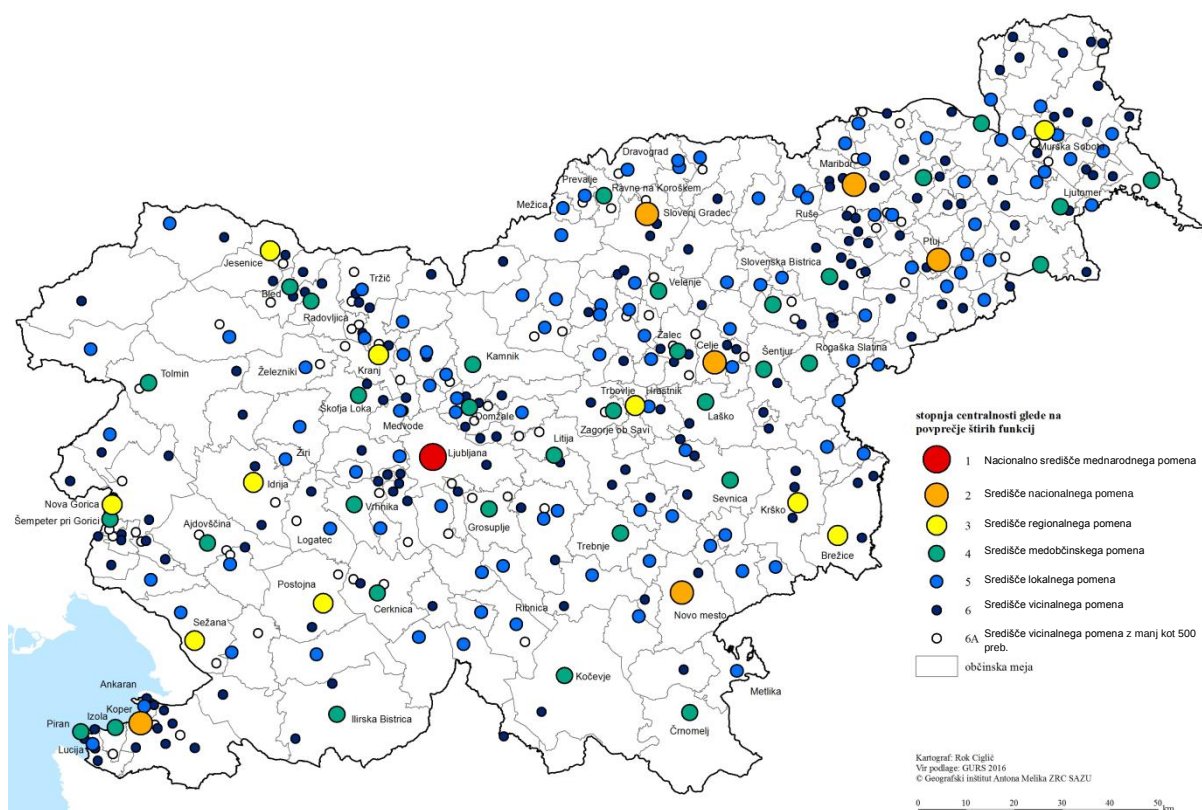
Na podlagi omenjene metodologije lahko v Sloveniji opredelimo 360 centralnih naselij, od katerih sta dve naselji nacionalni središči mednarodnega pomena (Ljubljana, Maribor), pet središč nacionalnega pomena (Celje, Nova Gorica, Koper, Novo mesto, Kranj), 12 središč regionalnega pomena (Domžale-Kamnik, Ptuj, Velenje, Jesenice, Murska Sobota, Trbovlje, Piran, Slovenj Gradec, Izola, Škofja Loka, Brežice, Krško), 38 središč medobčinskega pomena, 55 središč lokalnega pomena, in 248 središč vicinalnega pomena, med katere uvrščamo tudi 49 središč z manj kot 500 prebivalci, a z vsaj dvema poglavitnima funkcijama. Analiza kaže na velik upravni in gospodarski vpliv Ljubljane, ki postaja pomembno metropolitansko središče. Vpliv naselij na drugi in tretji stopnji centralnosti slabi, povečan vpliv pa znova zaznamo na ravni občinskih središč. Slednje lahko pripišemo reformi lokalne samouprave in »lokalizaciji« regionalne politike, ko o regionalnih projektih odločajo župani, ki dajejo prednost lokalnim projektom. Nastanek številnih novih občin je močno vplival na število centralnih naselij šeste stopnje, zlasti tistih, ki ne dosegajo meje 500 prebivalcev. Skladno z velikostno sestavo slovenskih občin ta naselja prevladujejo v vzhodni Sloveniji.

V nadaljevanju prikazujemo ključne informacije po posameznih naseljih in po stičnih naseljih.

Slika 8: Centralna naselja glede na skupno stopnjo centralnosti.

Pri izračunu skupne stopnje centralnosti upoštevamo povprečje štirih funkcij in število prebivalcev v naselju. Upoštevaje posamezna naselja se med nacionalna središča mednarodnega pomena uvrščata Ljubljana in Maribor, med središča nacionalnega pomena Koper, Kranj, Novo mesto in Celje. 13 naselij je središč regionalnega pomena, 39 središč medobčinskega pomena, ostalo pa so središča lokalnega (56) in vicinalnega pomena (282). Podrobnejši pregled po krajih je v preglednici 20 v prilogi.

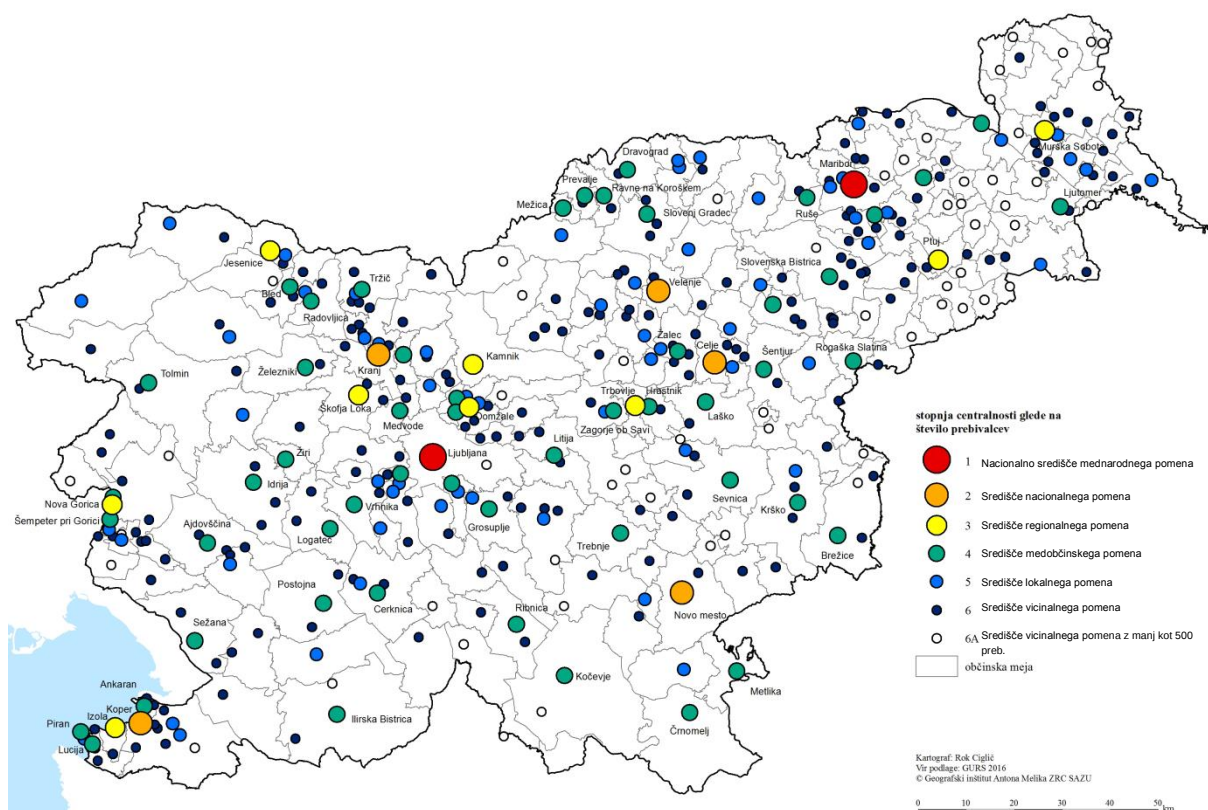

Slika 9: Centralna naselja glede na povprečje štirih funkcij.

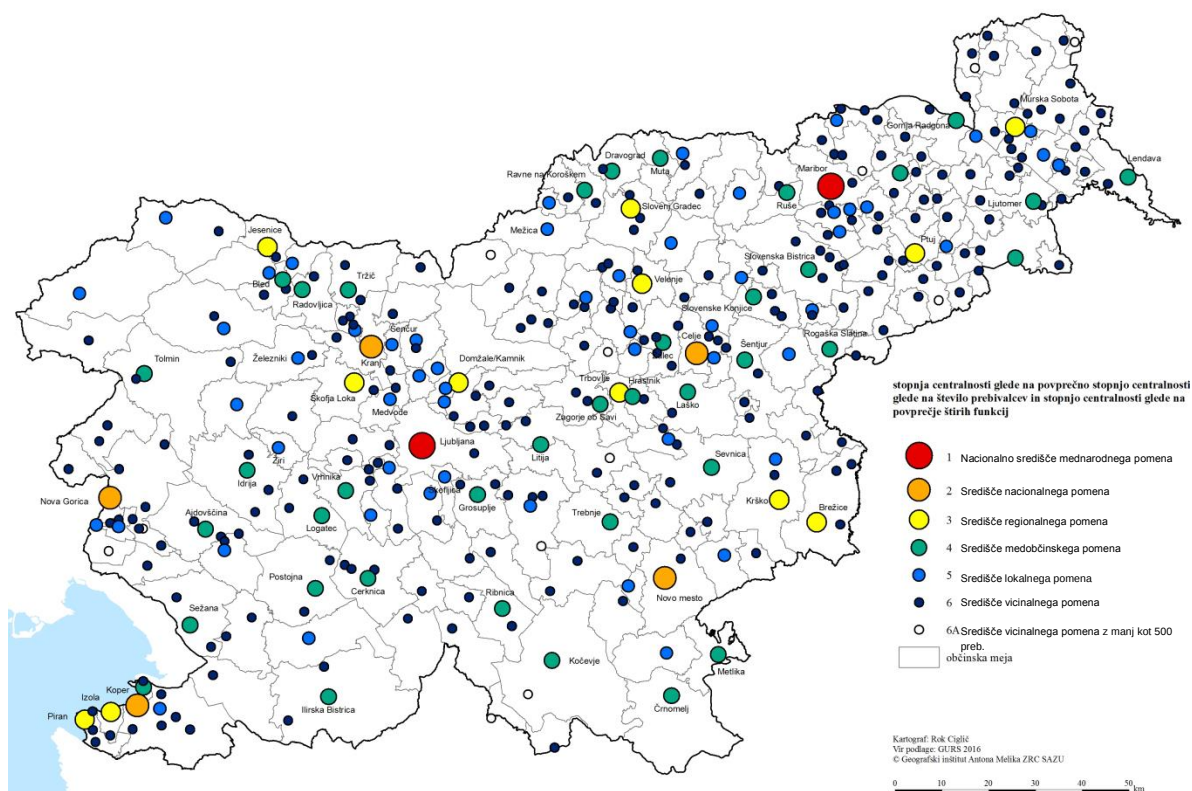
Če upoštevamo zgolj povprečje štirih funkcij (slika 9), je nacionalno središče mednarodnega pomena zgolj Ljubljana. Maribor, Koper, Novo mesto, Celje, Slovenj Gradec in Ptuj so središča nacionalnega pomena, središč regionalnega pomena pa je 10. Glede na skupno stopnjo centralnosti sta nižje uvrščena Maribor, ki nima ministrstev in najpomembnejših državnih institucij, ter Kranj, na višjo stopnjo centralnosti pa sta uvrščena Slovenj Gradec in Ptuj.

Če upoštevamo opredelitev centralnosti po številu prebivalcev v posameznem naselju (slika 10), sta Ljubljana in Maribor nacionalni središči mednarodnega pomena, Koper, Kranj, Novo mesto, Celje in Velenje so središča nacionalnega pomena, središč regionalnega pomena pa je devet. Pri tem gre zlasti opozoriti na Velenje, ki je kljub temu, da je peto največje slovensko mesto zaradi bližine Celja in Slovenj Gradca razmeroma slabo opremljeno s funkcijami.

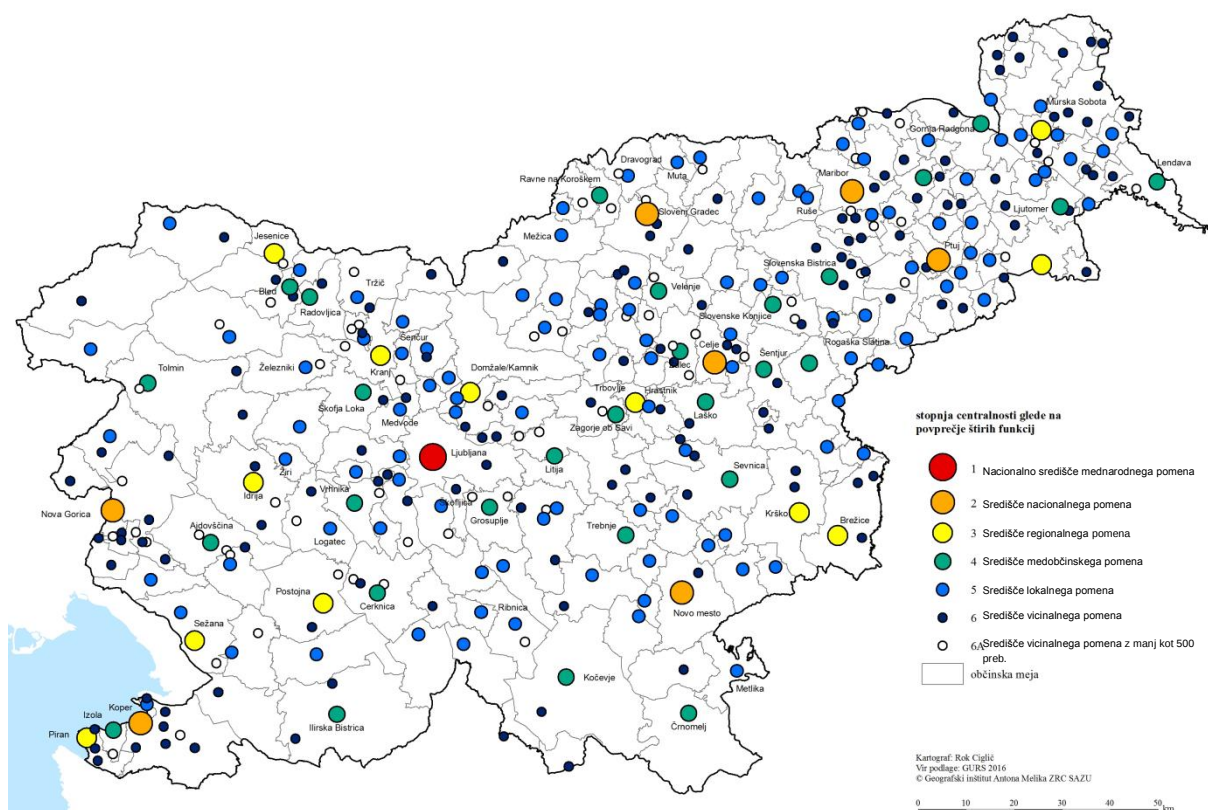
Pri stičnih naseljih (slike 11–13) je stanje podobno. Pri skupni stopnji centralnosti se med središča nacionalnega pomena uvrsti še Nova Gorica, med središča regionalnega pomena pa Piran. Če izhajamo iz števila prebivalcev, je treba poleg Velenja pri stičnih naseljih opozoriti še na stično naselje Domžale-Kamnik, ki se glede na velikost uvršča med središča nacionalnega pomena. Podrobneje so stopnje centralnosti po stičnih naseljih predstavljene v preglednici 21 v prilogi.

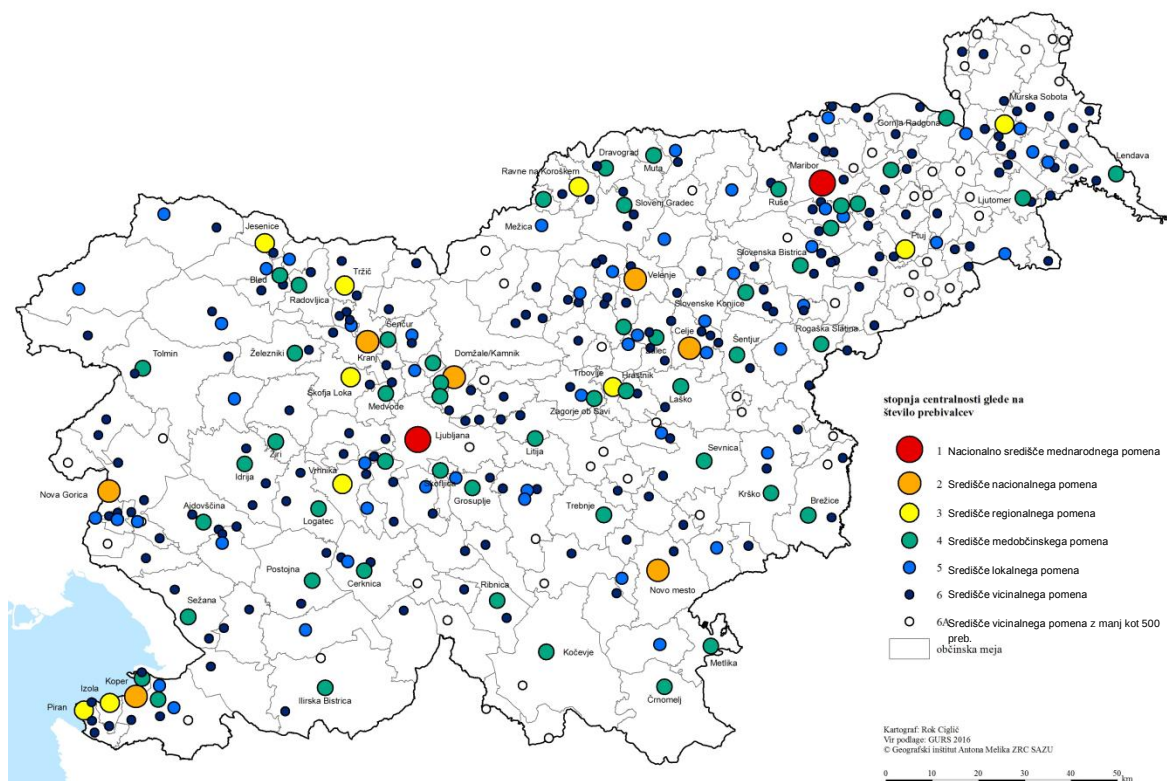
Slika 10: Centralna naselja glede na število prebivalcev.

Slika 11: Centralna naselja glede na skupni rang – stična naselja.

Slika 11: Centralna naselja glede na povprečje štirih funkcij – stična naselja.

Slika 12: Centralna naselja glede na število prebivalcev – stična naselja.

6 VLOGA CENTRALNIH NASELJ Z VIDIKA GRAVITACIJSKIH ZALEDIJ

6.1 Izhodišča in metodologija

Gravitacijsko zaledje oziroma vplivno območje predstavlja ozemlje, ki je zaradi ene ali več funkcij, ki jih določeno centralno naselje opravlja za okoliško območje, navezano predvsem ali izključno na to središče (Kladnik, Lovrenčak in Orožen Adamič 2005). Praviloma se uporabljajo za opredeljevanje pokrajinskih enot oziroma regij in njihovih središč (Vrišer 1999). Tako lahko govorimo o gravitacijski regiji, katere ozemlje socialno, gospodarsko in prometno gravitira k določenemu središču (Kladnik, Lovrenčak in Orožen Adamič 2005).

V okviru tega projekta razumemo gravitacijska zaledja tako z vidika **kohezivnosti** kot z vidika **konkurenčnosti**. Gravitacijsko zaledje posameznega centralnega naselja po eni strani prikazuje razsežnost območja, ki s svojimi funkcijami zadovoljuje potrebe okoliških prebivalcev. Po drugi strani velikost gravitacijskega zaledja izkazuje gospodarsko moč centralnega naselja. V obeh primerih lahko z obsegom gravitacijskih zaledij dodatno osvetlimo hierarhijo posameznih središč v sistemu centralnih naselij.

V starejših raziskavah so bila vplivna območja določena s pomočjo anketiranja osnovnih šol (Kokole 1971; Cigale 2002) oziroma krajevnih skupnosti/krajevnih uradov (Vrišer 1988; 1990). S tovrstnim pristopom se je zasledovalo odgovor na vprašanje, kje prebivalci zadovoljujejo potrebe po različnih storitvah. V novejših raziskavah se je zamudna in finančno zahtevna anketiranja opustilo. Namesto tega so se avtorji naslonili na uporabo registrskih podatkov o dnevni mobilnosti delavcev (Bole 2004; Drobne in Konjar 2011) in dostopa do regionalnih funkcij (Pogačnik, Konjar in Soss 2011).

Zgledu novejših raziskav smo se pridružili tudi v tem projektu in gravitacijska območja regionalnih središč določili s pomočjo podatkov o **dnevni mobilnosti delavcev**. Konkretno smo sledili metodologiji Boleta (2004), ki je analiziral stanje iz *Popisa 2002*. Na ta način smo dobili možnost dokaj neposredne primerjave s preteklim stanjem. V ta namen smo uporabili podatke Statističnega urada Republike Slovenije o medobčinski mobilnosti delavcev leta 2014 (medmrežje 1). Za vsako občino smo izračunali delež dnevnih vozačev, ki na delo hodi v drugo občino in označili tiste, kjer meja presega eno desetino. Obenem smo glede na predviden prag 10 % vsako občino uvrstili v gravitacijsko zaledje centralnega naselja, pri čemer smo upoštevali prve tri stopnje, ki izhajajo iz določitve centralnosti na podlagi morfoloških in funkcijskih kriterijev in opredeljujejo regionalno raven (glej poglavje 5). To so središča mednarodnega pomena (Ljubljana in Maribor), središča nacionalnega pomena (Celje, Koper, Novo Mesto in Kranj) in središča regionalnega pomena (Ptuj, Velenje, Jesenice, Nova Gorica, Murska Sobota, Trbovlje, Slovenj Gradec, Kamnik, Domžale, Škofja Loka, Izola, Krško in Brežice). Izkazalo se je, da nekatere občine gravitirajo k več središčem hkrati, nekatere gravitirajo k središčem nižje stopnje, nekatere pa kažejo na večjo mero samozadostnosti, saj v predvideni meri ne gravitirajo k nobenemu središču.

Pri interpretaciji podatkov je treba opozoriti na dve omejitvi. Prva je sestava občin, ki je v Sloveniji izjemno raznolika. Posledično se pri analizi podatkov, zbranih na ravni občin,

pojavlja tako imenovana ekološka napaka (Krevs 1998). Le-ta je običajno posledica združevanja podatkov po neenakih prostorskih enotah. To hkrati pomeni, da so v poštrev prišli zgolj medobčinski delovni vozači, saj statistika ne zajema tistih, ki se vozijo na delo znotraj občinskih meja. Druga omejitev se navezuje na točnost podatkov o kraju dela. Nekateri večji zaposlovalci namreč ne poročajo dejanske lokacije dela za posamezne poslovne enote (na primer izpostave podjetij, tovarn in uradov), ampak lokacijo dela enačijo z lokacijo sedeža poslovnega subjekta (na primer Mercator in Slovenska vojska). Zaradi tega vidika je do določene mere vprašljiva primerjava z raziskavo iz leta 2002 (Bole 2004), saj so bili tam podatki naknadno korigirani s popisnimi podatki o potovalnem času med krajem bivanja in dela.

Na ta način dobljena gravitacijska zaledja smo želeli primerjati z mejami pristojnosti regionalnih izpostav izbranih javnih služb, ki se vsebinsko navezujejo na funkcije, ki so bile uporabljene za določanje stopenj centralnosti naselij. Smiselno je namreč, da se gravitacijska zaledja čim bolj ujemajo z mejami pristojnosti regionalnih izpostav javnih služb, s čimer se poveča njihova dostopnost. V ta namen smo z vidika glavnih funkcij upoštevali:

- zdravstvo:
 - območne enote Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS);
 - območja urgentnih centrov Službe nujne medicinske pomoči (NMP);
- upravo:
 - finančne urade Finančne uprave Republike Slovenije (FURS);
 - območne geodetske uprave Geodetske uprave Republike Slovenije (GURS);
 - območne urade Uprave Republike Slovenije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (UVHVVR);
 - območne enote Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje (ZRSZ);
 - območne enote Zavoda Republike Slovenije za varstvo narave (ZRSVN);
 - območne enote Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije (ZVKDS);
- sodstvo:
 - območja okrožnih sodišč (SODSTVO).

Z vidika šolstva nismo upoštevali nobene javne službe, saj pristojnosti tako srednjega kot visokega šolstva niso regionalno zamejene. Z vidika dodatnih funkcij smo upoštevali še območja policijskih uprav (POLICIJA), medtem ko bank, domov za starejše, otroških vrtcev, pošt, knjižnic in notariatov nismo upoštevali, saj njihove pristojnosti tako kot v primeru srednjega in visokega šolstva niso regionalno zamejene.

Stopnjo ujemanja gravitacijskih zaledij z regionalnimi členitvami izbranih javnih služb smo določili tako, da smo izračunali delež občin, ki gravitira k regionalnemu središču, v katerem je sedež pristojne regionalne enote izbrane javne funkcije.

6.2 Določitev gravitacijskih zaledij na podlagi meja dnevne mobilnosti delavcev

Občine, katerih središča predstavljajo prve tri stopnje centralnosti, zaposlujejo 467.742 ljudi, kar je 60,8 % celotne delovne sile v Sloveniji. Velikost občin po številu delovnih mest se v veliki meri ujema s stopnjo centralnosti njihovih središč (povprečna stopnja glede na izobraževanje, zdravstvo, upravo in sodstvo ter število prebivalcev), kar prikazuje visoka vrednost Spearmanovega korelacijskega koeficienta, $\rho(17) = ,850$, $p < 0,01$ (dvostranska).

Rezultati kažejo, da ima daleč največje gravitacijsko zaledje Ljubljana, ki ji v precej šibkejši meri sledi Maribor. Ljubljana je hkrati edina občina, v katero se dnevno na delo vozijo prebivalci vseh slovenskih občin. Središča druge stopnje imajo nekoliko manjša, vendar podobno velika zaledja. Od središč tretje stopnje močnejšo gravitacijsko privlačnost izkazujejo Velenje, Nova Gorica, Ptuj, Murska Sobota in Domžale, medtem ko se ostala središča ponašajo s precej manjšim gravitacijskim zaledjem (preglednica 12; slika 14).

Na tem mestu je treba še enkrat poudariti, da je vpliv Ljubljane zaradi netočnosti podatkov o lokaciji delovnega mesta vsaj delno zavajajoč. Zgovorni so denimo podatki občin Lendava in Središče ob Dravi, od koder naj bi se v Ljubljano dnevno vozila več kot desetina prebivalcev, kljub temu, da je potovalni čas po podatkih spletne strani *Google zemljevidi* na relaciji Ljubljana–Lendava 1h 56 min, na relaciji Ljubljana–Središče ob Dravi pa 1h 54 min.

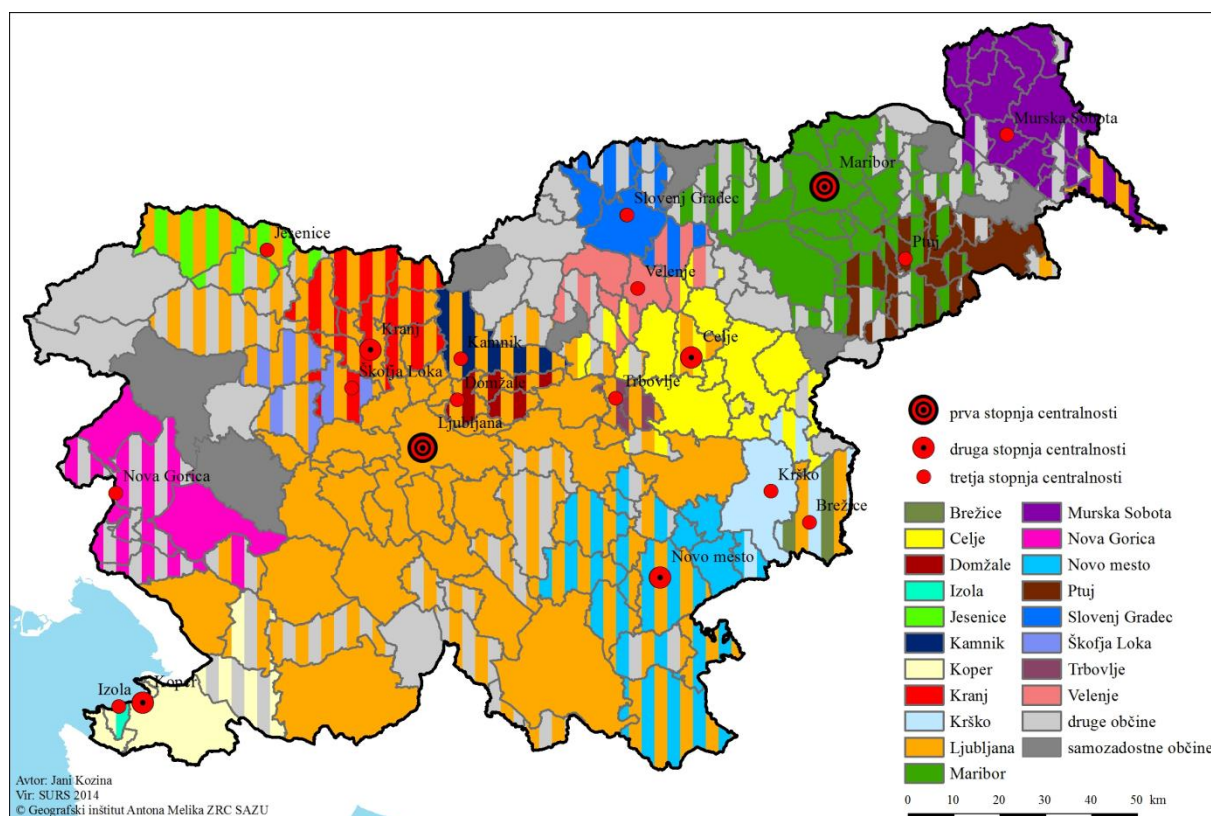
Preglednica 12: Občine, katerih središča predstavljajo prve tri stopnje centralnosti, in njihova zaposlitvena privlačnost leta 2014 (medmrežje 1).

občina	število delovnih mest	število občin, iz katerih prihajajo vozači po deležu zaposlenosti					
		pod 1 %	1 do 10 %	10 do 20 %	20 do 40 %	40 do 60 %	nad 60 %
Ljubljana	203.770	0	126	44	21	15	5
Maribor	55.116	107	68	17	8	10	1
Celje	26.875	144	49	11	4	2	1
Koper	22.504	196	10	1	3	0	1
Kranj	22.144	185	17	2	6	1	0
Novo mesto	21.602	190	5	6	3	6	1
Velenje	15.515	181	20	5	2	2	1
Nova Gorica	13.933	194	8	3	4	1	1
Ptuj	11.967	170	23	4	13	1	0
Murska Sobota	11.486	179	11	4	9	7	1
Domžale	10.153	192	16	0	3	0	0
Škofja Loka	8360	195	13	1	1	1	0

Krško	8175	201	6	3	0	1	0
Slovenj Gradec	7348	196	9	3	2	0	1
Kamnik	7203	199	11	0	1	0	0
Jesenice	6384	202	5	1	2	1	0
Brežice	6201	202	8	0	0	1	0
Izola	4908	206	4	0	1	0	0
Trbovlje	4098	205	4	1	0	1	0

Nekatere občine gravitirajo tudi k središčem nižje oziroma četrte stopnje centralnosti. To so predvsem prometno slabše dostopne občine z močnejšimi lokalnimi zaposlitvenimi središči v severnem Posočju, na Cerkljanskem, v Zgornji Savinjski dolini ter v posameznih delih Goriškega, Notranjske, Loškega Potoka, Pokolpja, Koroške, Pohorja, Kozjanskega, Rogaškega podolja in Slovenskih Goric.

Gravitacijska zaledja se v veliki meri prekrivajo. Samo polovica občin (106) gravitira k zgolj enemu središču, dobra tretjina (74) k dvema središčema, dobra desetina (28) k trem središčem, 3 občine pa gravitirajo celo k štirim središčem. Obenem nekatere občine kažejo na večjo mero gospodarske samozadostnosti, saj v predvideni meri ne gravitirajo k nobenemu zaposlitvenemu središču. To so Tolmin, Idrija, Nazarje, Solčava, Radlje ob Dravi, Rogaška Slatina, Gornja Radgona in Ljutomer.

Slika 13: Gravitacijska zaledja centralnih naselij prve, druge in tretje stopnje na podlagi meja dnevne mobilnosti delavcev leta 2014 (medmrežje 1).

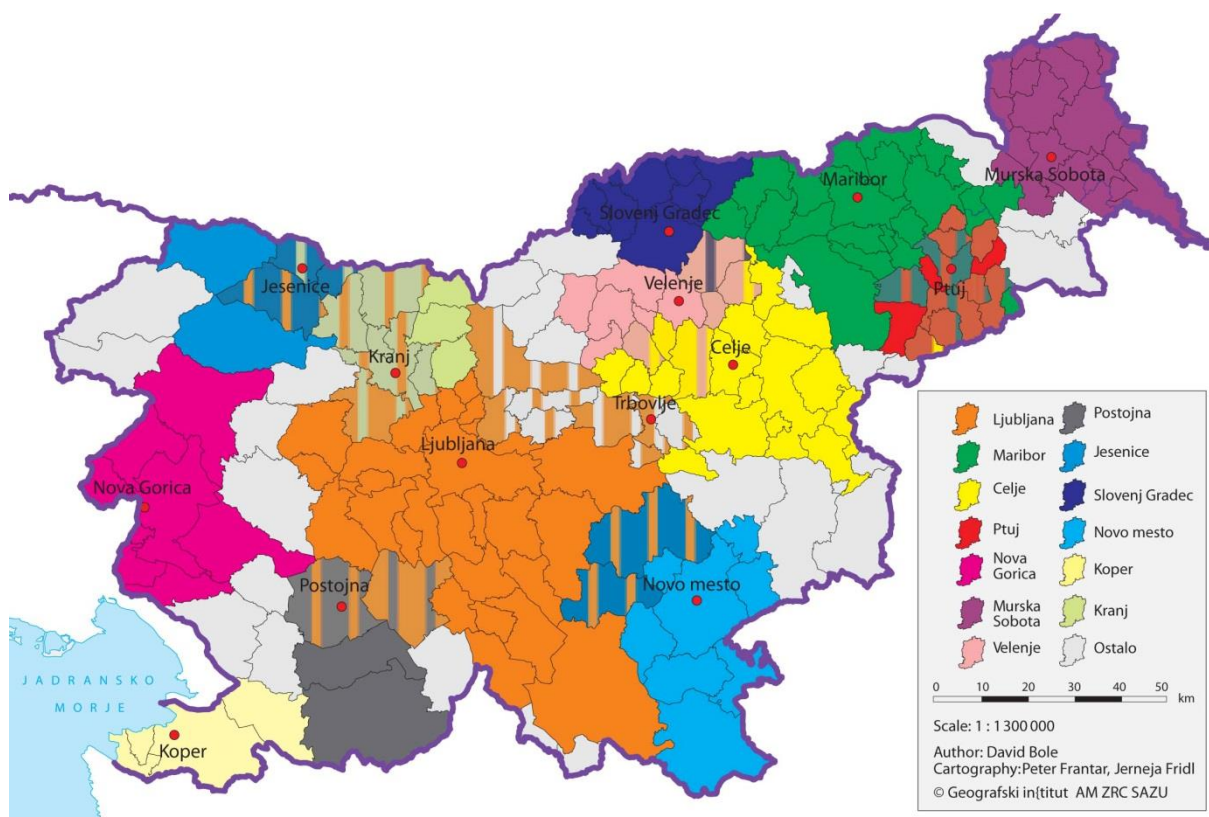
Primerjava s stanjem iz leta 2002 (preglednica 13; slika 15) razkriva, da se je v zadnjem desetletju zelo okrepil gravitacijski vpliv Ljubljane in Kopra. Število njunih delovnih mest se je v tem času povečalo za več kot petino. Močnejši vpliv Ljubljane v novejšem obdobju seže vse od Reteč oziroma tromeje na severozahodu in nizkega kraškega roba na jugozahodu do Bele krajine na jugovzhodu in nekdanje deželne meje med Kranjsko in Štajersko na severovzhodu. Vpliv Kopra po novem seže tudi prek nizkega kraškega roba na Kras, Notranjsko in v Vipavsko dolino.

Povečanje teh vplivov v veliki meri sovпада s procesom metropolitanizacije Ljubljane in spremembo potovalnih navad, ki so jo spodbudili povečana stopnja motorizacije, po čemer Slovenija sodi v sam evropski in svetovni vrh, izgradnja avtocestne infrastrukture, ki je časovno približala nekatere občine in omogoča vsakodnevno vožnjo v sicer oddaljena zaposlitvena središča ter spremembe v družbenoekonomski zgradbi urbanega sistema, zlasti suburbanizacija in gospodarska kriza nekaterih lokalnih zaposlitvenih središč.

V zadnjem desetletju se je razmeroma precej povečal tudi gravitacijski vpliv Ptuja (9 %), medtem ko lahko v primeru Celja (5 %), Novega mesta (4 %) in Maribora (2 %) govorimo le o šibkem povečanju oziroma stagnaciji. Najbolj se je zmanjšal gravitacijski vpliv Murske Sobote (–22 %), Velenja (–16 %), Jesenic (–11 %) in Slovenj Gradca (–10 %) pa tudi Kranja (–8 %) in Nove Gorice (–3 %).

Preglednica 13: Izbrane občine in njihova zaposlitvena privlačnost leta 2002 (Bole 2004, 43).

občina	število delovnih mest	število občin, iz katerih prihajajo vozači po deležu zaposlenosti					
		pod 1 %	1 do 10 %	10 do 20 %	20 do 40 %	40 do 60 %	nad 60 %
Ljubljana	166.349	24	121	18	10	7	12
Maribor	54.046	113	47	13	9	4	6
Celje	25.574	142	29	12	5	2	2
Kranj	24.050	168	12	5	2	3	2
Novo mesto	20.682	177	7	2	0	2	4
Velenje	18.413	164	16	5	3	3	1
Koper	18.344	180	8	2	0	1	1
Murska Sobota	14.672	164	5	4	5	4	10
Nova Gorica	14.376	178	6	2	2	3	1
Ptuj	11.005	166	11	1	7	7	0
Slovenj Gradec	8202	178	5	4	4	0	1
Jesenice	7186	185	2	2	1	2	0
Postojna	6010	177	11	2	1	1	0

Slika 14: Gravitacijska zaledja izbranih centralnih naselij višjih stopnje na podlagi meja dnevne mobilnosti delavcev leta 2002 (Bole 2004, 36).

6.3 Ujemanje gravitacijskih zaledij z regionalnimi členitvami izbranih javnih služb

Pregled izbranih javnih služb kaže, da so njihove regionalne izpostave v polni meri zastopane v Ljubljani, Mariboru, Celju, Novem mestu in Novi Gorici (10). V manjši meri so zastopane v Kranju (8), Murski Soboti (8), Kopru (7) in Ptuj (6), medtem ko imajo ostala centralna naselja 3 ali manj sedežev regionalnih izpostav. Od središč tretje stopnje Kamnik, Domžale in Škofja Loka edini nimajo niti enega sedeža regionalne izpostave, ki jih po drugi strani premore marsikatero središče četrte in celo pete stopnje (preglednica 14).

Preglednica 14: Zastopanost sedežev regionalnih izpostav izbranih javnih služb v posameznih centralnih naseljih.

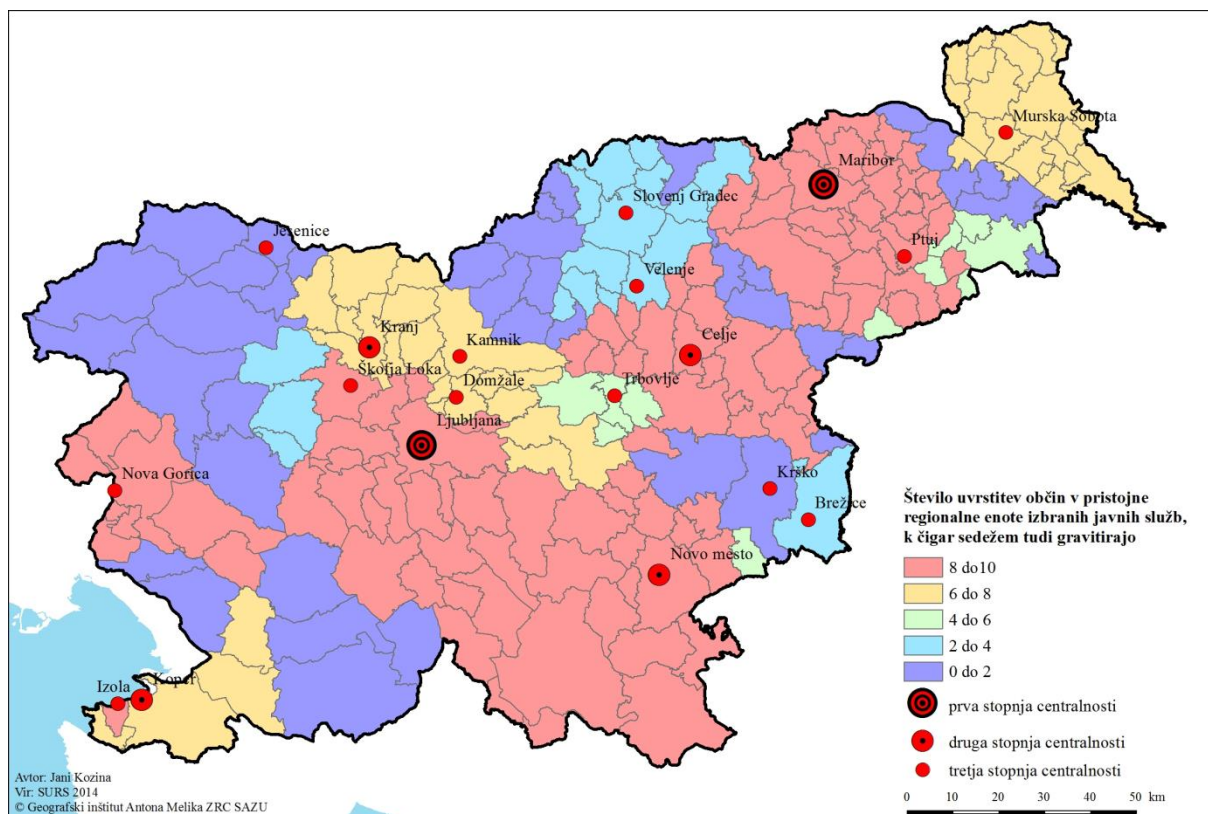
stopnja centralnosti	naselje	ZZZS	NMP	FURS	GURS	UVHVVR	ZRSVN	ZVKDS	ZRSZ	SODSTVO	POLICIJA	število sedežev regionalnih izpostav
1	Ljubljana	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	10
1	Maribor	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	10
2	Celje	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	10
2	Novo mesto	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	10
2	Kranj	x		x	x		x	x	x	x	x	8
2	Koper	x		x	x	x			x	x	x	7
3	Nova Gorica	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	10
3	Murska Sobota	x	x	x	x	x			x	x	x	8
3	Ptuj		x	x	x	x			x	x		6
3	Velenje			x	x				x			3
3	Slovenj Gradec		x		x					x		3
3	Brežice		x	x								2
3	Izola		x				x					2
3	Trbovlje		x						x			2
3	Krško	x								x		2
3	Jesenice		x									1
3	Kamnik											0
3	Domžale											0
3	Škofja Loka											0
4	Postojna			x		x						2
4	Sevnica				x				x			2
4	Kočevje			x								1
4	Ravne na Koroškem	x										1
4	Piran							x				1
4	Hrastnik			x								1
4	Dravograd			x								1
5	Naklo					x						1

Rezultati ujemanja meja regionalnih izpostav javnih služb z gravitacijskimi zaledji kažejo na to, ali je sedež posamezne javne službe v kraju, kamor gravitira večji del delovne sile

posamezne občine. Če je sedež službe v istem kraju, kamor gravitirajo delavci, smo to ovrednotili z ena, maksimalno število točk je enako deset in ga dosežemo v primeru, ko je sedež vseh javnih služb v kraju, kamor gravitirajo delavci iz posamezne občine. Najboljše ujemanje meja je zaznati v primeru GURS-a in SODSTVA, medtem ko je neujemanje največje v primeru ZRSVN-ja in ZVKDS-ja (preglednica 15). Stabilnost meja podaja slika 15, ki prikazuje število uvrstitev občin v pristojne regionalne enote izbranih javnih služb, k čigar sedežem tudi gravitirajo. Kartografski prikaz ujemanja gravitacijskih zaledij z regionalnimi členitvami posameznih javnih služb je na slikah 17 do 26.

Preglednica 15: Ujemanje gravitacijskih zaledij naselij prve, druge in tretje stopnje z regionalnimi členitvami izbranih javnih služb.

javna služba	število občin, ki gravitirajo k regionalnemu središču, v katerem je sedež pristojne regionalne izpostave javne službe	delež občin, ki gravitirajo k regionalnemu središču, v katerem je sedež pristojne regionalne izpostave javne službe (%)
GURS	159	75
SODSTVO	159	75
ZRSZ	155	73
NMP	153	73
FURS	149	71
ZZZS	149	71
POLICIJA	147	70
UVHVVR	137	65
ZRSVN	120	57
ZVKDS	118	56

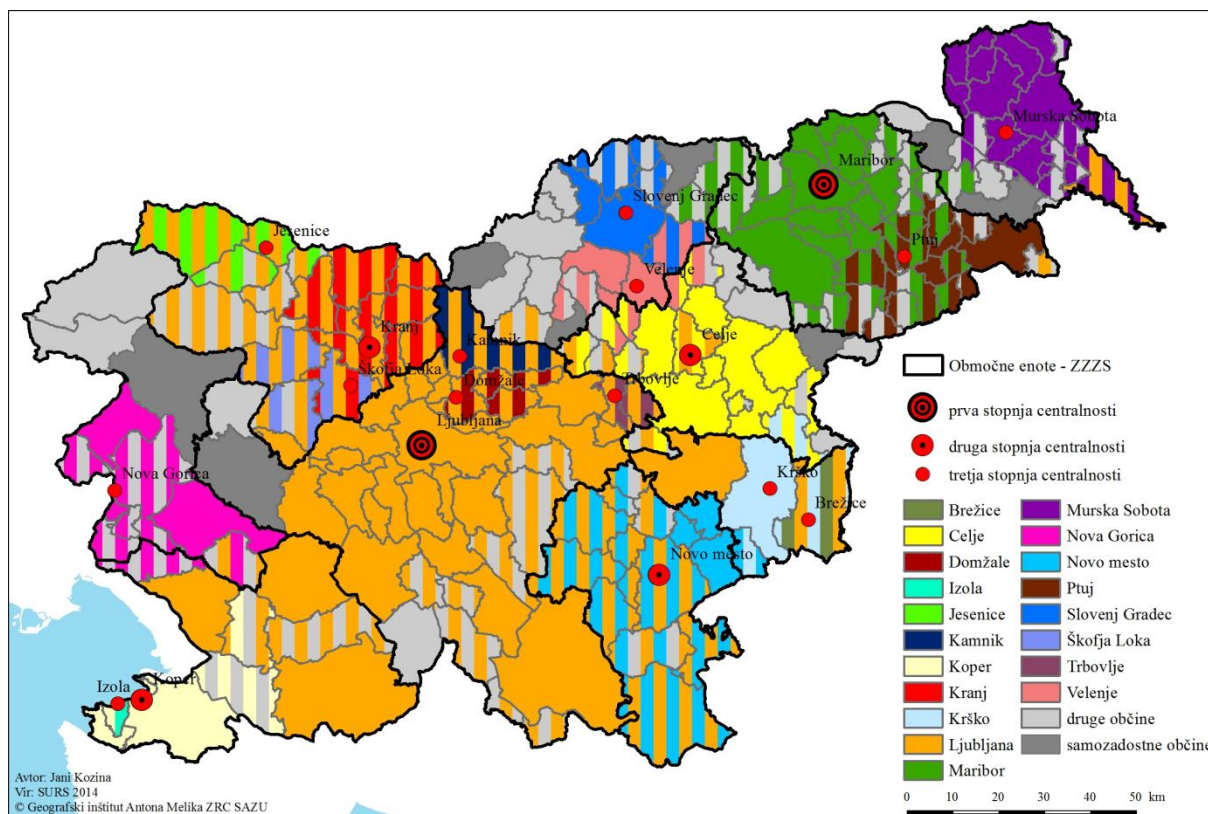

Slika 15: Število uvrstitev občin v pristojne regionalne enote izbranih javnih služb, k čigar sedežem tudi gravitirajo.

V nadaljevanju je predstavljenih vseh deset obravnavanih javnih služb, pri čemer so predstavljeni podatkovni viri, kratek komentar in zemljevid.

Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS)

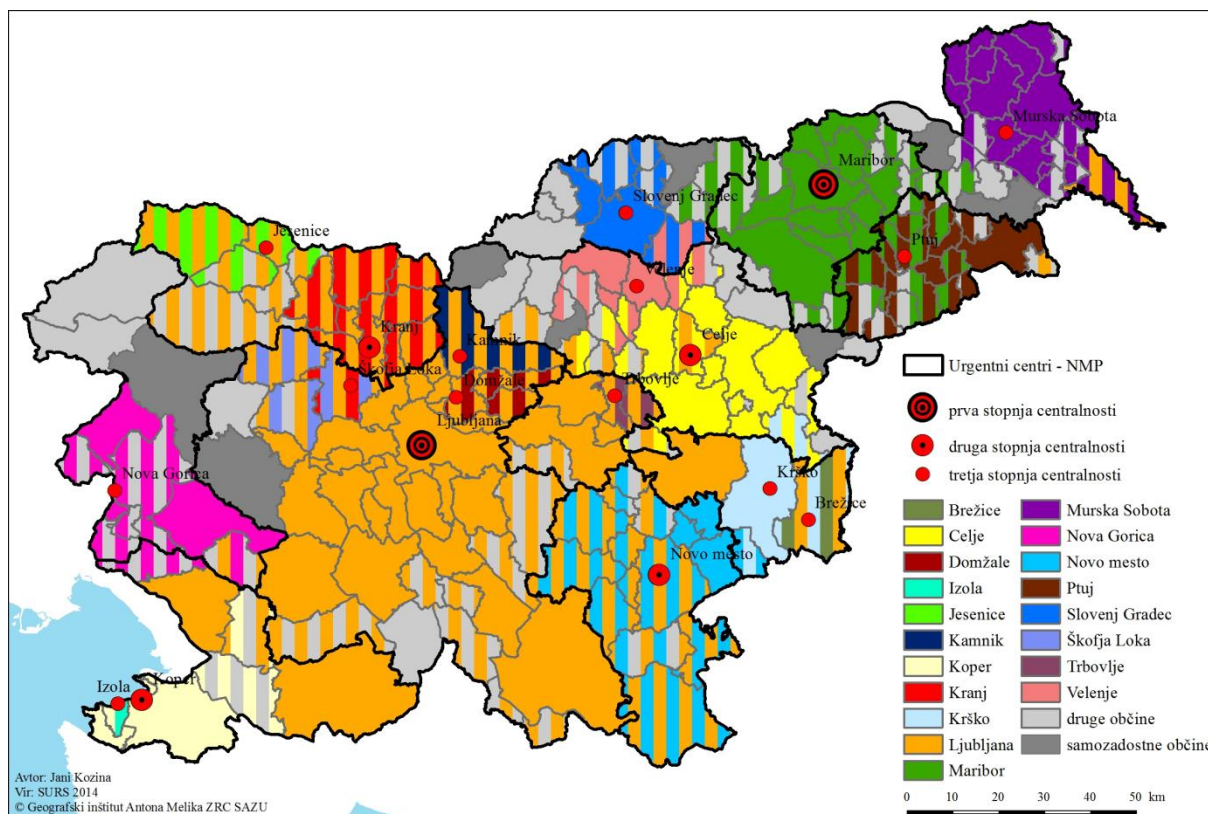
- Teritorialna organiziranost na regionalni ravni:
 - o Medmrežje 2: <http://www.zzzs.si/Izvajalci> (3. 3. 2016);
 - o Medmrežje 3: <https://www.uradni-list.si/1/content?id=33389> (3. 3. 2016).
- ZZZS je razdeljen na 10 območnih enot, ki združujejo posamezne občine ali upravne enote. Zlasti je opazno neujemanje na območju Postojne, Pivke in Ilirske Bistrice, ko občine gravitirajo na delo v Ljubljano, izpostavo za zdravstveno zavarovanje pa imajo v Kopru.

Slika 16: Ujemanje meja gravitacijskih zaledij centralnih naselij prve, druge in tretje stopnje z mejami območnih enot Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS).

Služba nujne medicinske pomoči (NMP)

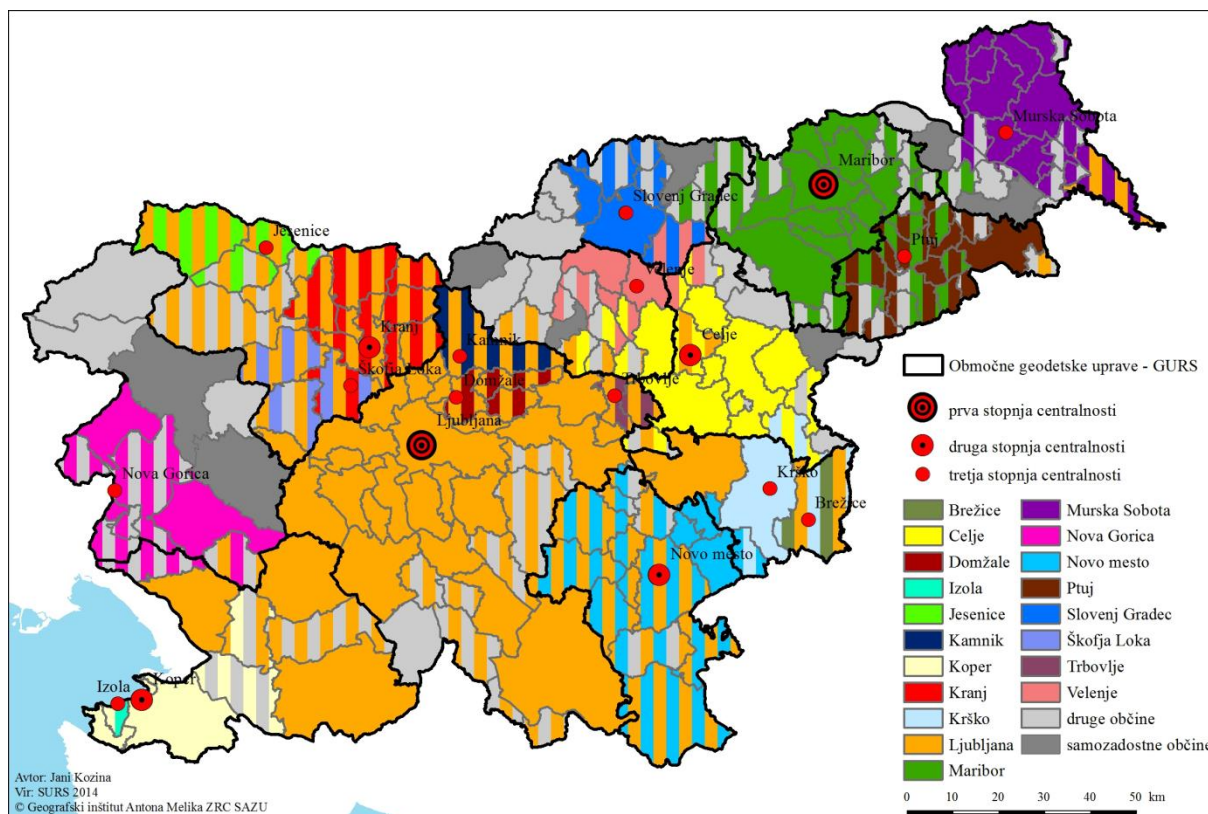
- Teritorialna organiziranost na regionalni ravni: Medmrežje 4: https://www.uradni-list.si/files/RS_-2015-081-00009-OB~P001-0000.PDF#!/pdf (3. 3. 2016).
- NMP je razdeljen na 12 urgentnih centrov, ki združujejo posamezna območja zdravstvenih domov. Za podatke, katere občine vključujejo območja posameznih zdravstvenih domov, je bilo treba zaprositi pristojne na Ministrstvu za zdravje. Pri centrih nujne medicinske pomoči primerjava z gravitacijskimi območji ni najbolj na mestu, saj je ključno, da gravitira posamezno območje k časovno najbližjemu kraju.

Slika 17: Ujemanje meja gravitacijskih zaledij centralnih naselij prve, druge in tretje stopnje z mejami območij urgentnih centrov Službe nujne medicinske pomoči (NMP).

Geodetska uprava Republike Slovenije (GURS)

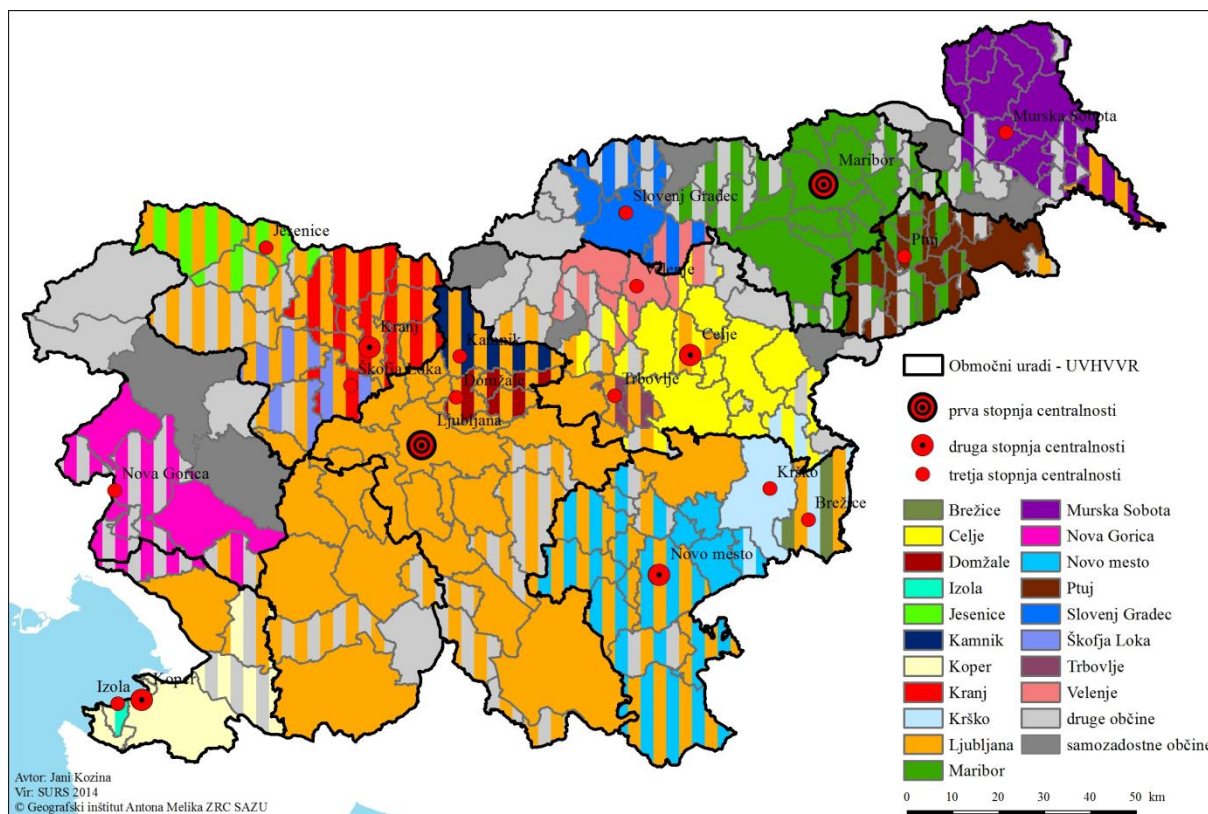
- Teritorialna organiziranost na regionalni ravni:
 - o Medmrežje 5: <http://www.gu.gov.si/fileadmin/gu.gov.si/pageuploads/osnova/OrganigraM.pdf> (3. 3. 2016);
 - o Medmrežje 6: http://www.e-prostor.gov.si/si/dostop_do_podatkov/mapa/brezplacni_podatki/obmocne_geodetske_uprave/ (3. 3. 2016).
- GURS je razdeljen na 12 območnih geodetskih uprav, ki združujejo posamezne upravne enote. V podatkovnem sloju območnih geodetskih uprav (medmrežje 6) prihaja na treh manjših delih do neujemanja z mejami upravnih enot: med UE Litija in UE Trebnje (naselji Ravne nad in Kostanjevica), med UE Sevnica in UE Trebnje (naselji Ronenberk in Mali Cirk pri Šentjanžu) ter med UE Slovenska Bistrica in UE Slovenske Konjice (naselje Zlakova). Nobeno od spornih naselij ni središče svoje občine. Tudi v primeru GURS je najočitnejše neujemanje v primeru Postojne, Ilirske Bistrice in Sežane.

Slika 18: Ujemanje meja gravitacijskih zaledij centralnih naselij prve, druge in tretje stopnje z mejami območnih geodetskih uprav Geodetske uprave Republike Slovenije (GURS).

Uprava Republike Slovenije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (UVHVVR)

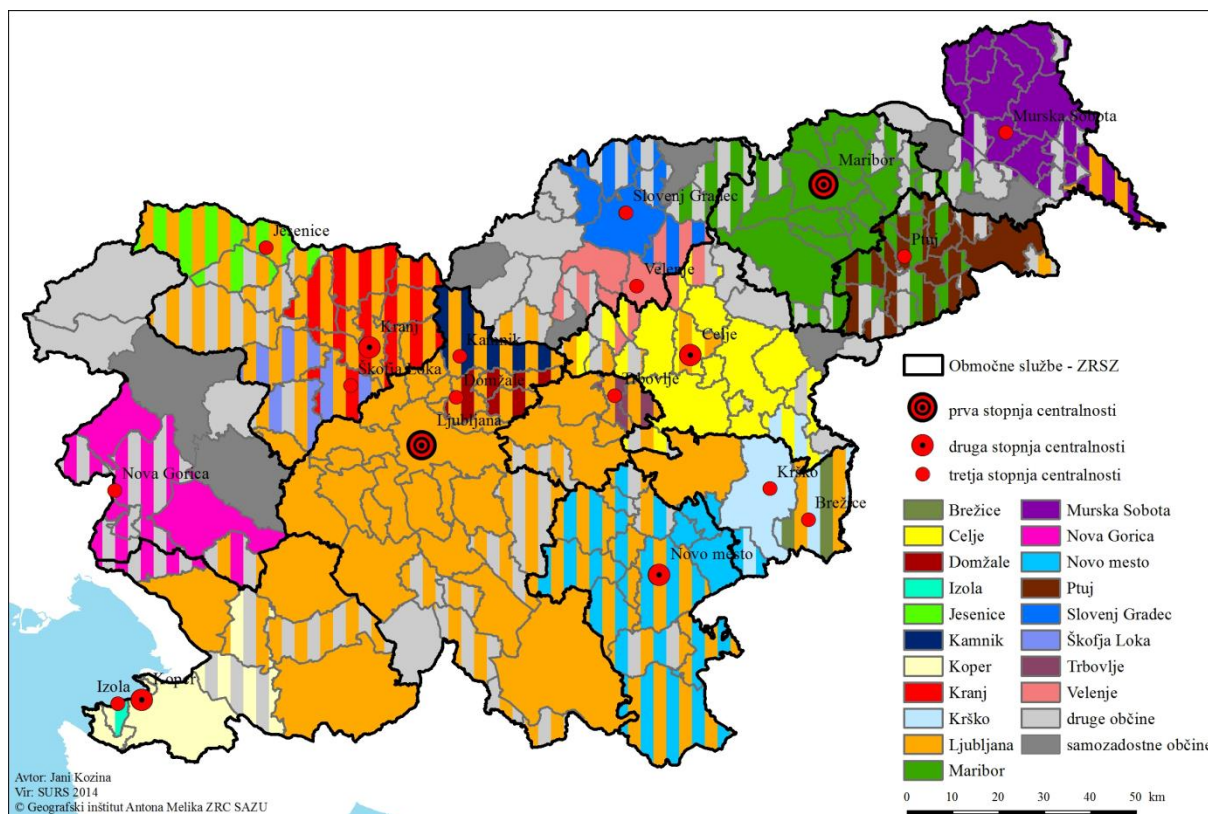
- Teritorialna organiziranost na regionalni ravni: Medmrežje 7: http://www.uvhvvr.gov.si/si/o_uvhvvr/kontakti_obmocnih_uradov/ (3. 3. 2016). Na spletni strani so naštet samo imena območnih uradov, medtem ko je bilo za podatke njihovih razmejitev treba navezati neposreden stik z UVHVVR-jem.
- UVHVVR je razdeljen 10 območnih uradov, ki združujejo posamezne upravne enote.
- Območni urad Kranj ima sedež v Naklem.
- S slike je razvidno, da Koroška na tem področju spada pod mariborsko izpostavo uprave, čeprav gravitacijsko tja ne sodi, svojo izpostavo pa imajo notranjske občine, ki večinoma gravitirajo v Ljubljano.

Slika 19: Ujemanje meja gravitacijskih zaledij centralnih naselij prve, druge in tretje stopnje z mejami območnih uradov Uprave Republike Slovenije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (UVHVVR).

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (ZRSZ)

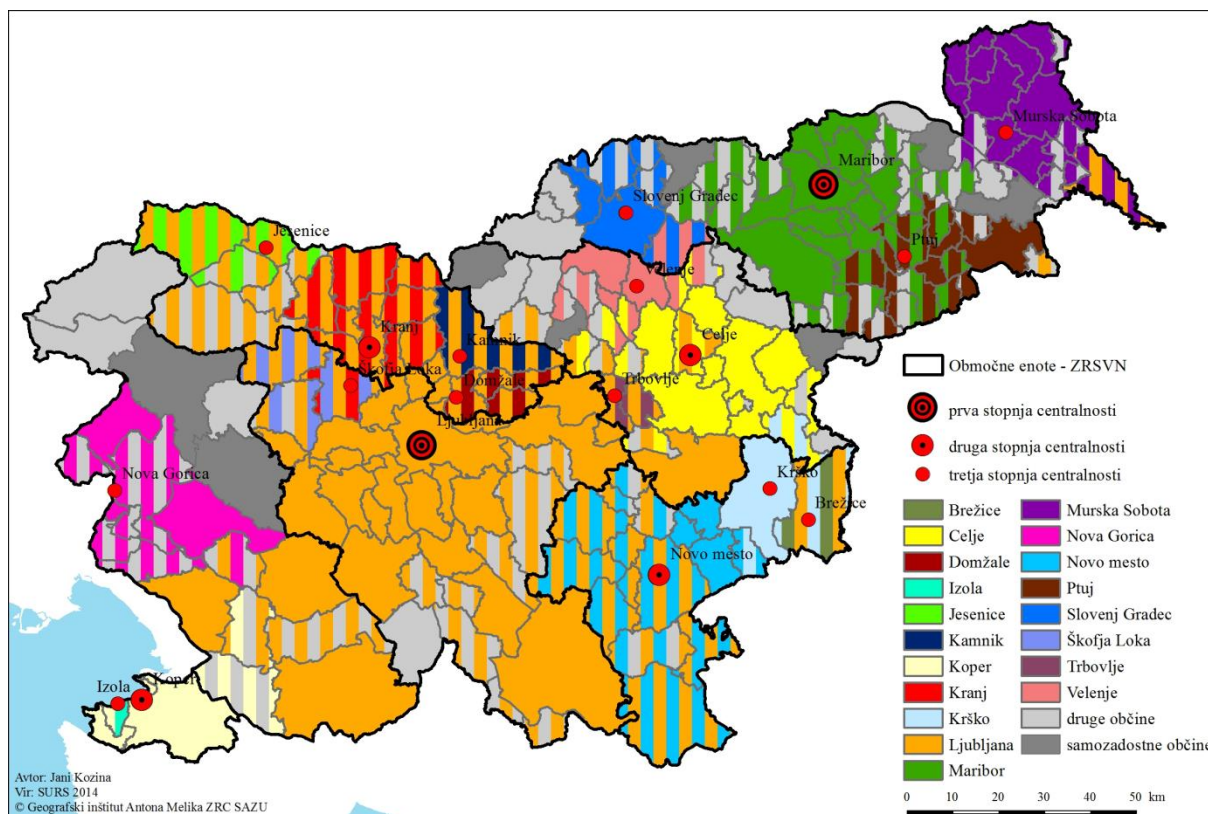
- Teritorialna organiziranost na regionalni ravni: Medmrežje 8: http://www.ess.gov.si/o_zrsz/organiziranost (3. 3. 2016).
- ZRSZ je razdeljen na 12 območnih služb, ki združujejo posamezne upravne enote.
- Problematici sta občini Ivančna Gorica in Škocjan. Občina Ivančna Gorica je razdeljena med UE Grosuplje in UE Litija ter posledično med območno službo (OS) Ljubljana in OS Trbovlje. Občinsko središče Ivančne Gorice je v UE Grosuplje in posledično v OS Ljubljana. Občina Škocjan je razdeljena med UE Novo mesto in UE Sevnica ter posledično med OS Novo mesto in OS Sevnica. Občinsko središče Škocjan je v UE Novo mesto in posledično v OS Novo mesto.

Slika 20: Ujemanje meja gravitacijskih zaledij centralnih naselij prve, druge in tretje stopnje z mejami območnih enot Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje (ZRSZ).

Zavod Republike Slovenije za varstvo narave (ZRSVN)

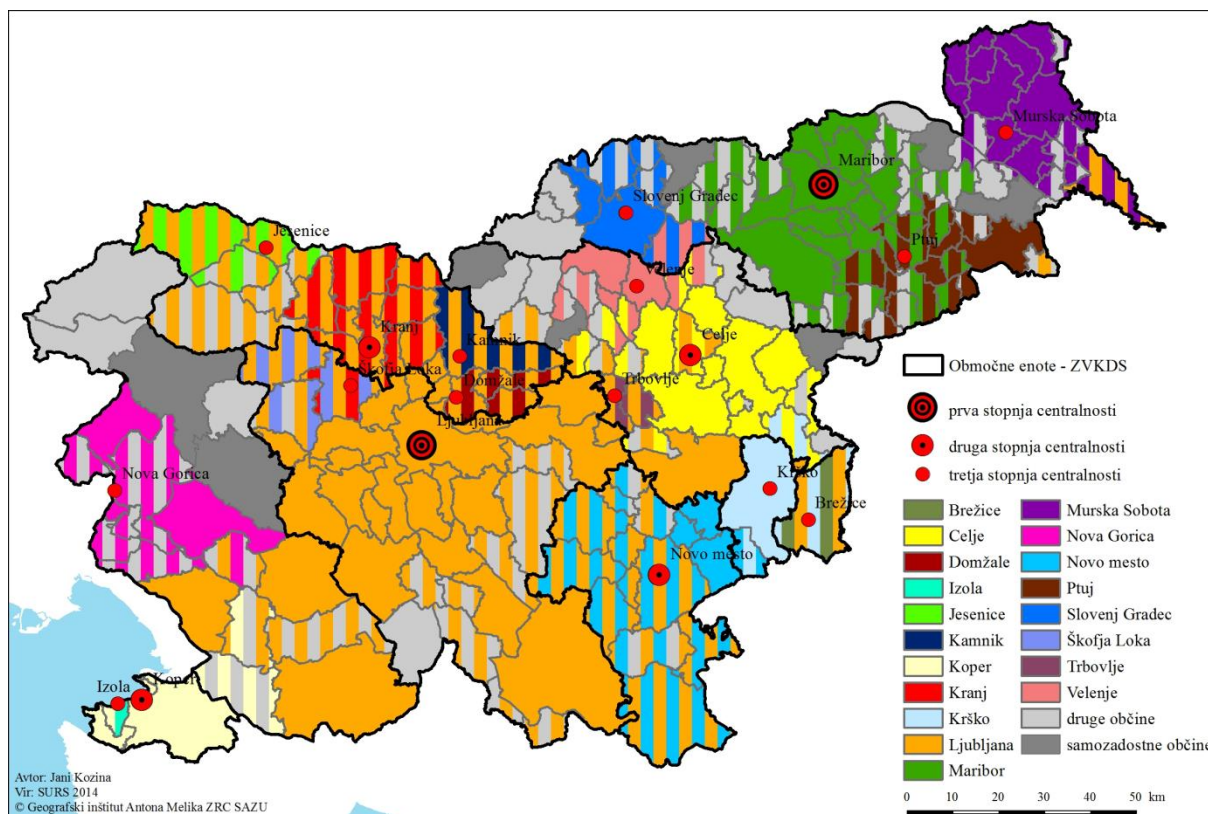
- Teritorialna organiziranost na regionalni ravni: Medmrežje 9:
http://www.zrsvn.si/sl/informacija.asp?id_meta_type=63 (3. 3. 2016).
- ZRSVN je razdeljen na 7 območnih enot, ki združujejo posamezne občine.
- Območna enota Piran ima sedež v Izoli.

Slika 21: Ujemanje meja gravitacijskih zaledij centralnih naselij prve, druge in tretje stopnje z mejami območnih enot Zavoda Republike Slovenije za varstvo narave (ZRSVN).

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije (ZVKDS)

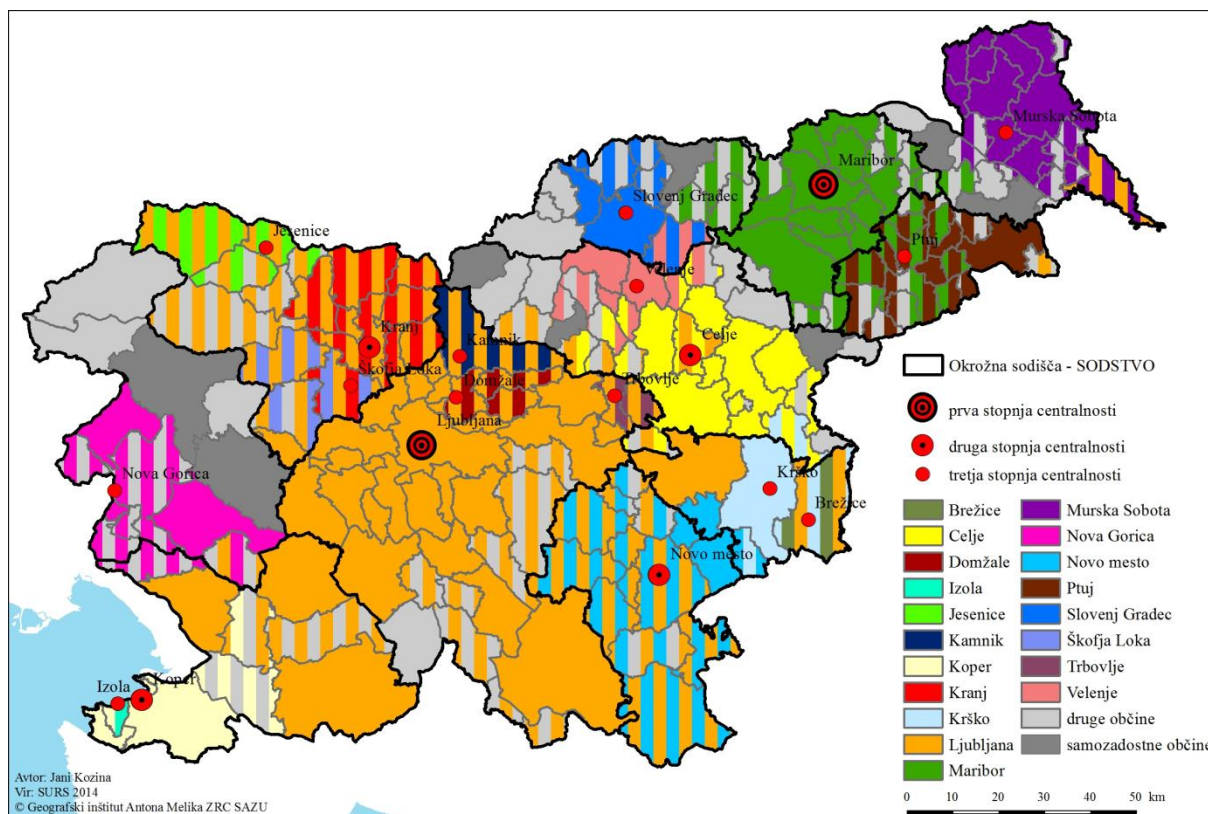
- Teritorialna organiziranost na regionalni ravni: Medmrežje 10: <http://www.zvkds.si/sl/o-nas> (3. 3. 2016). Na spletni strani so naštet samo imena območnih enot, medtem ko je bilo za podatke njihovih razmejitvah treba navezati neposreden stik z ZVKDS-jem.
- ZVKDS je razdeljen na 7 območnih enot, ki združujejo posamezne občine.
- Gre za enako razdelitev kot pri ZRSVN-ju. Edina razlika je, da je sedež OE Piran v Piranu.

Slika 22: Ujemanje meja gravitacijskih zaledij centralnih naselij prve, druge in tretje stopnje z mejami območnih enot Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije (ZVKDS).

SODSTVO

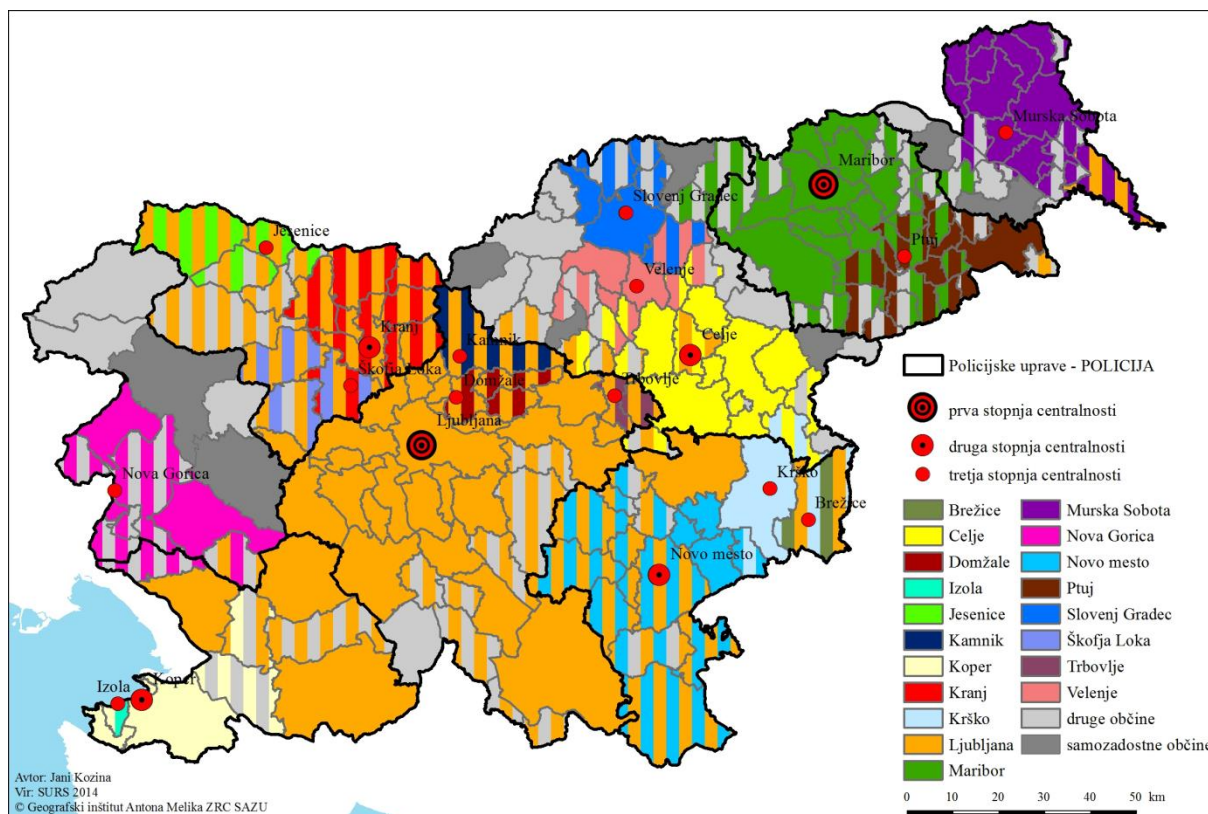
- Teritorialna organiziranost na regionalni ravni:
 - o Medmrežje 11: http://www.sodisce.si/sodisca/sodni_sistem/zemljevid_pristojnosti/ (3. 3. 2016);
 - o Medmrežje 12: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO332> (3. 3. 2016).
- Sodstvo je razdeljeno na 11 območij okrožnih sodišč (SODSTVO) in 4 območja višjih sodišč. Območja okrožnih sodišč sestavljajo posamezna območja okrajnih sodišč, ki jih prostorsko zamejujejo katastrske občine. Območja višjih sodišč sestavljajo posamezna območja okrožnih sodišč.

Slika 23: Ujemanje meja gravitacijskih zaledij centralnih naselij prve, druge in tretje stopnje z mejami območij okrožnih sodišč (SODSTVO).

POLICIJA

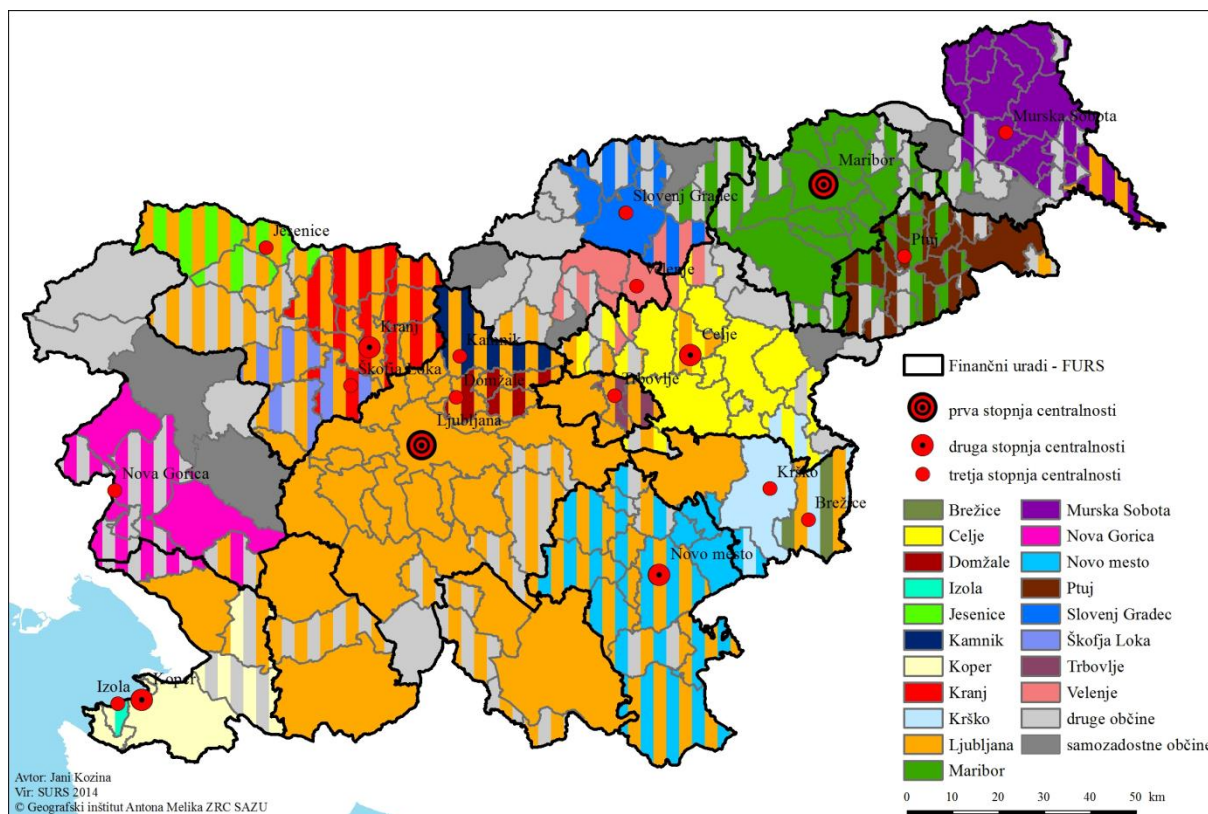
- Teritorialna organiziranost na regionalni ravni: Medmrežje 13: <http://www.policija.si/index.php/policijske-uprave> (3. 3. 2016).
- Policija je razdeljena na 8 policijskih uprav, ki združujejo posamezne upravne enote.

Slika 24: Ujemanje meja gravitacijskih zaledij centralnih naselij prve, druge in tretje stopnje z mejami območij policijskih uprav (POLICIJA).

Finančna uprava Republike Slovenije (FURS)

- Teritorialna organiziranost na regionalni ravni: Uredba o določitvi finančnih uradov Finančne uprave Republike Slovenije. Medmrežje 14:
<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED6679#> (3. 3. 2016).
- FURS je razdeljen na 15 finančnih uradov, ki združujejo posamezne upravne enote.
- Posamezni FU-ji opravljajo skupne funkcije za več FU-jev.
- Problematica je občina Škocjan, ki je razdeljena med UE Novo mesto in UE Sevnica ter posledično med FU Brežice in FU Novo mesto. Občinsko središče Škocjan je v UE Novo mesto in posledično v FU Novo mesto.

Slika 25: Ujemanje meja gravitacijskih zaledij centralnih naselij prve, druge in tretje stopnje z mejami finančnih uradov Finančne uprave Republike Slovenije (FURS).

Gornje predstavitve nakazujejo na to, da regionalne delitve pri posameznih javnih službah niso usklajene s funkcijskimi zaledji posameznih središč, kar v praksi pomeni, da se prebivalci v službo vozijo v eno središče, upravne storitve pa opravljajo v drugem središču. Problematično je tudi, ko pri posamezni javni službi občina spada pod eno regionalno središče, pri drugi pa pod drugo središče, kar poveča tako potreben čas kot stroške. Zato bi bilo ob preoblikovanju posameznih javnih služb treba stremeti k temu, da bi prebivalci posamezne občine vse storitve na regionalni ravni opravljali le v enem središču.

7 ANALIZA VRZELI MED OPREDELITVIJO CENTRALNIH NASELJ V STRATEGIJI PROSTORSKEGA RAZVOJA IZ LETA 2004 TER REZULTATI ŠTUDIJE

Ena od prednostnih nalog študije je bila tudi primerjava dobljenih rezultatov z opredeljenimi centralnimi naselji v Strategiji prostorskega razvoja Slovenije (2004). Izpostaviti je treba, da je opredelitev stopenj centralnosti v strategiji rezultat strateških opredelitev, ki ne izhajajo nujno iz analiz, rezultati naše raziskave pa temeljijo na analizi podatkov. Kljub vsemu v preglednici 22 poleg dejstev, izhajajočih iz analize podatkov, podajamo tudi priporočila in strateške usmeritve. Priporočila in usmeritve sicer temeljijo na prepoznanih trendih in podatkih, vendar so kljub temu subjektivna.

Iz Strategije prostorskega razvoja Slovenije (2004) smo izločili opredelitve, ki jih ta določa za vsako posamezno naselje. Nadalje smo za vsako od teh naselij predstavili tudi naše rezultate, in sicer predstavimo temeljne poudarke naše analize. Sledilo je vrednotenje razkoraka in predlog strateških usmeritev. Pri tem smo opise predstavili za naselja in somestja, ki so vključeni vključena v strategiji iz leta 2004. Pri primerjavi stopnje centralnosti upoštevamo za leto 2004 opredeljeno stopnjo, za leto 2016 pa podajamo dejanski izračun, v oklepaju pa določeno stopnjo centralnosti (primer za Maribor: 1,375 (1); Maribor ima vse funkcije razen uprave na najvišji stopnji centralnosti, vendar zaradi uprave, kjer ima 4. stopnjo centralnosti, pri izračunu dosega vrednost 1,375 in ne 1. Kljub temu ga skladno z metodologijo (preglednica 11) uvrstimo v prvo stopnjo centralnosti). Točen izračun nam omogoča natančnejše določanje razkoraka.

Preglednica 16: Analiza vrzeli med opredelitvijo centralnih naselij v Strategiji prostorskega razvoja iz leta 2004 ter rezultati študije. Zaradi primerljivosti je analiza narejena na ravni naselij in ne stičnih naselij.

Naselje	Stopnja centralnosti in opis v SPRS 2004	Stopnja centralnosti glede na rezultate projekta	Vrednotenje razlik med stopnjo SPRS in rezultati študije	Priporočila in strateške usmeritve
Ljubljana	1 <u>nacionalno središče mednarodnega pomena</u> Na državni ravni se Ljubljana razvija kot državno središče in najpomembnejše državno prometno vozlišče, kjer so	1 - Ljubljana je z dobrih 20 % slovenskega izvoza na prvem mestu med centralnimi naselji. - Raziskovalno-inovacijska aktivnost kaže, da Ljubljana nad ostalimi središči močno prevladuje po številu	0 - Ljubljana je bila po SPRS 2004 predvidena kot nacionalno središče mednarodnega pomena in jo na podlagi analiz lahko uvrstimo v isto 1. stopnjo centralnosti - nacionalno središče	- Ljubljana se naj še naprej razvija kot glavno urbano središče Slovenije. - Ljubljana je določena kot MEGA območje četrte, najnižje kategorije evropskih mest. - V vseh kategorijah (velikost, konkurenčnost, povezljivost in znanje) je bila glede na evropsko povprečje podpovprečno opremljena, podobno kot

	skoncentrirane najvišje funkcije, vrhunske ustanove, osrednje poslovne, kulturne, storitvene in oskrbne dejavnosti ter institucije, pomembne za vso državo. Na meddržavni ravni se povezuje s tujimi državnimi in regionalnimi središči. Ljubljana zagotavlja politične, upravne, prometne, kulturne in druge storitve vsem prebivalcem Slovenije in se razvija v mednarodno konkurenčno državno prestolnico.	raziskovalcev in patentov. - Končen pregled rezultatov analize konkurenčnosti centralnih naselij in njihove mednarodne primerjave s tujino kaže, da v vseh ozirih dominira samo Ljubljana.	mednarodnega pomena.	ostala urbana območja izven evropskega 'pentagona', na primer Bukarešta, Sofija, Porto in sorodna mesta. - Skladno s tem naj kot pomembna evropska prestolnica povečuje svoj mednarodni pomen s pridobivanjem funkcij mednarodnega pomena (npr. sedež mednarodnih ali EU organizacij) in krepi svojo vlogo v Centralni in JV Evropi.
Maribor	1 <u>nacionalno središče mednarodnega pomena</u> Na državni ravni se Maribor razvija kot drugo največje mesto v državi in državno pomembno prometno vozlišče, ki se povezuje na mednarodni ravni s sosednjimi regijami Avstrije, Hrvaške in	1,375 (1) - Maribor nima pomembnih izvozno usmerjenih podjetij, ki bi vplivala na njegovo konkurenčnost. - Raziskovalno-inovacijska aktivnost kaže, da se Maribor sicer s precejšnjim zaostankom za Ljubljano uvršča na drugo mesto po številu raziskovalcev in patentov. - Ima ugodno lego na petem	-0,375 - Maribor je bil po SPRS 2004 uvrščen v isto/najvišjo stopnjo centralnosti, kakor v tej raziskavi. - Konkurenčne prednosti Maribora so bile prepoznane v njegovi velikosti, saj je drugo največje urbano območje v Sloveniji in ima večje potencialno zaledje. Kot	- Maribor naj ohranja vlogo središča SV Slovenije in drugega največjega mesta. Razvijati mora zlasti svojo konkurenčnost na področju izvoza in pridobivanja patentov, kjer precej zaostaja za Ljubljano.

	Madžarske	panevropskem koridorju, dobre avtocestne povezave, mednarodno letališče, univerzo in usposobljeno delovno silo. - Podopremljenost je zaznati glede funkcije sodstvo, saj sta Ustavno in Vrhovno sodišče locirana v Ljubljani, kar pa je razumljivo.	prednost se je poudarjalo znanje (sedež univerze s tradicijo) in opremljenost s prometno infrastrukturo (mednarodno letališče, pomembno prometno vozlišče ob evropskih prometnih koridorjih).	
Koper	1 <u>nacionalno središče mednarodnega pomena</u> Na državni in mednarodni ravni se Koper razvija v pomembno prometno vozlišče in morsko pristanišče. Kot obalno somestje s Piranom in Izolo razvija funkcije središča nacionalnega pomena in se na mednarodni ravni povezuje s sosednjimi regijami Italije in Hrvaške.	2,25 (2) - Koper je dobro opremljeno mesto z vidika osnovnih funkcij, saj ima univerzo, okrajno sodišče, upravno enoto, manjka mu le splošna bolnišnica, ki je v sosednji Izoli. - Gre za nadopremljeno središče, ki pa ima z naselji istega ranga v povprečju za tretjino manj prebivalcev (25.000). - Koper k izvozu prispeva nekaj nad 3,5 % (upoštevaje 35 največjih izvoznikov). - Vpliv novonastale univerze na zastopanost raziskovalcev v Kopru je očitno še vedno šibek, prav tako na število patentov, ki je med vsemi petimi naselji 2. ranga najmanjše.	-1,25 Koper je bil po SPRS 2004 predviden kot Nacionalno središče mednarodnega pomena, a ga na podlagi analiz lahko uvrstimo med nadpovprečno opremljena središča nacionalnega pomena (univerza, sodstvo). Konkurenčnost Kopra je v veliki meri odvisna od njegove pristaniške dejavnosti, saj je največje pristanišče v okolici z vse večjim tržnim deležem ter količino pretovora. Urbano območje Kopra ima nadnacionalen pomen še v turistični dejavnosti, saj je počitniška	- Koper naj, kot je bilo načrtovano v SPRS 2004, kot obalno somestje s Piranom in Izolo razvija funkcije središča nacionalnega pomena in se na mednarodni ravni povezuje s sosednjimi regijami Italije in Hrvaške. - Koper ima med tremi mesti najvišjo stopnjo centralnosti, prav tako to velja za večino njegovih področnih funkcij (šolstvo, uprava, sodstvo) z izjemo zdravstva, kjer ima višjo stopnjo Izola (zaradi splošne bolnišnice). Mesta si delijo tudi dodatne funkcije oz. sedeže institucij, ki smo jih dodatno zajeli za analizo gravitacijskih območij. - Svojo konkurenčnost naj razvija na področju turizma in daje večji poudarek razvoju konkurenčnih/izvoznih usmerjenih dejavnosti, ki bi se morale intenzivneje razvijati ob boku pristaniške dejavnosti.

			destinacija mednarodnim turistom, ter v znanju z ustanovitvijo tretje javne univerze v Sloveniji.	
Izola	Možno somestje Koper-Izola- Piran	3,375 (3) Izola je z analizo opredeljena kot središče regionalnega pomena, zlasti zaradi bolnišnice. Zaradi bližine Kopra je razvoj Izole kot središča regionalnega pomena nepotreben in naj se jo v navezanosti na Koper in Piran razvija kot somestje.		
Piran	Možno somestje Koper-Izola- Piran	4,125 (4) - Naselje Piran je z analizo opredeljen kot podopremljeno medobčinsko središče, saj nima javnega zdravstvenega doma (ZD lociran v Luciji; le koncesionarji), nima policije, notariata.		
Celje	2 <u>središče</u> <u>nacionalnega</u> <u>pomena</u> Celje se razvija kot pomembno zaposlitveno, proizvodno, storitveno središče in kot pomembno regionalno prometno vozlišče.	2,125 (2) - Celje je dobro razvijajoče se naselje z razvitim visokim šolstvom, dobro zdravstveno oskrbo, sodstvom in javno upravo, kar kaže tudi njegova konkurenčnost, saj je 2% slovenskih patentov v Celju, medtem ko je stanje na področju izvoza	-0,125 Celje je bilo po SPRS 2004 določeno kot središče nacionalnega pomena in je isto stopnjo centralnosti ohranilo v tej raziskavi.	Skladno s strategijo SPRS 2004 se naj Celje tudi v prihodnje razvija kot središče nacionalnega pomena, kot pomembno zaposlitveno, proizvodno, storitveno središče in kot pomembno regionalno prometno vozlišče, ki pa naj izboljša svojo konkurenčnost. V bodoče je smiselno

		podjetij 1,21 %, kjer precej zaostaja za nekaterimi naselji nižje stopnje. - Celje se je po dokončanju avtocestne povezave z Ljubljano slednji časovno »približalo« s čimer se je povečala dnevna mobilnost delovne sile.		povezovanje in dopolnjevanje funkcij z bližnjim Velenjem.
Kranj	2 <u>središče nacionalnega pomena</u> Kranj se razvija kot središče nacionalnega pomena in kot drugo najpomembnejše središče širšega ljubljanskega mestnega območja ter pomembno regionalno prometno vozlišče.	2,375 (2) - Z vidika opremljenosti s funkcijami je Kranj podopremljeno naselje predvsem z vidika zdravstva, saj nima splošne bolnišnice ter šolstva, saj zaradi bližine Ljubljane nima razvitih veliko visokošolskih programov. Slednje se kaže tudi v številu raziskovalcev, ki je nižje kakor v naseljih istega ranga (Celje, Novo mesto, Koper). - Kranj zagotavlja okoli 2 % izvoza, medtem ko je bilo število patentov (1991/2016) v rangu nad 100 (3 %) kar daje naselju večjo konkurenčnost.	-0,375 Kranj je bil po SPRS 2004 določen kot središče nacionalnega pomena in je isto stopnjo centralnosti ohranil v tej raziskavi.	Ker ni večjih razhajanj, se naj Kranj razvija skladno s SPRS 2004 kot središče nacionalnega pomena, drugo najpomembnejše središče širšega ljubljanskega mestnega območja ter pomembno regionalno prometno vozlišče, ki mora okrepiti svojo konkurenčnost (izvoz, raziskovalci).
Murska Sobota	2 <u>središče nacionalnega pomena</u> Murska Sobota se pospešeno razvija kot središče, ki bo	3,125 (3) - Murska Sobota se z vidika opremljenosti funkcij šolstvo, zdravstvo in sodstvo uvršča med povprečno	-1,125 Murska Sobota je bila po SPRS 2004 določena kot središče nacionalnega pomena a jo na podlagi analiz	Na podlagi analize predlagamo, da se naj Murska Sobota pospešeno razvija kot središče regionalnega pomena, ki mora okrepiti svojo konkurenčnost. Dobra prometna lega na

	sposobno enakovredno sodelovati s čezmejnimi območji na Madžarskem in Avstriji in kot pomembno regionalno prometno vozlišče.	opremljena središča regionalnega pomena. - Z vidika konkurenčnosti je njen trenuten položaj slab, saj nima pomembnejših izvozno usmerjenih podjetij, prav tako ima malo patentov in raziskovalcev.	lahko uvrstimo zgolj med povprečno opremljena središča regionalnega pomena (srednješolski center, višja šola, bolnišnica).	»križišču« poti iz treh sosednjih EU držav je izjemen potencial za razvoj prometa in drugih storitvenih in izvozno usmerjenih proizvodnih dejavnosti.
Nova Gorica	2 <u>središče nacionalnega pomena</u> Nova Gorica zaradi izpostavljene lege na zahodni meji Slovenije razvija kot močno gospodarsko in kulturno središče, ki bo sposobno enakovredno sodelovati s čezmejnimi območji v Italiji in kot pomembno regionalno prometno vozlišče.	3,125 (3) - Vpliv novonastale univerze na zastopanost raziskovalcev v Novi Gorici je očitno še vedno šibek, prav tako je šibka konkurenčnost z vidika izvoza, saj je delež izvoza podjetij nizek, čeprav pa se v somestju Nova Gorica-Šempeter-Vrtojba kaže zgoščevanje patentov.	-1,125 Nova Gorica je bila po SPRS 2004 določena kot središče nacionalnega pomena a jo na podlagi analiz lahko uvrstimo med nadopremljena središča regionalnega pomena (univerza, bolnišnica).	Nova Gorica se naj skladno z določenim rangom razvija kot regionalno središče oziroma kot del aglomeracije Nove Gorice –Šempeter-Vrtojba in svoj vpliv krepi tudi čez mejo v Gorico (Italija).
Novo mesto	2 <u>središče nacionalnega pomena</u> Novo mesto se razvija kot središče nacionalnega pomena in kot pomembno regionalno prometno vozlišče in središče, ki bo širilo svoj vpliv na čezmejna	2,25 (2) - Naselje je zelo dobro opremljeno s funkcijami, ki jih potrebuje središče nacionalnega pomena. Ima splošno bolnišnico, visoko šolstvo, sodstvo, javno upravo kakor tudi ostale funkcije. - Z vidika izvoza je drugo najpomembnejše slovensko naselje	-0,25 Neskladja med SPRS 2004 in analizo stanja skorajda ni.	Novo mesto se naj razvija kot eno izmed petih središč nacionalnega pomena, ki ima možnost, da na podlagi obstoječe konkurenčnosti razvije in poveča svojo mednarodno vlogo, ki ni osredotočena le na sosednje države ampak predvsem na izvozne trge.

	območja na Hrvaškem.	(caa. 19 %), kar mu omogoča konkurenčno prednost pred ostalimi naselji. - Glede deleža patentov je Novo mesto s 3 % v rangu z Velenjem in Kranjem ter Celjem (2 %).		
Postojna	2 <u>središče nacionalnega pomena</u> Glede na bližino meje in razvojne potencialne se Postojna razvija kot središče, ki bo širilo svoj vpliv tudi na čezmejna območja.	3,75 (4) - Na podlagi analiz lahko Postojno uvrstimo zgolj med nadpovprečno opremljena medobčinska središča (srednješolski center, višja šola, porodnišnica). - Z vidika konkurenčnosti je njen položaj slab, saj nima pomembnejših izvozno usmerjenih podjetij. Ima tudi manjše število patentov in raziskovalcev.	-1,75 Postojna je bila po SPRS 2004 predvidena kot središče nacionalnega pomena, a jo na podlagi analiz lahko uvrstimo zgolj med nadpovprečno opremljena medobčinska središča (srednješolski center, višja šola, porodnišnica).	Postojna naj se iz nadopremljenega medobčinskega središča razvije v centralno naselje višje stopnje in s tem zagotovi oskrbo prebivalstva širše Notranjske regije, zlasti pa mora okrepiti svoje gospodarstvo. Krepitev lastnih potencialov (prometna lega, odsotnost drugih večjih središč) mora imeti prednost, saj bo drugače Postojna postala 'satelitsko' mesto Ljubljane.
Ptuj	2 <u>središče nacionalnega pomena</u> Glede na bližino meje in razvojne potencialne se Ptuj razvija kot središče, ki bo širilo svoj vpliv tudi na čezmejna območja.	2,75 (3) - Ptuj je nadopremljeno naselje regionalnega pomena, saj ima srednješolski center, višjo šolo, bolnišnico, porodnišnico, okrožno sodišče. - K izvozu prispeva Ptuj dober odstotek.	-0,75 Ptuj je bil po SPRS 2004 predviden kot središče nacionalnega pomena, a ga na podlagi analiz lahko uvrstimo kot nadopremljeno središče regionalnega pomena.	Ptuj naj se razvija kot središče regionalnega pomena, predvsem v smeri izboljšanja izvozne konkurenčnosti podjetij in razvoja turizma. Smiselno bi bilo tudi tesnejše povezovanje z Mariborom, kar bi povečalo mednarodni pomen obeh mest.
Velenje	2 <u>središče nacionalnega pomena</u> Glede na bližino meje in razvojne	2,875 (3) - Velenje je podopremljeno z vidika funkcij zdravstva (nima splošne bolnišnice)	-0,875 Velenje je bilo po SPRS 2004 predvideno kot središče nacionalnega	Velenje naj se razvija kot središče regionalnega pomena in še nadalje skrbi za zagotavljanje konkurenčnosti gospodarstva.

	potenciale se Velenje razvija kot središče, ki bo širilo svoj vpliv tudi na čezmejna območja.	in sodstvo (ima le okrajno sodišče). - Konkurenčno je z vidika izvoza, saj ustvarja dobrih 9 % izvoza, kar ga uvršča na 3. mesto med slovenskimi naselji.	pomena, in ga na podlagi analiz lahko uvrstimo kot središče regionalnega pomena.	Zaradi bližine Slovenj Gradca in Celja naj se krepi njihovo medsebojno povezanost, zlasti z ustrezno infrastrukturno podporo (prometnice, dober JPP, delitev funkcij).
Ajdovščina	3 <u>središče</u> <u>regionalnega</u> <u>pomena</u>	3,875 (4) - Skladno z dobro opremljenostjo osnovnih in dodatnih centralnih funkcij se Ajdovščina na podlagi analize uvršča med nadopremljena medobčinska središča. - Konkurenčno je naselje šibko z vidika vseh treh preučevanih kazalcev (nizek delež izvoza, nizko število patentov in raziskovalcev).	-0,875 Ajdovščina je bila po SPRS 2004 predvidena kot središče regionalnega pomena, a jo na podlagi analiz lahko uvrstimo zgolj med nadpovprečno opremljena medobčinska središča (srednješolski center, višja šola).	Ajdovščina se naj razvija kot središče medobčinskega pomena, predvsem v smeri izboljšanja izvozne konkurenčnosti podjetij.
Črnomelj	3 <u>središče</u> <u>regionalnega</u> <u>pomena</u>	3,875 (4) Črnomelj ima poleg osnovnih funkcij še višjo stopnjo na področju šolstva ter sodstva in ima notariat. Na področju zdravstva nima bolnišnice, zato je s tega vidika podopremljeno . - Črnomelj je konkurenčno zelo šibko naselje, brez večje vloge izvoza, šibek je tudi z vidika raziskovalne dejavnosti ter patentov.	-0,875 Črnomelj je bil po SPRS 2004 predviden kot središče regionalnega pomena, a ga na podlagi analiz lahko uvrstimo zgolj med medobčinska središča (srednješolski center, višja šola, zdravstveni dom).	Predlog: Skupino krajev s funkcijami, kot jih imata Črnomelj in Metlika, lahko na podlagi analize funkcij opredelimo kot somestje regionalnega pomena, saj se funkcije dopolnjujejo.
Metlika	Možno somestje s Črnomljem	4,5 (4) Metlika ima poleg osnovnih funkcij		

		tudi policijo.		
Gornja Radgona	3 <u>središče</u> <u>regionalnega</u> <u>pomena</u>	4,125 (4) - Gornja Radgona se uvršča v rang medobčinskih središč. - Gornja Radgona ima višjo ali enako stopnjo kakor Radenci pri vseh funkcijah, razen v šolstvu, zato je smiselno povezovanje v somestje.	-1,125 Gornja Radgona je bila po SPRS 2004 predvidena kot središče regionalnega pomena, a jo na podlagi analiz lahko uvrstimo zgolj med medobčinska središča.	Predlog: Skupino krajev s funkcijami, kot jih imata Gornja Radgona in Radenci, lahko na podlagi analize funkcij, opredelimo kot somestje medobčinskega pomena, saj se funkcije dopolnjujejo. Poudarja naj se njen potencial za čezmejno povezovanje.
Radenci	Možno somestje z Gornjo Radgono	5 Radenci imajo višjo stopnjo na področju šolstva, na drugih področjih ima višjo ali enako stopnjo Gornja Radgona.		
Idrija	3 <u>središče</u> <u>regionalnega</u> <u>pomena</u>	3,75 (4) - Idrija se uvršča v rang medobčinskih središč. - Z vidika funkcij gre za nadopremljeno in z vidika konkurenčnosti močno medobčinsko središče (6. mestu glede izvoza, kar jo uvršča pred številna naselja višje stopnje centralnosti (Maribor, Celje, Kranj)).	-0,75 Idrija je bila po SPRS 2004 predvidena kot središče regionalnega pomena, a jo na podlagi analiz lahko uvrstimo zgolj med nadopremljena medobčinska središča.	Idrija se naj razvija kot središče regionalnega pomena, predvsem v smeri še večje konkurenčnosti.
Ilirska Bistrica	3 <u>središče</u> <u>regionalnega</u> <u>pomena</u>	3,875 (4) - Ilirska Bistrica je z analizo uvrščena v rang medobčinskega središča, ki ima svoj zdravstveni dom, upravno enoto, okrajno sodišče in srednjo šolo. - Z vidika dodatnih	-0,875 Ilirska Bistrica je bila po SPRS 2004 predvidena kot središče regionalnega pomena, a jo na podlagi analiz lahko uvrstimo zgolj med podopremljena medobčinska	Ilirska Bistrica se naj razvija kot medobčinsko središče, predvsem v smeri izboljšanja izvozne konkurenčnosti podjetij (bližina Luke Koper) in čezmejnega sodelovanja/povezovanja s Hrvaško (pristanišče na Reki).

		funkcij gre za povprečno opremljeno naselje tega ranga. - Ilirska Bistrica ne izkazuje vidnejših konkurenčnih prednosti.	središča (srednja šola, zdravstveni dom).	
Kočevje	3 <u>središče regionalnega pomena</u> Zaradi naravnih pogojev, obmejnosti, redkega omrežja središč in slabše dostopnosti do središč nacionalnega pomena, se Kočevje umešča v središče regionalnega pomena. Najpomembnejše javne funkcije in dejavnosti družbene infrastrukture, ustvarja raznovrstna delovna mesta, razvija proizvodne dejavnosti in tako ustvarja višjo funkcijo središča, ob skrbi za uravnotežen razvoj in dobro povezanost celotnega regionalnega območja ter se na ta način omogoči pogoje za njegov postopen razvoj v središče nacionalnega pomena.	3,875 (4) - Z analizo se Kočevje uvrsti med središča medobčinskega pomena, ki ima svoj zdravstveni dom, upravno enoto, okrajno sodišče in srednjo šolo/gimnazijo, policijo.	-0,875 Kočevje je bilo po SPRS 2004 predvideno kot središče regionalnega pomena, a ga na podlagi analiz lahko uvrstimo med medobčinska središča.	Kočevje se naj razvija kot medobčinsko središče, predvsem v smeri izboljšanja izvozne konkurenčnosti podjetij in čezmejnega sodelovanja/povezovanja s Hrvaško, kar bo krepilo vlogo naselja in večalo njegovo vplivno območje.
Lendava	3	4,375 (4)	-1,375	Lendava se naj razvija

	<u>središče regionalnega pomena</u>	- Z analizo se Lendava uvrsti med središča medobčinskega pomena, saj ima popolno oskrbo centralnih funkcij: svoj zdravstveni dom, upravno enoto, okrajno sodišče in dvojezično srednjo šolo/gimnazijo, policijo.	Lendava je bila po SPRS 2004 predvidena kot središče regionalnega pomena, a jo na podlagi analiz lahko uvrstimo med medobčinska središča.	kot medobčinsko središče, predvsem v smeri izboljšanja izvozne konkurenčnosti podjetij in čezmejnega sodelovanja/povezovanja z Madžarsko in Hrvaško.
Ljutomer	3 <u>središče regionalnega pomena</u>	3,875 (4) Z analizo se Ljutomer uvrsti v rang medobčinsko središče, saj ima popolno oskrbo centralnih funkcij: svoj zdravstveni dom, upravno enoto, okrajno sodišče in gimnazijo, policijo.	-0,875 Ljutomer je bil po SPRS 2004 predviden kot središče regionalnega pomena, a ga na podlagi analiz lahko uvrstimo med medobčinska središča.	Ljutomer se naj razvija kot medobčinsko središče, predvsem v smeri izboljšanja izvozne konkurenčnosti podjetij in čezmejnega sodelovanja/povezovanja s Hrvaško.
Ormož	3 <u>središče regionalnega pomena</u>	4,5 (4) Naselje Ormož je na osnovi analize centralnih funkcij uvrščeno na četrto stopnjo centralnosti, kar pomeni, da ima osnovno šolo, ima specialistično bolnišnico, ima UE in okrajno sodišče, poleg tega pa tudi policijo, izpostavo pokrajinskega muzeja, zato je s tega vidika povprečno naselje 4. stopnje centralnosti.	-1,5 Ormož je bil po SPRS 2004 predviden kot središče regionalnega pomena, a mu je na podlagi analiz stopnja centralnosti znižana na 4. stopnjo centralnosti.	Ormož naj še naprej igra in krepí vlogo medobčinskega središča. Graditi naj skuša na svoji obmejni legi in krepiti povezovanje s Hrvaško.
Sežana	3 <u>središče regionalnega pomena</u>	3,625 (4) - Naselje Sežana je na osnovi analize uvrščeno v nadopremljena medobčinska	-0,625 Sežana je bila po SPRS 2004 predvidena kot središče regionalnega	Sežana bi se glede na SPRS 2004 in glede na nadopremljenost medobčinskega središča lahko razvila v regionalno središče, pri

		središča, saj ima dobro razvito srednje in višje šolstvo (Šolski center Srečka Kosovela Sežana, Višja strokovna šola), bolnišnico, UE, okrajno sodišče kakor tudi policijo, pošte, in drugo. - Z vidika konkurenčnosti je Sežana kljub svoji pomembni prometni in obmejni legi zelo šibko naselje, brez vidnejših izvozno usmerjenih podjetij.	pomena, a jo na podlagi analiz lahko uvrstimo med medobčinska središča.	čemer bi morala izkoristiti in razviti svoj potencial v prometni in obmejni legi z Italijo.
Škofja Loka	3 <u>središče regionalnega pomena</u>	3,375 (3) - Naselje Škofja Loka je na osnovi analize uvrščeno v podopremljeno središče regionalnega pomena, saj ima kljub dobro razvitemu srednjemu in strokovnemu šolstvu, pomanjkljive zdravstvene funkcije. - Z vidika konkurenčnosti ima Škofja Loka uspešna izvozno usmerjena podjetja.	-0,375 Škofja Loka je bila po SPRS 2004 predvidena kot središče regionalnega pomena in jo tudi na podlagi analiz lahko uvrstimo v isto stopnjo centralnosti.	Za razvoj Škofje Loke kot središča regionalnega pomena, je potrebno krepiti njeno centralno vlogo. Zaradi bližine Kranja je v bodoče potrebno razmišljati o oblikovanju somestja, ki se bo lahko močnejše zoperstavilo gravitacijskim silnicam Ljubljane
Tolmin	3 <u>središče regionalnega pomena</u>	3,875 (4) Z analizo se Tolmin uvrsti v rang medobčinsko središče, saj ima popolno oskrbo centralnih funkcij: zdravstveni dom, upravno enoto, okrajno sodišče in gimnazijo, policijo ...	-0,75 Tolmin je bil po SPRS 2004 predviden kot središče regionalnega pomena, a ga na podlagi analiz lahko uvrstimo le med medobčinska središča.	Tolmin se naj razvija kot medobčinsko središče, predvsem v smeri izboljšanja izvozne konkurenčnosti podjetij in čezmejnega sodelovanja/povezovanja z Italijo in predstavlja osrednje središče Zgornjega Posočja.

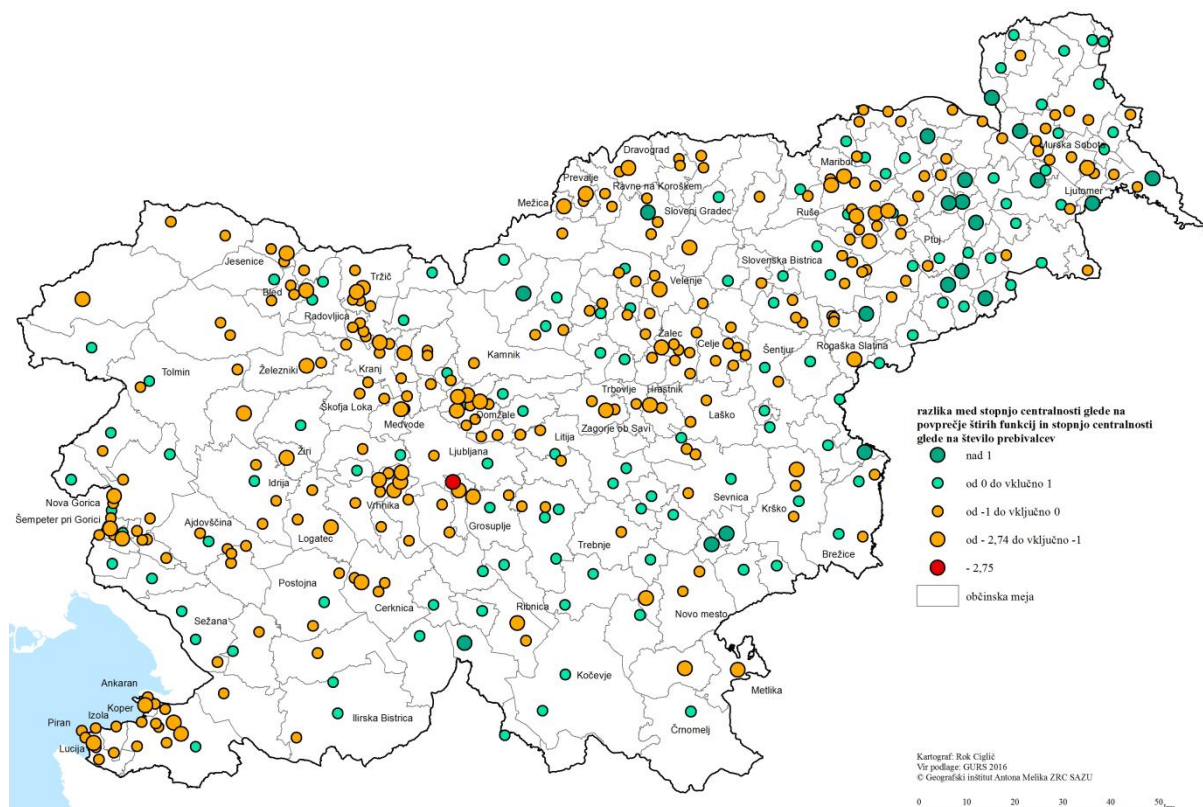
Brežice	3 <u>somestje</u> <u>regionalnega</u> <u>pomena</u>	3,5 (4) Brežice in Krško imata najvišje funkcije na področju šolstva (fakulteta), samo Brežice na področju zdravstva (splošna bolnišnica), samo Krško pa na ravni sodstva (okrožno sodišče). Med osnovnimi funkcijami za določitev stopnje centralnosti Sevnica nima iztopajoče funkcije, je pa tam sedež GURS in ZRSZ, kamor gravitirajo tudi prebivalcu Krškega in Brežic.	-0,5	Skupina krajev, ki jih na podlagi analize funkcij lahko opredelimo kot somestje.
Krško		3,5 (3)	-0,5	
Sevnica		3,875 (4)	-0,875	
Jesenice	3 <u>somestje</u> <u>regionalnega</u> <u>pomena</u>	3 Jesenice imajo višje ali enake stopnje funkcij v primerjavi z Radovljico in Bledom. Bled ima v primerjavi z Radovljico višjo stopnjo na področju šolstva in zdravstva.	0	
Radovljica		3,875 (4) Bled ima v primerjavi z Radovljico višjo stopnjo na področju šolstva in zdravstva.	-0,875	
Slovenj Gradec	3 <u>somestje</u> <u>regionalnega</u> <u>pomena</u>	3,25 (3) Slovenj Gradec ima v večini področij višje ali enake stopnje funkcij. V Ravnah na Koroškem je sedež	-0,25	Skupina krajev, ki jih na podlagi analize funkcij lahko opredelimo kot delujoče somestje regionalnega pomena.

		ZZZS, v Dravogradu pa sedež FURS-a.		
Ravne na Koroškem		4,125 (4) V Ravnah na Koroškem je sedež ZZZS.	-1,125	
Dravograd		4,5 (5) V Dravogradu je sedež FURS-a.	-1,5	
Trbovlje	3 <u>somestje regionalnega pomena</u>	3,125 (3) Trbovlje ima najvišje ali enako visoke stopnje funkcij na vseh področjih. Zagorje ima v primerjavi s Hrastnikom višjo stopnjo na področju šolstva. V Hrastniku je sedež FURS-a. Glede Trbovelj se postavlja podobno vprašanje, kot v primeru Jesenic - Zagorje in Hrastnik (z izjemo sedeža FURS) ne dopolnjujeta njihovih osnovnih centralnih funkcij.	-0,125	Glede Trbovelj se postavlja podobno vprašanje, kot v primeru Jesenic - Zagorje in Hrastnik (z izjemo sedeža FURS) ne dopolnjujeta njihovih osnovnih centralnih funkcij.
Hrastnik		4,5 (4)	-1,5	
Zagorje ob Savi		4,25 (4)	-1,25	
Šmarje pri Jelšah		4,625 (5) Rogaška Slatina ima višjo funkcijo na področju šolstva,	-1,625	
Rogaška Slatina		4,5 (5) Šmarje pri Jelšah pa zdravstva, uprave in sodstva.	-1,5	
Domžale	3 <u>somestje regionalnega pomena</u>	3,375 (3)	-0,375	V primeru Domžal in Kamnika ne moremo govoriti o somestju, saj se vse obstoječe funkcije podvajajo.
Kamnik		3,375 (3)	-0,375	V primeru Domžal in

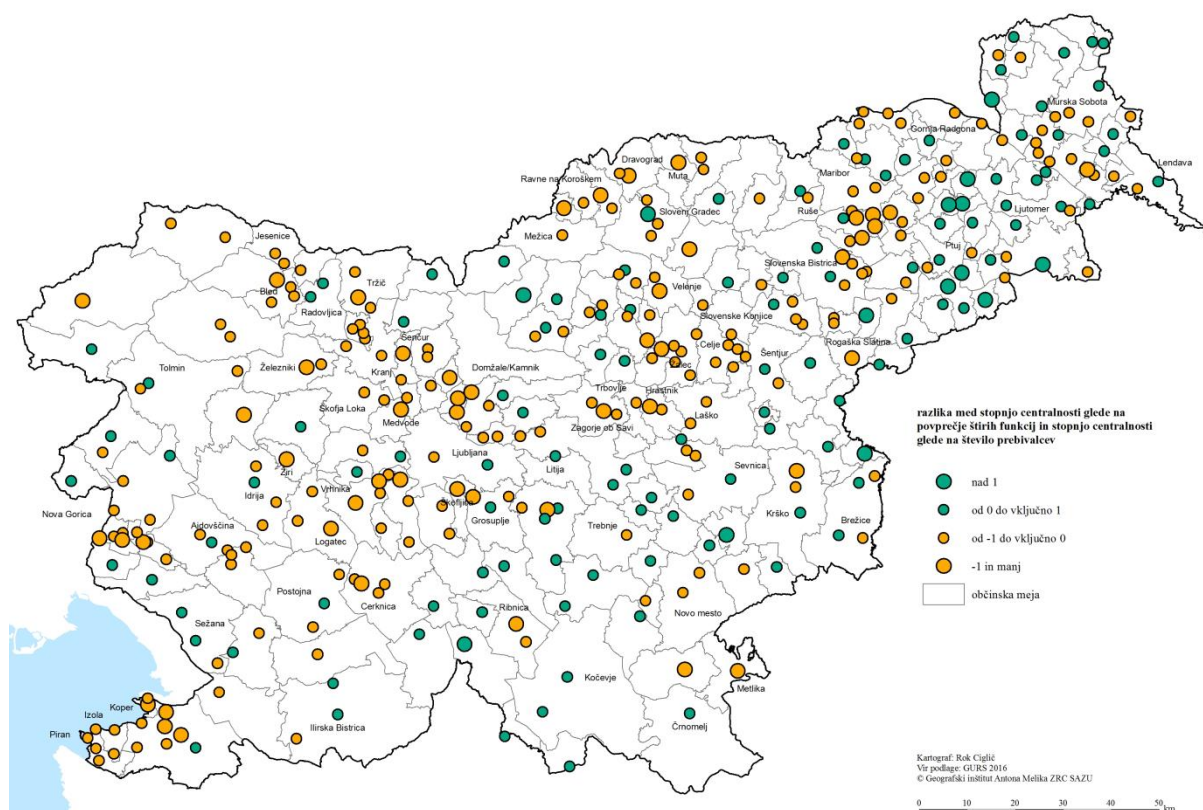
				Kamnika ne moremo govoriti o somestju, saj se vse obstoječe funkcije podvajajo.
Črnomelj	3 <u>somestje</u> <u>regionalnega</u> <u>pomena</u>	3,875 (4)	0,875	Kraja, ki ju na podlagi analize funkcij lahko opredelimo kot somestje.
Metlika		4,5 (4)	-1,5	

7.1 Analiza vrzeli ob upoštevanju velikosti naselja po številu prebivalcev in opremljenosti naselja s funkcijami

Poleg vrzeli, ki jih opazimo ob primerjavi Strategije prostorskega razvoja Slovenije (2004) in rezultati naše analize, pa je z vidika opredeljevanja policentričnega sistema poselitve v Sloveniji zanimiva tudi vrzel v stopnji centralnosti glede na število prebivalstva in stopnji centralnosti glede na povprečno opremljenost s funkcijami. Logično bi bilo, da bi enako velika naselja imela enako opremljenost s funkcijami in da imajo večja naselja boljšo opremljenost kot manjša. Seveda je treba pri tem upoštevati tudi bližino drugih središč, ki lahko prevzamejo vlogo centralnega naselja, prav tako pa je pomemben tudi strateški vidik, in sicer, v katero smer si država želi razvijati naselbinski sistem. Pri tem igra ključno vlogo koncept policentričnega razvoja Slovenije.

Slika 26: Razlika med povprečnim rangom funkcij in rangom po velikosti naselja.

Slika 27: Razlika med povprečnim rangom funkcij in rangom po velikosti stičnega naselja.

Kot kažeta sliki 27 in 28, so nadpovprečno opremljena zlasti naselja na manj razvitih predelih države, kar si lahko razlagamo z zavestnim enakomernim zagotavljanjem funkcij po celotnem državnem ozemlju, pri čemer je treba upoštevati, da bi se ob prilagajanju funkcij velikosti naselja redkeje poseljena območja soočala z razmeroma slabo opremljenostjo.

Na drugi strani lahko opazimo, da so podopremljena zlasti središča v bližini večjih mest. To je deloma posledica tega, da imajo prebivalci teh naselij zagotovljeno preskrbo v bližnjih mestih, drugi razlog za to pa lahko iščemo tudi v suburbanizaciji, ki je bila izrazita zlasti v zadnjih 20-ih letih. Zaradi selitve prebivalcev na obrobje mest se je naseljem priselitve število prebivalcev močno povečalo, oskrba s storitvami pa je ostala praktično enaka. S tega vidika bi bilo na podlagi natančnih analiz treba ugotoviti, kje je oskrba prebivalcev s funkcijami zadovoljiva in kje bi bilo suburbanizirana naselja treba dodatno opremiti.

Kot primer lahko navedemo Vir pri Domžalah in Lavrico. Oba imata prek 3000 prebivalcev, pri čemer nima Vir nobene centralne funkcije, Lavrica pa zgolj nepopolno osnovno šolo. Na drugi strani pa je več občinskih središč v vzhodni Sloveniji, ki imajo kljub manj kot 500 prebivalcev sedež občine, zdravstveni dom in osnovno šolo. Med nadpovprečno opremljenimi mest lahko omenimo Slovenj Gradec, ki ima kljub zgolj 7477 prebivalcem kot regionalno središče pomembno vlogo tako na področju sodstva, šolstva in zdravstva. S tega vidika so razlike v opremljenosti naselij po Sloveniji velike, vendar je to tudi razumljivo, saj je v primeru Lavrice več naselij višje stopnje, kjer prebivalci lahko koristijo različne storitve, odsotnost ključnih institucij v Slovenj Gradcu pa bi pomenila velik manjko za celotno Koroško.

8 KONKURENČNOST SLOVENSКИH NASELJ

8.1 Izhodišča in metodologija

Konkurenčnost je poleg kohezivnosti temeljni element sodobnega policentričnega prostorskega razvoja (Meijers 2008). Čeprav se je projekt prvenstveno osredotočal na opremljenost naselij s storitvami splošnega pomena, ki se navezujejo predvsem na koncept **kohezivnosti**, smo posebno pozornost namenili tudi njihovi gospodarski, inovacijski in geostrateški vlogi, kar se navezuje zlasti na koncept **konkurenčnosti**.

Konkurenčnost centralnih naselij smo poskušali oceniti z dveh vidikov. Prvi se navezuje na analiziranje njihovega **mednarodnega pomena**, kar je sicer naloga, ki zahteva povsem svojo raziskavo. V okviru tega projekta smo se zato lahko oprli zgolj na pretekle projekte, kjer se je določala hierarhija mest znotraj evropskega urbanega sistema in s pomočjo katerih lahko umestimo slovenska mesta v širši okvir. Zlasti smo želeli ugotoviti:

- katera slovenska mesta so bila v mednarodnih raziskavah upoštevana kot enakovreden del evropskega urbanega omrežja;
- kakšna je vloga naših mest v mednarodnem omrežju oziroma, v katero hierarhično stopnjo se uvrščajo;
- katere so »konkurenčne prednosti« posameznih slovenskih mest znotraj evropskega omrežja.

Za doseganje zgoraj omenjenih ciljev smo uporabili pretekle raziskave programa ESPON, rangiranje GaWC (Globalization and World Cities Research Network) in druge raziskave, nastale v okviru transnacionalnega sodelovanja (PLAnet CenSE 2005).

Drug vidik ocenjevanja konkurenčnosti centralnih naselij se navezuje na **lastno analizo njihovih gospodarskih in inovacijskih zmogljivosti**. Ob tem smo se že v samem začetku srečali s prepreko pomanjkanja razpoložljivih podatkov o številu poslovnih subjektov, delovnih mest in iz njih izhajajoče strukturne statistike. Po navedbah Statističnega urada RS tovrstni podatki na ravni naselij niso dosegljivi. Posledično smo se morali nasloniti na alternativne zbirke podatkov, ki so dosegljive na ravni naselij in posredno izkazujejo njihovo stopnjo konkurenčnosti. V ta namen smo uporabili naslednje kazalnike:

- izvoz v milijonih € po sedežu podjetij leta 2015;
- število raziskovalcev po kraju dela leta 2016;
- število patentov po kraju imetnika v obdobju 1991–2016.

Kazalnik izvoza v milijonih € po sedežu podjetij leta 2015 prikazuje vpetost naselij v mednarodne gospodarske in trgovinske tokove. Podatke smo pridobili iz podatkovne zbirke

slovenskih izvoznikov (SLOEXPORT 2016), ki jo družno urejata Gospodarska zbornica Slovenije (GZS) in SPRIT Slovenija, Javna agencija Republike Slovenije za spodbujanje podjetništva, inovativnosti, razvoja, investicij in turizma. Pri tem je treba poudariti, da imajo nekatera podjetja izpostave tudi v drugih naseljih (na primer LEK in SIJ), vendar smo to pri tej analizi zanemarili, saj podatki na ravni posameznih izpostav niso dosegljivi. V končni analizi smo upoštevali 35 največjih izvoznih podjetij, ki skupaj ustvarijo 82,6 % vsega slovenskega izvoza.

Podatke o številu raziskovalcev po kraju dela leta 2016 smo pridobili iz informacijskega sistema o raziskovalni dejavnosti v Sloveniji (SICRIS 2016), ki ga družno razvijata in vzdržujeta Inštitut informacijskih znanosti v Mariboru (IZUM) in Agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (ARRS). V končno analizo smo vključili raziskovalce, ki so zaposleni v raziskovalni organizaciji v Sloveniji, imajo status aktivnega raziskovalca in prek objav (A1), citiranosti svojih del (A2) ali pridobljenih sredstev izven ARRS (A3) izkazujejo vsaj minimalno raziskovalno dejavnost ($A1 + A2 + A3 = A > 0$).

Podatke o številu patentov po kraju imetnika v obdobju 1991–2016 smo pridobili iz informacijske baze o podeljenih patentih (Patenti 2016), katere upravitelj je Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino.

Kazalnika število raziskovalcev po kraju dela leta 2016 in število patentov po kraju imetnika v obdobju 1991–2016 neposredno ne prikazujeta vpetosti v mednarodni gospodarski prostor, vendar je pri tem treba poudariti, da sta oba kazalnika kot sestavni del tradicionalno uporabljena v meritvah globalnega kazalnika konkurenčnosti (Global Competitive Index 2016) in globalnega kazalnika ustvarjalnosti (Global Creativity Index 2016), zato sta z vsebinskega vidika več kot primerna za vključitev v analizo.

Za konec smo s pomočjo statistične korelacijske analize ob uporabi Spearmanovega koeficienta (ρ) izračunali povezanost kazalnikov konkurenčnosti naselij z njihovo velikostjo in opremljenostjo z glavnimi in dodatnimi funkcijami.

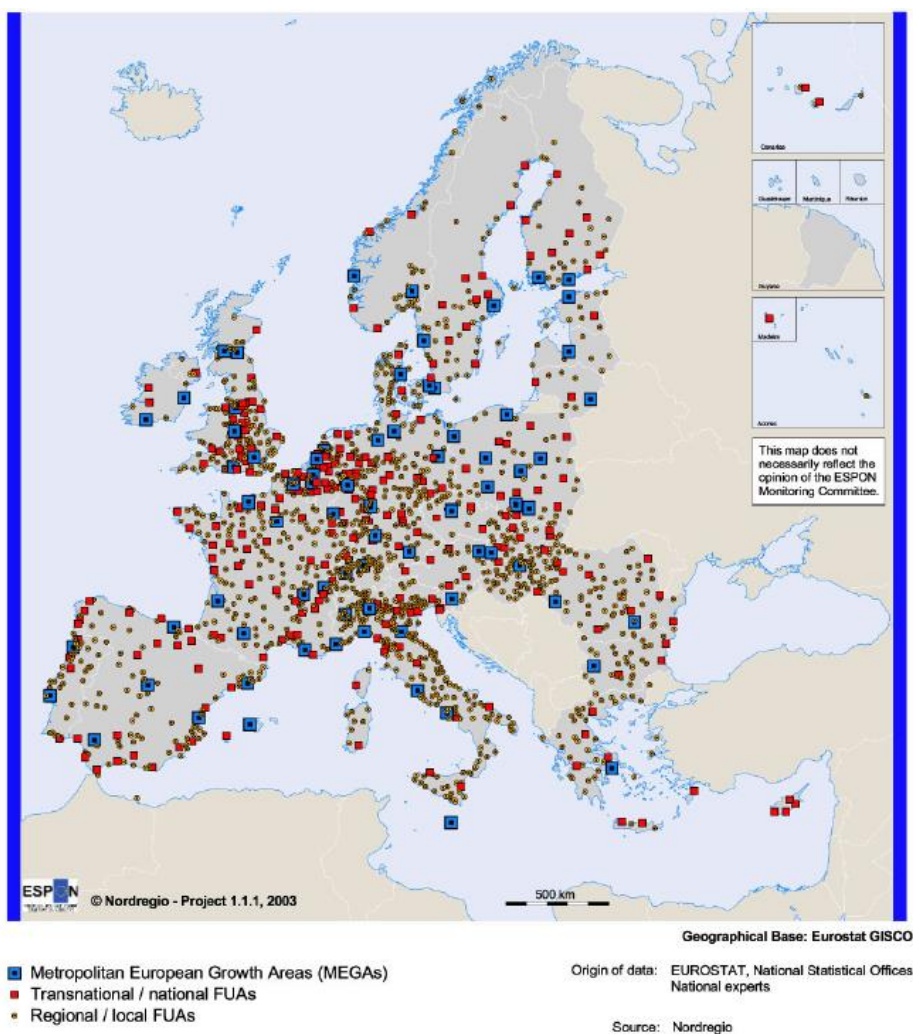
8.2 Mednarodna konkurenčnost slovenskih mest

Projekt ESPON 1.1.1 (2005) je bil prvi, ki je prispeval k razumevanju policentričnega omrežja mest v evropskem naselbinskem sistemu. Prebivalstvo, večje od 20.000, in dodatne regionalne in državne funkcije so bila merila za določanje funkcionalnih urbanih območij (ali FUA) kot temeljnih gradnikov evropskega urbanega sistema. Najvišjo stopnjo FUA so imela t. i. MEGA središča (*Metropolitan European Growth Areas*), ki so bila izločena kot tista urbana območja z najvišjimi vrednostmi na področjih prebivalstva, prometa, industrije, znanja in upravnih funkcij. Tako so izločili 76 MEGA središč, ki so jih nadalje razdelili po pomembnosti na podlagi kriterijev a) velikosti, b) konkurenčnosti, c) poveztljivosti in d) znanja. Končni rezultat je bila razvrstitev evropskih urbanih območij na različne hierarhične skupine: najvišje so MEGA območja (76), FUA transnacionalnega pomena (261) in FUA regionalnega oziroma lokalnega pomena (1258).

Po omenjeni razvrstitvi imamo v Sloveniji šest urbanih območij, ki so del širšega evropskega omrežja. Pomembno je poudariti, da je opredelitev funkcionalnega urbanega območja v tem primeru širša in združuje občine okoli urbanih središč v smislu njihove povezanosti, tokov dnevne mobilnosti, kratka funkcionalnosti. Konceptualno gre torej za drugačno razumevanje urbanih območij, ki so regionalno zamejena in lahko obsegajo več občin. FUA Koper tako vsebuje poleg občine Koper še občini Piran in Izola, Ljubljani pa je bila na primer priključena tudi občina Kranj. ESPON 1.1.1 je tako na podlagi omenjenih meril izločil v Sloveniji naslednja urbana območja:

- Ljubljana kot MEGA območje,
- Koper kot FUA transnacionalnega pomena,
- Maribor, Celje, Novo mesto in Nova Gorica kot FUA regionalnega/lokalnega pomena.

Ljubljana je bila določena kot MEGA območje četrte, najnižje kategorije. V vseh kategorijah (velikost, konkurenčnost, povezljivost in znanje) je bila glede na evropsko povprečje podpovprečno opremljena, podobno kot ostala urbana območja izven evropskega 'pentagona', na primer Bukarešta, Sofija, Porto in sorodna mesta. Ostala FUA območja so se relativno visoko uvrščala na podlagi meril znanja – Ljubljana, Maribor in Koper po zaslugi večjih univerz, kot pomembna pa se je izkazala tudi prometna funkcija v primeru Ljubljane in Kopra. Slednji se je med 'pomembnejše' transnacionalne FUA uvrstil ravno zaradi velikosti pristanišča in sedeža javne univerze. Slabše so se vsa slovenska urbana območja uvrščala na podlagi meril velikosti ter industrijske in turistične funkcije.

Slika 28: Prikaz hierarhije FUA območij po metodologiji projekta ESPON 1.1.1 (2005).

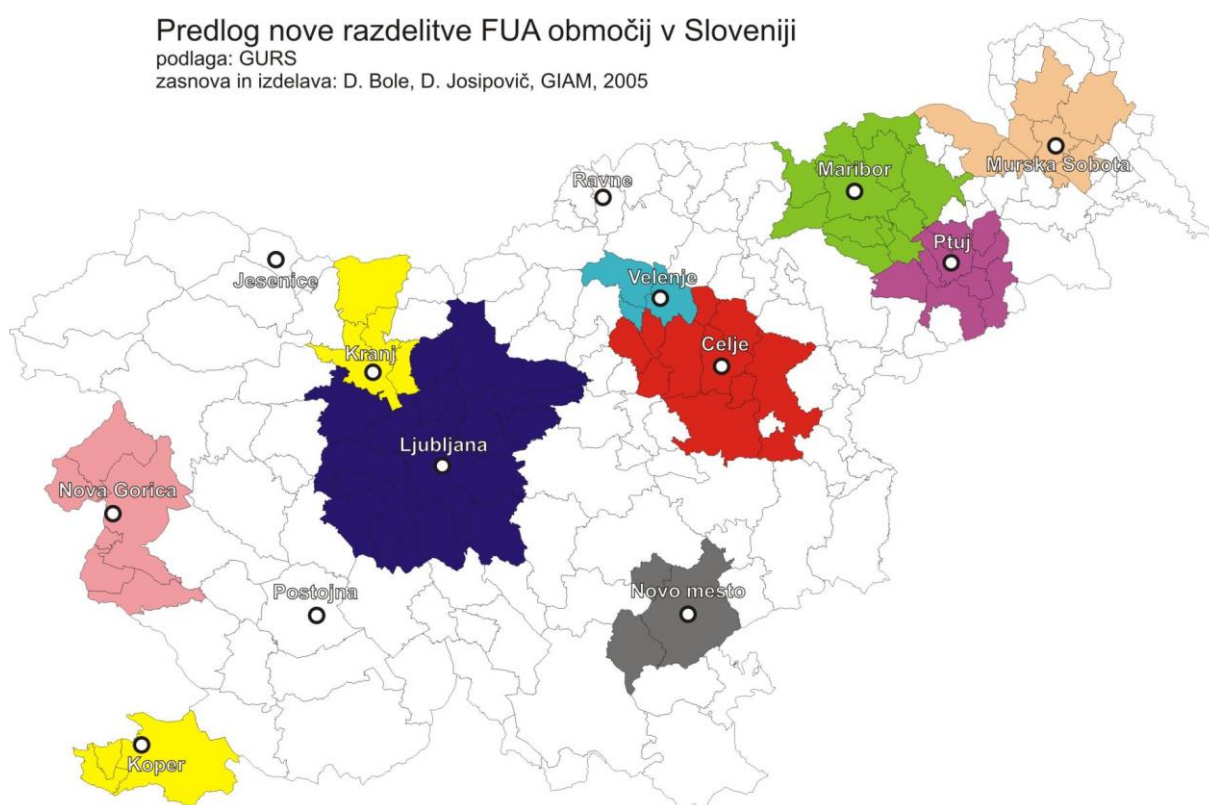
Preglednica 17: Slovenska funkcionalna urbana območja s pripadajočimi občinami po metodologiji projekta ESPON 1.1.1 (2005).

FUA LJUBLJANA	FUA MARIBOR	FUA CELJE	FUA NOVA GORICA	FUA NOVO MESTO	FUA KOPER
Borovnica	Destrnik	Braslovče	Brda	Dolenjske Toplice	Izola/Isola
Brezovica	Duplek	Celje	Kanal	Mirna Peč	Koper/Capodistria
Cerklje na Gorenjskem	Hajdina	Dobje	Komen	Novo mesto	Piran/Pirano
Dobrova - Polhov Gradec	Hoče - Slivnica	Dobrna	Miren - Kostanjevica		

Dol pri Ljubljani	Kidričevo	Laško	Nova Gorica
Domžale	Kungota	Majšperk	Šempeter - Vrtojba
Grosuplje	Lenart	Polzela	
Horjul	Maribor	Prebold	
Ig	Miklavž na Dravskem polju	Šentjur pri Celju	
Kamnik	Pesnica	Šmartno ob Paki	
Komenda	Ptuj	Štore	
Kranj	Rače - Fram	Velenje	
Ljubljana	Ruše	Vojnik	
Lukovica	Selnica ob Dravi	Žalec	
Medvode	Starše		
Mengeš	Šentilj		
Moravče	Trnovska vas		
Šenčur			
Škofja Loka			
Škofljica			
Trzin			
Vodice			
Vrhnika			

Metodologija projekta ESPON 1.1.1 ima nekaj pomanjkljivosti. Zaradi upoštevanja zgolj nekaterih kriterijev so na primer obalno-pristaniška in obalno-turistična mesta načeloma vedno uvrščena višje od kopenskih prometnih vozlišč, prav tako je preveč poudarjena vloga klasičnih industrijskih urbanih središč, saj ostale gospodarske dejavnosti niso bile upoštevane. Prav tako so bila urbane regije v Sloveniji določene brez pravih strokovnih podlag (Bole in

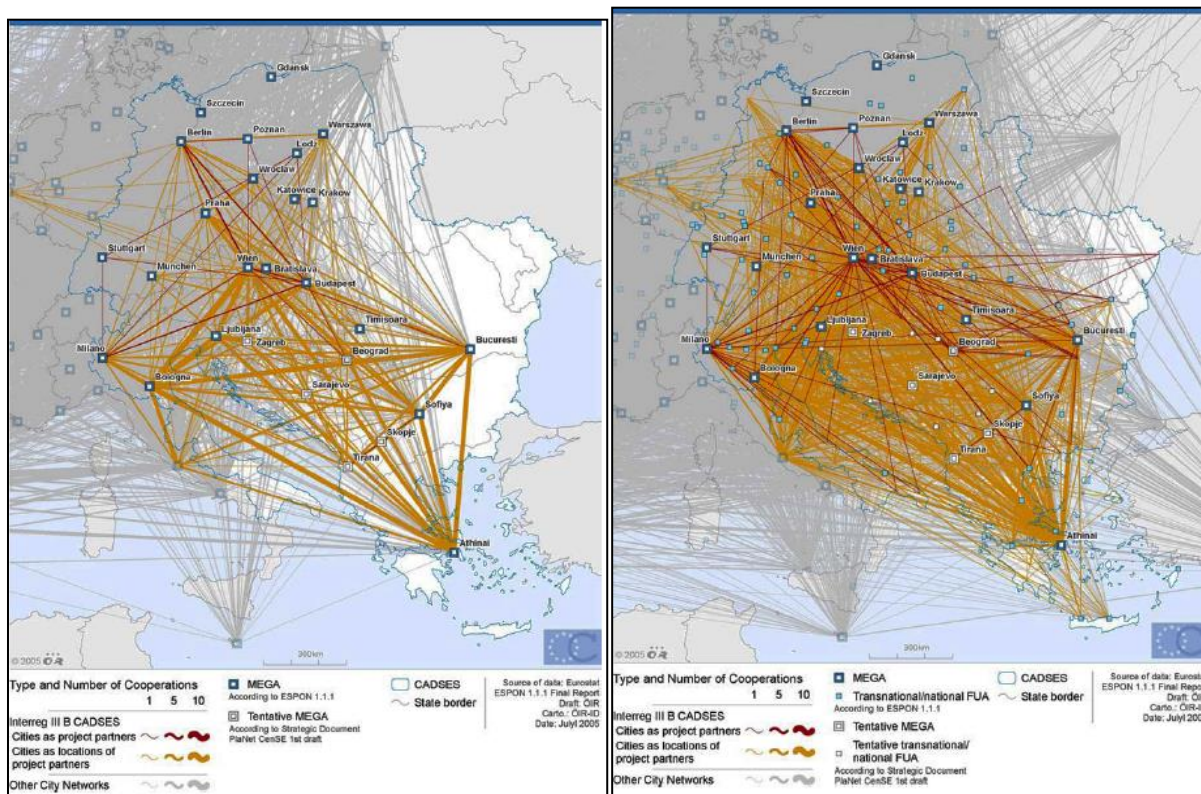
Josipovič 2006). Omenjene pomanjkljivosti je poskušal odpraviti transnacionalni projekt PLANet CenSE (2005), ki je skušal nadgraditi ESPON-ova merila v srednjeevropskem prostoru. Upoštevajoč nove (20.000 prebivalcev v središču FUA in nacionalno ali regijsko središče) in dodatne kriterije (vsaj še 10.000 prebivalcev na obrobju FUA + 20.000 delovnih mest + delež zaposlenih v storitvah itd.) je projekt poleg omenjenih šestih izločil še štiri FUA: Kranj, Velenje, Ptuj in Mursko Soboto. Skupaj je bilo v projektu opredeljenih 10 funkcionalnih urbanih območij, ki ustrezajo vsem merilom ESPON-a, so regionalna središča, ustrezajo dodatnim merilom in imajo določeno vlogo v evropskem urbanem sistemu.

Slika 29: Slovenska funkcionalna urbana območja upoštevana v projektu PLANet CenSE (2005).

Omenjeni projekt je želel analizirati tudi »konkurenčnost« in vlogo največjih slovenskih mest v mednarodnem prostoru. Poleg Ljubljane in Kopra, ki sta imela mednarodni pomen že po metodologiji ESPON 1.1.1, je bil dodan še Maribor. Vsa tri mesta so pomembna prometna vozlišča (mednarodno letališče ali pristanišče) ter imajo večje mednarodno priznane in uveljavljene javne univerze. Njihov pomen v mednarodnem prostoru je bil nadalje analiziran s številom formalnih povezav, ki jih mesta z mednarodnim pomenom vzdržujejo (sodelovanje v mednarodnih projektih, pobratena mesta, izmenjave, *twinningi* in podobno). Tukaj je še posebej izstopala Ljubljana z velikim številom povezav, zato se je zopet uvrstila med hierarhično najvišja urbana območja MEGA. Njene konkurenčne prednosti so bile prepoznane zlasti na prometnem področju (stičišče evropskih prometnih koridorjev, rast števila potnikov

na letališču), vse večji turistični vlogi (konstantna rast turističnega obiska) in vlogi znanja, saj ima univerzo, ki po rangiranju prevlada nad bližnjimi univerzami v Mariboru, Zagrebu, Kopru in Trstu.

Slika 30: Mreženje nadnacionalnih FUA (levo) in MEGA središč (desno) v srednjeevropskem prostoru po metodologiji projekta PLANet CenSE (2005).

Konkurenčne prednosti Maribora so bile prepoznane v njegovi velikosti, saj je drugo največje urbano območje v Sloveniji in ima večje potencialno zaledje. Kot prednost se je poudarjalo znanje (sedež univerze s tradicijo) in opremljenost s prometno infrastrukturo (mednarodno letališče, pomembno prometno vozlišče ob evropskih prometnih koridorjih).

Konkurenčnost Kopra je v veliki meri odvisna od njegove pristaniške dejavnosti, saj je največje pristanišče v okolici z vse večjim tržnim deležem ter količino pretovora. Urbano območje Kopra ima nadnacionalen pomen še v turistični dejavnosti, saj je počitniška destinacija mednarodnim turistom, ter v znanju z ustanovitvijo tretje javne univerze v Sloveniji (Bole in Josipovič 2006).

Poleg omenjenih raziskav omenimo še raziskavo GaWC (Globalization and World Cities Research Network 2016), kjer mreža raziskovalcev na podlagi teorije »globalnih mest« letno objavlja podatke o svetovni hierarhiji mest. Njihove raziskave temeljijo na posrednem merjenju vpetosti posameznega mesta v svetovno gospodarstvo, zlasti glede na kraje sedežev mednarodnih podjetij in njihovih kapitalskih povezav z drugimi mesti. Tako razdelijo mesta v izhodišču na alfa, beta in gama globalna mesta, ki jih nato notranje še podrobneje razvrstijo.

Zadnja raziskava iz leta 2012 je razvrstila 526 mest v omenjene skupine. Edino slovensko mesto, ki je konkretnije vpeto v svetovno gospodarstvo, je Ljubljana, ki spada med povprečno opremljena gama mesta. Za primerjavo, v isto skupino sodijo evropska mesta, kot so Glasgow, Valencia, Leeds in Marseille. Od bližnjih svetovnih mest je višje uvrščen Zagreb (nadpovprečno gama mesto), nižje pa Gradec (podpovprečno gama mesto).

Obstajajo tudi druge raziskave, ki pa so se bolj kot na hierarhijo osredotočale na druge značilnosti urbanih območij. ESPON-ovi projekti uporabljajo za različne analize in tipologije bazo podatkov Urban Audit, kjer je temeljna enota t. i. večje urbano območje (*large urban zone* ali LUZ). Od slovenskih mest sta v tej bazi le Ljubljana in Maribor, ki dosegata določena prebivalstvena merila. Po podatkih iz te baze se Ljubljana uvršča v najvišjo stopnjo metropolitanskih regij (metro regije glavnih mest), Maribor pa v drugo stopnjo (metro območja druge ravni). Za primerjavo, Gradec spada v tretjo, najnižjo stopnjo (manjša metropolitanska območja).

Končni pregled rezultatov različnih projektov o mednarodni vlogi slovenskih mest kaže, da imajo pomembnejšo vlogo Ljubljana, Koper in deloma Maribor. Ljubljana je kljub manjši velikosti v vseh raziskavah omenjena kot metropolitansko urbano območje in globalno relevantno središče. Velik del njene centralnosti seveda predstavlja dejstvo, da je upravno in kulturno središče celotne države, kar pomembno okrepi njene funkcije. Z nacionalnega vidika je pomembno omeniti, da metropolitansko območje Ljubljane obsega tudi centralne kraje, ki prispevajo k njeni mednarodni relevantnosti – to so predvsem zaposlitvena središča, kot so Škofja Loka, Trzin, Domžale–Kamnik, Grosuplje, Vrhnika, Logatec, Litija, Kranj.

Koper in Maribor sta edini drugi mesti, ki se v raziskavah pojavljata z oznako »urbani območji mednarodnega pomena«. Koper ima posebno mesto v projektu ESPON 1.1.1, Maribor pa v projektu PLAnet CenSE in drugih ESPON-ovih raziskavah. Konkurenčnost obeh mest je izboljšana zaradi prisotnosti večjih javnih univerz in prometne funkcije (pristanišče, mednarodno letališče). Prednost Maribora je dodatno še v velikosti, ki ga uvršča med večja urbana območja Evrope, čeprav po drugih funkcijah zaostaja. Obratno je Koper prebivalstveno šibek, a njegova prometna funkcija nadoknadi to pomanjkljivost.

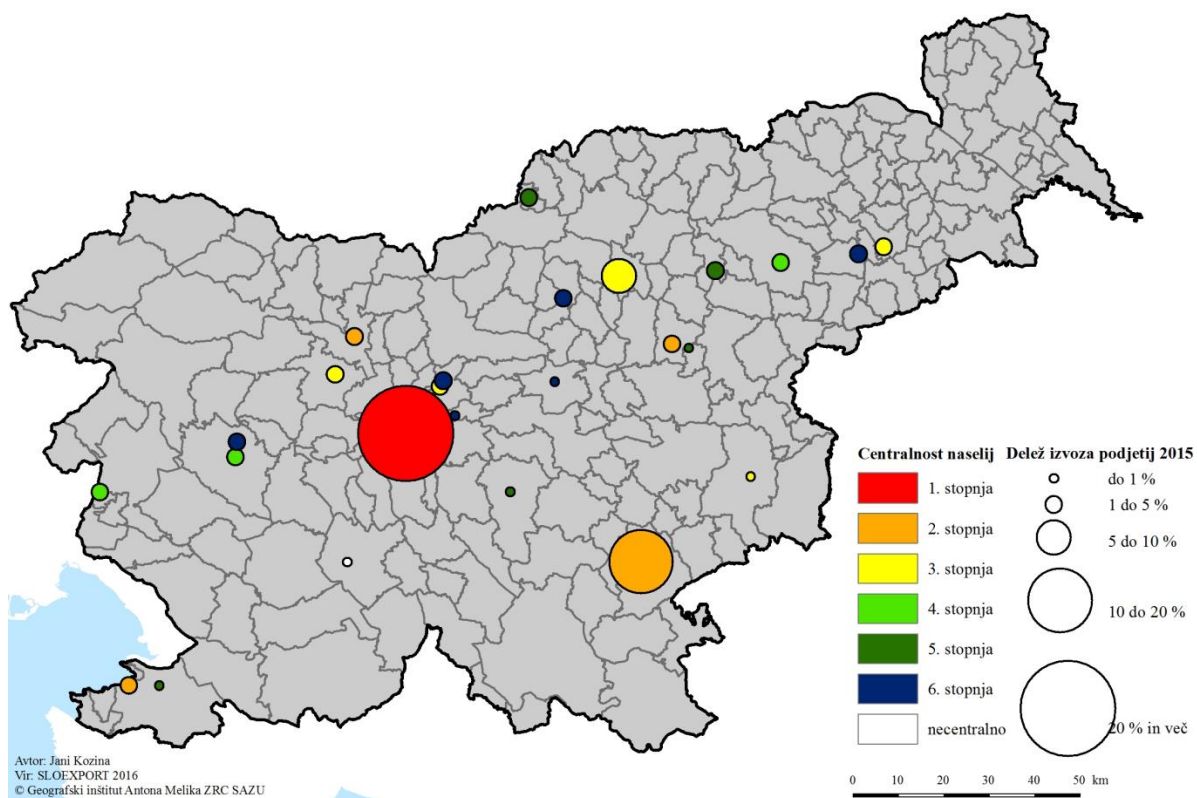
Ostala slovenska mesta nimajo prepoznane mednarodne pomembnosti – Celje, Nova Gorica, Novo mesto (ESPON 2005) in še dodatno Kranj, Velenje, Murska Sobota, Ptuj (PLAnet CenSE) imajo prepoznan nacionalen oziroma regionalen pomen. Čeprav so nekatera od njih pomembna industrijska in izvozna središča, zlasti Novo mesto in Velenje, jim manjka prebivalstvena velikost, prometna funkcija ter funkciji znanja in turizma.

8.3 Analiza konkurenčnosti centralnih naselij

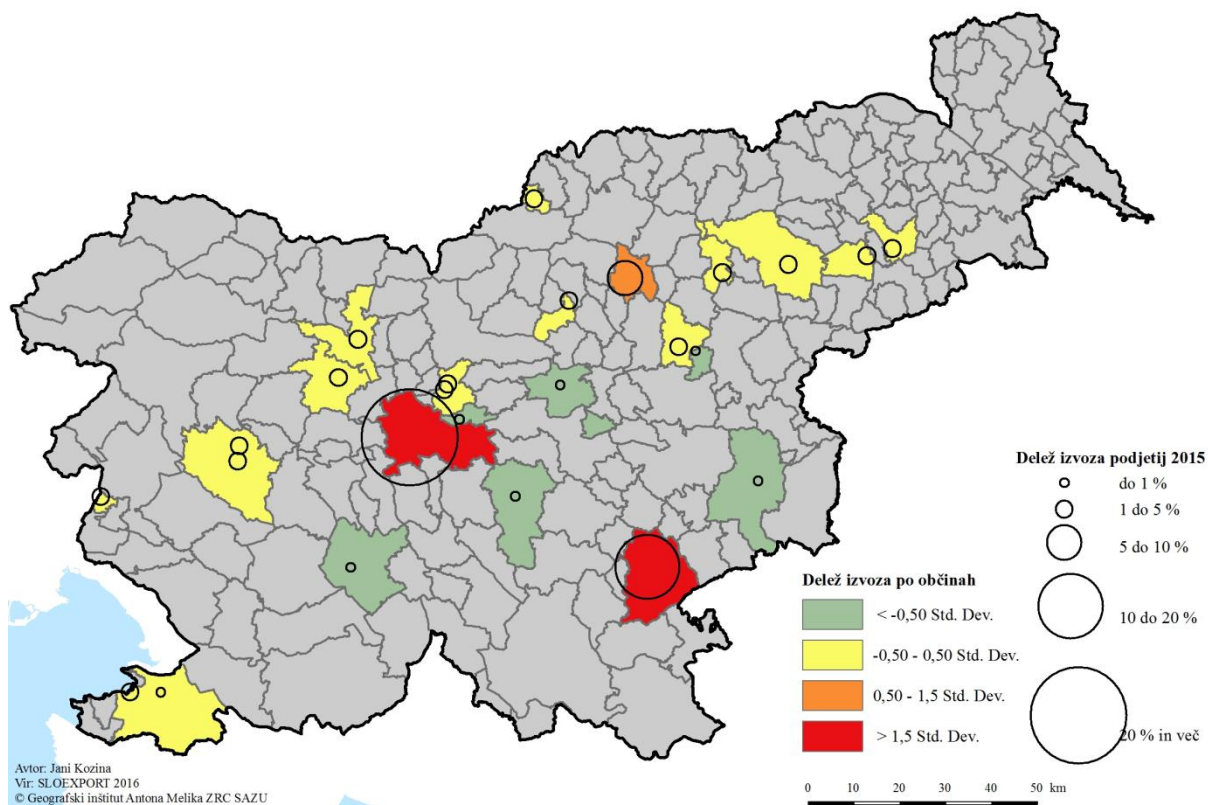
V lastni analizi konkurenčnosti centralnih naselij v Sloveniji smo s pomočjo razpoložljivih zbirk prostorskih podatkov raziskali razporeditev izvozno usmerjenih podjetij (SLOEXPORT 2015), raziskovalcev (SICRIS 2016) in podeljenih patentov (Patenti 2016).

Izvozna usmerjenost je bila določena na podlagi vsakoletne ankete največjih slovenskih podjetij. Med centralnimi naselji jih ima samo 23 sedež večjega izvoznega podjetja, ki so izrazito osredotočena v Ljubljani (Skupina Lek, Skupina SIJ in Julon), Novem mestu (Skupina Krka, Revoz in Adria Mobil) in Velenju (Skupina Gorenja)¹. Od večjih centralnih naselij Maribor (1. stopnja), Murska Sobota, Slovenj Gradec, Trbovlje, Brežice in Izola (3. stopnja) sploh nimajo sedeža večjega izvoznega podjetja. Šibki so tudi Celje, Kranj, Koper in Nova Gorica (2. stopnja) ter tudi Domžale-Kamnik, Ptuj in Krško (3. stopnja). Glede na velikost in opremljenost s storitvami pozitivno izstopajo Škofja Loka (3. stopnja) in nekatera centralna naselja nižjih stopenj, kot so Slovenska Bistrica in Idrija (4. stopnja), Mežica in Zreče (5. stopnja) ter Nazarje in Spodnja Idrija (6. stopnja) (slika 32). Nekatera izvozno usmerjena podjetja imajo sedež v obrtno-poslovnih conah, ki so bile v nekajletnem obdobju gospodarske konjunktore pred gospodarsko krizo poleg individualne stanovanjske gradnje najhitreje rastoči prostorski pojav v Sloveniji, zlasti na dobro dostopnem podežlju (Potočnik Slavič 2010). Tak primer je denimo Podskrajnik v Občini Cerknica. Zaradi tega smo podatke prikazali tudi na ravni občin. Ob tem se slika bistveno ni spremenila. Poleg Ljubljane, Novega mesta in Velenja izstopajo še Idrija (Konzern Kolektor in Skupina Hidria), v okolici Ljubljane Škofja Loka (LTH Castings in Knauf Insulation), Domžale (Količevo karton) in Zagorje ob Savi (Eti Izlake), na Štajerskem in Koroškem pa Slovenska Bistrica (Skupina Impol), Nazarje (BSH Hišni aparati), Kidričevo (Skupina Talum), Ptuj (Boxmark), Zreče (Unior), Štore (Štore Steel) in Mežica (TAB) (slika 33).

¹ Pri tem je treba poudariti, da imajo nekatera podjetja izpostave tudi v drugih naseljih (na primer LEK in SIJ), vendar smo to pri tej analizi zanemarili, saj podatki na ravni posameznih izpostav niso dosegljivi.

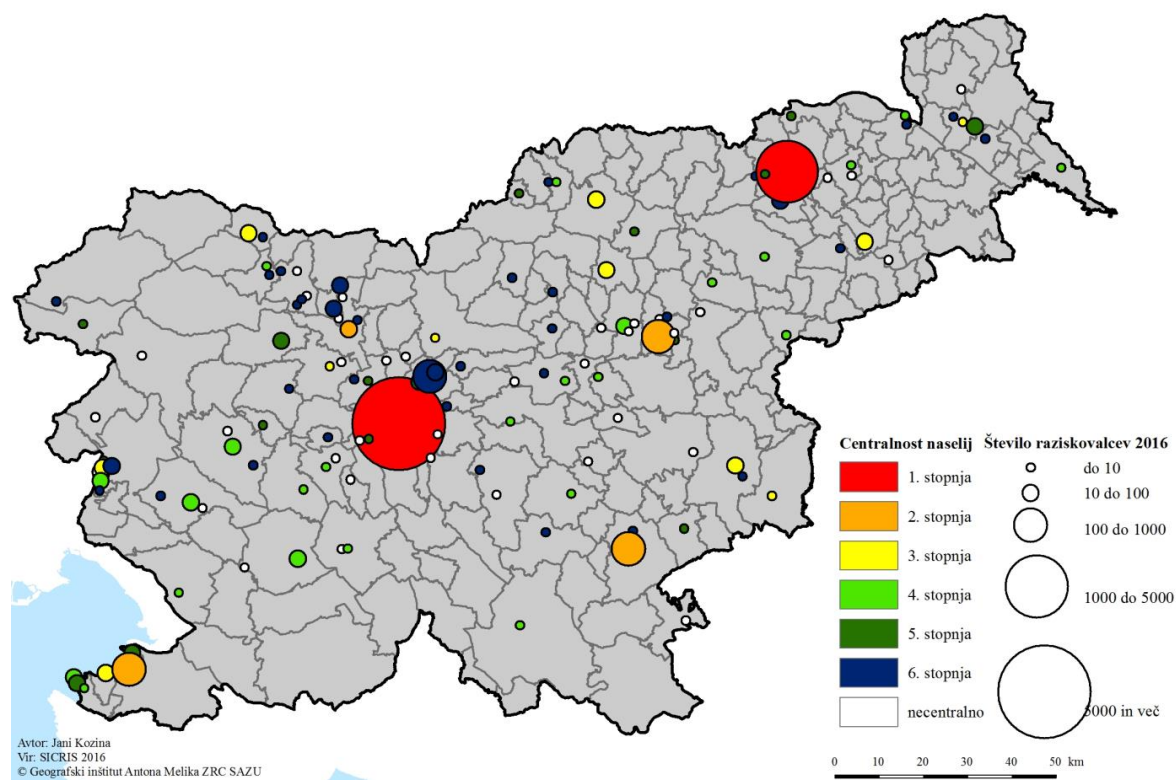
Slika 31: Razporeditev izvozno usmerjenih podjetij med centralnimi naselji leta 2015 (SLOEXPORT 2016).

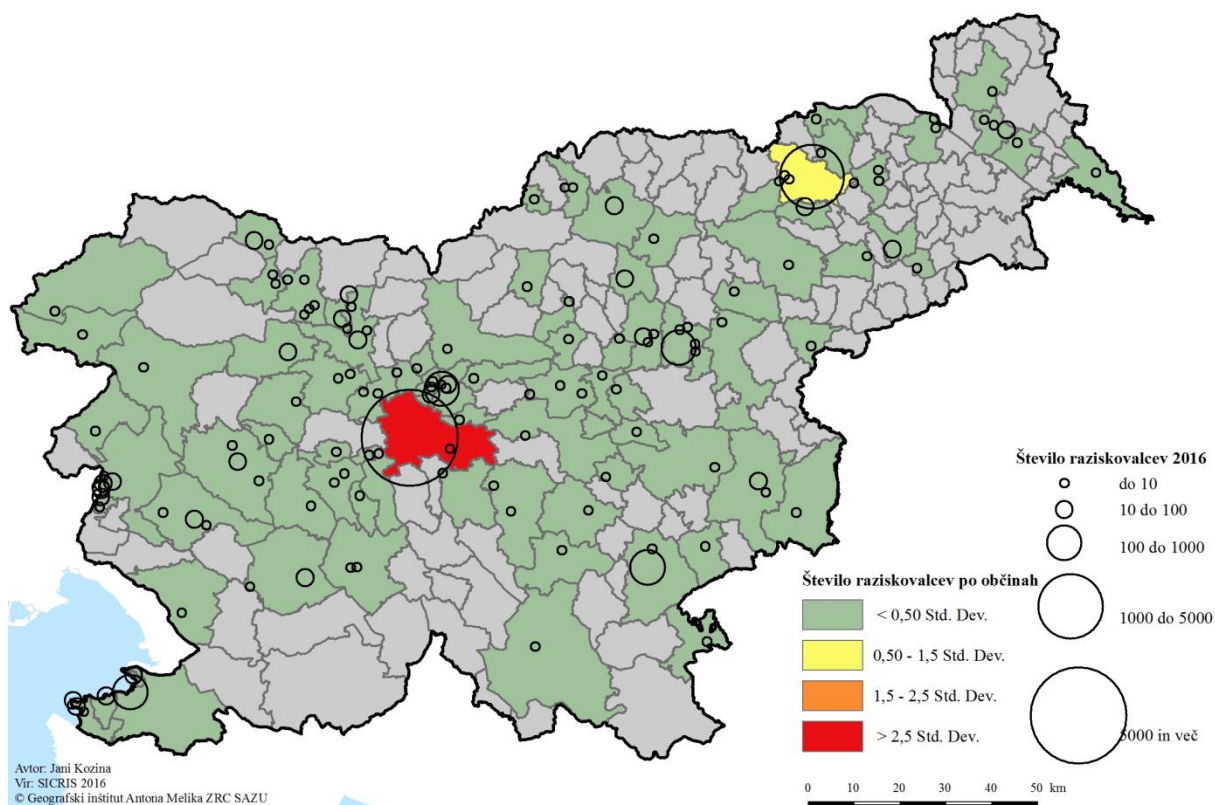
Slika 32: Razporeditev izvozno usmerjenih podjetij med centralnimi naselji in občinami leta 2015 (SLOEXPORT 2016).

V slovenskih raziskovalnih organizacijah je za polni, dodatni in skrajšan delovni čas zaposlen ekvivalent nekaj manj kot 9000 raziskovalcev. Njihova razporeditev med centralnimi naselji je sicer nekoliko bolj razpršena od izvozno usmerjenih podjetij, vendar med njimi izrazito prevladuje samo Ljubljana (69 %), kateri z velikim zaostankom sledi samo Maribor (12 %), ostala središča pa imajo že bistveno manj raziskovalcev. Več kot en odstotek zmorejo še Koper (3 %), Novo mesto (2 %), Celje (1 %) in Rodica (1 %) (slika 34).

Razporeditev po občinah ponovno poudarja nadpovprečen pomen Ljubljane in povprečen pomen Maribora, kjer sta naši največji in najstarejši univerzi. Vpliv novonastalih univerz na zastopanost raziskovalcev v Kopru in Novi Gorici je očitno še vedno šibek. Koper se sicer uvršča na tretje mesto za Ljubljano in Mariborom, pred aglomeracijo Nove Gorice in Šempeter-Vrtojbe pa se uvrščajo Novo mesto, Celje, Kranj, Domžale in Piran (slika 35).

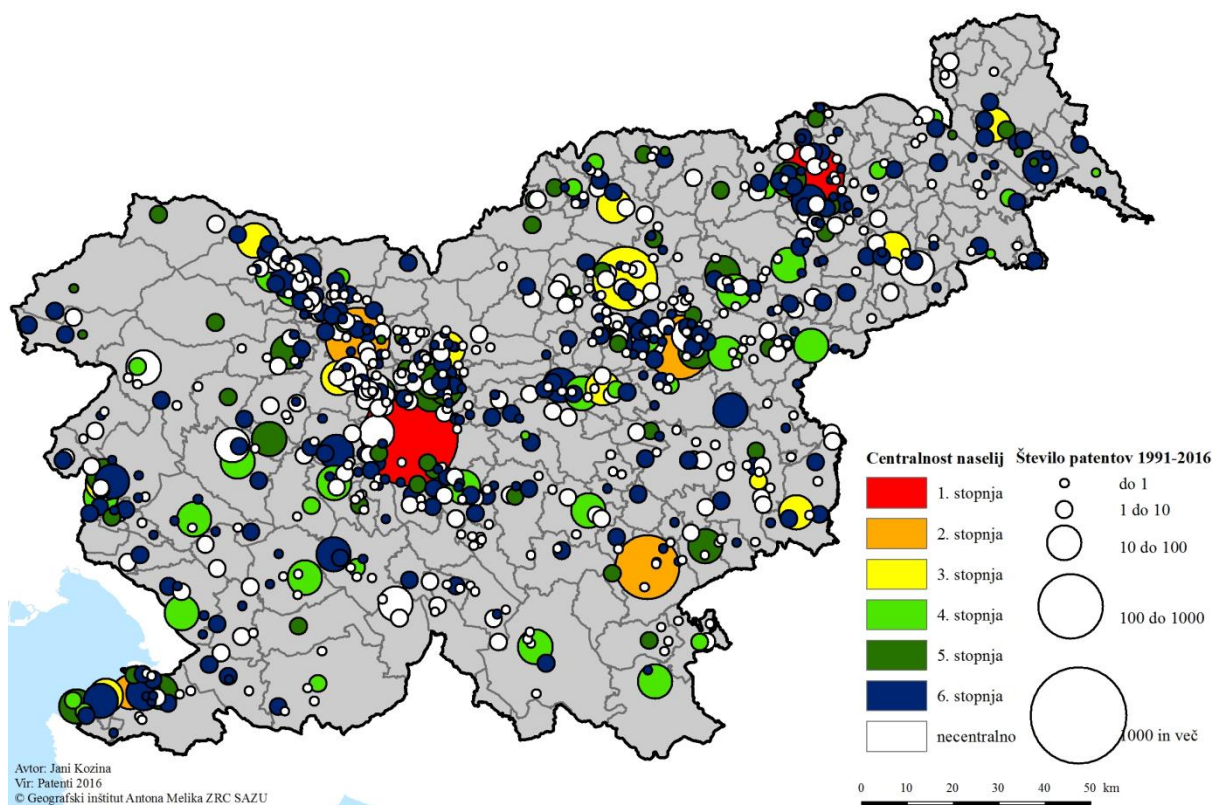
Slika 33: Razporeditev raziskovalcev med centralnimi naselji leta 2016 (SICRIS 2016).

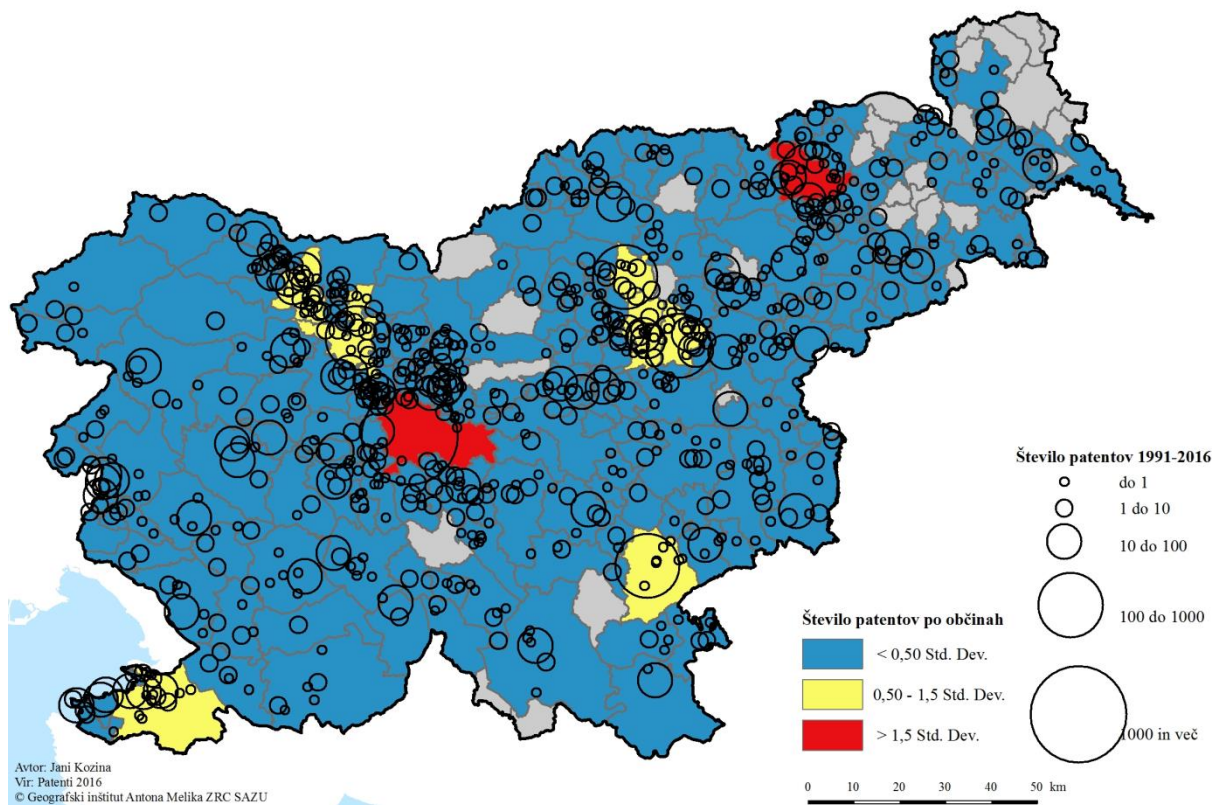
Slika 34: Razporeditev raziskovalcev med centralnimi naselji in občinami leta 2016 (SICRIS 2016).

V obdobju 1991–2016 je bilo v Sloveniji podeljenih okoli 5800 patentov. Njihova razporeditev med centralnimi naselji je še bolj razpršena od raziskovalcev in izvozno usmerjenih podjetij, saj so lahko patentni prijavitelji tudi fizične osebe. Kljub temu ponovno močno izstopa Ljubljana (31 %), ki ji z velikim zaostankom sledijo Maribor (7 %), Velenje, Kranj in Novo mesto (vsak po 3 %) ter Celje (2 %), medtem ko imajo ostala naselja manj kot dva odstotka podeljenih patentov (slika 36).

Na občinski ravni nadpovprečno izstopata Ljubljana in Maribor, za njima pa še Koper, območje Kranja in Radovljice, Novo mesto in širše območje Velenja, Celja in Žalca (slika 37).

Slika 35: Razporeditev podeljenih patentov med centralnimi naselji v obdobju 1991–2016 (Patenti 2016).

Slika 36: Razporeditev podeljenih patentov med centralnimi naselji in občinami v obdobju 1991–2016 (Patenti 2016).

Končen pregled rezultatov lastne analize konkurenčnosti centralnih naselij kaže, da v vseh ozirih izstopa samo Ljubljana. Prek izvozne usmerjenosti podjetij se ji enakovredno pridružita še Novo mesto in Velenje in več naselij med 3. in 6. stopnjo centralnosti. Obenem je opaziti šibko moč Maribora in vseh štirih centralnih naselij 2. stopnje. Maribor celo sploh nima pomembnih izvozno usmerjenih podjetij. Šibkost še posebej preseneča v primeru Kopra, ki se ponaša s pristaniščem mednarodnega pomena za celoten srednjeevropski prostor, univerzo in usposobljeno delovno silo. Podobno pa lahko zaključimo tudi za Maribor, ki ima tako kot Koper ugodno lego na petem panevropskem koridorju, dobre avtocestne povezave, mednarodno letališče, univerzo in usposobljeno delovno silo. Raziskovalno-inovacijska aktivnost kaže, da Ljubljani z razmeroma velikim zaostankom sledi samo Maribor, temu pa še z večjim zaostankom ostala regionalna središča, kot so Celje, Velenje, Koper, Kranj in Novo mesto, vendar njihova razlika do centralnih naselij nižjih stopenj ni velika.

Rezultati lastne analize konkurenčnosti centralnih naselij se v precejšnji meri ujemajo z izsledki mednarodnih raziskav, ki poudarjajo nadpovprečen pomen Ljubljane, h kateremu pomembno prispevajo tudi nekatera centralna naselja nižjih stopenj v regiji. Po ugotovitvah naše analize pa imajo mnoga tovrstna naselja pomembno vlogo v slovenskem urbanem sistemu tudi izven gravitacijskega zaledja Ljubljane in se zelo približajo centralnim naseljem 2. stopnje. Opaziti je torej močno izstopanje Ljubljane kot nacionalnega središča in večjega števila nekdanjih komunalnih središč, medtem ko je konkurenčnost regionalnih središč višjih stopenj relativno šibka.

Rezultati korelacijske analize kažejo na zmerno statistično povezanost konkurenčnosti centralnih naselij z njihovo velikostjo in opremljenostjo s storitvami (preglednica 18). K ne največji povezanosti botruje predvsem velika moč Ljubljane, relativno nižja konkurenčnost Maribora, naselij 2. stopnje in večine naselij 3. stopnje ter relativno višja konkurenčnost nekaterih naselij nižjih stopenj centralnosti.

Preglednica 18: Statistična povezanost kazalnikov konkurenčnosti naselij z njihovo velikostjo in opremljenostjo s funkcijami (Spearmanov koeficient korelacije).

	izvoz (v milj. €) (N = 23)	število raziskovalcev (N = 69)	število patentov (N = 228)
stopnja naselja glede na izobraževanje	,399	,651 **	,489 **
stopnja naselja glede na zdravstvo	,511 *	,480 **	,511 **
stopnja naselja glede na upravo	,644 **	,271 *	,478 **
stopnja naselja glede na sodstvo	,509 *	,514 **	,470 **
povprečna stopnja glede na izobraževanje, zdravstvo, upravo in sodstvo	,475 *	,544 **	,539 **
stopnja naselja glede na število prebivalcev	,572 **	,531 **	,601 **
povprečna stopnja glede na izobraževanje, zdravstvo, upravo in sodstvo ter število prebivalcev	,524 *	,557 **	,592 **

* Korelacija je značilna pri stopnji tveganja $p < 0,05$ (dvostranska).

** Korelacija je značilna pri stopnji tveganja $p < 0,01$ (dvostranska).

9 SKLEPI IN PRIPOROČILA ZA SPREMLJANJE IN VREDNOTENJE SISTEMA CENTRALNIH NASELJ

Storitve splošnega in splošnega gospodarskega pomena so za oskrbo prebivalcev velikega pomena, zato jih je treba zagotavljati na celotnem državnem ozemlju. Pri njihovem razporejanju je treba upoštevati, kako pogosto prebivalci posamezno storitev potrebujejo, oziroma kako nujna je bližina izvajalca. Država si za enakomerno razporeditev funkcij prizadeva že več desetletij, kar se odraža v policentričnem naselbinskem sistemu ter še posebej v nadopremljenosti nekaterih manjših središč. Pri tem je treba opozoriti, da je slika lahko zavajajoča, saj so storitve v redkeje naseljenih območjih kljub relativni bližini težje dostopne zaradi slabše prometne dostopnosti (daljši potovalni čas, slabša kakovost storitev javnega potniškega prometa) pa tudi zaradi ponavadi manjšega interesa zasebnega sektorja, da bi ponudil alternativne rešitve oziroma ponudbo.

Na podlagi študije lahko ocenimo, da je opremljenost s temeljnimi funkcijami predvsem v centralnih naseljih nižjih stopenj razmeroma dobra, kar pripomore k boljši kohezivnosti območij in je treba ohranjati tudi v bodoče. Med naselji višjih stopenj centralnosti je pomanjkljiva zlasti njihova konkurenčnost. Njihova gospodarska moč ne sledi hierarhiji centralnih naselij, ampak ima pri tem svojo logiko, ki deloma temelji na zapuščini preteklega planskega obdobja z večjo vlogo komunalnih središč (danes predvsem nekatera središča 3. in 4. stopnje), deloma pa je prepuščena trgu, zlasti z vidika največjih izvoznikov. Odsotnost regionalne ravni načrtovanja, ki bi lahko usmerjala njihovo konkurenčnost in med regijami ustvarjala »uravnoteženo tekmovalnost«, še nadalje povzroča to neravnovesje urbanega sistema Slovenije.

Pomemben vidik centralnih naselij je tudi njihova vpetost v mednarodna omrežja. Z vidika storitev splošnega in splošnega gospodarskega pomena te ne moremo ocenjevati, deloma pa na to kaže kazalnik najpomembnejših izvoznih podjetij. Za celovitejši vpogled v stanje bi bila potrebna obsežnejša študija, ki bi celovito zajela dejavnike mednarodne konkurenčnosti, kot so prometna dostopnost (letališča, pan-evropski koridorji), finančna moč, sedeži mednarodnih korporacij ...

Naloga države pri krepitvi centralnih naselij bi morala biti, da poleg temeljnih funkcij za oskrbo prebivalstva spodbuja konkurenčnost večjih središč ter boljšo vpetost le-teh v mednarodna omrežja. S krepitvijo središč lahko prihaja do »spill-over« učinka, to je na prehajanje pozitivnih učinkov razvoja iz regionalnih središč na celotne regije, kar bi zagotavljalo kakovostno življenje in blagostanje vsem prebivalcem države. S tem ne bo zagotovljena zgolj dostopnost do storitev v prostorskem smislu, temveč z višjim blagostanjem tudi dostopnost tržnih storitev in dobrin.

9.1 Predlog sistema centralnih naselij v Sloveniji

Pri oblikovanju sistema poselitve v Sloveniji je treba upoštevati dosedanje usmeritve države v spodbujanje policentričnega sistema poselitve, v katerem igrajo ključno vlogo centralna

naselja na različnih ravneh. Na nižji ravni se ohranja kohezivnost, na višji ravni (vsaj prve tri stopnje) pa se krepi konkurenčnost središč. Ogrodje sistema naj temelji na strukturi centralnih (stičnih) naselij glede na skupno stopnjo centralnosti, ki upošteva tako velikost naselij kot opremljenost s štirimi funkcijami. Pri prenovi Strategije prostorskega razvoja Slovenije naj država zagotovi ustrezno mrežo centralnih naselij do stopnje središč medobčinskega pomena, ki že doslej pokrivajo naloge iz državne pristojnosti. Za središča lokalnega in vicinalnega pomena, ki pokrivajo naloge v pristojnosti lokalne samouprave, naj država oblikuje usmeritve tako glede strukture/stopenj centralnih naselij kot glede njihove opremljenosti.

Z vidika rezultatov raziskave predlagamo sledeči sistem centralnih naselij.

Nacionalni središči mednarodnega pomena sta Ljubljana in Maribor.

Ljubljana kot metropola naj krepi svojo vlogo, navznoter z vključevanjem širših funkcijskih območij prek učinkovitega javnega potniškega prometa ter prek usklajenega načrtovanja na regionalni ravni, kar bo poleg preudarne rabe prostora zagotavlja delujoč in učinkovit sistem preskrbe ter vzpostavilo spodbudno okolje za gospodarsko rast. Z ostalimi središči – zlasti nacionalnega in regionalnega pomena – naj se Ljubljana dejavno povezuje, pri čemer naj bo v ospredju dopolnjevanje tako z vidika funkcij kot z vidika gospodarskega razvoja. Namesto poudarjanja hierarhične ravni naj Ljubljana krepi svojo mrežno povezanost s sosednjimi območji ter si tako ustvarja primerno stanje za razvoj trga dela in krepitev svojih razvojnih potencialov. Navzven naj Ljubljana skrbi za prepoznavnost znotraj evropskega omrežja središč, kar ji lahko uspe s krepitvijo gospodarskega potenciala prek privabljanja tujih neposrednih naložb, umeščanjem mednarodnih organizacij ter različnih multinacionalk, zlasti pa z vzpostavitvijo ustrezne infrastrukture ter izboljševanjem dostopnosti. S tega vidika naj se okrepi letališče ter povezave med letališčem in Ljubljano, med drugim tudi z železnico. Pomembna je tudi vzpostavitev hitrih mednarodnih linij s pomembnejšimi središči v sosednjih državah (Dunaj, Gradec, Zagreb, Beograd, Milano, Torino, Rim, Budimpešta, München). Poskrbeti je treba za visoko kakovost bivanja ter za dovolj stanovanjskih in poslovnih površin. Pri oskrbi naj se gradi na visokokakovostni univerzi in raziskovalnih institucijah, učinkoviti javni upravi ki bo vzpostavljala pregleden sistem poslovanja, odpravljala administrativne ovire ter vzpostavila privlačno poslovno okolje. Na področju zdravstva naj Ljubljana ostane vodilno središče v državi, kjer je zagotovljena celostna oskrba bolnikov brez čakalnih dob.

Maribor s ključnimi funkcijami (sodstvo, univerza, klinični center) ustvarja pomembno funkcijsko zaledje v vzhodni Sloveniji. Tudi ta naj tako kot Ljubljana krepi svojo vlogo prek ustvarjanja novih delovnih mest in funkcijskega povezovanja s sosednjimi središči (Ptuj, Murska Sobota) ter prek zagotavljanja na znanju temelječega razvoja, ki ga lahko spodbuja univerza. Povezovanje s sosednjimi središči mora biti podprto z ustrezno prometno infrastrukturo ter javnim potniškim prometom, prav tako na vzpostavljanju partnerskega sodelovanja, dopolnjevanja ter mrežne prostorske strukture. Zlasti naj Maribor krepi svojo vlogo na mednarodni ravni, prek učinkovite povezanosti zlasti z Gradcem in Zagrebom.

Središča nacionalnega pomena so Celje, Nova Gorica, Koper, Novo mesto in Kranj. Kot pomembni zaposlitvena in oskrbna središča naj v bodoče krepijo svoj pomen prek smiselne

devolucije upravnih pristojnosti, s spodbujanjem gospodarstva ter s krepitvijo funkcijske povezanosti svojih zaledij, kar lahko dosežejo z izboljševanjem prometne dostopnosti ter s krepitvijo sodelovanja s sosednjimi središči. Središča nacionalnega pomena se večinoma 'krčijo' zaradi odsotnosti regionalne ravni načrtovanja, zato je za njih pomembno zlasti krepitev konkurenčnosti, ustvarjanje novih delovnih mest in ohranjanje/povečevanje njihove središčnosti.

Celje zagotavlja pomembnejše funkcije obsežnemu delu Savinjske regije, svoj vpliv pa lahko deloma širi tudi v Posavje in proti Koroški. Kot prometno vozlišče bi veliko pridobilo z izgradnjo tretje razvojne osi, spodbuda za razvoj pa bi lahko bilo tudi povezovanje s sosednjimi središči (na primer Velenjem). Smiselna je tudi nišna krepitev visokošolskih študijskih programov, povezanih s številnimi trgovskimi in ostalimi storitvami, ki so v Celju nadpovprečno razvite.

Nova Gorica zagotavlja storitve za veliko funkcijsko zaledje, ki pa je zaradi razčlenjenosti površa težje dostopno. Zato je treba za krepitev njenega funkcijskega zaledja prvo poskrbeti za primerno dostopnost in povezanost, tako znotraj stičnega naselja, kot z drugimi središči. Z vidika gravitacijskega zaledja je še zlasti pomembna navezanost na Gorico, kar ji s povečevanjem kritične mase in z vpetostjo v mednarodni prostor močno širi razvojne potencialne. Razvojne priložnosti lahko išče tudi v mednarodno vpeti univerzi, bližini letališča (Ronki) ter več pristanišč. Zlasti pomembna je zgodovinska povezanost celotne Goriške, ki lahko ustvarja razmere za oblikovanje čezmeje regije.

Koper naj skupaj z Izolo in Piranom oblikuje pomembno somestje, ki bo zagotavljalo oskrbo celotne slovenske Istre, zlasti s krepitvijo pristanišča in univerze pa naj povečuje svoj mednarodni vpliv. Z razvojnega vidika je treba čimprej zgraditi drugi tir, pa tudi povezavo s Trstom in Reko. Znotraj Slovenije lahko svoj vpliv poveča le z zagotavljanjem visokokakovostnih delovnih mest.

Novo mesto je poleg zagotavljanja oskrbnih funkcij v Jugovzhodni Sloveniji tudi pomembno gospodarsko središče s pomembno razvojno-inovacijsko usmeritvijo. Njegov strateški položaj lahko poleg pred nedavno zgrajenim JV krakom avtoceste dodatno okrepi tudi izgrnja tretje razvojne osi, pozitivna za razvoj pa je tudi izvozna usmerjenost tam delujočih podjetij. S tega vidika naj Novo mesto zagotavlja funkcijsko povezano območje, ki bo zagotavljalo učinkovit regionalni trg delovne sile, zviševalo konkurenčnost območja ter privlačnost za naložbe.

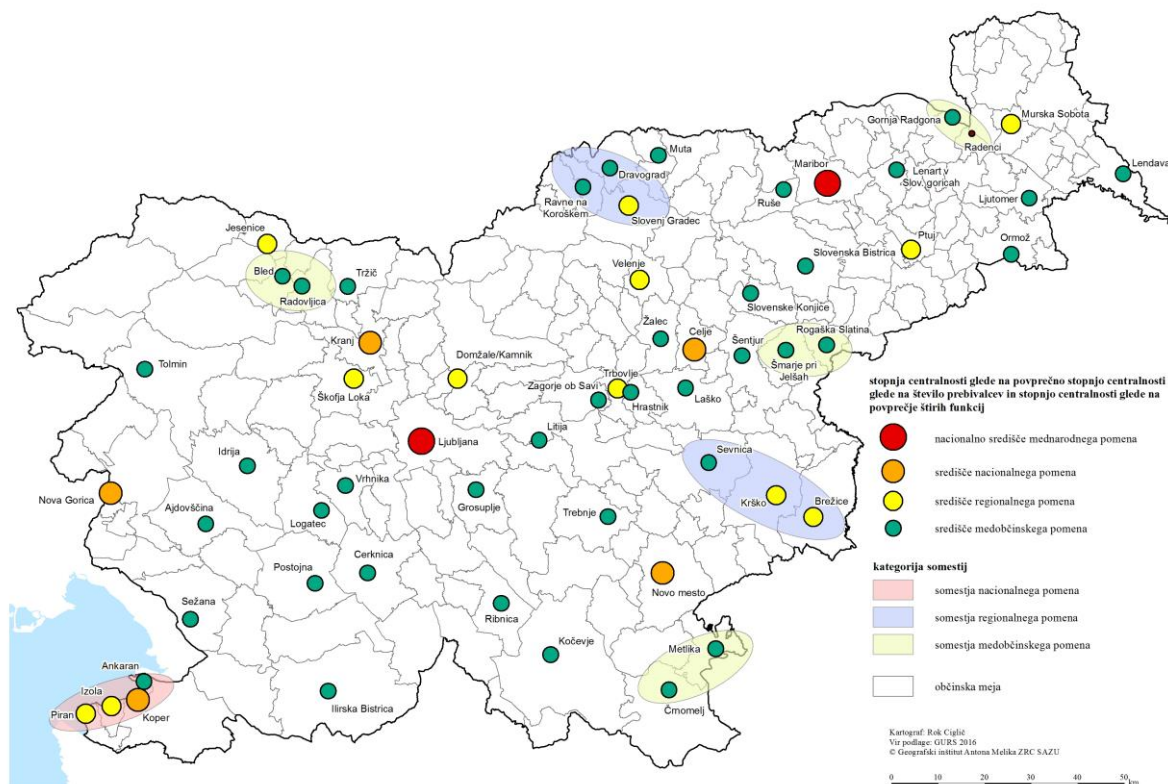
Kranj naj poleg zagotavljanja oskrbe na Gorenjskem skrbi tudi za uspešen gospodarski razvoj, kar poleg razvoja mesta samega lahko zagotovi tudi z mrežnim povezovanjem z ostalimi središči (Škofja Loka, Jesenice, Tržič, somestje Bled–Radovljica). Kot staro industrijsko središče ima na voljo infrastrukturo, človeške vire, znanje, zato ga je potrebno razvijati naprej kot neo-industrijsko središče (na znanju temelječe in ustvarjalne industrije) ter preprečiti, da se razvija kot 'satelit' Ljubljani. Gradi naj na ugodni prometni povezanosti (avtocesta, železnica, letališče) ter to še izboljšuje, ključnega pomena je tudi dobra povezanost in prometna dostopnost celotnega funkcijskega zaledja.

Središča regionalnega pomena, kamor uvrščamo Domžale–Kamnik, Ptuj, Velenje, Jesenice, Murska Sobota, Trbovlje, Piran, Slovenj Gradec, Izola, Škofja Loka, Brežice in Krško, imajo zlasti pomembno vlogo na področju izobraževanja, posamezna tudi na področju zdravstva in sodstva. Ta naselja je smiselno razvijati v navezavi na sosednja centralna naselja. Domžale–Kamnik opredeljujemo kot stično naselje, ki bi po velikosti lahko sodilo med središča nacionalnega pomena, pod pogojem, da se okrepi funkcije, ki jih to stično naselje ima. Prav tako bi bilo z razvojnega vidika potrebno preseči dualizem med Ptujem in Mariborom ter ju povezovati v močno funkcijsko povezano regijo. Tudi Velenje, ki je zaradi lege med Celjem in Slovenj Gradcem razmeroma slabo opremljeno s centralnimi funkcijami, bi svoj gospodarski uspeh lahko nadgrajevalo z dejavnejšim povezovanjem na osi Celje–Velenje–Slovenj Gradec. Med preostalimi središči regionalnega pomena predlagamo oblikovanje somestij v primeru Trbovelj, Zagorja in Hrastnika, Pirana, Izole in Kopra, Slovenj Gradca in Raven na Koroškem, Brežic, Krškega in Sevnice. Murska Sobota, Jesenice in Škofja Loka se zaenkrat razvijajo razmeroma samostojno, vendar bi bio zlasti pri gorenjskih središčih možno dejavnejše mrežno povezovanje – Jesenic s somestjem Bled–Radovljica ter Škofje Loke s Kranjem.

Središča medobčinskega pomena so Ravne na Koroškem, Sežana, Vrhnika, Idrija, Postojna, Ajdovščina, Črnomelj, Grosuplje, Ilirska Bistrica, Kočevje, Lendava, Litija, Ljutomer, Radovljica, Sevnica, Slovenska Bistrica, Slovenske Konjice, Šentjur, Tolmin, Tržič, Bled, Cerknica, Gornja Radgona, Laško, Lenart v Slovenskih goricah, Trebnje, Žalec, Ormož, Zagorje ob Savi, Ruše, Ankaran, Dravograd, Hrastnik, Logatec, Metlika, Muta, Rogaška Slatina in Ribnica. Tem je ob preostalih središčih z upravnimi enotami, ki so uvrščeni med lokalna središča (Šmarje pri Jelšah, Radlje ob Dravi, Mozirje, Pesnica pri Mariboru), treba zagotavljati ključne upravne funkcije, ki jih že sedaj država zagotavlja na ravni upravnih enot. Pri tem se ob morebitnih reorganizacijah javne uprave (npr. upravni okraji) dostopnost do upravnih storitev ne sme zmanjšati. Poleg tega je ključno, da država zagotavlja ustrezen javni potniški promet, ki bo omogočal dostopnost do storitev vsem prebivalcem. Na tej ravni bi bilo treba poskrbeti tudi za storitve, kot so knjižnice, domovi za ostarele, ter raznovrstna ponudba trgovin, pri čemer pa je smiselno tudi dopolnjevanje centralnih naselij v somestja. Na tej ravni predlagamo somestja Bled–Radovljica, Črnomelj–Metlika, Šmarje pri Jelšah–Rogaška Slatina ter Gornja Radgona–Radenci.

Središča lokalnega pomena naj zagotavljajo osnovne funkcije, ki jih predvideva lokalna samouprava: osnovno zdravstvo, šolstvo, komunalo, socialno varstvo in primerljive funkcije v pristojnosti občin.

Središča vicinalnega pomena naj zagotavljajo najosnovnejšo oskrbo s posameznimi od ključnih štirih funkcij (sedež občine, nepopolna ali popolna osnovna šola ...) ter posamezne storitve, kot je oskrba s hrano, pošta ... Na tej ravni naj se vzdržuje obstoječo oskrbo, nove funkcije pa naj se dodaja le ob izraziti potrebi.

Slika 37: Predlog sistema centralnih naselij v Sloveniji.

Pri zasnovi sistema poselitve mora država skrbeti za primerljivo zastopanost vseh ključnih storitev v njeni pristojnosti do stopnje medobčinskih središč. Tako bi morale biti ključne storitve, kot so šolstvo, zdravstvo, javna uprava, sodstvo (razen funkcij, ki se že v izhodišču nanašajo na središča regionalnega ali državnega pomena, kot so univerze, bolnišnice, srednje šole ...) dostopne na ravni upravnih enot, pri čemer optimizacija posameznih služb, kot je na primer Geodetska uprava, ne bi smela iti na škodo dostopnosti prebivalcev do teh storitev. To je zlasti pomembno z vidika predvidene vzpostavitve upravnih okrajev, ki lahko pomenijo centralizacijo upravljanja, ne sme pa biti njihovo ustanavljanje povezano s krčenjem mreže javnih služb.

Kar se tiče središč regionalnega in nacionalnega pomena, je smiselna njihova krepitev z vidika konkurenčnosti. Pri tem mora država spodbujati regionalno povezovanje gospodarstva in lokalnih skupnosti, vzpostaviti mehanizme za strateško načrtovanje na regionalni ravni in prek krepitev infrastrukturne in infostrukturne opremljenosti, uporabe obstoječih zmogljivosti (t. i. brownfield razvoj), povezovanja višje- in visoko-šolskega sistema s potrebami večjih podjetij, človeškega, družbenega in finančnega kapitala ter delujočega pravnega sistema in sistema vrednot ustvarjati spodbudno gospodarsko okolje. Ključna je tudi vloga države pri spodbujanju klasičnega in alternativnih oblik javnega potniškega prometa, ki je marsikje pogoj za dostopnost do storitev, zlasti za šibkejšje družbene skupine, kot so upokojenci, dijaki, otroci..

Ključno za delovanje središč regionalnega in nacionalnega pomena je, da se medsebojno uskladi teritorialna organiziranost posameznih služb na regionalni ravni, pri čemer naj se čimbolj približa obstoječim gravitacijskim zaledjem posameznega središča.

Pomemben premislek je smislen tudi pri opredeljevanju stičnih naselij in somestij. Stična naselja so se zlasti na lokalni ravni pokazala kot pomemben metodološki instrument za ugotavljanje opremljenosti na eni strani, na drugi strani pa tudi nakazujejo možno usmeritev pri krepitvi središč, bodisi v smeri somestij, kadar lahko z dopolnjevanjem funkcij in sodelovanjem med središčidosežemo kritično maso, ali pa s krepitvijo posameznega središča in priključevanjem in boljšim povezovanjem njegovega vplivnega zaledja.

Jasneje je treba opredeliti tudi vlogo somestij. Funkcijsko prepletanje posameznih mest sicer lahko zaznamo, vendar to ni sistemsko rešeno oziroma se ga ne spodbuja. S tega vidika naj se somestja jemlje kot priložnost za doseganje boljše opremljenosti in ne kot sredstva za racionalizacijo. Opredelitvi posameznega somestja naj smiselno sledi nabor ukrepov, ki bo tako opredeljeno somestje krepil in mu zagotavljal boljšo opremljenost, kot bi jo imel vsak posamezni kraj. Povezovanje v somestja je še zlasti pomembno ob stagnaciji oziroma upadanju moči regionalnih centrov. Poleg delitev funkcij bi morali biti prvi ukrepi infrastrukturni, saj je osnova za njihovo delovanje zlasti višji standard javnoprometnih povezav.

9.2 Opredeljevanje centralnih naselij v občinskih prostorskih načrtih ter regionalnih razvojnih programih

Prostorski plani na lokalni ravni in regionalni razvojni načrti naj v največji možni meri sledijo predlaganemu sistemu centralnih naselij, tako z vidika meril kot z vidika poimenovanja, kar bo prispevalo k večji usklajenosti prostorskega načrtovanja. Če bodo v bodoče občine sistem centralnih naselij opredeljevale na novo, naj sledijo metodološkim korakom, opredeljenim v poglavju 11.2. Poleg umestitve naselij v posamezne stopnje centralnosti je treba upoštevati tudi pričakovano raven opremljenosti. Osnovne usmeritve pri tem so podane v poglavju 4.1.

Na lokalni ravni je treba ohranjati čim boljšo dostopnost prebivalcev do storitev, pri čemer pa naj se ne spodbuja dodatnega opremljanja naselij z manj kot 500 prebivalci s storitvami splošnega pomena, če za to ni res pomembnega razloga, na primer ko je oddaljenost do drugih središč velika. Občine naj bodo zadržane pri določanju izjem, kot so bila središča s pod 500 prebivalci, ki sicer imajo vzpostavljeno določeno strukturo funkcij. Pri tem naj bo ključen vidik pri odločanju ustrezna ocena prihodnjih demografskih trendov in pomen naselja z širšo okolico.

Občine naj pri vzpostavljanju omrežja centralnih naselij težijo k čim boljšemu sodelovanju, povezovanju in dopolnjevanju med centralnimi naselji tako znotraj kot zunaj občine. Poleg zagotavljanja osnovne oskrbe naj občine zlasti vzpostavljajo razmere, ki bodo zagotavljale kakovostno življenjsko okolje in ustvarjale privlačno poslovno okolje. Območja za širitev

naselij naj bodo zlasti opredeljena v sklopu centralnih naselij, vendar naj imajo tudi ostala naselja omogočeno organsko rast.

V primeru stičnih naselij (glej poglavje 5.1) naj občine zagotavljajo njihov skladen razvoj, ki bo krepil njihovo medsebojno povezanost.

Pri centralnih naseljih višjega reda naj občine dejavno sodelujejo z državno ravno, prav tako naj pri pripravi občinskih prostorskih načrtov smiselno upoštevajo težnje države ter na ta način krepijo razvojni dialog. Prav tako naj bodo občine naklonjene sodelovanju s sosednjimi občinami in središči ter odgovorno usklajujejo razvojna prizadevanja na celotnih funkcijskih območjih posameznih centralnih naselij.

Sistem centralnih naselij naj bo pomemben sestavni del tudi na ravni regionalnega razvojnega programa, saj je prav ta dokument v odsotnosti regionalnega prostorskega načrtovanja ključen za skladen prostorski razvoj. Tudi tu naj bo osnova za opredeljevanje centralnih naselij oravljena analiza, v prihodnje pa naj pripravljavci opredelijo centralna naselja skladno s koraki iz poglavja 11.2. Tudi v tem primeru naj pripravljavci vzamejo v zakup, da se sistem centralnih naselij lahko ustrezno razvija le kot celota, zato je treba pri opredeljevanju razvojnih vsebin upoštevati razmerja med posameznimi naselji ter njihova gravitacijska zaledja.

9.3 Nabor ukrepov za učinkovito upravljanje sistema centralnih naselij

Med splošne ukrepe, ki veljajo za sistem kot celoto, je treba zagotoviti:

1. Učinkovito strateško načrtovanje na državni ravni, ki presega sektorske delitve ter na participativni način določi razvojni konsenz in z vidika vseh sektorjev optimalen razvoj na vseh področjih delovanja (gospodarstvo, sociala, prostor, okolje ...).
2. Pregleden sistem prostorskega načrtovanja, ki bo temeljil na strateških usmeritvah države ter določal ključne smernice in parametre razvoja, ki se jih morajo držati vsi akterji.
3. Prostorsko načrtovanje na regionalni ravni, ki bo na celovit in pregleden način pristopalo k celovitim rešitvam tako z vidika sektorjev kot območij. Pri tem prostorsko načrtovanje ne sme potekati ločeno od razvojnega načrtovanja.
4. Trajnostne urbane strategije, ki se pripravljajo za funkcijska območja in ne zgolj za mesta.
5. Dostopnost centralnih naselij z javnim potniškim prometom, kar zahteva preudarnejše prometno načrtovanje ter zlasti usklajevanje prometnega in prostorskega načrtovanja v primeru načrtovanih širitev naselij.
6. Preudarno krepitev gospodarskih dejavnosti in konkurenčnosti centralnih naselij: pri tem naj država zagotavlja spodbude za vsa centralna naselja, vključno z Ljubljano, saj močna središča prek spill-over efekta krepijo tudi celotno funkcijsko območje.

7. Večanje pomena mednarodne vloge centralnih naselij, prek privabljanja novih funkcij, mednarodnih organizacij ter multinacionalk, pa tudi prek boljše dostopnosti (npr. nizkocenovni poleti, hitre železnice).

Na ravni posameznih centralnih središč naj država in občine spodbujajo:

1. Krepitev morfološkega in funkcijskega povezovanja stičnih naselij prek usmerjanja poselitve, infrastrukturnega povezovanja, ponekod pa tudi z združevanjem naselij.
2. Oblikovanje somestij in funkcijsko dopolnjevanje med posameznimi centralnimi naselji prek skupnih razvojnih projektov, izboljševanje prometne infrastrukture ter zlasti prek dobro delujočega javnega potniškega prometa.

Z vidika razkoraka med stopnjo centralnosti na ravni središč nacionalnega pomena iz SPRS (2004) in stopnjo centralnosti glede na trenutno stanje je treba:

1. Koper krepi skupaj s celotnim obalnim somestjem, pri čemer naj se zlasti krepi njegovo gospodarstvo. Z vidika pristanišča kot pomembne razvojne prednosti je treba stremeti k čim hitrejši izgradnji drugega tira, pa tudi k povezovanju s Trstom in Reko.
2. Murski Soboti zagotoviti spodbude za gospodarski razvoj, s čimer bo ta krepila svoj vpliv v severovzhodni Sloveniji.
3. Novo Gorico tesneje povezati s preostalimi naselji stičnega naselja, zlasti pa skrbeti, da razdelitev stičnega naselja na več občin ne bo imelo škodljivih posledic za razvoj.
4. Postojno razvijati kot središče medobčinskega pomena, a ji kljub temu omogočiti prehod na raven regionalnega središča, v kolikor bo prišlo do njenega močnejšega gospodarskega razvoja ter zmanjšanje odvisnosti zlasti od Ljubljane.
5. Ptuj razvijati kot središče regionalnega pomena, predvsem v smeri izboljšanja izvozne konkurenčnosti podjetij in razvoja turizma. Smiselno bi bilo tudi tesnejše povezovanje z Mariborom, kar bi povečalo mednarodni pomen obeh mest.
6. V primeru Velenja upoštevati njegovo velikost ter gospodarski pomen ter skrbeti za čim višjo stopnjo povezanosti tako s Celjem kot Slovenj Gradcem, za kar pa je potrebna čim boljša infrastrukturna opremljenost in prometna povezanost. Priložnost v tej smeri je zlasti gradnja tretje razvojne osi.

Predlogi za manjšanje razkoraka med stopnjo centralnosti naselij po SPRS 2004 in trenutnim stanjem na ravni nižjih stopenj centralnosti so podani v preglednici 16.

9.4 Spremljanje in vrednotenje policentričnega omrežja središč

Sistem centralnih naselij je opredeljen na način, ki zagotavlja njegovo relativno stabilnost kar se tiče temeljnih funkcij (šolstvo, zdravstvo, javna uprava in sodstvo). Ponovno vrednotenje je smiselno, v kolikor se spremeni mreža katere od gornjih funkcij, ali pa če bi prišlo do občutnejših sprememb v številu prebivalcev, kar se lahko pričakuje pretežno v zaledju večjih

mest. Z vidika preostalih funkcij predlagamo, da se ustreznost opremljenosti preveri vsakih pet let.

Ključno za spremljanje in vrednotenje policentričnega omrežja središč je ustrezna podatkovna baza. Opravljena analiza je pokazala, da AJ PES in Statistični urad nimata vzpostavljene ustrezne evidence funkcij, zato je bilo treba za vsako funkcijo posebej iskati svoj vir. Glavno priporočilo je, da se na državni ravni ponovno vzpostavi pravilna evidenca statističnega zbiranja delovnih mest po kraju dejanskega dela.

Na ravni posameznih resorjev se je pokazalo, da evidence sicer obstajajo, se jih sprotno dopolnjuje, ne vsebujejo pa ustreznih prostorskih podatkov ter podatkov, na podlagi katerih bi lahko posamezne storitve razporejali po krajih. S tega vidika predlagamo centralno voden podatkovni sistem, ki bo nudil celovit pregled nad vsemi funkcijami, ali vsaj določilo, da morajo vsi resorji zbrane podatke opremiti s prostorskimi podatki, ki bodo omogočili združevanje in prostorsko predstavitev.

9.5 Dodatne raziskave

Za boljše opredeljevanje centralnih naselij so smiselne sledeče analize:

- oblikovanje enotne evidence funkcij po vseh ministrstvih, ki bo omogočalo prostorsko združevanje, prikaz in analizo podatkov;
- analiza mednarodnega pomena slovenskih mest;
- analiza čezmejnih vplivov slovenskih mest
- analiza vpliva mest sosednjih držav na Slovenijo;
- preučitev dejavnikov konkurenčnosti mest in regij;
- izoblikovanje instrumentov za večjo konkurenčnost mest in regij;
- analiza dostopnosti do storitev splošnega in splošnega gospodarskega pomena z vidika javnega potniškega prometa in časovne dostopnosti;
- oblikovanje enotne upravne delitve na regionalni ravni s poudarkom na obstoječih funkcijskih območjih;
- analiza delujočih, nedelujočih in potencialno pomembnih somestij v sloveniji ter ukrepov za njihovo vzpostavitev.

10 VIRI IN LITERATURA

Aristea, K. 2012: EU governance and social services of general interest: When even the UK is concerned. EU law, governance and social policy. European Integration online Papers 16. DOI: 10.1695/2012005

Bassetlaw district council 2013: Accessibility study. Medmrežje: <https://www.bassetlaw.gov.uk/media/105195/BSAccessibilityStudy.pdf> (10. 2. 2016).

Benkovič Krašovec, M. 2006: Vloga centralnih naselij prve in druge stopnje pri razvoju slovenskega podeželja. Doktorska disertacija. Ljubljana.

Bole, D. 2004: Dnevna mobilnost delavcev v Sloveniji. Geografski zbornik 44-1.

Bole, D., Josipovič, D. 2006: Opredelitev slovenskih izhodišč za policentrični prostorski razvoj v okviru srednje in vzhodne Evrope za projekt PLANET CENSE, Interreg III B. Končno poročilo. Ljubljana.

Burger, M., Meijers, E. 2012: Form follows function? Linking morphological and functional polycentricity. Urban Studies 49-5. DOI: 10.1177/0042098011407095

Centralni register prebivalstva. Medmrežje: http://www.mnz.gov.si/si/mnz_zasvas/osebni_in_tajni_podatki/osebni_podatki_iz_crp/ (10. 2. 2016)

Christaller, W. 1933: Die zentralen Orte in Süddeutschland.

Cigale, D. 2002: Centralna naselja v Sloveniji in njihova vplivna območja v letu 1999. Geografski vestnik 74-1. Ljubljana.

Ciglič, R., Perko, D. 2013: Europe's landscape hotspots. Acta geographica Slovenica 53-1. DOI: <http://dx.doi.org/10.3986/AGS53106>

City wide settlement strategy 2010. Medmrežje: <http://www.cessnock.nsw.gov.au/planning-and-development/publications/cwss2010> (8. 3. 2016).

Colomb, C., Santinha, G. 2014: European Union competition policy and the European territorial cohesion agenda: An impossible reconciliation? State aid rules and public service liberalization through the European spatial planning lens. European Planning Studies 22-3. DOI: 10.1080/09654313.2012.744384

Dale, B. E., Sjøholt, P. 2007: The changing structure of the central place system in Trøndelag, Norway, over the past 40 years - viewed in the light of old and recent theories and trends. Geografiska Annaler. Series B. Human Geography 89-1.

Derek, H., Farrington, J., Copus, A. 2002: Rural accessibility. Medmrežje: <http://www.gov.scot/Resource/Doc/46922/0030639.pdf> (24.3.2016).

- Drobne, S., Konjar M. 2011: Modeliranje funkcionalnih regij Slovenije s tokovi delavcev vozačev. Funkcionalne regije – izziv prihodnjega razvoja Slovenije. Ljubljana.
- Drobne, S., Žaucer, T., Foški, M., Zavodnik Lamovšek, A. 2014: Strnjenost pozidanih površin kot merilo za določanje območij mestnih naselij. Geodetski vestnik 58-1.
- Drozg, V. 1999: Opredelitev naselij, upravičenih do statusa mesto: ekspertiza. Ljubljana.
- Drozg, V. 2005: Koncepti policentrične ureditve Slovenije. Dela 24.
- Drozg, V. 2006: Regijsko mesto Maribor. Revija za geografijo 1-1.
- ESPON 1.1.1 Final report 2004. Medmrežje:
http://www.espon.eu/main/Menu_Projects/Menu_ESPON2006Projects/Menu_ThematicProjects/ (8. 3. 2016).
- ESPON 1.1.1., 2005: Potentials for polycentric development in Europe. Stockholm.
 Medmrežje: www.espon.eu/export/sites/.../Polycentricity/fr-1.1.1_revised-full.pdf (3.3.2016).
- ESPON 1.4.3 Final report 2007. Medmrežje:
http://www.espon.eu/main/Menu_Projects/Menu_ESPON2006Projects/Menu_StudiesScientificSupportProjects/urbanfunctions.html (8. 3. 2016).
- ESPON Evidence brief, 2013. Medmrežje:
https://www.espon.eu/main/Menu_Publications/Menu_EvidenceBriefs/EEB4_Services-General-Interest.html (8. 3. 2016).
- ESPON TOWN Scientific report 2013. Medmrežje:
http://www.espon.eu/main/Menu_Projects/Menu_AppliedResearch/town.html (8. 3. 2016).
- Fenland settlement hierarchy study 2012. Medmrežje:
<http://www.fenland.gov.uk/CHttpHandler.ashx?id=6763&p=0> (8. 3. 2016)
- Ferrari P. A., Manzi, G. 2014: Citizens evaluate public services: a critical overview of statistical methods for analysing user satisfaction. Journal of Economic Policy Reform 17-3. DOI: 10.1080/17487870.2014.909313
- Global Competitive Index. Medmrežje: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/competitiveness-rankings/> (1. 3. 2016).
- Global Creativity Index 2016. Medmrežje: <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/competitiveness-rankings/> (1. 3. 2016).
- Globalization and World Cities Research Network 2016. Medmrežje:
<http://www.lboro.ac.uk/gawc/world2012t.html> (3.3.2016).
- Gomez-Barroso, J. L.; Marban-Flores, R. 2013: Basic financial services: A new service of general economic interest? Journal Of European Social Policy 23-3. DOI: 10.1177/0958928712471226

Jilke, S. 2015: Choice and equality: are vulnerable citizens worse off after liberalization reforms? Public Administration 93-1. DOI: 10.1111/padm.12102

Jilke, S., Van de Walle, S. 2013: Two track public services? Citizens' voice behaviour towards liberalized services in the EU15. Public Management Review 15-4.

Kladnik, D., Lovrenčak, F., Orožen Adamič, M. (ur.) 2005: Geografski terminološki slovar. Ljubljana.

Kloosterman, R. C., Musterd, S. 2001: The polycentric urban region: Towards a research agenda. Urban Studies 38-4. DOI: 10.1080/00420980120035259

Kociubiński, J. 2011: Services of general economic interest – towards a european concept of public services. Wroclaw Review of Law, Administration & Economics1-2.

Kokole, V. 1971: Centralni kraji v SR Sloveniji, problemi njihovega omrežja in njihovih gravitacijskih območij. Geografski zbornik 12.

Krevs, M. 1998: Vpliv izbora prostorske enote na rezultate geografskih statističnih analiz. Geografski vestnik 70.

Medmrežje 1:

http://pxweb.stat.si/pxweb/Dialog/varval.asp?ma=0723405S&ti=&path=../Database/Dem_soc/07_trg_dela/05_akt_preb_po_regis_virih/10_07234_delovne_migracije/&lang=2 (15. 1. 2016).

Medmrežje 2: <http://www.zzzs.si/Izvajalci> (3. 3. 2016).

Medmrežje 3: <https://www.uradni-list.si/1/content?id=33389> (3. 3. 2016).

Medmrežje 4: https://www.uradni-list.si/files/RS_-2015-081-00009-OB~P001-0000.PDF#!/pdf (3. 3. 2016).

Medmrežje 5: <http://www.gu.gov.si/fileadmin/gu.gov.si/pageuploads/osnova/OrganigraM.pdf> (3. 3. 2016);

Medmrežje 6: http://www.e-prostor.gov.si/si/dostop_do_podatkov/mapa/brezplacni_podatki/obmocne_geodetske_uprave/ (3. 3. 2016).

Medmrežje 7: http://www.uvhvvr.gov.si/si/o_uvhvvr/kontakti_obmocnih_uradov/ (3. 3. 2016).

Medmrežje 8: http://www.ess.gov.si/o_zrsz/organiziranost (3. 3. 2016).

Medmrežje 9: http://www.zrsvn.si/sl/informacija.asp?id_meta_type=63 (3. 3. 2016).

Medmrežje 10: <http://www.zvkds.si/sl/o-nas> (3. 3. 2016).

- Medmrežje 11: http://www.sodisce.si/sodisca/sodni_sistem/zemljevid_pristojnosti/ (3. 3. 2016);
- Medmrežje 12: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO332> (3. 3. 2016).
- Medmrežje 13: <http://www.policija.si/index.php/policijske-uprave> (3. 3. 2016).
- Medmrežje 14: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED6679#> (3. 3. 2016).
- Meijers, E. 2007: From central place to network model theory and evidence of a paradigm change. *Tijdschrift voor economische en sociale geografie* 98-2. DOI: 10.1111/j.1467-9663.2007.00394.x
- Meijers, E. 2008: Measuring polycentricity and its promises. *European Planning Studies* 16-9. DOI: 10.1080/09654310802401805
- Metropolitan areas in Europe. BBSR-Online-Publikation 2011-1. Bonn 2011.
- Noguera-Tur J.;Martínez A. F. 2014: Accessibility and provision of services of general interest in rural areas of the european union: an analysis of the eurobarometer. *Boletín de la Asociación de Geógrafos Españoles* 64.
- Noguera-Tur, J., García-García, M. Veloso-Pérez, E., Lückenköttler, J. 2009: Review of current situation and trends: Access to services of general interest. Medmrežje: <http://zam.uur.cz/Drbusek/ESPON%20Publikace/EDORA/Folder%203/EDORA%202.11%28f%29%20WP6%20Access%20to%20Services%20July09.pdf> (24. 3. 2016).
- Parr, J. 2004: The polycentric urban region: A closer inspection. *Regional Studies* 38-3.. DOI: 10.1080/003434042000211114
- Patenti. Medmrežje: <http://www2.uil-sipo.si/> (15. 1. 2016).
- Pavlin, B., Milenkovič, A., Klasinc, S., Grm, B. 2003: Mestna naselja v Republiki Sloveniji. Medmrežje: https://www.stat.si/doc/pub/mestna_naselja_slo_03.pdf (24. 3. 2016).
- Pelc, S. 2015: Mestno prebivalstvo Slovenije. Koper.
- Penn, H. 2014: The business of childcare in Europe. *European Early Childhood Education Research Journal* 22- 4. DOI: 10.1080/1350293X.2013.783300
- PLAnet CenSE 2005: Outlining Central and South East Europe: Report on spatial development in CenSE. Bonn. Medmrežje: http://www.bbsr.bund.de/BBSR/EN/Publications/SpecialPublication/1997_2006/DL_OutliningCenSEEurRep.pdf;jsessionid=7FC29F8D86367280A88E47FD7A13B9B1.live2053?__blob=publicationFile&v=3 (24. 3. 2016).
- Pogačnik, A. 1992: Urejanje prostora in varstvo okolja. Ljubljana.

Pogačnik, A., Konjar, M., Soss, K. 2011: Modeliranje funkcionalnih regij Slovenije glede na dostop do regionalnih funkcij. Funkcionalne regije – izziv prihodnjega razvoja Slovenije. Ljubljana.

Poročilo o prostorskem razvoju 2015. Medmrežje:

http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/podrocja/prostorski_razvoj/proocilo_o_o_prostorskem_razvoju.pdf (24. 3. 2016).

Potočnik Slavič, I. 2010: Endogeni razvojni potenciali slovenskega podeželja. Ljubljana.

Ravbar, M. 1997: Slovene Cities and Suburbs in Transformation. Geografski zbornik 37.

Ravbar, M., Vrišer, I., Plut, D., Šircelj, V., Cigale, D. 2001: Omrežje naselij in prostorski razvoj Slovenije. Elaborat. Ljubljana.

Register prostorskih enot. Medmrežje: [http://www.e-](http://www.e-prostor.gov.si/si/zbirke_prostorskih_podatkov/nepremicnine/register_prostorskih_enot/)

[prostor.gov.si/si/zbirke_prostorskih_podatkov/nepremicnine/register_prostorskih_enot/](http://www.e-prostor.gov.si/si/zbirke_prostorskih_podatkov/nepremicnine/register_prostorskih_enot/) (10. 2. 2016).

Resolucija o nacionalnih razvojnih projektih za obdobje 2007-2023. 2006. Ljubljana.

Medmrežje: http://www.slovenijajutri.gov.si/uploads/tx_publicacije/061127_resolucija.pdf (24. 3. 2016).

Rogelj A., Brezovnik, B. 2014: Universal health services. Lex Localis - Journal Of Local Self-Government 11-3.

Rus, P. 2013: Centralnost naselij z vidika dosedanjih študij. Seminarska naloga pri predmetu Filozofija in epistemologija raziskovanja. Univerza na Primorskem, Fakulteta za management. Koper.

Rus, P., Razpotnik Visković, N., Nared, J., 2013: Upravljanje območij z vidika sprememb funkcijskih zaledij centralnih krajev : primer Gorenjske. Gorenjska v obdobju globalizacije. Bled.

SICRIS. Medmrežje:

<http://www.sicris.si/public/jqm/cris.aspx?lang=slv&opdescr=home&opt=1> (15. 1. 2016).

SLOEXPORT. Medmrežje: <http://www.sloexport.si/> (1. 3. 2016).

Strategija prostorskega razvoja Slovenije. 2004. Medmrežje:

http://www.mop.gov.si/fileadmin/mop.gov.si/pageuploads/publikacije/sprs_slo.pdf (24. 3. 2016).

Št'astná, M., Vaishar, A., Stonawská, K. 2015: Integrated transport system of the South-Moravian region and its impact on rural development. Transportation Research Part D: Transport and Environment 36.

Teignbridge local development framework: settlement hierarchy 2006. Medmrežje:
http://www.teignbridge.gov.uk/media/pdf/3/2/CS_Background_Paper_settlement_hierarchy_October_2006.pdf (8. 3. 2016)

Tendring District Local Plan 2007. Medmrežje:
<http://188.39.22.30/sites/default/files/documents/planning/planning%20policy/Tendring%20District%20Local%20Plan%202007.pdf> (8. 3. 2016)

Tiran, J. 2013: Vpliv izbora metode na vrednost gostote prebivalstva. Geografski vestnik 85-1.

Van de Walle, S. 2006: The impact of public service values on services of general interest reform debates. Public Management Review 8-2.

Van de Walle, S. 2008: What services are public? What aspects of performance are to be ranked? The case of "Services of General Interest". International Public Management Journal 11-3.

Vasanen, A. 2013: Spatial integration and functional balance in polycentric urban systems: A multi-scalar approach. Tijdschrift voor economische en sociale geografie 104. DOI: 10.1111/tesg.12029

Veneri, P. 2013. Governance approaches to rural - urban partnerships: a functional perspective to policy making. Warsaw: OECD. Http://ec.europa.eu/regional_policy/conferences/rurban/2013/doc/Warsaw_WGsession1_PVeneri.pdf (25. 4. 2014).

Von Thünen, J. H. 1842: Der isolirte Staat in in Beziehung auf Landwirtschaft und Nationalökonomie. Toronto.

Vrišer, I. (ur) 1999: Pokrajine v Sloveniji. Ljubljana.

Vrišer, I. 1967: O centralnih naseljih. Geografski vestnik 39.

Vrišer, I. 1968: Centralna naselja v Jugoslaviji. Ljubljana.

Vrišer, I. 1988: Centralna naselja v SR Sloveniji leta 1987. Geografski zbornik 28. Ljubljana.

Vrišer, I. 1990: Ekonomskogeografska regionalizacija Republike Slovenije. Geografski zbornik 30.

Vrišer, I. 1995: Opredelitev mest in mestnih občin v Sloveniji. Dela 11.

Vrišer, I., 1999: Regionalni razvoj slovenskih pokrajin in občin. Ib revija 33-2-3.

Wolz, A., Weiß, W. 2014: Demographic change, provision of public services and the role of agriculture in remote rural areas: Findings from East Germany. Medmrežje:
http://ageconsearch.umn.edu/bitstream/182960/2/Poster_paper_ID_644.pdf (24. 3. 2016).

Zavodnik Lamovšek, A. (ur.) 2011: Funkcionalne regije - izziv prihodnjega razvoja Slovenije. Ljubljana.

11 PRILOGE

11.1 Metapodatki po funkcijah

CENTRALNA FUNKCIJA: UPRAVNA ENOTA

Centralna funkcija: UPRAVNA ENOTA

Širše področje: 01_JAVNA UPRAVA

Primerna raven centralnosti: 4

Osnovni vir podatkov:

Ministrstvo za javno upravo

Spletna povezava do baze podatkov:

http://www.mju.gov.si/si/delovna_podrocja/upravne_enote/letna_porocila_upravnih_enot/letna_porocila_upravnih_enot_za_leto_2014/,

http://www.mju.gov.si/fileadmin/mju.gov.si/pageuploads/SUE/LETNA_POROCILA_2014/KrajevniUradi2014zakljuceno070915.xls

Oblika zapisa podatkov:

WEB (razna poročila), XLS (za 2014)

Georeferenciranost podatkov:

Ne (možno z zbiranjem naslovov)

Primerjava osnovne baze podatkov z bazo AJPES:

Na spletni strani <http://www.upravneenote.gov.si/> so povezave na posamezne UE.

Alternativni vir podatkov, v kolikor to ni predhodno navedeni osnovni vir:

1) AJPES za sedeže upravnih enot ter izpostave v Ljubljani;

Protokol za zbiranje podatkov:

2=Baza AJPES je nepopolna in jo je potrebno dopolniti/uskladiti z osnovno ali alternativno bazo.

Metodologija izbora podatkov:

Seznam sedežev upravnih enot in izpostav za Ljubljano v AJPES-ovi bazi je ustrezen.

Dopolnitev z ažurnimi imeni in naslovi krajevnih uradov je možna s pregledom osnovnih informacij o upravnih enotah na navedeni spletni strani. V nekaterih primerih poleg krajevnega urada ni navedenega njegovega točnega naslova, zato je potrebno nadaljne iskanje, npr. na spletni strani Telefonskega imenika Slovenije ([www. itis.si](http://www.itis.si)).

Pomanjkljivosti baze za posamezno funkcijo:

CENTRALNA FUNKCIJA: OBČINA – sedež

Centralna funkcija: OBČINA – sedež

Širše področje: 01_JAVNA UPRAVA

Primerna raven centralnosti: 5

Osnovni vir podatkov:

Ministrstvo za javno upravo

Spletna povezava do baze podatkov:

http://www.mju.gov.si/si/delovna_podrocja/upravne_enote/letna_porocila_upravnih_enot/letna_porocila_upravnih_enot_za_letno_2014/,

http://www.mju.gov.si/fileadmin/mju.gov.si/pageuploads/SUE/LETNA_POROCILA_2014/KrajevniUradi2014zakljuceno070915.xls

Oblika zapisa podatkov:

WEB (razna poročila), XLS (za 2014)

Georeferenciranost podatkov:

Ne (možno z zbiranjem naslovov)

Primerjava osnovne baze podatkov z bazo AJPES:

Na spletni strani <http://www.upravneenote.gov.si/> so povezave na posamezne UE in krajevne urade z naslovi

Alternativni vir podatkov, v kolikor to ni predhodno navedeni osnovni vir:

AJPES

Protokol za zbiranje podatkov:

1=Baza AJPES je popolnoma ustrezna, uporaba drugih baz ni potrebna.

Metodologija izbora podatkov:

Seznam občin v AJPES-u je popoln. Večina občin se v seznamu pojavi dva- ali večkrat (ločeno za občinsko upravo, režijski obrat, enotni zakladniški račun – EZR ali stanovanjski sklad), zato je treba seznam prečistiti tako, da se za vsako občino ohrani samo po en vnos.

Pomanjkljivosti baze za posamezno funkcijo:

/

CENTRALNA FUNKCIJA: POLICIJSKA POSTAJA

Centralna funkcija: POLICIJSKA POSTAJA

Širše področje: 01_JAVNA UPRAVA

Primerna raven centralnosti: 4

Osnovni vir podatkov:

Ministrstvo za notranje zadeve – Policija

Spletna povezava do baze podatkov:

<http://www.policija.si/index.php/policijske-postaje>

Oblika zapisa podatkov:

WEB

Georeferenciranost podatkov:

Ne (možno z zbiranjem naslovov)

Primerjava osnovne baze podatkov z bazo AJPES:

Seznam policijskih postaj in policijskih pisarn je dostopen v spletni obliki; Georeferenciranje možno z zbiranjem podatkov za vsako enoto posebej; naslove policijskih postaj lahko pridobimo s klikom na posamezne policijske uprave (teh je 8: Celje, Koper, Kranj, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Nova Gorica in Novo mesto).

Alternativni vir podatkov, v kolikor to ni predhodno navedeni osnovni vir:

/

Protokol za zbiranje podatkov:

2=Baza AJPES je nepopolna in jo je potrebno dopolniti/uskladiti z osnovno ali alternativno bazo.

Metodologija izbora podatkov:

AJPES-ovi bazi, ki vsebuje zgolj podatke o policijskih postajah, smo dodali podatke o policijskih pisarnah. Smo pa iz baz izločili mejne in specialne policijske postaje, ki z vidika centralnosti naselij niso relevantne. Podatke o policijskih pisarnah je bilo treba vnesti ročno s kopiranjem besedila s spleta.

Pomanjkljivosti baze za posamezno funkcijo:

/

CENTRALNA FUNKCIJA: SODSTVO

Centralna funkcija: SODSTVO

Širše področje: 02_SODSTVO

Primerna raven centralnosti: 4

Osnovni vir podatkov:

Vrhovno sodišče RS

Spletna povezava do baze podatkov:

http://www.sodisce.si/sodisca/sodni_sistem/seznam_sodisc/

Oblika zapisa podatkov:

WEB

Georeferenciranost podatkov:

Ne (možno z zbiranjem naslovov)

Primerjava osnovne baze podatkov z bazo AJPES:

Seznam sodišč v spletni obliki, pridobivanje naslovov/georeferenciranje možno s zbiranjem podatkov za vsako sodišče posebej; dosegljiv je tudi zemljevid pristojnosti z opredelitvijo območij

Alternativni vir podatkov, v kolikor to ni predhodno navedeni osnovni vir:

/

Protokol za zbiranje podatkov:

1=Baza AJPES je popolnoma ustrezna, uporaba drugih baz ni potrebna.

Metodologija izbora podatkov:

V bazi AJPES se v stolpcu GLAVNA_DEJAVNOST_SKD izbere šifra 84.230. Nato se glede na stolpec POLNO_IME izbere tri ravni sodišč - okrajna, okrožna in višja, pri čemer upoštevamo le splošna sodišča, ne pa tudi socialnih, delovnih in drugih sodišč. Pri oznaki raven centralnosti se okrajnemu sodišču pripiše raven 4, okrožnemu 3 in višjemu 1.

Pomanjkljivosti baze za posamezno funkcijo:

Baza AJPES je za področje sodstva popolnoma ustrezna, pri čemer je dovolj osnovna hierarhija sodišč (okrajno, okrožno, višje), saj se ostale vrste sodišč pojavljajo v istih krajih. Vrhovno sodišče je samo v Ljubljani, zato ga pri razvrščanju v ravni centralnosti ne

upoštevamo. Prednost uporabe sodstva pri opredeljevanju centralnosti naselij je skladnost baze AJPES z evidenco sodišč na spletni strani www.sodisce.si, jasna struktura ter trajnost sistema. Pomislek pa se navezuje na to, da sodna struktura ne sledi velikosti mest, kar lahko povzroči določena neskladja. Kot primera lahko navedemo Ptuj, ki ima okrajno sodišče, in Velenje, ki okrajnega sodišča nima.

CENTRALNA FUNKCIJA: UKC

Centralna funkcija: UKC

Širše področje: 03_ZDRAVSTVO

Primerna raven centralnosti: 1

Osnovni vir podatkov:

Zavod za zdravstveno zavarovanje

Spletna povezava do baze podatkov:

<http://www.zzzs.si/zzzs/pao/izvajalci.nsf/WEBJavniZasebni?OpenView&RestrictToCategory=4200&OE=LJ&tip=2&Count=700>

Oblika zapisa podatkov:

WEB

Georeferenciranost podatkov:

Ne (možno z zbiranjem naslovov)

Primerjava osnovne baze podatkov z bazo AJPES:

Seznam zdravstvenih ustanov po območnih enotah z naslovi je v spletni obliki; Georeferenciranje možno z zbiranjem podatkov za vsako enoto posebej; podatki o posameznih ambulantah po manjših krajih niso dostopni. Podatke pridobivajo in posodablajo na podlagi AJPESA

Alternativni vir podatkov, v kolikor to ni predhodno navedeni osnovni vir:

/

Protokol za zbiranje podatkov:

2=Baza AJPES je nepopolna in jo je potrebno dopolniti/uskladiti z osnovno ali alternativno bazo.

Metodologija izbora podatkov:

Spletna baza ZZZS vsebuje povezave na posamezne enote UKC Ljubljana in UKC Maribor, za katere je naslov in ostale podatke potrebno posamično prepisovati. Skladno s tem smo dodali dislocirane podenote obeh UKC-jev. Vsem klinikam, inštitutom in specialističnim ambulantam, ki delujejo pod okriljem UKC-jev, smo pripisali isto stopnjo centralnosti - 1. Ob tem je treba opozoriti, da s tem občutno dvignemo stopnjo centralnosti zdravstvene funkcije nekaterim manjšim krajem (npr. Rakičan - izpostava UKC Maribor).

Pomanjkljivosti baze za posamezno funkcijo:

V bazi AJPES je v primeru UKC Ljubljana ena sama enota, zato smo vse ostale dislocirane enote vnesli ročno. Vnesli smo 17 enot v sklopu UKC Ljubljana, izpustili pa smo službe za vzdrževanje. Nekatere od teh zdravstvenih podenot so na istem naslovu, vsi pa so v Ljubljani, kar ne vpliva na stopnjo centralnosti tega naselja (jo že tako določa UKC Ljubljana - 1.stopnja). Pri UKC Maribor smo vnesli 3 dodatne dislocirane enote, 2 v Mariboru, 1 v Ptuj. Poleg UKC Maribor je v bazi AJPES že evidentirana enota v Rakičanu. V bazi je poleg UKC Maribor še vedno vodenih več enot pod imenom Splošna bolnišnica Maribor, ki je predhodnica UKC Maribor. Iz baze ni razvidno, da so enote neaktivne. Te enote so označene s 3, kar pomeni brisanje iz končne baze.

CENTRALNA FUNKCIJA: VEČJA SPLOŠNA BOLNIŠNICA

Centralna funkcija: VEČJA SPLOŠNA BOLNIŠNICA

Širše področje: 03_ZDRAVSTVO

Primerna raven centralnosti: 2

Osnovni vir podatkov:

Zavod za zdravstveno zavarovanje

Spletna povezava do baze podatkov:

<http://www.zzzs.si/zzzs/pao/izvajalci.nsf/WEBJavniZasebni?OpenView&RestrictToCategory=4200&OE=LJ&tip=2&Count=700>

Oblika zapisa podatkov:

WEB

Georeferenciranost podatkov:

Ne (možno z zbiranjem naslovov)

Primerjava osnovne baze podatkov z bazo AJPES:

Seznam zdravstvenih ustanov po območnih enotah z naslovi je v spletni obliki; Georeferenciranje možno z zbiranjem podatkov za vsako enoto posebej; podatki o posameznih ambulantah po manjših krajih niso dostopni. Podatke pridobivajo in posodablajo na podlagi AJPESA

Alternativni vir podatkov, v kolikor to ni predhodno navedeni osnovni vir:

/

Protokol za zbiranje podatkov:

2=Baza AJPES je nepopolna in jo je potrebno dopolniti/uskladiti z osnovno ali alternativno bazo.

Metodologija izbora podatkov:

Spletna baza ZZZS vsebuje povezave na posamezne enote splošnih bolnišnic, za katere je naslov in ostale podatke potrebno posamično prepisovati. Splošne bolnišnice smo določili na osnovi poimenovanja in jim dodelili stopnjo centralnosti 2. V bazi AJPES in v bazi ZZZS je navedenih 12 splošnih bolnišnic, ki se ujemajo. V nekaterih primerih je bilo treba ročno vnesti podatke o dislociranih enotah posamezne bolnišnice. Vse dislocirane enote imajo stopnjo centralnosti 2. Podobno kot pri UKC-jih je/bo tudi tukaj pri končni zdravstveni stopnji

centralnosti treba upoštevati dejstvo, da se s tem lahko nekaterim manjšim krajem stopnja centralnosti precej dvigne.

Pomanjkljivosti baze za posamezno funkcijo:

Poleg že omenjenega problema Splošne bolnišnice Maribor velja izpostaviti še Splošno bolnišnico Novo mesto, kjer smo na podlagi baze ZZZS dodali tri koncesionarje, ki pa v AJPEŠ-u nimajo registrirane bolnišnične dejavnosti (SKD 86.100). Izpostavljamo še Splošno bolnišnico Nova Gorica, ki ima v bazi AJPEŠ zavedeni dve enoti (z različno šifro) v Novi Gorici pod istim naslovom, medtem ko je v bazi ZZZS samo ena.

CENTRALNA FUNKCIJA: BOLNIŠNICA

Centralna funkcija: BOLNIŠNICA

Širše področje: 03_ZDRAVSTVO

Primerna raven centralnosti: 3

Osnovni vir podatkov:

Zavod za zdravstveno zavarovanje

Spletna povezava do baze podatkov:

<http://www.zzzs.si/zzzs/pao/izvajalci.nsf/WEBJavniZasebni?OpenView&RestrictToCategory=4200&OE=LJ&tip=2&Count=700>

Oblika zapisa podatkov:

WEB

Georeferenciranost podatkov:

Ne (možno z zbiranjem naslovov)

Primerjava osnovne baze podatkov z bazo AJPES:

Seznam zdravstvenih ustanov po območnih enotah z naslovi je v spletni obliki; Georeferenciranje možno z zbiranjem podatkov za vsako enoto posebej; podatki o posameznih ambulantah po manjših krajih niso dostopni. Podatke pridobivajo in posodablajo na podlagi AJPESA.

Alternativni vir podatkov, v kolikor to ni predhodno navedeni osnovni vir:/

Protokol za zbiranje podatkov:

2=Baza AJPES je nepopolna in jo je potrebno dopolniti/uskladiti z osnovno ali alternativno bazo.

Metodologija izbora podatkov:

Vse ostale javne bolnišnice, bolnišnice s koncesijo in tiste, ki niso dislocirana enota UKC-jev ali splošnih bolnišnic, smo uvrstili v kategorijo "bolnišnice" in jim dodelili stopnjo centralnosti 3. Enako stopnjo smo dodelili tudi njihovim dislociranim enotam. Gre za specialistične klinike, bolnišnice, ki so pogosto zunaj Ljubljane (Valdoltra, Golnik, Izola).

Pomanjkljivosti baze za posamezno funkcijo:

Pri nekaterih bolnišnicah smo ročno vnesli dislocirane enote. Zasebnikov s koncesijo bolnišnične dejavnosti ni veliko, večina je v Ljubljanski območni enoti in v naselju Ljubljana.

CENTRALNA FUNKCIJA: ZDRAVSTVENI DOM

Centralna funkcija: ZDRAVSTVENI DOM

Širše področje: 03_ZDRAVSTVO

Primerna raven centralnosti: 4

Osnovni vir podatkov:

Zavod za zdravstveno zavarovanje

Spletna povezava do baze podatkov:

<http://www.zzzs.si/zzzs/pao/izvajalci.nsf/WEBJavniZasebni?OpenView&RestrictToCategory=4200&OE=LJ&tip=2&Count=700>

Oblika zapisa podatkov:

WEB

Georeferenciranost podatkov:

Ne (možno z zbiranjem naslovov)

Primerjava osnovne baze podatkov z bazo AJPES:

Seznam zdravstvenih ustanov po območnih enotah z naslovi je v spletni obliki; Georeferenciranje možno z zbiranjem podatkov za vsako enoto posebej; podatki o posameznih ambulantah po manjših krajih niso dostopni. Podatke pridobivajo in posodablajo na podlagi AJPESA

Alternativni vir podatkov, v kolikor to ni predhodno navedeni osnovni vir:

/

Protokol za zbiranje podatkov:

2=Baza AJPES je nepopolna in jo je potrebno dopolniti/uskladiti z osnovno ali alternativno bazo.

Metodologija izbora podatkov:

V AJPES bazi najprej filtriramo SKD = 86.2 nato sledi primerjava z bazo ZZZS. Spletna baza ZZZS ni celovita in vsebuje zgolj povezave na posamezne zdravstvene ustanove po območnih enotah (OE). Baza ni dosledna pri navajanju ravni ustanove (zdravstveni dom --> zdravstvena postaja), zato je potrebno vsako enoto posebej ročno pregledati (v primeru OE Kranj so vneseni le zdravstveni domovi, brez zdravstvenih postaj). Obstajajo tudi primeri, ko je poleg zdravstvenega doma na istem naslovu več specialističnih ambulant – te se iz nadaljnje obravnave izločijo, ker za 4. stopnjo centralnosti niso bistvene. Baza AJPES v nekaterih

primerih poleg zdravstvenega doma pod enako SKD in (pogosto, a ne vedno) na enakem naslovu beleži tudi upravo oziroma sedež ZD. Na take primere je treba biti pozoren in jih »ročno« odstraniti, ker jih v AJPES-u ne moremo zanesljivo prepoznati po nobenem drugem kriteriju, kot z logičnim sklepanjem, da gre za omenjeni primer. Takšni primeri so: OSNOVNO ZDRAVSTVO GORENJSKE, ZDRAVSTVENI DOM RAVNE NA KOROŠKEM, SŽ ŽELEZNIŠKI ZDRAVSTVENI DOM LJUBLJANA, ZDRAVSTVENI DOM DR. ADOLFA DROLCA MARIBOR in ZDRAVSTVENI DOM RADLJE OB DRAVI. Velik problem pri obravnavanju zdravstvenih ustanov so zasebniki (iz AJPES-ove baze jih ločimo tako, da filtriramo stolpec ZAV_ZDIJZ; koncesionarji imajo šifro 1). Pri pregledu smo ugotovili, da se bazi AJPES (ZAV_ZDIJZ) in ZZS (zasebniki s koncesijo v osnovni zdravstveni dejavnosti) ne ujemata. S primerjanjem obeh baz smo izločili tudi specialistične in druge ambulate, ki nas na 4. stopnji centralnosti ne zanimajo (vsi, ki niso zasebniki s koncesijo v osnovni zdravstveni dejavnosti in ne spadajo med zdravstvene domove). Problem, ki se pojavi pri zasebnikih, je tudi ta, da niti na podlagi AJPES-ove baze niti iz baze ZZS ne moremo sklepati, ali gre za zdravstveni dom ali le za ambulantno. Problem je še večji na 5. stopnji centralnosti, kjer naj bi bile prisotne zdravstvene postaje. V teh pogosto delujejo prav zasebniki s koncesijo. Koncesionarji so problematični tudi zaradi precejšnje nejasnosti glede dejavnosti, ki jo opravljajo, saj imajo registriranih več dejavnosti. Ker celovitejše baze izvajalcev zdravstvenih storitev od baze ZZS nismo našli, predlagamo, da se zasebnikov, vsaj na 4. stopnji centralnosti, zato ne upošteva.

Pomanjkljivosti baze za posamezno funkcijo:

Baza ZZS je oblikovana na podlagi baze AJPES, zato pri primerjanju obeh naletimo na podobne težave. Baza ni dosledna pri opredeljevanju ravni zdravstvenih ustanov (na primer zdravstveni dom / zdravstvena postaja), nedoslednost je prisotna tudi v poimenovanju enot. Specialistične ambulate, ki nas na 4. stopnji centralnosti ne zanimajo, so pogosto (ne pa vedno) registrirane vsaka posebej na istem naslovu kot zdravstveni dom. Baza v nekaterih primerih poleg samega zdravstvenega doma beleži posebej tudi sedež (upravo). Na področju zdravstvenih ustanov s koncesijo iz nobene baze ni mogoče ugotoviti, ali ustanova s koncesijo deluje kot zdravstveni dom ali ambulanta, niti ni povsem jasno, ali koncesionar resnično izvaja storitve splošnega zdravstva. Predlagamo, da se zasebnikov, tudi če imajo koncesijo, za 4. stopnjo centralnosti zaradi številnih nejasnosti ne upošteva.

CENTRALNA FUNKCIJA: ZDRAVSTVENA POSTAJA

Centralna funkcija: ZDRAVSTVENA POSTAJA

Širše področje: 03_ZDRAVSTVO

Primerna raven centralnosti: 5

Osnovni vir podatkov:

Zavod za zdravstveno zavarovanje

Spletna povezava do baze podatkov:

<http://www.zzzs.si/zzzs/pao/izvajalci.nsf/WEBJavniZasebni?OpenView&RestrictToCategory=4200&OE=LJ&tip=2&Count=700>

Oblika zapisa podatkov:

WEB

Georeferenciranost podatkov:

Ne (možno z zbiranjem naslovov)

Primerjava osnovne baze podatkov z bazo AJPES:

Seznam zdravstvenih ustanov po območnih enotah z naslovi je v spletni obliki; Georeferenciranje možno z zbiranjem podatkov za vsako enoto posebej; podatki o posameznih ambulantah po manjših krajih niso dostopni. Podatke pridobivajo in posodablajo na podlagi AJPESA

Alternativni vir podatkov, v kolikor to ni predhodno navedeni osnovni vir:

/

Protokol za zbiranje podatkov:

3=Baza AJPES je neustrezna, podatki so v celoti ali delno preneseni iz osnovne ali alternativne baze.

Metodologija izbora podatkov:

Posamezne enote so poimenovane kot zdravstvene postaje, pogosto pa tudi kot lokacije.

Pomanjkljivosti baze za posamezno funkcijo:

Zelo veliko enot ni na seznamu AJPES-a in jih je treba vnesti ročno.

CENTRALNA FUNKCIJA: ŠOLSTVO – višje izobraževanje

Centralna funkcija: ŠOLSTVO – višje izobraževanje

Širše področje: 04_ŠOLSTVO

Primerna raven centralnosti: 3

Osnovni vir podatkov:

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport

Spletna povezava do baze podatkov:

<https://krka1.mss.edus.si/registriweb/default.aspx>

Oblika zapisa podatkov:

WEB, XLS

Georeferenciranost podatkov:

Ne (možno z zbiranjem naslovov)

Primerjava osnovne baze podatkov z bazo AJPES:

Potrebno je preveriti dejansko delovanje ustanove in ažuriranost podatkovne baze

Alternativni vir podatkov, v kolikor to ni predhodno navedeni osnovni vir:

http://www.skupnost-vss.si/?page_id=120 in stran NAKVISa: <http://test.nakvis.si/sl-SI/Content/Details/70>

Protokol za zbiranje podatkov:

3=Baza AJPES je neustrezna, podatki so v celoti ali delno preneseni iz osnovne ali alternativne baze.

Metodologija izbora podatkov:

AJPES-ovo bazo izpopolnimo po naslednjih korakih: 1) izbris samostojnih podjetnikov, 2) primerjava z Evidenco vzgojno-izobraževalnih zavodov in vzgojno-izobraževalnih programov, 3) preverjanje posameznih vnosov (dodajanje/brisanje) glede na NAKVIS Javno evidenco strokovnih šol, 4) preverjanje lokacij izvajanja študija.

Pomanjkljivosti baze za posamezno funkcijo:

Predlagamo uporabo baze NAKVIS-a, ki je bistveno bolj natančna in vsebuje naslove javnih in zasebnih subjektov. Opozarjamo na dejstvo, da je lokacija manjših zasebnih višjih šol vezana na sedež podjetja in ne na sedež izvajanja dejavnosti. Naslednji problem je, ko ima ista

višja šola več organizacijskih oblik, čeprav gre dejansko za en subjekt. Nakatere višje šole ponujajo zgolj e-izobraževanje in imajo sedež v manjših krajih (Kanal, Črnomelj ...).

CENTRALNA FUNKCIJA: ŠOLSTVO – visoke šole, fakultete, akademije

Centralna funkcija: ŠOLSTVO – visoke šole, fakultete, akademije

Širše področje: 04_ŠOLSTVO

Primerna raven centralnosti: 2

Osnovni vir podatkov:

Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo

Spletna povezava do baze podatkov:

http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_visoko_solstvo/sektor_za_visoko_solstvo/razvid_visokosolskih_zavodov/

Oblika zapisa podatkov:

WEB

Georeferenciranost podatkov:

Ne (možno z zbiranjem naslovov)

Primerjava osnovne baze podatkov z bazo AJPES:

Podatek ni ažuriran; problem georeferenciranosti – posamični oddelki ali fakultete so lahko na drugih lokacijah, kot je naslov matične ustanove

Alternativni vir podatkov, v kolikor to ni predhodno navedeni osnovni vir:

/

Protokol za zbiranje podatkov:

2=Baza AJPES je nepopolna in jo je potrebno dopolniti/uskladiti z osnovno ali alternativno bazo.

Metodologija izbora podatkov:

V AJPES bazi filtriramo naslednje parametre: 1) izberemo SKD šifro dejavnosti ("85.422"), 2) izločimo sedeže univerz, 3) izločimo vse subjekte, ki imajo 0 zaposlenih (šifra velikost_EU="00"), 4) izločimo vse samostojne podjetnike (s šifro="142"), 5) primerjamo subjekte z bazo iz Razvida visokošolskih zavodov in bodisi brišemo neobstoječe subjekte (pogosteje) bodisi jih dodamo (redkeje).

Pomanjkljivosti baze za posamezno funkcijo:

Izpostave fakultet (zasebni subjekti) večinoma niso vpisane v AJPES. Večina vpisanih subjektov brez zaposlenih tudi ni vpisana v razvid visokošolskih zavodov in tako v resnici ne obstaja, kar pa ne drži vedno. Praviloma zasebni subjekti brez zaposlenih tudi niso zapisani v Razvidu na MIZŠ in so javni subjekti s šifro velikosti "80" (ni podatka) izpostave matičnih Univerz (Fakultete, ...), ki tudi dejansko obstajajo. Največja težava so subjekti, ki le združujejo druge delujoče fakultete - to so razna visokošolska središča, ki zgolj koordinirajo delovanje drugih visokih šol (npr. Regijsko visokošolsko središče v Celju, ki združuje Visoko zdravstveno šolo, Šolo za varstvo okolja ...). Teh v raziskavi nismo upoštevali. Z * so označeni subjekti, ki izvajajo svojo dejavnost na več lokacijah. V enem primeru je sedež subjekta povsem drugačen od izvajanja lokacije študija (sedež je v Medvodah (AJPES), lokacija izvajanja pa v Laškem (Razvid)).

CENTRALNA FUNKCIJA: SEDEŽ UNIVERZE

Centralna funkcija: SEDEŽ UNIVERZE

Širše področje: 04_ŠOLSTVO

Primerna raven centralnosti: 1

Osnovni vir podatkov:

Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo

Spletna povezava do baze podatkov:

http://www.arhiv.mvzt.gov.si/si/delovna_podrocja/visoko_solstvo/dejavnost_visokega_solstva/seznam_visokosolskih_zavodov/

Oblika zapisa podatkov:

WEB

Georeferenciranost podatkov:

Ne (možno z zbiranjem naslovov)

Primerjava osnovne baze podatkov z bazo AJPES:

Podatek ni ažuriran; problem georeferenciranosti – posamični oddelki ali fakultete so lahko na drugih lokacijah, kot je naslov matične ustanove

Alternativni vir podatkov, v kolikor to ni predhodno navedeni osnovni vir:

/

Protokol za zbiranje podatkov:

1=Baza AJPES je popolnoma ustrezna, uporaba drugih baz ni potrebna.

Metodologija izbora podatkov:

V AJPES bazi filtriramo naslednje parametre: 1) izberemo SKD šifro dejavnosti ("85.422"), 2) izberemo obliko "zavod" ali "javni zavod", 3) izberemo velikost podjetja po EU metodologiji s 100 ali več zaposlenimi (šifra enaka ali večja od "08").

Pomanjkljivosti baze za posamezno funkcijo:

/

CENTRALNA FUNKCIJA: ŠOLSTVO – osnovne šole

Centralna funkcija: ŠOLSTVO – osnovne šole

Širše področje: 04_ŠOLSTVO

Primerna raven centralnosti: 0

Osnovni vir podatkov:

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ter Statistični urad RS

Spletna povezava do baze podatkov:

<https://krka1.mss.edus.si/registriweb/default.aspx>

Oblika zapisa podatkov:

WEB, XLS

Georeferenciranost podatkov:

Ne (možno z zbiranjem naslovov)

Primerjava osnovne baze podatkov z bazo AJPES:

Seznama SURS in ministrstva se ne ujemata povsem; seznam ministrstva v osnovni preglednici nima podružnic (podružnice so navedene v posebnem oknu z metapodatkom); seznam SURS na nivoju občin

Alternativni vir podatkov, v kolikor to ni predhodno navedeni osnovni vir:

1) AJPES in 2) Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
(<https://krka1.mss.edus.si/registriweb/default.aspx>)

Protokol za zbiranje podatkov:

2=Baza AJPES je nepopolna in jo je potrebno dopolniti/uskladiti z osnovno ali alternativno bazo.

Metodologija izbora podatkov:

V bazi AJPES se v stolpcu GLAVNA_DEJAVNOST_SKD izbere šifra 85.200 (osnovno šolstvo). S pregledom stolpcev POLNO_IME in KRATKO_IME je potrebno izločiti tiste ustanove, ki niso šole, npr. centre za šolske in obšolske dejavnosti, združenja, samostojne podjetnike, ki nudijo inštrukcije ipd. Na enak način je potrebno ugotoviti razliko med centralno osnovno šolo (javni zavod ali zavod po stolpcu OBLIKA) ter podružnično šolo (poslovna enota v stolpcu OBLIKA). V podatkovni zbirki Ministrstva je potrebno izbrati preglednici "Javne in zasebne osnovne šole" ter "Osnovne šole za otroke s posebnimi potrebami". Preglednici sta tudi v XLS obliki, vendar le za centralne osnovne šole.

Pomanjkljivosti baze za posamezno funkcijo:

Baza AJPES je za področje osnovnih šol le deloma ustrezna in jo je potrebno dopolniti z drugimi podatkovnimi viri. Pod SKD šifro 85.200 so v bazi poleg šol tudi druge vrste ustanov, zavodov in podjetij. Baza tudi ni povsem ažurirana, saj je npr. med podružničnimi šolami navedenih 39 ali 10,5% takih, ki so po podatkih MIZŠ ukinjene ali ne delujejo. Takšni primeri so v stolpcu "OPOMBA 123" označeni s 4. V primerjavi s podatki Ministrstva v bazi AJPES manjka pet podružnic. Podružnice v nekaterih primerih niso navedene pri ustrezni centralni šoli. Podatki Ministrstva tako v osnovni html preglednici kot v XLS obliki ne vsebujejo podružnic, ki jih lahko razberemo v posebnem oknu centralne šole s podrobnejšimi podatki.

CENTRALNA FUNKCIJA: VRTCI – predšolska vzgoja

Centralna funkcija: VRTCI – predšolska vzgoja

Širše področje: 04_ŠOLSTVO

Primerna raven centralnosti: 0

Osnovni vir podatkov:

AJPES ter Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport

Spletna povezava do baze podatkov:

<https://krka1.mss.edus.si/registriweb/default.aspx>

Oblika zapisa podatkov:

WEB, XLS

Georeferenciranost podatkov:

Da za AJPES, ne za vir ministrstva (možno z zbiranjem naslovov)

Primerjava osnovne baze podatkov z bazo AJPES:

Seznam AJPES in seznam Ministrstva se ne ujemata povsem; v AJPES so navedene enote, ki ne delujejo več, 82 enot pa v seznamu AJPES manjka.

Alternativni vir podatkov, v kolikor to ni predhodno navedeni osnovni vir:

1) AJPES in 2) Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
(<https://krka1.mss.edus.si/registriweb/default.aspx>)

Protokol za zbiranje podatkov:

2=Baza AJPES je nepopolna in jo je potrebno dopolniti/uskladiti z osnovno ali alternativno bazo.

Metodologija izbora podatkov:

V bazi AJPES se v stolpcu GLAVNA_DEJAVNOST_SKD izbere šifra 85.100 (predšolska vzgoja). S pregledom stolpcev POLNO_IME in KRATKO_IME je potrebno izločiti tiste ustanove, ki niso otroški vrtci, npr. popoldansko varstvo, in ustanove, ki ponujajo le vzporedne storitve, kot so organizacija predstav, prireditev ipd. V podatkovni zbirki Ministrstva je potrebno izbrati preglednico "Javni in zasebni vrtci z enotami". Preglednica je tudi v XLS obliki.

Pomanjkljivosti baze za posamezno funkcijo:

Baza AJPES je le delno ustrezna, potrebna je dopolnitev z drugimi podatkovnimi viri. Pod SKD šifro 85.100 so v bazi poleg vrtcev tudi druge vrste ustanov, zavodov in podjetij. Baza ni povsem ažurirana, saj v primerjavi z bazo Ministrstva manjka 82 oziroma približno 8 % enot. Podatki Ministrstva tako v osnovni html preglednici kot v XLS obliki ne vključujejo natančnega podatka o naseljih, kot jih opredeljuje SURS (naveden je le ulični naslov).

CENTRALNA FUNKCIJA: ŠOLSTVO – srednje šole

Centralna funkcija: ŠOLSTVO – srednje šole

Širše področje: 04_ŠOLSTVO

Primerna raven centralnosti: 3

Osnovni vir podatkov:

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport

Spletna povezava do baze podatkov:

<https://krka1.mss.edus.si/registriweb/default.aspx;>

http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/ss/Publikacija/2016/Publikacija_2015_CIP.pdf

Oblika zapisa podatkov:

WEB, XLS, PDF

Georeferenciranost podatkov:

Ne (možno z zbiranjem naslovov)

Primerjava osnovne baze podatkov z bazo AJPES:

Pri podatku na spletni strani ministrstva je število enot preveliko, saj je poleg števila srednji šol navedena tudi krovna stopnja organiziranosti, ki npr. dve ločeni šoli povezuje v enoten zavod

Alternativni vir podatkov, v kolikor to ni predhodno navedeni osnovni vir:

/

Protokol za zbiranje podatkov:

2=Baza AJPES je nepopolna in jo je potrebno dopolniti/uskladiti z osnovno ali alternativno bazo.

Metodologija izbora podatkov:

Za izbor srednjih šol so bili izločeni subjekti z oznako s.p. in d.o.o., ki se ukvarjajo z inštrukcijami, prevajanjem in podobnim. Ohranili smo tiste, iz imen katerih je jasno razvidno, da gre za srednješolski program. Odstranili smo ljudske univerze in izobraževalne programe za odrasle. Pri vnosih šol in programov, ki so na istem naslovu (oziroma v istem kraju) in imajo zelo podobno ime, smo po en vnos v koloni 'opomba 123' označili kot neproblematičen (koda 1), ostale pa kot podvojen primer (koda 6). Pozorni smo bili, če ima šola dislociran program v drugem kraju. Takšne smo ohranili v bazi pod kodo 1. Zbrane podatke smo v

drugem krogu preverili s podatki Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport (dva vira: <https://krka1.mss.edus.si/registriweb/default.aspx>; http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/ss/Publikacija/2016/Publikacija_2015_CIP.pdf) ter dopisali morebitne manjkajoče šole.

Pomanjkljivosti baze za posamezno funkcijo:

Določanje ravni centralnosti na podlagi števila šolskih programov je nemogoče, saj so le nekateri programi v bazi AJPES zavedeni ločeno. Pri nekaterih šolah je naveden le njen naziv, zato števila programov ne moremo ugotoviti. Prav tako so med šolami razlike tudi v bazi na spletni strani Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport. Srednješolski centri se pogosto pojavljajo dvakrat (kot organiziranost zavoda in kot lokacija točno določene šole) in povzroča podvajanje za eno samo enoto. Nekatere šole imajo programe navedene ločeno, nekatere pa ne. Zato je treba vsak subjekt pregledati posebej in ga primerjati z drugimi viri (spletne strani šol itd.). Nekateri subjekti so lahko registrirani za več dejavnosti (tudi srednješolsko izobraževanje) pa morda, sodeč po imenu, opravljajo predvsem drugo dejavnost (na primer varstvo otrok, visokošolsko dejavnost; primer Metodov zavod, ERUDIO ...). Če ima šola nekje le sedež in izvaja program drugje (na primer samo na dislocirani enoti), se tega iz podatkovnih baz ne da razbrati. Poimenovanja so ponekod rahlo različna, a zaradi istega naslova v obeh bazah lahko z gotovostjo potrdimo obstoj nekega subjekta.

CENTRALNA FUNKCIJA: MATIČNA KNJIŽNICA

Centralna funkcija: MATIČNA KNJIŽNICA

Širše področje: 05_KULTURA

Primerna raven centralnosti: 4

Osnovni vir podatkov:

Ministrstvo za kulturo ter Narodna in univerzitetna knjižnica

Spletna povezava do baze podatkov:

http://bibsist.nuk.uni-lj.si/statistika/stanje_mreze.php

Oblika zapisa podatkov:

XLS

Georeferenciranost podatkov:

Ne (navedena samo občina)

Primerjava osnovne baze podatkov z bazo AJPES:

Mreža splošnih knjižnic po občinah za vsako leto; ni podatka o naslovu knjižnice, ampak samo občina. Prav tako ni podatka ali gre za osrednjo ali krajevno knjižnico.

Alternativni vir podatkov, v kolikor to ni predhodno navedeni osnovni vir:

1) AJPES in 2) <http://zdruzenje-knjiznic.si/sistem-splosnih-knjiznic/mreza-splosnih-knjiznic/>

Protokol za zbiranje podatkov:

2=Baza AJPES je nepopolna in jo je potrebno dopolniti/uskladiti z osnovno ali alternativno bazo.

Metodologija izbora podatkov:

V bazi AJPES so vse knjižnice, dodali smo samo manjkajočo Knjižnico Gornja Radgona. V bazi AJPES izberemo knjižnice po SKD šifri 91.011, razvrstimo po matični številki (matična knjižnica in podružnice imajo zaporedne številke) in izbrišemo podružnice.

Pomanjkljivosti baze za posamezno funkcijo:

/

CENTRALNA FUNKCIJA: ZAVOD ZA ZAPOSLOVANJE

Centralna funkcija: ZAVOD ZA ZAPOSLOVANJE

Širše področje: 06_SOCIALA

Primerna raven centralnosti: 4

Osnovni vir podatkov:

Zavod RS za zaposlovanje

Spletna povezava do baze podatkov:

http://www.ess.gov.si/o_zrsz/naslovi_in_uradne_ure

Oblika zapisa podatkov:

WEB

Georeferenciranost podatkov:

Ne (možno z zbiranjem naslovov)

Primerjava osnovne baze podatkov z bazo AJPES:

Seznam centralne službe, območnih služb, uradov za delo, kariernih središč in info točk je dostopen na spletu. Georeferenciranje možno z zbiranjem podatkov za vsako enoto posebej; dosegljiv je tudi zemljevid

Alternativni vir podatkov, v kolikor to ni predhodno navedeni osnovni vir:

/

Protokol za zbiranje podatkov:

1=Baza AJPES je popolnoma ustrezna, uporaba drugih baz ni potrebna.

Metodologija izbora podatkov:

/

Pomanjkljivosti baze za posamezno funkcijo:

12 območnih enot je povsem ustrezno vnesenih, v bazi je tudi centralna ustanova in še ena centralna na istem naslovu, a z drugima EMŠO in ID.

CENTRALNA FUNKCIJA: CENTER ZA SOCIALNO DELO

Centralna funkcija: CENTER ZA SOCIALNO DELO

Širše področje: 06_SOCIALA

Primerna raven centralnosti: 4

Osnovni vir podatkov:

Skupnost centrov za socialno delo ter Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti

Spletna povezava do baze podatkov:

<http://www.scsd.si/seznam-centrov-za-socialno-delo.html>,
http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/izvajalci/csd/

Oblika zapisa podatkov:

WEB

Georeferenciranost podatkov:

DA (naslovi so zraven)

Primerjava osnovne baze podatkov z bazo AJPES:

/

Alternativni vir podatkov, v kolikor to ni predhodno navedeni osnovni vir:

/

Protokol za zbiranje podatkov:

3=Baza AJPES je neustrezna, podatki so v celoti ali delno preneseni iz osnovne ali alternativne baze.

Metodologija izbora podatkov:

Iz Ajpesa izberemo UE in jih skopiramo, saj se naselja UE in CSD v 57 primerih ujemajo. S tem avtomatsko dobimo podatek za MID naselja. Ime CSD in natančen naslov spremenimo ročno.

Pomanjkljivosti baze za posamezno funkcijo:

V AJPES-ovi bazi sta samo 2 CSD-ja.

CENTRALNA FUNKCIJA: POŠTA

Centralna funkcija: POŠTA

Širše področje: 10_POŠTA

Primerna raven centralnosti: 5

Osnovni vir podatkov:

AJPES ter POŠTA SLOVENIJE

Spletna povezava do baze podatkov:

<http://www.posta.si/poslovalnice-interaktivno/491>, <http://www.posta.si/poslovalnice/491>

Oblika zapisa podatkov:

Iskalnik, zemljevid

Georeferenciranost podatkov:

Ne (možno z zbiranjem naslovov)

Primerjava osnovne baze podatkov z bazo AJPES:

Podatki o lokacijah poštnih poslovalnic so v AJPES-u, a se zdi, da so nepopolni. Bolj natančna se zdi baza poslovalnic Pošte Slovenije - a iskalnik ne prikaže seznama za vsa naselja, ampak največ za eno; obstaja pa tudi zemljevid poslovalnic, tako da s temi podatki gotovo razpolagajo na Pošti in bi bilo smiselno zanje zaprositi.

Alternativni vir podatkov, v kolikor to ni predhodno navedeni osnovni vir:

Pošta Slovenije

Protokol za zbiranje podatkov:

3=Baza AJPES je neustrezna, podatki so v celoti ali delno preneseni iz osnovne ali alternativne baze.

Metodologija izbora podatkov:

Na Pošti Slovenije smo pridobili aktualni seznam pošt, ki je primernejši od AJPES-ove baze. Seznam zajema klasične pošte, premične pošte in pogodbene pošte. Na seznamu Pošte Slovenije je vseh pošt 547 (na AJPES-ovem pa 476). Pogodbene pošte so že zajete v seznamu v prvem zavihku, drugi zavihek je dodatek o zasebnih lastnikih, ki bi ga lahko povezali na prvi seznam za ugotavljanje lastništva.

Pomanjkljivosti baze za posamezno funkcijo: /

CENTRALNA FUNKCIJA: BANKA

Centralna funkcija: BANKA

Širše področje: 11_BANKE

Primerna raven centralnosti: 5

Osnovni vir podatkov:

AJPES

Spletna povezava do baze podatkov:

/

Oblika zapisa podatkov:

/

Georeferenciranost podatkov:

DA

Primerjava osnovne baze podatkov z bazo AJPES:

/

Alternativni vir podatkov, v kolikor to ni predhodno navedeni osnovni vir:

/

Protokol za zbiranje podatkov:

1=Baza AJPES je popolnoma ustrezna, uporaba drugih baz ni potrebna.

Metodologija izbora podatkov:

/

Pomanjkljivosti baze za posamezno funkcijo:

Baza je zadovoljive kakovosti, se pa v njej pojavlja nekaj poslovnih subjektov, ki niso člani Združenja bank Slovenije oziroma nimajo dovoljenja za finančno poslovanje, ki ga podeljuje Banka Slovenije. Nekateri vnosi se podvajajo (npr. poslovna enota in poslovalnica na istem naslovu).

CENTRALNA FUNKCIJA: BANKOMAT

Centralna funkcija: BANKOMAT

Širše področje: 11_BANKE

Primerna raven centralnosti: 6

Osnovni vir podatkov:

BANKART

Spletna povezava do baze podatkov:

<http://www.bankart.si/assets/SEZNAM-BA-V-SLO-FEB-2016.xls>

Oblika zapisa podatkov:

XLS

Georeferenciranost podatkov:

DA

Primerjava osnovne baze podatkov z bazo AJPES:

Pri georeferenciranju na podlagi koordinat bo verjetno prišlo do težav, ker so v stopinjah in jih je koordinate potrebno pretvoriti.

V seznamu je 1569 bankomatov, čeprav naj bi jih bilo v mreži Bankarta 1979 (v letu 2014).

Alternativni vir podatkov, v kolikor to ni predhodno navedeni osnovni vir:

/

Protokol za zbiranje podatkov:

3=Baza AJPES je neustrezna, podatki so v celoti ali delno preneseni iz osnovne ali alternativne baze.

Metodologija izbora podatkov:

Baza je v XLS formatu, tako da jo je možno enostavno uporabiti.

Pomanjkljivosti baze za posamezno funkcijo:

V bazi manjkajo bankomati Banke Koper in tujih bank. V bazi so tako bankomati, ki so na prostem in tako dostopni 24 ur na dan, kot tisti v zaprtih prostorih, dostopni le določen del dneva ali določene dneve v tednu.

CENTRALNA FUNKCIJA: NARODNO GLEDALIŠČE (opera, balet)

Centralna funkcija: NARODNO GLEDALIŠČE (opera, balet)

Širše področje: 05_KULTURA

Primerna raven centralnosti: 1

Osnovni vir podatkov:

Ministrstvo za kulturo

Spletna povezava do baze podatkov:

http://www.geopedia.si/#T796_x462351_y101062_s16_b4

Oblika zapisa podatkov:

WEB KARTA

Georeferenciranost podatkov:

Ne (možno z zbiranjem naslovov)

Primerjava osnovne baze podatkov z bazo AJPES:

Podatke o javnih zavodih Ministrstva za kulturo smo uporabili za določitev gledališč, ki delujejo kot javni zavod.

Alternativni vir podatkov, v kolikor to ni predhodno navedeni osnovni vir:

/

Protokol za zbiranje podatkov:

3=Baza AJPES je neustrezna, podatki so v celoti ali delno preneseni iz osnovne ali alternativne baze.

Metodologija izbora podatkov:

Baza MK je v XLS formatu, tako da jo je možno enostavno uporabiti.

Pomanjkljivosti baze za posamezno funkcijo:

/

CENTRALNA FUNKCIJA: NARODNI MUZEJ

Centralna funkcija: NARODNI MUZEJ

Širše področje: 05_KULTURA

Primerna raven centralnosti: 1

Osnovni vir podatkov:

Ministrstvo za kulturo

Spletna povezava do baze podatkov:

http://www.mk.gov.si/si/storitve/postopki/varstvo_kulturne_dediscine/razvid_muzejev/

Oblika zapisa podatkov:

WEB KARTA

Georeferenciranost podatkov:

Ne (možno z zbiranjem naslovov)

Primerjava osnovne baze podatkov z bazo AJPES:

Razvid muzejev smo uporabili za določitev muzejev, ki so javni zavod.

Alternativni vir podatkov, v kolikor to ni predhodno navedeni osnovni vir:

/

Protokol za zbiranje podatkov:

3=Baza AJPES je neustrezna, podatki so v celoti ali delno preneseni iz osnovne ali alternativne baze.

Metodologija izbora podatkov:

Baza MK je v XLS formatu, tako da jo je možno enostavno uporabiti.

Pomanjkljivosti baze za posamezno funkcijo:

/

CENTRALNA FUNKCIJA: POKRAJINSKI MUZEJ

Centralna funkcija: NARODNI MUZEJ

Širše področje: 05_KULTURA

Primerna raven centralnosti: 2

Osnovni vir podatkov:

Ministrstvo za kulturo

Spletna povezava do baze podatkov:

http://www.geopedia.si/#T796_x462351_y101062_s16_b4

http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Razvidi/razvid_muzejev/Razvid_muzejev_20_3_2014.pdf

Oblika zapisa podatkov:

WEB KARTA

Georeferenciranost podatkov:

Ne (možno z zbiranjem naslovov)

Primerjava osnovne baze podatkov z bazo AJPES:

Razvid muzejev smo uporabili za določitev muzejev, ki so javni zavod.

Alternativni vir podatkov, v kolikor to ni predhodno navedeni osnovni vir:

/

Protokol za zbiranje podatkov:

3=Baza AJPES je neustrezna, podatki so v celoti ali delno preneseni iz osnovne ali alternativne baze.

Metodologija izbora podatkov:

Baza MK je v XLS formatu, tako da jo je možno enostavno uporabiti.

Pomanjkljivosti baze za posamezno funkcijo:

/

CENTRALNA FUNKCIJA: GLEDALIŠČE

Centralna funkcija: NARODNI MUZEJ

Širše področje: 05_KULTURA

Primerna raven centralnosti: 2

Osnovni vir podatkov:

Ministrstvo za kulturo

Spletna povezava do baze podatkov:

http://www.geopedia.si/#T796_x462351_y101062_s16_b4

Oblika zapisa podatkov:

WEB KARTA

Georeferenciranost podatkov:

Ne (možno z zbiranjem naslovov)

Primerjava osnovne baze podatkov z bazo AJPES:

Podatke o javnih zavodih Ministrstva za kulturo, smo uporabili za določitev gledališč, ki delujejo kot javni zavod.

Alternativni vir podatkov, v kolikor to ni predhodno navedeni osnovni vir:

/

Protokol za zbiranje podatkov:

3=Baza AJPES je neustrezna, podatki so v celoti ali delno preneseni iz osnovne ali alternativne baze.

Metodologija izbora podatkov:

Baza MK je v XLS formatu, tako da jo je možno enostavno uporabiti.

Pomanjkljivosti baze za posamezno funkcijo:

/

CENTRALNA FUNKCIJA: MUZEJ, GALERIJA

Centralna funkcija: NARODNI MUZEJ

Širše področje: 05_KULTURA

Primerna raven centralnosti: 4

Osnovni vir podatkov:

Ministrstvo za kulturo

Spletna povezava do baze podatkov:

http://www.geopedia.si/#T796_x462351_y101062_s16_b4

http://www.mk.gov.si/fileadmin/mk.gov.si/pageuploads/Ministrstvo/Razvidi/razvid_muzejev/Razvid_muzejev_20_3_2014.pd

Oblika zapisa podatkov:

WEB KARTA

Georeferenciranost podatkov:

Ne (možno z zbiranjem naslovov)

Primerjava osnovne baze podatkov z bazo AJPES:

Razvid muzejev smo uporabili za določitev muzejev, ki so javni zavod.

Alternativni vir podatkov, v kolikor to ni predhodno navedeni osnovni vir:

/

Protokol za zbiranje podatkov:

3=Baza AJPES je neustrezna, podatki so v celoti ali delno preneseni iz osnovne ali alternativne baze.

Metodologija izbora podatkov:

Baza MK je v XLS formatu, tako da jo je možno enostavno uporabiti.

Pomanjkljivosti baze za posamezno funkcijo:

/

11.2 Navodila za opredeljevanje centralnih naselij

1. Priprava zbirke funkcij

Na podlagi metapodatkov po funkcijah (11.1 Metapodatki po funkcijah) se za vsa slovenska naselja pripravi zbirka funkcij. V metapodatkih so navedeni viri informacij ter stopnja, katero pripišemo posamezni funkciji.

2. Povezava funkcij s prostorskimi podatki²

Podatkovno bazo poslovnih subjektov, ki smo jo sestavili iz različnih virov (AJPES, podatki ministrstev, zavodov ...) smo morali urediti tako, da so imeli vsi subjekti identifikacijsko oznako naselja (NA_MID), v katerem so. S pomočjo identifikatorja lahko namreč preštujemo subjekte po naseljih in izsledke prikažemo na zemljevidu, saj imamo za vsako naselje (NA_MID) tudi centroid naselja oziroma lokacijo naselja v prostoru.

Pri dodelitvi informacije o naselju (NA_MID) smo uporabili različne metode:

- A. povezava identifikatorja HS_MID (ID hišne številke) s pripadajočim identifikatorjem naselja (NA_MID) na podlagi povezovanja tabel Geodetske uprave Republike Slovenije (GURS),
- B. ročni vnos identifikatorja naselja (NA_MID),
- C. geokodiranje poštnih naslovov z lastnim geokodirnim orodjem, ki smo ga izdelali iz podatkov registra prostorski enot GURS,
- D. vnos prostorskih koordinat x in y .

Pri prvih dveh metodah dobimo informacijo o naselju (NA_MID) neposredno. Pri drugih dveh metodah pa dobimo zgolj točke v prostoru, katerim pa moramo z dodatnimi orodji (na primer *Spatial Join*³ ali *Intersect* v programu ArcGIS Desktop) pripisati še informacijo o naselju.

Ko imajo vsi subjekti pripisano informacijo o naselju (NA_MID), jih lahko združimo in opravimo analize po naseljih. Ker imamo tudi podatek o lokaciji naselij (vsak NA_MID ima svojo lokacijo), lahko opravimo tudi prostorske analize.

Podrobni opisi

A) Povezava identifikatorja HS_MID s pripadajočim NA_MID

Vsakemu identifikatorju hišne številke (HS_MID) lahko pripišemo identifikator naselja (NA_MID) na podlagi podatkovne baze GURS. Praviloma imajo vse enote, ki so zavedene v bazi AJPES identifikator HS_MID.

Podatke subjektov lahko po polju HS_MID celo povežemo s podatkovno bazo o evidenci posameznih hišnih števil (EHIŠ). S slednjim se podatki povežejo z bazo EHIŠ z ukazom *JOIN* (združitev tabel). Tako dobimo geokodirano bazo (bazo, ki ima informacijo o točni lokaciji v prostoru), saj ima evidenca hišnih števil tudi podatek za X in Y koordinato objekta, na katerem je hišna številka. Praviloma na tabelo AJPES pripnemo podatke iz datoteke EHIŠ preko HS_MID, da obdržimo vse enote iz baze AJPES. To je pomembno, saj

² Uporabljali smo geoinformacijska orodja, ki so v programu ArcGIS Desktop.

³ Točke subjektov, ki smo jih predhodno uspešno umestili v prostor, a zanje še nimamo informacije o tem, v katerem naselju so, lahko povežemo s poligonom naselij z ukazom *Spatial Join*. Namesto poligonov originalnih naselij lahko uporabimo tudi poligone, kjer posamezna naselja prej združimo (somesnja), kar je potrebno pri določanju funkcij večjih naselij (npr. Maribor). Glede na to, da se vsak rezultat povezovanja točk z osnovnim poligonom naselij lahko prikaže kartografsko, predlagamo, da se pri prvi uporabi funkcije *Spatial Join* uporabi originalna naselja ter potem na karti ugotavlja, kje bi lahko bila somestja.

Nastavitve za ukaz *Spatial Join* so sledeče:

- Join Operation (optional): JOIN_ONE_TO_MANY
- Match Option (optional): CONTAINS

Rezultat ukaza *Spatial Join* je preglednica, kjer je za vsako naselje naveden subjekt. Če je znotraj naselja več subjektov, ima to naselje več vrstic oziroma se zapis naselja tolikokrat ponovi.

je na enem naslovu pogosto registriranih več enot, ki bi jih v nasprotnem primeru izgubili. Nato lahko podatke prostorsko prikažemo s pomočjo ukaza *Add XY*. S tem lahko vsak subjekt prikažemo ločeno v prostoru na točni lokaciji.

B) Ročni vnos identifikacijskih števil NA_MID

Za manjkajoče subjekte v bazi AJPES ali subjekte, ki smo jih dobili iz virov brez prostorske informacije, smo v nekaterih primerih vnesli podatek o lokaciji naselja ročno. Poleg podatkov o imenu in celotnem naslovu smo ročno vnesli tudi identifikator NA_MID. Slednji je edini identifikator, po katerem lahko povežemo dodatne enote z grafičnimi podatki o naseljih. Takim podatkom nato pripišemo koordinate središča naselja ter jih pripojimo preostalim podatkom.

C) Geokodiranje

Najenostavneje in najhitreje podatke o subjektih, ki imajo urejene naslove (na primer AJPES), prenesemo v prostor z uporabo geoinformacijskega orodja za geokodiranje. Podatek o točnem naslovu mora vsebovati v ločenih kolonah podatke o hišni številki, ulici, naselju in poštni številki. Če želimo locirati subjekt (naslov) na naselje natančno, informacije o hišnih številki ne potrebujemo. Na podlagi obstoječih podatkov GURS (lokacije hišnih števil, ulic, naselij in poštne okolišev) se lahko izdelajo orodja za geokodiranje slovenskih naslovov, s katerim potem prenesemo naslove subjektov v prostor; to pomeni, da za vsak subjekt (njegov naslov) izrišemo točko v koordinatnem sistemu.

Če naslovi v bazi niso popolnoma urejeni (na primer 'Slovenska cesta' je zapisana kot 'Slovenska c.'), pa je treba bazo podrobno urediti ali pa uporabiti druge omenjene načine za prenos podatkov v prostor.

Za geokodiranje smo sprva uporabljali/testirali plačljivo storitev podjetja ESRI, nato pa smo razvili svoj sistem.

D) Vnos prostorskih koordinat

Ta primer uporabimo, kadar imamo le podatke o koordinatah, brez naslova ali identifikatorjev HS_MID in NA_MID. Deloma ga lahko uporabimo tudi pod točko A. Za gradivo, ki je zapisano v takšni obliki, se uporabi ukaz »*Add XY DATA*«. Po koncu uvoza dobimo datoteko z točkami v koordinatnem sistemu in pripadajočo preglednico.

Preglednica 19: Primer zapisa lokacije podatkov s koordinatami.

koordinata x	koordinata y	subjekt oz. vrsta funkcije	klasifikacija glede na raven centralnosti
12345,5	5678,9	Osnovna šola	5
88345,5	4278,5	Osnovna šola	5
35245,5	1278,9	Srednja šola	4

3. Združitev funkcij po posameznih naseljih

Zbrane funkcije se združi po naseljih. Za vsako od štirih ključnih funkcij (šolstvo, zdravstvo, javna uprava in sodstvo) se določi najvišjo stopnjo, ki jo ima katerakoli od ustanov posamezne funkcije. Tako dobimo zbirko funkcij po naseljih (po ena vrednost za vsako funkcijo; če funkcije v naselju ni, se določi stopnja 7). V tako pripravljeno zbirko dodamo podatke o številu prebivalcev ter pripravimo nov stolpec z opredelitvijo stopnje centralnosti naselja glede na število prebivalcev. Prav tako lahko na vsako naselje vežemo poljubno število ostalih funkcij, ki so v pomoč pri interpretaciji podatkov in opremljenosti posameznega naselja s funkcijami. V bazo vključimo tudi podatke o patentih, raziskovalcih in največjih izvoznikih.

Stopnjo posamezne funkcije v naselju smo v projektu pripravili s programom MS Excel,

enako pa to lahko storimo tudi z uporabo programa ArcGIS. Z ukazom Summarize lahko v programu ArcGIS Desktop naredimo preglednico, kjer je za vsako naselje izpisana najvišja stopnja funkcije, ki se pojavlja znotraj naselja (lahko se določi tudi najnižja stopnja, ki je prisotna). Preglednica se lahko prek identifikatorja naselij (NA_MID) poveže z datoteko naselij, kar omogoči, da se izdela karta, kjer je prikazana najvišja (ali najnižja) stopnja funkcije za posamezno naselje. Na tak način lahko datoteki naselij povežemo vse preglednice za vse funkcije. Končni videz preglednice je prikazan spodaj.	
4. Opredelitev stičnih naselij	
Skladno z metodologijo, navedeno v poglavju 5.1, se opredeli stična naselja. Zanja se pripravi preračune za skupno število prebivalcev, prav tako se združi funkcije in se upošteva najvišjo izmed funkcij v vseh naseljih stičnega naselja. Za stična naselja se pripravi stopnjo centralnosti glede na število prebivalcev.	
5. Izločitev naselij brez funkcij	
V obeh zbirkah – po posameznih in po stičnih naseljih izločimo naselja, ki niso sestavni del stičnih naselij in hkrati nimajo nobene funkcije. Prav tako izločimo stična naselja, ki nimajo funkcij. Natovsem naseljem z vsaj dvema funkcijama in naseljem, večjim od 500 prebivalcev in z minimalno eno funkcijo pripišemo status centralnega naselja.	
6. Izračun povprečja funkcij in skupne stopnje centralnosti	
Na podlagi podatkov za vse štiri funkcije izračunamo povprečno stopnjo centralnosti po funkcijah za vsako posamezno naselje oziroma stično naselje. Nato naredimo povprečje dobljene povprečne stopnje centralnosti po štirih funkcijah in stopnje glede na število prebivalcev. Tako dobimo skupno stopnjo centralnosti naselij.	
7. Opredelitev razkoraka v opremljenosti glede na število prebivalcev	
Od stopnje po številu prebivalcev pri vsakem naselju odštejemo povprečno stopnjo po funkcijah. Dobljena razlika nam pokaže, ali je naselje glede na število prebivalcev pod ali nad-opremljeno.	
8. Opredelitev somestij	
Na podlagi medsebojnega dopolnjevanja na področju posameznih funkcij (glej poglavje 5.2) določimo somestja. Pri tem mora imeti vsako v somestje vključeno naselje vsaj eno funkcijo z višjo stopnjo centralnosti od ostalih naselij, vključenih v somestje.	
9. Opredelitev funkcijskih zaledij središč prvih treh stopenj centralnosti	
Če obstajajo podatki o mobilnosti delovne sile, pripravimo matriko občin, v kateri opredelimo, kam se vizijo na delo prebivalci posamezne občine. Minimalen delež, ki ga upoštevamo, je 10 %. Na ta način lahko pripravimo karto z gravitacijskimi zaledji.	
10. Analiza dejavnikov konkurenčnosti centralnih naselij	
Na podlagi metodologije, opredeljene v poglavju 8.3 preučimo dejavnike konkurenčnosti centralnih naselij.	
11. Priprava kart in končnega poročila	
Na podlagi zbirk pripravimo končno poročilo in pripravimo karte.	

11.3 Morfološka in funkcijska opredelitev – preglednice

Preglednica 20: Razvrstitev naselij po skupnih stopnjah centralnih naselij.

šifra naselja	ime naselja	šifra občine	ime občine	stopnja centralnih naselij po velikosti	stopnja centralnih naselij po funkcijah	skupna stopnja centralnih naselij	razlika med rangom po funkcijah in rangom po velikosti
1. stopnja							
61011	Ljubljana	61	Ljubljana	1	1	1	0
70020	Maribor	70	Maribor	1	1.75	1.375	-0.75
2. stopnja							
11003	Celje	11	Celje	2	2.25	2.125	-0.25
50041	Koper/Capodistria	50	Koper/Capodistria	2	2.5	2.25	-0.5
85132	Novo mesto	85	Novo mesto	2	2.5	2.25	-0.5
52014	Kranj	52	Kranj	2	2.75	2.375	-0.75
3. stopnja							
96016	Ptuj	96	Ptuj	3	2.5	2.75	0.5
133024	Velenje	133	Velenje	2	3.75	2.875	-1.75
41007	Jesenice	41	Jesenice	3	3	3	0
80006	Murska Sobota	80	Murska Sobota	3	3.25	3.125	-0.25
84026	Nova Gorica	84	Nova Gorica	3	3.25	3.125	-0.25
129014	Trbovlje	129	Trbovlje	3	3.25	3.125	-0.25
112012	Slovenj Gradec	112	Slovenj Gradec	4	2.5	3.25	1.5
23010	Domžale	23	Domžale	3	3.75	3.375	-0.75
40004	Izola/Isola	40	Izola/Isola	3	3.75	3.375	-0.75
43023	Kamnik	43	Kamnik	3	3.75	3.375	-0.75
122051	Škofja Loka	122	Škofja Loka	3	3.75	3.375	-0.75

9012	Brežice	9	Brežice	4	3	3.5	1
54085	Krško	54	Krško	4	3	3.5	1
4. stopnja							
111048	Sežana	111	Sežana	4	3.25	3.625	0.75
36009	Idrija	36	Idrija	4	3.5	3.75	0.5
94021	Postojna	94	Postojna	4	3.5	3.75	0.5
128060	Tolmin	128	Tolmin	4	3.75	3.875	0.25
1001	Ajdovščina	1	Ajdovščina	4	3.75	3.875	0.25
17014	Črnomelj	17	Črnomelj	4	3.75	3.875	0.25
32017	Grosuplje	32	Grosuplje	4	3.75	3.875	0.25
38015	Ilirska Bistrica	38	Ilirska Bistrica	4	3.75	3.875	0.25
48047	Kočevje	48	Kočevje	4	3.75	3.875	0.25
60065	Litija	60	Litija	4	3.75	3.875	0.25
63034	Ljutomer	63	Ljutomer	4	3.75	3.875	0.25
102034	Radovljica	102	Radovljica	4	3.75	3.875	0.25
110081	Sevnica	110	Sevnica	4	3.75	3.875	0.25
113087	Slovenska Bistrica	113	Slovenska Bistrica	4	3.75	3.875	0.25
114036	Slovenske Konjice	114	Slovenske Konjice	4	3.75	3.875	0.25
120092	Šentjur	120	Šentjur	4	3.75	3.875	0.25
13009	Cerknica	13	Cerknica	4	4.25	4.125	-0.25
29006	Gornja Radgona	29	Gornja Radgona	4	4.25	4.125	-0.25
57029	Laško	57	Laško	4	4.25	4.125	-0.25
58025	Lenart v Slov. goricah	58	Lenart	4	4.25	4.125	-0.25
183001	Šempeter pri Gorici	183	Šempeter - Vrtojba	4	4.25	4.125	-0.25
90006	Piran/Pirano	90	Piran/Pirano	4	4.25	4.125	-0.25
3001	Bled	3	Bled	4	4.25	4.125	-0.25

103018	Ravne na Koroškem	103	Ravne na Koroškem	4	4.25	4.125	−0.25
130188	Trebnje	130	Trebnje	4	4.25	4.125	−0.25
140019	Vrhnika	140	Vrhnika	4	4.25	4.125	−0.25
190038	Žalec	190	Žalec	4	4.25	4.125	−0.25
142068	Zagorje ob Savi	142	Zagorje	4	4.5	4.25	−0.5
59017	Lendava/Lendva	59	Lendava/Lendva	5	3.75	4.375	1.25
108016	Ruše	108	Ruše	4	4.75	4.375	−0.75
25005	Dravograd	25	Dravograd	4	5	4.5	−1
34007	Hrastnik	34	Hrastnik	4	5	4.5	−1
64009	Logatec	64	Logatec	4	5	4.5	−1
73037	Metlika	73	Metlika	4	5	4.5	−1
87041	Ormož	87	Ormož	5	4	4.5	1
90002	Lucija/Lucia	90	Piran/Pirano	4	5	4.5	−1
104064	Ribnica	104	Ribnica	4	5	4.5	−1
106024	Rogaška Slatina	106	Rogaška Slatina	4	5	4.5	−1
131030	Tržič	131	Tržič	4	5	4.5	−1
5. stopnja							
186001	Trzin	186	Trzin	4	5.25	4.625	−1.25
213001	Ankaran/Ancarano	213	Ankaran/Ancarano	4	5.25	4.625	−1.25
71009	Medvode	71	Medvode	4	5.25	4.625	−1.25
124066	Šmarje pri Jelšah	124	Šmarje pri Jelšah	5	4.25	4.625	0.75
72003	Mengeš	72	Mengeš	4	5.5	4.75	−1.5
117008	Šenčur	117	Šenčur	4	5.5	4.75	−1.5
74003	Mežica	74	Mežica	4	5.5	4.75	−1.5
175009	Prevalje	175	Prevalje	4	5.5	4.75	−1.5
146029	Železniki	146	Železniki	4	5.5	4.75	−1.5
147017	Žiri	147	Žiri	4	5.5	4.75	−1.5

169003	Miklavž na Dravskem polju	169	Miklavž na Dravskem polju	4	5.5	4.75	-1.5
39032	Ivančna Gorica	39	Ivančna Gorica	5	4.75	4.875	0.25
127012	Štore	127	Štore	5	5	5	0
139061	Vojnik	139	Vojnik	5	5	5	0
100014	Radenci	100	Radenci	5	5	5	0
82005	Naklo	82	Naklo	5	5	5	0
8001	Brezovica pri Ljubljani	8	Brezovica	4	6	5	-2
84039	Solkan	84	Nova Gorica	4	6	5	-2
81003	Muta	81	Muta	5	5	5	0
101004	Radlje ob Dravi	101	Radlje ob Dravi	5	5	5	0
144020	Zreče	144	Zreče	5	5	5	0
99015	Radeče	99	Radeče	5	5.25	5.125	-0.25
79009	Mozirje	79	Mozirje	5	5.25	5.125	-0.25
4002	Bohinjska Bistrica	4	Bohinj	5	5.25	5.125	-0.25
136018	Vipava	136	Vipava	5	5.5	5.25	-0.5
53004	Kranjska Gora	53	Kranjska Gora	5	5.5	5.25	-0.5
12005	Cerklje na Gorenjskem	12	Cerklje na Gorenjskem	5	5.5	5.25	-0.5
37005	Ig	37	Ig	5	5.5	5.25	-0.5
2001	Beltinci	2	Beltinci	5	5.5	5.25	-0.5
84037	Rožna Dolina	84	Nova Gorica	6	4.5	5.25	1.5
91018	Pivka	91	Pivka	5	5.5	5.25	-0.5
141005	Vuzenica	141	Vuzenica	5	5.5	5.25	-0.5
16002	Črna na Koroškem	16	Črna na Koroškem	5	5.5	5.25	-0.5
126009	Šoštanj	126	Šoštanj	5	5.5	5.25	-0.5
5001	Borovnica	5	Borovnica	5	5.5	5.25	-0.5
173007	Polzela	173	Polzela	5	5.5	5.25	-0.5

174006	Prebold	174	Prebold	5	5.5	5.25	−0.5
118015	Šentilj v Slov. goricah	118	Šentilj	5	5.5	5.25	−0.5
167003	Lovrenc na Pohorju	167	Lovrenc na Pohorju	5	5.5	5.25	−0.5
123009	Lavrica	123	Škofljica	4	6.75	5.375	−2.75
90007	Portorož/Portorose	90	Piran/Pirano	5	5.75	5.375	−0.75
109044	Semič	109	Semič	5	6	5.5	−1
23026	Preserje pri Radomljah	23	Domžale	5	6	5.5	−1
54138	Senovo	54	Krško	5	6	5.5	−1
14003	Cerkno	14	Cerkno	5	6	5.5	−1
50022	Dekani	50	Koper/Capodistria	5	6	5.5	−1
86001	Odranci	86	Odranci	5	6	5.5	−1
123015	Škofljica	123	Škofljica	5	6	5.5	−1
201004	Renče	201	Renče - Vogrsko	5	6	5.5	−1
203009	Straža	203	Straža	5	6	5.5	−1
76005	Mislinja	76	Mislinja	5	6	5.5	−1
6002	Bovec	6	Bovec	5	6	5.5	−1
70018	Limbuš	70	Maribor	5	6	5.5	−1
98010	Rače	98	Rače - Fram	5	6	5.5	−1
160012	Spodnje Hoče	160	Hoče - Slivnica	5	6	5.5	−1
6. stopnja							
8007	Notranje Gorice	8	Brezovica	5	6.25	5.625	−1.25
83006	Nazarje	83	Nazarje	6	5.25	5.625	0.75
89013	Pesnica pri Mariboru	89	Pesnica	6	5.25	5.625	0.75
13045	Rakek	13	Cerknica	5	6.5	5.75	−1.5
119046	Šentjernej	119	Šentjernej	6	5.5	5.75	0.5

46010	Kobarid	46	Kobarid	6	5.5	5.75	0.5
65045	Stari trg pri Ložu	65	Loška dolina	6	5.5	5.75	0.5
23007	Dob	23	Domžale	5	6.5	5.75	-1.5
77019	Moravče	77	Moravče	6	5.5	5.75	0.5
39105	Šentvid pri Stični	39	Ivančna Gorica	6	5.5	5.75	0.5
20023	Videm	20	Dobrepolje	6	5.5	5.75	0.5
164005	Komenda	164	Komenda	6	5.5	5.75	0.5
95010	Preddvor	95	Preddvor	6	5.5	5.75	0.5
197016	Kostanjevica na Krki	197	Kostanjevica na Krki	6	5.5	5.75	0.5
156001	Dobrovnik/Dobronak	156	Dobrovnik/Dobronak	6	5.5	5.75	0.5
132004	Turnišče	132	Turnišče	6	5.5	5.75	0.5
21007	Dobrova	21	Dobrova - Polhov Gradec	6	5.5	5.75	0.5
162001	Horjul	162	Horjul	6	5.5	5.75	0.5
134083	Velike Lašče	134	Velike Lašče	6	5.5	5.75	0.5
8015	Vnanje Gorice	8	Brezovica	5	6.5	5.75	-1.5
188003	Veržej	188	Veržej	6	5.5	5.75	0.5
30004	Gornji Grad	30	Gornji Grad	6	5.5	5.75	0.5
62002	Ljubno ob Savinji	62	Ljubno	6	5.5	5.75	0.5
97017	Puconci	97	Puconci	6	5.5	5.75	0.5
44010	Kanal	44	Kanal	6	5.5	5.75	0.5
157007	Dolenjske Toplice	157	Dolenjske Toplice	6	5.5	5.75	0.5
170020	Mirna Peč	170	Mirna Peč	6	5.5	5.75	0.5
193050	Žužemberk	193	Žužemberk	6	5.5	5.75	0.5
24003	Dornava	24	Dornava	6	5.5	5.75	0.5
28007	Gorišnica	28	Gorišnica	6	5.5	5.75	0.5
45004	Kidričevo	45	Kidričevo	6	5.5	5.75	0.5

102017	Lesce	102	Radovljica	5	6.5	5.75	-1.5
179018	Sodražica	179	Sodražica	6	5.5	5.75	0.5
19005	Divača	19	Divača	6	5.5	5.75	0.5
111009	Dutovlje	111	Sežana	6	5.5	5.75	0.5
49017	Komen	49	Komen	6	5.5	5.75	0.5
171013	Oplotnica	171	Oplotnica	6	5.5	5.75	0.5
137008	Vitanje	137	Vitanje	6	5.5	5.75	0.5
27019	Gorenja vas	27	Gorenja vas - Poljane	6	5.5	5.75	0.5
51010	Kozje	51	Kozje	6	5.5	5.75	0.5
92018	Podčetrtek	92	Podčetrtek	6	5.5	5.75	0.5
107005	Rogatec	107	Rogatec	6	5.5	5.75	0.5
212001	Mirna	212	Mirna	6	5.5	5.75	0.5
199027	Mokronog	199	Mokronog - Trebelno	6	5.5	5.75	0.5
131001	Bistrica pri Trziču	131	Tržič	5	6.5	5.75	-1.5
125009	Šmartno ob Paki	125	Šmartno ob Paki	6	5.5	5.75	0.5
208002	Log pri Brezovici	208	Log - Dragomer	5	6.5	5.75	-1.5
190029	Šempeter v Savinjski Dolini	190	Žalec	5	6.5	5.75	-1.5
189013	Vransko	189	Vransko	6	5.5	5.75	0.5
70015	Kamnica	70	Maribor	5	6.5	5.75	-1.5
55009	Plintovec	55	Kungota	6	5.5	5.75	0.5
178005	Selnica ob Dravi	178	Selnica ob Dravi	6	5.5	5.75	0.5
41022	Koroška Bela	41	Jesenice	5	6.5	5.75	-1.5
23031	Rodica	23	Domžale	6	5.75	5.875	0.25
32048	Šmarje - Sap	32	Grosuplje	5	6.75	5.875	-1.75
50087	Sv. Anton	50	Koper/Capodistria	5	6.75	5.875	-1.75
163002	Zgornje Jezersko	163	Jezersko	6	5.75	5.875	0.25
8014	Rakitna	8	Brezovica	6	5.75	5.875	0.25

183002	Vrtojba	183	Šempeter - Vrtojba	5	6.75	5.875	-1.75
102001	Begunje na Gorenjskem	102	Radovljica	6	5.75	5.875	0.25
126010	Topolšica	126	Šoštanj	6	5.75	5.875	0.25
142024	Kisovec	142	Zagorje	5	6.75	5.875	-1.75
160006	Pivola	160	Hoče - Slivnica	6	5.75	5.875	0.25
26008	Zgornji Duplek	26	Duplek	5	6.75	5.875	-1.75
9004	Bizeljsko	9	Brežice	6	6	6	0
155002	Dobrna	155	Dobrna	6	6	6	0
195001	Apače	195	Apače	6	6	6	0
39128	Višnja Gora	39	Ivančna Gorica	6	6	6	0
38033	Podgrad	38	Ilirska Bistrica	6	6	6	0
53006	Mojstrana	53	Kranjska Gora	6	6	6	0
52007	Golnik	52	Kranj	6	6	6	0
82010	Strahinj	82	Naklo	6	6	6	0
148001	Benedikt	148	Benedikt	6	6	6	0
204005	Sv. Trojica v Slov. goricah	204	Sv. Trojica v Slov. goricah	6	6	6	0
15002	Črenšovci	15	Črenšovci	6	6	6	0
47001	Kobilje	47	Kobilje	6	6	6	0
187003	Velika Polana	187	Velika Polana	6	6	6	0
194044	Šmartno pri Litiji	194	Šmartno pri Litiji	6	6	6	0
21025	Polhov Gradec	21	Dobrova - Polhov Gradec	6	6	6	0
158002	Grad	158	Grad	6	6	6	0
84005	Branik	84	Nova Gorica	6	6	6	0
44005	Deskle	44	Kanal	6	6	6	0
75007	Miren	75	Miren - Kostanjevica	6	6	6	0
202004	Središče ob Dravi	202	Središče ob Dravi	6	6	6	0

90009	Sečovelje/Siccirole	90	Piran/Pirano	6	6	6	0
94023	Prestranek	94	Postojna	6	6	6	0
69013	Majšperk	69	Majšperk	6	6	6	0
110040	Krmelj	110	Sevnica	6	6	6	0
35010	Hrpelje	35	Hrpelje - Kozina	6	6	6	0
200013	Poljčane	200	Poljčane	6	6	6	0
114021	Loče	114	Slovenske Konjice	6	6	6	0
128040	Podbrdo	128	Tolmin	6	6	6	0
208001	Dragomer	208	Log - Dragomer	6	6	6	0
142017	Izlake	142	Zagorje	6	6	6	0
190019	Petrovče	190	Žalec	6	6	6	0
98002	Fram	98	Rače - Fram	6	6	6	0
70019	Malečnik	70	Maribor	6	6	6	0
115006	Starše	115	Starše	6	6	6	0
118010	Sladki Vrh	118	Šentilj	6	6	6	0
34005	Dol pri Hrastniku	34	Hrastnik	6	6.25	6.125	-0.25
22004	Dolsko	22	Dol pri Ljubljani	6	6.25	6.125	-0.25
8005	Jezero	8	Brezovica	6	6.25	6.125	-0.25
209006	Rečica ob Savinji	209	Rečica ob Savinji	6	6.25	6.125	-0.25
3014	Ribno	3	Bled	6	6.25	6.125	-0.25
110046	Loka pri Zidanem Mostu	110	Sevnica	6	6.25	6.125	-0.25
113123	Zgornja Polskava	113	Slovenska Bistrica	6	6.25	6.125	-0.25
122038	Reteče	122	Škofja Loka	6	6.25	6.125	-0.25
1007	Col	1	Ajdovščina	6	6.5	6.25	-0.5
9028	Dobova	9	Brežice	6	6.5	6.25	-0.5
11012	Ljubečna	11	Celje	6	6.5	6.25	-0.5
11037	Zadobrova	11	Celje	6	6.5	6.25	-0.5

23011	Dragomelj	23	Domžale	6	6.5	6.25	−0.5
36002	Črni Vrh	36	Idrija	6	6.5	6.25	−0.5
36027	Spodnja Idrija	36	Idrija	6	6.5	6.25	−0.5
192009	Zabreznica	192	Žirovnica	6	6.5	6.25	−0.5
50035	Hrvatini/Crevatini	50	Koper/Capodistria	6	6.5	6.25	−0.5
50040	Kolomban/Colombano	50	Koper/Capodistria	6	6.5	6.25	−0.5
50054	Marezige	50	Koper/Capodistria	6	6.5	6.25	−0.5
50084	Spodnje Škofije	50	Koper/Capodistria	6	6.5	6.25	−0.5
50091	Šmarje	50	Koper/Capodistria	6	6.5	6.25	−0.5
50070	Prade/Prade	50	Koper/Capodistria	6	6.5	6.25	−0.5
52029	Predoslje	52	Kranj	6	6.5	6.25	−0.5
12030	Zgornji Brnik	12	Cerklje na Gorenjskem	6	6.5	6.25	−0.5
54009	Brestanica	54	Krško	6	6.5	6.25	−0.5
54087	Leskovec pri Krškem	54	Krško	6	6.5	6.25	−0.5
57055	Rimske Toplice	57	Laško	6	6.5	6.25	−0.5
153004	Cerkvenjak	153	Cerkvenjak	7	5.5	6.25	1.5
58044	Spodnja Voličina	58	Lenart	6	6.5	6.25	−0.5
181008	Sv. Ana v Slov. Goricah	181	Sveta Ana	7	5.5	6.25	1.5
22014	Videm	22	Dol pri Ljubljani	6	6.5	6.25	−0.5
71015	Smlednik	71	Medvode	6	6.5	6.25	−0.5
71030	Zgornje Pirniče	71	Medvode	6	6.5	6.25	−0.5
166011	Križevci pri Ljutomeru	166	Križevci	7	5.5	6.25	1.5
63058	Stročja vas	63	Ljutomer	6	6.5	6.25	−0.5
176004	Šafarsko	176	Razkrižje	7	5.5	6.25	1.5
64016	Rovte	64	Logatec	6	6.5	6.25	−0.5

67004	Luče	67	Luče	7	5.5	6.25	1.5
80001	Bakovci	80	Murska Sobota	6	6.5	6.25	-0.5
78003	Bogojina	78	Moravske Toplice	6	6.5	6.25	-0.5
152001	Cankova	152	Cankova	7	5.5	6.25	1.5
78015	Martjanci	78	Moravske Toplice	6	6.5	6.25	-0.5
78017	Moravske Toplice	78	Moravske Toplice	6	6.5	6.25	-0.5
10017	Tišina	10	Tišina	7	5.5	6.25	1.5
84011	Dornberk	84	Nova Gorica	6	6.5	6.25	-0.5
84043	Šempas	84	Nova Gorica	6	6.5	6.25	-0.5
85138	Otočec	85	Novo mesto	6	6.5	6.25	-0.5
121030	Škocjan	121	Škocjan	7	5.5	6.25	1.5
206020	Šmarjeta	206	Šmarješke Toplice	7	5.5	6.25	1.5
90008	Seča/Sezza	90	Piran/Pirano	6	6.5	6.25	-0.5
90010	Strunjan/Strugnano	90	Piran/Pirano	6	6.5	6.25	-0.5
196002	Cirkulane	196	Cirkulane	7	5.5	6.25	1.5
42007	Juršinci	42	Juršinci	7	5.5	6.25	1.5
168003	Markovci	168	Markovci	7	5.5	6.25	1.5
135040	Videm pri Ptuj	135	Videm	7	5.5	6.25	1.5
159007	Zgornja Hajdina	159	Hajdina	6	6.5	6.25	-0.5
66004	Hrib - Loški Potok	66	Loški potok	7	5.5	6.25	1.5
112009	Podgorje	112	Slovenj Gradec	6	6.5	6.25	-0.5
112015	Šmartno pri Slovenj Gradcu	112	Slovenj Gradec	6	6.5	6.25	-0.5
113011	Črešnjevec	113	Slovenska Bistrica	6	6.5	6.25	-0.5
113022	Gaj	113	Slovenska Bistrica	6	6.5	6.25	-0.5
198004	Makole	198	Makole	7	5.5	6.25	1.5
113092	Spodnja Polskava	113	Slovenska Bistrica	6	6.5	6.25	-0.5

200015	Spodnje Poljčane	200	Poljčane	6	6.5	6.25	−0.5
200018	Zgornje Poljčane	200	Poljčane	6	6.5	6.25	−0.5
120022	Gorica pri Slivnici	120	Šentjur	6	6.5	6.25	−0.5
122047	Sv. Duh	122	Škofja Loka	6	6.5	6.25	−0.5
149001	Bistrica ob Sotli	149	Bistrica ob Sotli	7	5.5	6.25	1.5
131014	Križe	131	Tržič	6	6.5	6.25	−0.5
126003	Florjan	126	Šoštanj	6	6.5	6.25	−0.5
190008	Griže	190	Žalec	6	6.5	6.25	−0.5
70002	Bresternica	70	Maribor	6	6.5	6.25	−0.5
160010	Slivnica pri Mariboru	160	Hoče - Slivnica	6	6.5	6.25	−0.5
1005	Budanje	1	Ajdovščina	6	6.75	6.375	−0.75
1020	Lokavec	1	Ajdovščina	6	6.75	6.375	−0.75
136019	Vrhopolje	136	Vipava	6	6.75	6.375	−0.75
13003	Begunje pri Cerknici	13	Cerknica	6	6.75	6.375	−0.75
13059	Unec	13	Cerknica	6	6.75	6.375	−0.75
23016	Ihan	23	Domžale	6	6.75	6.375	−0.75
23020	Krtina	23	Domžale	6	6.75	6.375	−0.75
25002	Črneče	25	Dravograd	6	6.75	6.375	−0.75
32039	Polica	32	Grosuplje	6	6.75	6.375	−0.75
39100	Stična	39	Ivančna Gorica	6	6.75	6.375	−0.75
36004	Godovič	36	Idrija	6	6.75	6.375	−0.75
40006	Korte	40	Izola/Isola	6	6.75	6.375	−0.75
41001	Blejska Dobrava	41	Jesenice	6	6.75	6.375	−0.75
164009	Moste	164	Komenda	6	6.75	6.375	−0.75
50006	Bertoki/Bertocchi	50	Koper/Capodistria	6	6.75	6.375	−0.75
82007	Podbrezje	82	Naklo	6	6.75	6.375	−0.75

82009	Spodnje Duplje	82	Naklo	6	6.75	6.375	-0.75
117009	Trboje	117	Šenčur	6	6.75	6.375	-0.75
52045	Zgornja Besnica	52	Kranj	6	6.75	6.375	-0.75
59010	Gaberje/Gyertyanos	59	Lendava/Lendva	6	6.75	6.375	-0.75
60056	Kresnice	60	Litija	6	6.75	6.375	-0.75
22013	Senožeti	22	Dol pri Ljubljani	6	6.75	6.375	-0.75
37003	Golo	37	Ig	6	6.75	6.375	-0.75
64004	Hotedršica	64	Logatec	6	6.75	6.375	-0.75
30001	Bočna	30	Gornji Grad	6	6.75	6.375	-0.75
2003	Dokležovje	2	Beltinci	6	6.75	6.375	-0.75
80003	Krog	80	Murska Sobota	6	6.75	6.375	-0.75
75001	Bilje	75	Miren - Kostanjevica	6	6.75	6.375	-0.75
84014	Grgar	84	Nova Gorica	6	6.75	6.375	-0.75
84033	Prvačina	84	Nova Gorica	6	6.75	6.375	-0.75
201005	Vogrsko	201	Renče - Vogrsko	6	6.75	6.375	-0.75
87045	Podgorci	87	Ormož	6	6.75	6.375	-0.75
94020	Planina	94	Postojna	6	6.75	6.375	-0.75
45006	Lovrenc na Dravskem polju	45	Kidričevo	6	6.75	6.375	-0.75
185006	Trnovska vas	185	Trnovska vas	7	5.75	6.375	1.25
182007	Vitomarci	182	Sveti Andraž v Slovenskih goricah	7	5.75	6.375	1.25
101012	Vuhred	101	Radlje ob Dravi	6	6.75	6.375	-0.75
3003	Bohinjska Bela	3	Bled	6	6.75	6.375	-0.75
4019	Srednja vas v Bohinju	4	Bohinj	6	6.75	6.375	-0.75
103009	Kotlje	103	Ravne na Koroškem	6	6.75	6.375	-0.75
175006	Leše	175	Prevalje	6	6.75	6.375	-0.75

104013	Dolenja vas	104	Ribnica	6	6.75	6.375	−0.75
111028	Lokev	111	Sežana	6	6.75	6.375	−0.75
19026	Senožeče	19	Divača	6	6.75	6.375	−0.75
112008	Pameče	112	Slovenj Gradec	6	6.75	6.375	−0.75
113075	Pragersko	113	Slovenska Bistrica	6	6.75	6.375	−0.75
114048	Tepanje	114	Slovenske Konjice	6	6.75	6.375	−0.75
114057	Žiče	114	Slovenske Konjice	6	6.75	6.375	−0.75
120072	Proseniško	120	Šentjur	6	6.75	6.375	−0.75
146015	Selca	146	Železniki	6	6.75	6.375	−0.75
128066	Volče	128	Tolmin	6	6.75	6.375	−0.75
131013	Kovor	131	Tržič	6	6.75	6.375	−0.75
131020	Podljubelj	131	Tržič	6	6.75	6.375	−0.75
133021	Škale	133	Velenje	6	6.75	6.375	−0.75
140001	Bevke	140	Vrhnika	6	6.75	6.375	−0.75
173001	Andraž nad Polzelo	173	Polzela	6	6.75	6.375	−0.75
190006	Galicija	190	Žalec	6	6.75	6.375	−0.75
190007	Gotovlje	190	Žalec	6	6.75	6.375	−0.75
151007	Letuš	151	Braslovče	6	6.75	6.375	−0.75
190013	Liboje	190	Žalec	6	6.75	6.375	−0.75
169001	Dobrovce	169	Miklavž na Dravskem polju	6	6.75	6.375	−0.75
26002	Dvorjane	26	Duplek	6	6.75	6.375	−0.75
70032	Razvanje	70	Maribor	6	6.75	6.375	−0.75
118001	Ceršak	118	Šentilj	6	6.75	6.375	−0.75
55002	Gradiška	55	Kungota	6	6.75	6.375	−0.75
118020	Zgornja Velka	118	Šentilj	6	6.75	6.375	−0.75
30008	Nova Štifta	30	Gornji Grad	6	6.75	6.375	−0.75

9073	Pišece	9	Brežice	7	6	6.5	1
150021	Nova vas	150	Bloke	7	6	6.5	1
68023	Lukovica pri Domžalah	68	Lukovica	7	6	6.5	1
116025	Sveti Jurij ob Ščavnici	116	Sveti Jurij	7	6	6.5	1
38021	Knežak	38	Ilirska Bistrica	7	6	6.5	1
50030	Gračiče	50	Koper/Capodistria	7	6	6.5	1
57085	Zidani Most	57	Laško	7	6	6.5	1
210001	Jurovski Dol	210	Sveti Jurij v Slov. goricah	7	6	6.5	1
60020	Gabrovka	60	Litija	7	6	6.5	1
61001	Besnica	61	Ljubljana	7	6	6.5	1
63037	Mala Nedelja	63	Ljutomer	7	6	6.5	1
31003	Gornji Petrovci	31	Gornji Petrovci	7	6	6.5	1
56007	Kuzma	56	Kuzma	7	6	6.5	1
78021	Prosenjakovci/Part osfalva	78	Moravske Toplice	7	6	6.5	1
33008	Šalovci	33	Šalovci	7	6	6.5	1
84009	Čepovan	84	Nova Gorica	7	6	6.5	1
7010	Dobrovo	7	Brda	7	6	6.5	1
193031	Prevole	193	Žužemberk	7	6	6.5	1
205015	Sveti Tomaž	205	Sveti Tomaž	7	6	6.5	1
143004	Goričak	143	Zavrč	7	6	6.5	1
172006	Podlehnik	172	Podlehnik	7	6	6.5	1
191005	Žetale	191	Žetale	7	6	6.5	1
177003	Ribnica na Pohorju	177	Ribnica na Pohorju	7	6	6.5	1
207011	Zgornje Gorje	207	Gorje	7	6	6.5	1
113104	Šmartno na Pohorju	113	Slovenska Bistrica	7	6	6.5	1

154002	Dobje pri Planini	154	Dobje	7	6	6.5	1
120055	Planina pri Sevnici	120	Šentjur	7	6	6.5	1
211017	Šentrupert	211	Šentrupert	7	6	6.5	1
39134	Zagradec	39	Ivančna Gorica	7	6.25	6.625	0.75
48048	Kočevska Reka	48	Kočevje	7	6.25	6.625	0.75
88010	Osilnica	88	Osilnica	7	6.25	6.625	0.75
60015	Dole pri Litiji	60	Litija	7	6.25	6.625	0.75
180004	Solčava	180	Solčava	7	6.25	6.625	0.75
161001	Hodoš/Hodos	161	Hodoš/Hodos	7	6.25	6.625	0.75
105005	Pertoča	105	Rogašovci	7	6.25	6.625	0.75
201001	Bukovica	201	Renče - Vogrsko	7	6.25	6.625	0.75
75004	Kostanjevica na Krasu	75	Miren - Kostanjevica	7	6.25	6.625	0.75
135044	Zgornji Leskovec	135	Videm	7	6.25	6.625	0.75
184007	Tabor	184	Tabor	7	6.25	6.625	0.75
89012	Pernica	89	Pesnica	7	6.25	6.625	0.75

Stična naselja

Preglednica 21: Razvrstitev stičnih naselij po skupnih stopnjah centralnih naselij.

šifra naselja	ime naselja	šifra občine	ime občine	šifra stičnih naselij	število naselij	stopnja centralnih naselij po velikosti	stopnja centralnih naselij po funkcijah	skupna stopnja centralnih naselij	razlika med rangom po funkcijah in rangom po velikosti
1. stopnja									
61011	Ljubljana	61	Ljubljana	0	0	1	1	1	0
70020	Maribor	70	Maribor	32	6	1	1.75	1.375	-0.75
2. stopnja									
11003	Celje	11	Celje	0	0	2	2.25	2.125	-0.25
84026	Nova Gorica	84_183	Nova Gorica_Šempeter - Vrtojba	186	7	2	2.25	2.125	-0.25
50041	Koper/Capodistria	50	Koper/Capodistria	0	0	2	2.5	2.25	-0.5
85132	Novo mesto	85	Novo mesto	0	0	2	2.5	2.25	-0.5
52014	Kranj	52	Kranj	121	10	2	2.75	2.375	-0.75
3. stopnja									
23010	Domžale/Kamnik	23_43	Domžale_Kamnik	145	22	2	3.5	2.75	-1.5
133024	Velenje	133	Velenje	0	0	2	3.75	2.875	-1.75
96016	Ptuj	96	Ptuj	0	0	3	2.5	2.75	0.5
41007	Jesenice	41	Jesenice	57	4	3	3	3	0
80006	Murska Sobota	80	Murska Sobota	5	3	3	3.25	3.125	-0.25
129014	Trbovlje	129	Trbovlje	135	2	3	3.25	3.125	-0.25
90006	Piran/Pirano	90	Piran/Pirano	237	3	3	3.5	3.25	-0.5
40004	Izola/Isola	40	Izola/Isola	231	2	3	3.75	3.375	-0.75

122051	Škofja Loka	122	Škofja Loka	131	14	3	3.75	3.375	-0.75
103018	Ravne na Koroškem	103_17 5	Ravne na Koroškem_ Prevalje	315	4	3	4.25	3.625	-1.25
140019	Vrhnika	140	Vrhnika	172	3	3	4.25	3.625	-1.25
131030	Tržič	131	Tržič	82	8	3	5	4	-2
112012	Slovenj Gradec	112	Slovenj Gradec	0	0	4	2.5	3.25	1.5
9012	Brežice	9	Brežice	0	0	4	3	3.5	1
54085	Krško	54	Krško	312	2	4	3	3.5	1
4. stopnja									
111048	Sežana	111	Sežana	0	0	4	3.25	3.625	0.75
36009	Idrija	36	Idrija	0	0	4	3.5	3.75	0.5
94021	Postojna	94	Postojna	0	0	4	3.5	3.75	0.5
128060	Tolmin	128	Tolmin	129	2	4	3.75	3.875	0.25
1001	Ajdovščina	1	Ajdovščina	201	3	4	3.75	3.875	0.25
17014	Črnomelj	17	Črnomelj	226	2	4	3.75	3.875	0.25
32017	Grosuplje	32	Grosuplje	179	2	4	3.75	3.875	0.25
38015	Ilirska Bistrica	38	Ilirska Bistrica	0	0	4	3.75	3.875	0.25
48047	Kočevje	48	Kočevje	222	2	4	3.75	3.875	0.25
59017	Lendava/Lendva	59	Lendava/Lendva	23	3	4	3.75	3.875	0.25
60065	Litija	60_194	Litija_Šmartno pri Litiji	157	2	4	3.75	3.875	0.25
63034	Ljutomer	63	Ljutomer	0	0	4	3.75	3.875	0.25
102034	Radovljica	102	Radovljica	81	2	4	3.75	3.875	0.25
110081	Sevnica	110	Sevnica	164	2	4	3.75	3.875	0.25
113087	Slovenska Bistrica	113	Slovenska Bistrica	0	0	4	3.75	3.875	0.25
114036	Slovenske Konjice	114	Slovenske Konjice	0	0	4	3.75	3.875	0.25
120092	Šentjur	120	Šentjur	0	0	4	3.75	3.875	0.25
3001	Bled	3	Bled	0	0	4	4.25	4.125	-0.25
13009	Cerknica	13	Cerknica	0	0	4	4.25	4.125	-0.25

29006	Gornja Radgona	29	Gornja Radgona	2	2	4	4.25	4.125	-0.25
57029	Laško	57	Laško	0	0	4	4.25	4.125	-0.25
58025	Lenart v Slov. goricah	58	Lenart	0	0	4	4.25	4.125	-0.25
130188	Trebnje	130	Trebnje	308	4	4	4.25	4.125	-0.25
190038	Žalec	190	Žalec	108	4	4	4.25	4.125	-0.25
142068	Zagorje ob Savi	142	Zagorje ob Savi	142	3	4	4.5	4.25	-0.5
108016	Ruše	108	Ruše	0	0	4	4.75	4.375	-0.75
25005	Dravograd	25	Dravograd	316	2	4	5	4.5	-1
34007	Hrastnik	34	Hrastnik	0	0	4	5	4.5	-1
64009	Logatec	64	Logatec	0	0	4	5	4.5	-1
73037	Metlika	73	Metlika	0	0	4	5	4.5	-1
81003	Muta	81_141	Muta	15	2	4	5	4.5	-1
104064	Ribnica	104	Ribnica	214	2	4	5	4.5	-1
106024	Rogaška Slatina	106	Rogaška Slatina	116	3	4	5	4.5	-1
213001	Ankaran/ Ancarano	50_213	Koper/Capodistria_ Ancarano	224	2	4	5	4.5	-1
5. stopnja									
71009	Medvode	71	Medvode	141	7	4	5.25	4.625	-1.25
186001	Trzin	186	Trzin	0	0	4	5.25	4.625	-1.25
8001	Brezovica pri Ljubljani	8	Brezovica	168	5	4	5.5	4.75	-1.5
26005	Spodnji Duplek	26	Duplek	321	2	4	5.5	4.75	-1.5
72003	Mengeš	72	Mengeš	0	0	4	5.5	4.75	-1.5
74003	Mežica	74	Mežica	0	0	4	5.5	4.75	-1.5
117008	Šenčur	117	Šenčur	109	2	4	5.5	4.75	-1.5
146029	Železniki	146	Železniki	0	0	4	5.5	4.75	-1.5
147017	Žiri	147	Žiri	0	0	4	5.5	4.75	-1.5
164005	Komenda	164	Komenda	127	7	4	5.5	4.75	-1.5
169003	Miklavž na Dravskem	169_16	Miklavž na Dravskem	45	2	4	5.5	4.75	-1.5

	polju	0	polju_Hoče - Slivnica						
173007	Polzela	173_15 1	Polzela_Braslovče	102	4	4	5.5	4.75	-1.5
50022	Dekani	50	Koper/Capodistria	228	6	4	6	5	-2
98010	Rače	98_160	Rače - Fram_Hoče - Slivnica	51	5	4	6	5	-2
123015	Škofljica	123	Škofljica	169	2	4	6	5	-2
87041	Ormož	87	Ormož	60	2	5	3.5	4.25	1.5
124066	Šmarje pri Jelšah	124	Šmarje pri Jelšah	0	0	5	4.25	4.625	0.75
39032	Ivančna Gorica	39	Ivančna Gorica	0	0	5	4.75	4.875	0.25
80009	Rakičan	80	Murska Sobota	0	0	5	4.75	4.875	0.25
82005	Naklo	82	Naklo	97	3	5	5	5	0
100014	Radenci	100	Radenci	0	0	5	5	5	0
101004	Radlje ob Dravi	101	Radlje ob Dravi	0	0	5	5	5	0
127012	Štore	127	Štore	0	0	5	5	5	0
139061	Vojnik	139	Vojnik	314	2	5	5	5	0
144020	Zreče	144	Zreče	0	0	5	5	5	0
4002	Bohinjska Bistrica	4	Bohinj	0	0	5	5.25	5.125	-0.25
79009	Mozirje	79	Mozirje	0	0	5	5.25	5.125	-0.25
99015	Radeče	99	Radeče	0	0	5	5.25	5.125	-0.25
2001	Beltinci	2	Beltinci	0	0	5	5.5	5.25	-0.5
119046	Šentjernej	119	Šentjernej	309	2	5	5.5	5.25	-0.5
5001	Borovnica	5	Borovnica	0	0	5	5.5	5.25	-0.5
12005	Cerklje na Gorenjskem	12	Cerklje na Gorenjskem	106	3	5	5.5	5.25	-0.5
16002	Črna na Koroškem	16	Črna na Koroškem	0	0	5	5.5	5.25	-0.5
24003	Dornava	24	Dornava	327	2	5	5.5	5.25	-0.5
37005	Ig	37	Ig	0	0	5	5.5	5.25	-0.5
53004	Kranjska Gora	53	Kranjska Gora	0	0	5	5.5	5.25	-0.5
54138	Senovo	54	Krško	0	0	5	5.5	5.25	-0.5

91018	Pivka	91	Pivka	0	0	5	5.5	5.25	-0.5
118015	Šentilj v Slov. goricah	118	Šentilj	0	0	5	5.5	5.25	-0.5
126009	Šoštanj	126	Šoštanj	0	0	5	5.5	5.25	-0.5
136018	Vipava	136	Vipava	0	0	5	5.5	5.25	-0.5
138014	Vodice	138	Vodice	0	0	5	5.5	5.25	-0.5
167003	Lovrenc na Pohorju	167	Lovrenc na Pohorju	0	0	5	5.5	5.25	-0.5
174006	Prebold	174	Prebold	111	2	5	5.5	5.25	-0.5
192010	Žirovnica	192	Žirovnica	64	5	5	5.5	5.25	-0.5
200013	Poljčane	200	Poljčane	319	2	5	5.5	5.25	-0.5
203009	Straža	203	Straža	211	3	5	5.5	5.25	-0.5
6002	Bovec	6	Bovec	0	0	5	6	5.5	-1
14003	Cerkno	14	Cerkno	0	0	5	6	5.5	-1
75007	Miren	75	Miren - Kostanjevica	193	2	5	6	5.5	-1
76005	Mislinja	76	Mislinja	0	0	5	6	5.5	-1
86001	Odranci	86	Odranci	0	0	5	6	5.5	-1
109044	Semič	109	Semič	0	0	5	6	5.5	-1
160012	Spodnje Hoče	160	Hoče - Slivnica	0	0	5	6	5.5	-1
201004	Renče	201	Renče - Vogrsko	0	0	5	6	5.5	-1
207011	Zgornje Gorje	207	Gorje	69	5	5	6	5.5	-1
6. stopnja									
113123	Zgornja Polskava	113	Slovenska Bistrica	58	2	5	6.25	5.625	-1.25
13045	Rakek	13	Cerknica	0	0	5	6.5	5.75	-1.5
50084	Spodnje Škofije	50	Koper/Capodistria	225	2	5	6.5	5.75	-1.5
84011	Dornberk	84	Nova Gorica	303	2	5	6.5	5.75	-1.5
190029	Šempeter v Savinj. Dolini	190	Žalec	0	0	5	6.5	5.75	-1.5
208002	Log pri Brezovici	208	Log - Dragomer	0	0	5	6.5	5.75	-1.5
32048	Šmarje - Sap	32	Grosuplje	170	2	5	6.75	5.875	-1.75
39100	Stična	39	Ivančna Gorica	307	3	5	6.75	5.875	-1.75

50087	Sv. Anton	50	Koper/Capodistria	0	0	5	6.75	5.875	-1.75
142024	Kisovec	142	Zagorje ob Savi	138	2	5	6.75	5.875	-1.75
169004	Skoke	169	Miklavž na Dravskem polju	49	2	5	6.75	5.875	-1.75
83006	Nazarje	83	Nazarje	0	0	6	5.25	5.625	0.75
89013	Pesnica pri Mariboru	89	Pesnica	0	0	6	5.25	5.625	0.75
10017	Tišina	10	Tišina	335	2	6	5.5	5.75	0.5
46010	Kobarid	46	Kobarid	0	0	6	5.5	5.75	0.5
18005	Destnik	18	Desternik	325	3	6	5.5	5.75	0.5
19005	Divača	19	Divača	0	0	6	5.5	5.75	0.5
20023	Videm	20	Dobropolje	0	0	6	5.5	5.75	0.5
21007	Dobrova	21	Dobrova - Polhov Gradec	0	0	6	5.5	5.75	0.5
27019	Gorenja vas	27	Gorenja vas - Poljane	0	0	6	5.5	5.75	0.5
28007	Gorišnica	28	Gorišnica	0	0	6	5.5	5.75	0.5
30004	Gornji Grad	30	Gornji Grad	0	0	6	5.5	5.75	0.5
39105	Šentvid pri Stični	39	Ivančna Gorica	306	2	6	5.5	5.75	0.5
42007	Juršinci	42	Juršinci	326	2	6	5.5	5.75	0.5
44010	Kanal	44	Kanal	150	2	6	5.5	5.75	0.5
45004	Kidričevo	45	Kidričevo	0	0	6	5.5	5.75	0.5
49017	Komen	49	Komen	0	0	6	5.5	5.75	0.5
51010	Kozje	51	Kozje	0	0	6	5.5	5.75	0.5
55018	Zgornja Kungota	55	Kungota	322	2	6	5.5	5.75	0.5
62002	Ljubno ob Savinji	62	Ljubno	0	0	6	5.5	5.75	0.5
65045	Stari trg pri Ložu	65	Loška dolina	304	2	6	5.5	5.75	0.5
77019	Moravče	77	Moravče	0	0	6	5.5	5.75	0.5
92018	Podčetrtek	92	Podčetrtek	0	0	6	5.5	5.75	0.5
95010	Preddvor	95	Preddvor	0	0	6	5.5	5.75	0.5
97017	Puconci	97	Puconci	0	0	6	5.5	5.75	0.5

107005	Rogatec	107	Rogatec	0	0	6	5.5	5.75	0.5
111009	Dutovlje	111	Sežana	0	0	6	5.5	5.75	0.5
125009	Šmartno ob Paki	125	Šmartno ob Paki	0	0	6	5.5	5.75	0.5
132004	Turnišče	132	Turnišče	0	0	6	5.5	5.75	0.5
134083	Velike Lašče	134	Velike Lašče	0	0	6	5.5	5.75	0.5
137008	Vitanje	137	Vitanje	0	0	6	5.5	5.75	0.5
156001	Dobrovnik/ Dobronak	156	Dobrovnik/ Dobronak	0	0	6	5.5	5.75	0.5
157007	Dolenjske Toplice	157	Dolenjske Toplice	0	0	6	5.5	5.75	0.5
162001	Horjul	162	Horjul	0	0	6	5.5	5.75	0.5
166011	Križevci pri Ljutomeru	166	Križevci	333	2	6	5.5	5.75	0.5
170020	Mirna Peč	170	Mirna Peč	0	0	6	5.5	5.75	0.5
171013	Oplotnica	171	Oplotnica	0	0	6	5.5	5.75	0.5
176003	Razkrižje	176	Razkrižje	331	2	6	5.5	5.75	0.5
178005	Selnica ob Dravi	178	Selnica ob Dravi	0	0	6	5.5	5.75	0.5
179018	Sodražica	179	Sodražica	0	0	6	5.5	5.75	0.5
181008	Sv. Ana v Slov. Goricah	181	Sveta Ana	323	3	6	5.5	5.75	0.5
188003	Veržej	188	Veržej	0	0	6	5.5	5.75	0.5
189013	Vransko	189	Vransko	0	0	6	5.5	5.75	0.5
191005	Žetale	191	Žetale	328	2	6	5.5	5.75	0.5
193050	Žužemberk	193	Žužemberk	0	0	6	5.5	5.75	0.5
197016	Kostanjevica na Krki	197	Kostanjevica na Krki	0	0	6	5.5	5.75	0.5
199027	Mokronog	199	Mokronog - Trebelno	0	0	6	5.5	5.75	0.5
206020	Šmarjeta	206	Šmarješke Toplice	310	2	6	5.5	5.75	0.5
212001	Mirna	212	Mirna	0	0	6	5.5	5.75	0.5
8014	Rakitna	8	Brezovica	0	0	6	5.75	5.875	0.25
102001	Begunje na Gorenjskem	102	Radovljica	0	0	6	5.75	5.875	0.25

126010	Topolšica	126	Šoštanj	0	0	6	5.75	5.875	0.25
160006	Pivola	160	Hoče - Slivnica	320	2	6	5.75	5.875	0.25
163002	Zgornje Jezersko	163	Jezersko	0	0	6	5.75	5.875	0.25
9004	Bizeljsko	9	Brežice	0	0	6	6	6	0
15002	Črenšovci	15	Črenšovci	0	0	6	6	6	0
21025	Polhov Gradec	21	Dobrova - Polhov Gradec	0	0	6	6	6	0
22003	Dol pri Ljubljani	22	Dol pri Ljubljani	305	3	6	6	6	0
35010	Hrpolje	35	Hrpolje - Kozina	302	2	6	6	6	0
38033	Podgrad	38	Ilirska Bistrica	0	0	6	6	6	0
39128	Višnja Gora	39	Ivančna Gorica	0	0	6	6	6	0
44005	Deskle	44	Kanal	0	0	6	6	6	0
47001	Kobilje	47	Kobilje	0	0	6	6	6	0
52007	Golnik	52	Kranj	0	0	6	6	6	0
53006	Mojstrana	53	Kranjska Gora	0	0	6	6	6	0
69013	Majšperk	69	Majšperk	0	0	6	6	6	0
70019	Malečnik	70	Maribor	0	0	6	6	6	0
82010	Strahinjški Potok	82	Naklo	0	0	6	6	6	0
84005	Branik	84	Nova Gorica	0	0	6	6	6	0
90009	Sečoveljske Slatine	90	Piran/Pirano	0	0	6	6	6	0
94023	Prestranek	94	Postojna	0	0	6	6	6	0
98002	Fram	98	Rače - Fram	0	0	6	6	6	0
105006	Rogašovci	105	Rogašovci	330	2	6	6	6	0
110040	Krmelj	110	Sevnica	0	0	6	6	6	0
114021	Loče	114	Slovenske Konjice	0	0	6	6	6	0
115006	Starše	115	Starše	0	0	6	6	6	0
118010	Sladki Vrh	118	Šentilj	0	0	6	6	6	0
128040	Podbrdo	128	Tolmin	0	0	6	6	6	0
142017	Izlake	142	Zagorje	0	0	6	6	6	0

143009	Zavrč	143	Zavrč	337	3	6	6	6	0
148001	Benedikt	148	Benedikt	0	0	6	6	6	0
155002	Dobrna	155	Dobrna	0	0	6	6	6	0
158002	Grad	158	Grad	0	0	6	6	6	0
159007	Zgornja Hajdina	159	Hajdina	318	2	6	6	6	0
187003	Velika Polana	187	Velika Polana	0	0	6	6	6	0
195001	Apače	195	Apače	324	2	6	6	6	0
202004	Središče ob Dravi	202	Središče ob Dravi	0	0	6	6	6	0
204005	Sv. Trojica v Slov. goricah	204	Sv. Trojica v Slov. goricah	0	0	6	6	6	0
208001	Dragomer	208	Log - Dragomer	0	0	6	6	6	0
3014	Ribno	3	Bled	0	0	6	6.25	6.125	-0.25
8005	Jezero	8	Brezovica	0	0	6	6.25	6.125	-0.25
22004	Dolsko	22	Dol pri Ljubljani	0	0	6	6.25	6.125	-0.25
34005	Dol pri Hrastniku	34	Hrastnik	0	0	6	6.25	6.125	-0.25
110046	Loka pri Zidanem Mostu	110	Sevnica	0	0	6	6.25	6.125	-0.25
122038	Reteče	122	Škofja Loka	0	0	6	6.25	6.125	-0.25
201006	Volčja Draga	201	Renče-Vogrsko	301	2	6	6.25	6.125	-0.25
209006	Rečica ob Savinji	209	Rečica ob Savinji	0	0	6	6.25	6.125	-0.25
1007	Col	1	Ajdovščina	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
9028	Dobova	9	Brežice	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
11012	Ljubečna	11	Celje	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
11037	Zadobrova	11	Celje	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
12030	Zgornji Brnik	12	Cerklje na Gorenjskem	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
23011	Dragomelj	23	Domžale	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
36002	Črni Vrh	36	Idrija	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
36027	Spodnja Idrija	36	Idrija	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
50040	Kolomban/Colomban o	50	Koper/Capodistria	0	0	6	6.5	6.25	-0.5

50054	Marezige	50	Koper/Capodistria	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
50091	Šmarje	50	Koper/Capodistria	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
54009	Brestanica	54	Krško	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
57055	Rimske Toplice	57	Laško	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
58044	Spodnja Voličina	58	Lenart	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
63058	Stročja vas	63	Ljutomer	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
64016	Rovte	64	Logatec	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
71015	Smlednik	71	Medvode	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
78003	Bogojina	78	Moravske Toplice	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
78015	Martjanci	78	Moravske Toplice	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
78017	Moravske Toplice	78	Moravske Toplice	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
80001	Bakovci	80	Murska Sobota	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
84043	Šempas	84	Nova Gorica	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
85138	Otočec	85	Novo mesto	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
90008	Seča/Sezza	90	Piran/Pirano	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
90010	Strunjan/Strugnano	90	Piran/Pirano	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
112009	Podgorje	112	Slovenj Gradec	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
112015	Šmartno pri Slovenj Gradcu	112	Slovenj Gradec	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
113011	Črešnjevec	113	Slovenska Bistrica	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
113022	Gaj	113	Slovenska Bistrica	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
113092	Spodnja Polskava	113	Slovenska Bistrica	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
120022	Gorica pri Slivnici	120	Šentjur	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
126003	Florjan	126	Šoštanj	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
190008	Griže	190	Žalec	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
200018	Zgornje Poljčane	200	Poljčane	0	0	6	6.5	6.25	-0.5
1005	Budanje	1	Ajdovščina	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
1020	Lokavec	1	Ajdovščina	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
2003	Dokležovje	2	Beltinci	0	0	6	6.75	6.375	-0.75

3003	Bohinjska Bela	3	Bled	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
4019	Srednja vas v Bohinju	4	Bohinj	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
13003	Begunje pri Cerknici	13	Cerknica	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
13059	Unec	13	Cerknica	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
19026	Senožeče	19	Divača	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
22013	Senožeti	22	Dol pri Ljubljani	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
23020	Krtina	23	Domžale	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
25002	Črneče	25	Dravograd	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
26002	Dvorjane	26	Duplek	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
30001	Bočna	30	Gornji Grad	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
30008	Nova Štifta	30	Gornji Grad	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
32039	Polica	32	Grosuplje	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
36004	Godovič	36	Idrija	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
37003	Golo	37	Ig	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
40006	Korte	40	Izola/Isola	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
41001	Blejska Dobrava	41	Jesenice	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
45006	Lovrenc na Dravskem polju	45	Kidričevo	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
52045	Zgornja Besnica	52	Kranj	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
55002	Gradiška	55	Kungota	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
59010	Gaberje/ Gyertyanos	59	Lendava/Lendva	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
60056	Kresnice	60	Litija	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
64004	Hotedršica	64	Logatec	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
70032	Razvanje	70	Maribor	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
75001	Bilje	75	Miren - Kostanjevica	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
80003	Krog	80	Murska Sobota	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
82007	Podbrezje	82	Naklo	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
82009	Spodnje Duplje	82	Naklo	0	0	6	6.75	6.375	-0.75

84014	Grgar	84	Nova Gorica	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
87045	Podgorci	87	Ormož	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
94020	Planina	94	Postojna	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
101012	Vuhred	101	Radlje ob Dravi	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
103009	Kotlje	103	Ravne na Koroškem	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
104013	Dolenja vas	104	Ribnica	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
111028	Lokev	111	Sežana	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
112008	Pameče	112	Slovenj Gradec	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
113075	Pragersko	113	Slovenska Bistrica	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
114048	Tepanje	114	Slovenske Konjice	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
114057	Žiče	114	Slovenske Konjice	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
117009	Trboje	117	Šenčur	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
118001	Ceršak	118	Šentilj	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
118020	Zgornja Velka	118	Šentilj	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
120072	Proseniško	120	Šentjur	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
128066	Volče	128	Tolmin	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
131020	Podljubelj	131	Trzič	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
133021	Škale	133	Velenje	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
136019	Vrhopolje	136	Vipava	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
140001	Bevke	140	Vrhnika	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
146015	Selca	146	Železniki	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
151007	Letuš	151	Braslovče	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
173001	Andraž nad Polzelo	173	Polzela	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
175006	Leše	175	Prevalje	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
190006	Galicija	190	Žalec	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
190007	Gotovlje	190	Žalec	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
190013	Liboje	190	Žalec	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
201005	Vogrsko	201	Renče - Vogrsko	0	0	6	6.75	6.375	-0.75
66004	Hrib - Loški Potok	66	Loški potok	0	0	7	5.5	6.25	1.5

67004	Luče	67	Luče	0	0	7	5.5	6.25	1.5
121030	Škocjan	121	Škocjan	0	0	7	5.5	6.25	1.5
135040	Videm pri Ptuj	135	Videm	0	0	7	5.5	6.25	1.5
149001	Bistrica ob Sotli	149	Bistrica ob Sotli	0	0	7	5.5	6.25	1.5
152001	Cankova	152	Cankova	0	0	7	5.5	6.25	1.5
153004	Cerkvenjak	153	Cerkvenjak	329	3	7	5.5	6.25	1.5
168003	Markovci	168	Markovci	0	0	7	5.5	6.25	1.5
196002	Cirkulane	196	Cirkulane	0	0	7	5.5	6.25	1.5
198004	Makole	198	Makole	0	0	7	5.5	6.25	1.5
182007	Vitomarci	182	Sveti Andraž v Slovenskih goricah	0	0	7	5.75	6.375	1.25
185006	Trnovska vas	185	Trnovska vas	0	0	7	5.75	6.375	1.25
7010	Dobrovo	7	Brda	0	0	7	6	6.5	1
9073	Pišece	9	Brežice	0	0	7	6	6.5	1
31003	Gornji Petrovci	31	Gornji Petrovci	0	0	7	6	6.5	1
33008	Šalovci	33	Šalovci	0	0	7	6	6.5	1
38021	Knežak	38	Ilirska Bistrica	0	0	7	6	6.5	1
50030	Gračiče	50	Koper/Capodistria	0	0	7	6	6.5	1
56007	Kuzma	56	Kuzma	0	0	7	6	6.5	1
57085	Zidani Most	57	Laško	0	0	7	6	6.5	1
60020	Gabrovka	60	Litija	0	0	7	6	6.5	1
61001	Besnica	61	Ljubljana	0	0	7	6	6.5	1
63037	Mala Nedelja	63	Ljutomer	0	0	7	6	6.5	1
68023	Lukovica pri Domžalah	68	Lukovica	0	0	7	6	6.5	1
78021	Prosenjakovci/ Partosfalva	78	Moravske Toplice	0	0	7	6	6.5	1
84009	Čepovan	84	Nova Gorica	0	0	7	6	6.5	1
113104	Šmartno na Pohorju	113	Slovenska Bistrica	0	0	7	6	6.5	1
116025	Sveti Jurij ob Ščavnici	116	Sveti Jurij	336	2	7	6	6.5	1

120055	Planina pri Sevnici	120	Šentjur	0	0	7	6	6.5	1
150021	Nova vas	150	Bloke	0	0	7	6	6.5	1
154002	Dobje pri Planini	154	Dobje	0	0	7	6	6.5	1
165011	Fara	165	Kostel	311	4	7	6	6.5	1
172006	Podlehnik	172	Podlehnik	0	0	7	6	6.5	1
177003	Ribnica na Pohorju	177	Ribnica na Pohorju	0	0	7	6	6.5	1
193031	Prevole	193	Žužemberk	0	0	7	6	6.5	1
205015	Sveti Tomaž	205	Sveti Tomaž	0	0	7	6	6.5	1
210001	Jurovski Dol	210	Sveti Jurij v Slov. goricah	0	0	7	6	6.5	1
211017	Šentrupert	211	Šentrupert	0	0	7	6	6.5	1
39134	Zagradec	39	Ivančna Gorica	0	0	7	6.25	6.625	0.75
48048	Kočevska Reka	48	Kočevje	0	0	7	6.25	6.625	0.75
60015	Dole pri Litiji	60	Litija	0	0	7	6.25	6.625	0.75
75004	Kostanjevica na Krasu	75	Miren - Kostanjevica	0	0	7	6.25	6.625	0.75
88010	Osilnica	88	Osilnica	0	0	7	6.25	6.625	0.75
89012	Pernica	89	Pesnica	0	0	7	6.25	6.625	0.75
105005	Pertoča	105	Rogašovci	0	0	7	6.25	6.625	0.75
135044	Zgornji Leskovec	135	Videm	0	0	7	6.25	6.625	0.75
161001	Hodoš/Hodos	161	Hodoš/Hodos	0	0	7	6.25	6.625	0.75
180004	Solčava	180	Solčava	0	0	7	6.25	6.625	0.75
184007	Tabor	184	Tabor	0	0	7	6.25	6.625	0.75

11.4 Baza podatkov (na elektronskem nosilcu)

12 SEZNAM PRILOG

12.1 Seznam preglednic

Preglednica 1: Primerjava treh izbranih študij glede na merila in nekatere rezultate (Kokole 1971; Vrišer 1988; Cigale 2001; Rus 2013).....	12
Preglednica 2: Temeljne razlike med »hierarhičnim in omrežnim« modelom (Batten 1995; Van der Knaap 2002 v: Meijers 2007).....	15
Preglednica 3: Morfološki in funkcijski vidiki policentričnosti (ESPON 1.1.1 Final report 2004).	16
Preglednica 4: Merila za opredeljevanje vloge središč v projektu ESPON 1.1.1. (ESPON 1.1.1 Final report 2004, 85).	17
Preglednica 5: Merila za opredeljevanje vloge FUR in MUR (ESPON 1.4.3 Final report 2007, 23–26).	17
Preglednica 6: Morfološki, administrativni in funkcijski vidiki opredeljevanja vloge MSVM (ESPON TOWN Scientific report 2013, 13–14).	19
Preglednica 7: Morfološka in funkcijska merila za opredeljevanje stopnje centralnosti naselij.....	27
Preglednica 8: Seznam stičnih naselij (56 naselij). V opombah smo naseljem pripisali oznako potrjeno v primerih, ko je sistem ustrezno zaznal stična naselja, v štirih primerih dopolnjeno, kjer smo avtomatsko zaznanim stičnim naseljem dodali dodatno naselje, ki tvori morfološko celoto, enkrat pa smo stično naselje izločili, ker nima nobene izmed štirih funkcij.....	35
Preglednica 9: Seznam stičnih naselij, ki so bila dodatno prepoznana glede na splošne geografske značilnosti.....	38
Preglednica 10: Seznam stičnih naselij s pripadajočimi naselji.	40
Preglednica 11: Uvrščanje dobljenih rezultatov v posamezno stopnjo centralnosti naselij.	61
Preglednica 12: Občine, katerih središča predstavljajo prve tri stopnje centralnosti, in njihova zaposlitvena privlačnost leta 2014 (medmrežje 1).	69
Preglednica 13: Izbrane občine in njihova zaposlitvena privlačnost leta 2002 (Bole 2004, 43).	71
Preglednica 14: Zastopanost sedežev regionalnih izpostav izbranih javnih služb v posameznih centralnih naseljih.	73
Preglednica 15: Ujemanje gravitacijskih zaledij naselij prve, druge in tretje stopnje z regionalnimi členitvami izbranih javnih služb.	74
Preglednica 16: Analiza vrzeli med opredelitvijo centralnih naselij v Strategiji prostorskega razvoja iz leta 2004 ter rezultati študije. Zaradi primerljivosti je analiza narejena na ravni naselij in ne stičnih naselij.....	86
Preglednica 17: Slovenska funkcionalna urbana območja s pripadajočimi občinami po metodologiji projekta ESPON 1.1.1 (2005).	105
Preglednica 18: Statistična povezanost kazalnikov konkurenčnosti naselij z njihovo velikostjo in opremljenostjo s funkcijami (Spearmanov koeficient korelacije).	115
Preglednica 19: Primer zapisa lokacije podatkov s koordinatami.....	169
Preglednica 20: Razvrstitev naselij po skupnih stopnjah centralnih naselij.....	171
Preglednica 21: Razvrstitev stičnih naselij po skupnih stopnjah centralnih naselij.	187

12.2 Seznam slik

Slika 1: Procesi, ki vplivajo na preobrazbo območij v zadnjih desetletjih (Veneri 2013).	23
Slika 2: Shematski prikaz treh sosednjih naselij. Naselji A in B imata na območju večje gostote hišnih števil x vsaka po več kot 50 % vseh prebivalcev in zato tvorita stično naselje (označeno s prekinjeno rdečo črto). Naselje C pa ima na takem območju le malo prebivalcev, zato ni vključeno v stično naselje in ostaja samostojno.	34
Slika 3: Območja z višjo gostoto hišnih števil, ki so sestavljena iz vsaj dveh naselij, in kjer prebiva več kot 50 % prebivalcev vsakega vključenega naselja (območja stične poselitve) ter območja stičnih naselij.....	36
Slika 4: Avtomatsko in ročno dodana stična naselja.	37
Slika 5: Primer ročno dodanega stičnega naselja.	37
Slika 6: Primer centralnih naselij s posameznimi (levo) in stičnimi naselji (desno).	39
Slika 7: Predlog somestij.....	61
Slika 8: Centralna naselja glede na skupno stopnjo centralnosti.	63
Slika 9: Centralna naselja glede na povprečje štirih funkcij.	64
Slika 10: Centralna naselja glede na število prebivalcev.	65
Slika 11: Centralna naselja glede na povprečje štirih funkcij – stična naselja.....	66
Slika 12: Centralna naselja glede na število prebivalcev – stična naselja.	66
Slika 13: Gravitacijska zaledja centralnih naselij prve, druge in tretje stopnje na podlagi meja dnevne mobilnosti delavcev leta 2014 (medmrežje 1).	70
Slika 14: Gravitacijska zaledja izbranih centralnih naselij višjih stopnje na podlagi meja dnevne mobilnosti delavcev leta 2002 (Bole 2004, 36).	72
Slika 15: Število uvrstitev občin v pristojne regionalne enote izbranih javnih služb, k čigar sedežem tudi gravitirajo.	75
Slika 16: Ujemanje meja gravitacijskih zaledij centralnih naselij prve, druge in tretje stopnje z mejami območnih enot Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS).	76
Slika 17: Ujemanje meja gravitacijskih zaledij centralnih naselij prve, druge in tretje stopnje z mejami območij urgentnih centrov Službe nujne medicinske pomoči (NMP).....	77
Slika 18: Ujemanje meja gravitacijskih zaledij centralnih naselij prve, druge in tretje stopnje z mejami območnih geodetskih uprav Geodetske uprave Republike Slovenije (GURS).....	78
Slika 19: Ujemanje meja gravitacijskih zaledij centralnih naselij prve, druge in tretje stopnje z mejami območnih uradov Uprave Republike Slovenije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (UVHVVR).	79
Slika 20: Ujemanje meja gravitacijskih zaledij centralnih naselij prve, druge in tretje stopnje z mejami območnih enot Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje (ZRSZ).	80
Slika 21: Ujemanje meja gravitacijskih zaledij centralnih naselij prve, druge in tretje stopnje z mejami območnih enot Zavoda Republike Slovenije za varstvo narave (ZRSVN).	81
Slika 22: Ujemanje meja gravitacijskih zaledij centralnih naselij prve, druge in tretje stopnje z mejami območnih enot Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije (ZVKDS).	82
Slika 23: Ujemanje meja gravitacijskih zaledij centralnih naselij prve, druge in tretje stopnje z mejami območij okrožnih sodišč (SODSTVO).	83
Slika 24: Ujemanje meja gravitacijskih zaledij centralnih naselij prve, druge in tretje stopnje z mejami območij policijskih uprav (POLICIJA).	84

Slika 25: Ujemanje meja gravitacijskih zaledij centralnih naselij prve, druge in tretje stopnje z mejami finančnih uradov Finančne uprave Republike Slovenije (FURS).....	85
Slika 26: Razlika med povprečnim rangom funkcij in rangom po velikosti naselja.....	100
Slika 27: Razlika med povprečnim rangom funkcij in rangom po velikosti stičnega naselja.....	101
Slika 28: Prikaz hierarhije FUA območij po metodologiji projekta ESPON 1.1.1 (2005).....	105
Slika 29: Slovenska funkcionalna urbana območja upoštevana v projektu PLANet CenSE (2005).....	107
Slika 30: Mreženje nadnacionalnih FUA (levo) in MEGA središč (desno) v srednjeevropskem prostoru po metodologiji projekta PLANet CenSE (2005).	108
Slika 31: Razporeditev izvozno usmerjenih podjetij med centralnimi naselji leta 2015 (SLOEXPORT 2016).....	111
Slika 32: Razporeditev izvozno usmerjenih podjetij med centralnimi naselji in občinami leta 2015 (SLOEXPORT 2016).	111
Slika 33: Razporeditev raziskovalcev med centralnimi naselji leta 2016 (SICRIS 2016).	112
Slika 34: Razporeditev raziskovalcev med centralnimi naselji in občinami leta 2016 (SICRIS 2016). .	113
Slika 35: Razporeditev podeljenih patentov med centralnimi naselji v obdobju 1991–2016 (Patenti 2016).....	114
Slika 36: Razporeditev podeljenih patentov med centralnimi naselji in občinami v obdobju 1991–2016 (Patenti 2016).	114
Slika 37: Predlog sistema centralnih naselij v Sloveniji.	120